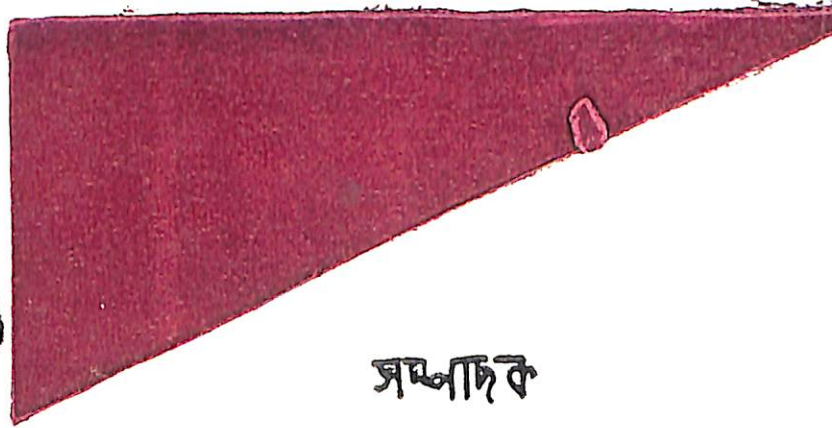
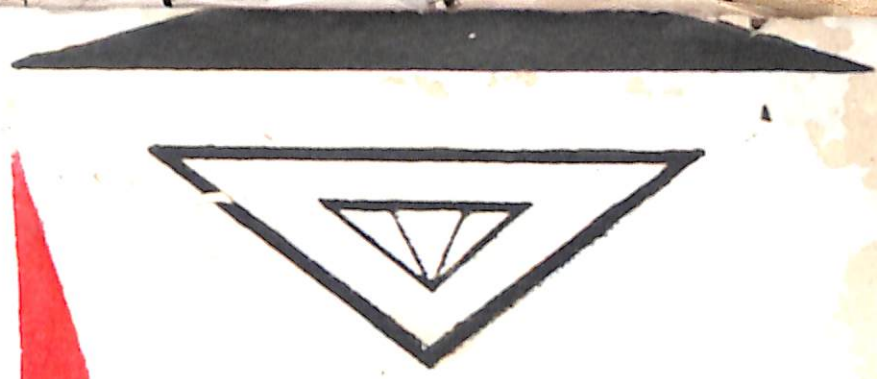
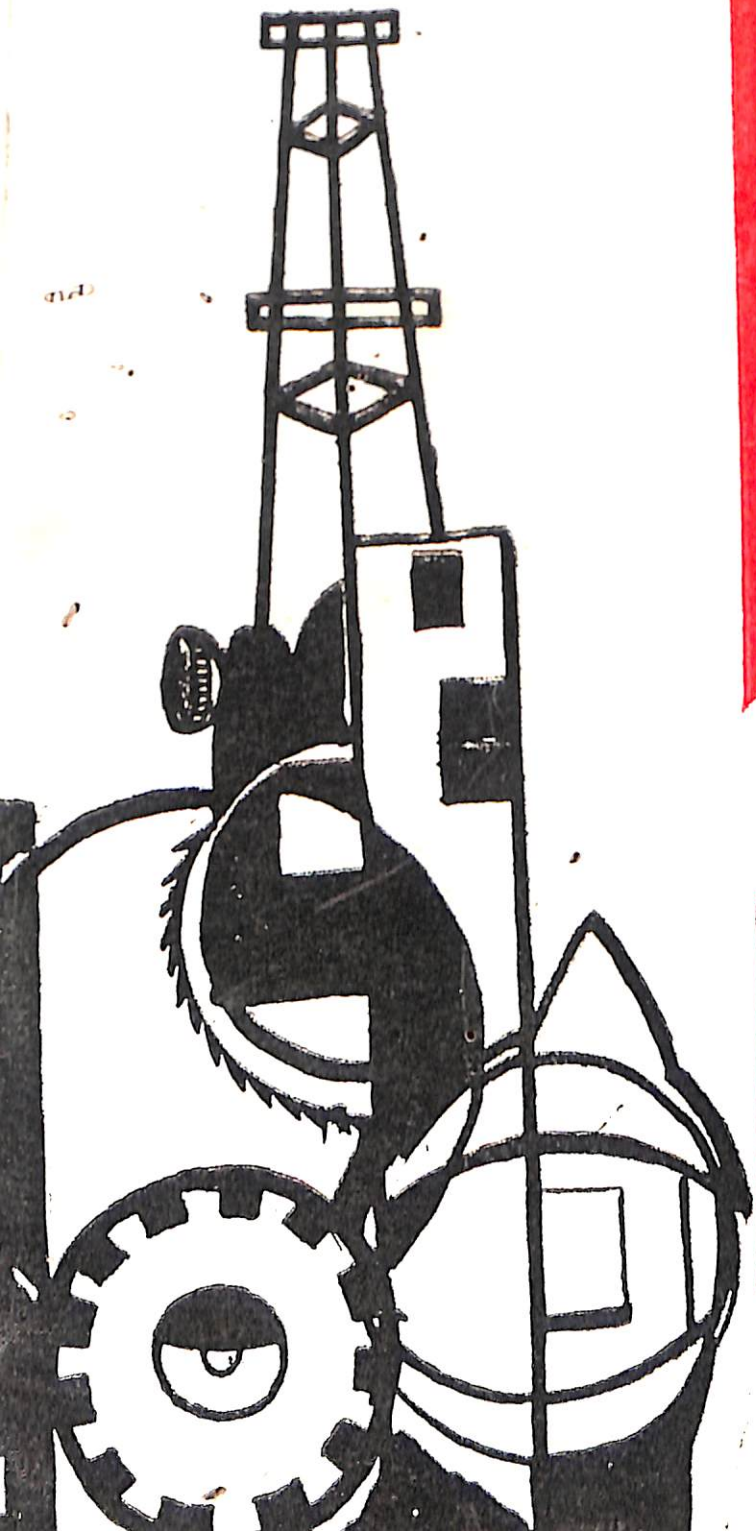

কার্বে
কলেজ
আলোচনী

সম্পাদক

হেম গুজা

অষ্টাদশ সংখ্যা

১৮৮৬ শক

Editorial-

THE FOOD CRISIS IN INDIA : A PROBLEM GROWING WITHOUT REMEDY

The food problem of India has assumed a demon size throughout the length and breadth of the country. This is obviously due to the inordinate rise of the present population without a corresponding rise in the food products. The problem will not disappear till the existing system of agriculture is reformed. The solution of this problem will be the first step towards the realisation of the most important ideal of democracy—the social equality. Social equality without economic equality is meaningless.

Besides the slow pace of agricultural development combined with the growth of population, there are other causes accountable in the respect of food crisis in India. Hoarding and speculative activities of the Indian farmers and food-grain dealers with an anticipation of further profit has enlarged its orbit. Undue swagging of food-grains accounts for the regional food scarcity to a great extent. In an under developed country like India the heavy deficit financing, creating among people a greater propensity to consume has aggravated the food crisis and caused the rise of prices.

Is it not a matter of great regret for a country like India where a few people

sleep on golden beds while all others go wandering in the streets with little dress and no food? Then how to do away with this problem? In a country habituated to capitalistic pattern the total abolition of the landed property is not possible and the capitalistic pattern is not paying well. Hence, the implementation of the Co-operative farming will be the best step towards removing the imbalance between demand and supply. To compete with the Capitalist the Government should keep reserve sufficiently to capture a considerable portion of food grains. There should be utilisation of irrigation facilities to the greatest extent possible. Improved method of intensive cultivation should be introduced. The establishment of more fertiliser factories and land reform measures are immediate necessities in this regard.

The black marketing is accountable for the food shortage in India. Is the black marketeers not the citizen of our own land? Why then some people are trying to gain money at the cost of the millions of people? We know not how our popular government has tolerated these troubles with folded hands. This is a matter of shame for us and we pray to our Government for its redress.

সম্পাদকীয়

আমাৰ লক্ষ্যহীন লক্ষ্য

‘অনুকটো পৰীক্ষা পাচ কৰাৰ পাছত কি চাকৰি কৰিব নাইবা অনুক বিষয়টো পঢ়িলে কি চাকৰি পায়?’ আমি প্ৰায় আমাৰ অভিভাবক সকলৰ পৰা এনে ধৰণৰ প্ৰশ্নৰ সন্মুখীন হওঁ। নিৰক্ষৰ অভিভাৱক সকলৰ বাদেও শিক্ষিত অভিভাবক সকলৰ পৰাও এনে প্ৰশ্নই আহে। তাৰ উত্তৰ যিঘেট নহওক লাগে ইয়াৰ পৰা এটা কথা সিদ্ধান্ত কৰিব পাৰি যে আমাৰ বৰ্ত্তমান শিক্ষা গ্ৰহণ কৰাটো কেৱল যেন অৰ্থ নৈতিক অৱস্থাই জুকলা কৰা জীৱনৰ প্ৰতিষ্ঠাত নিৰাপত্তাৰ বাবেহে। স্কুল-কলেজ, বিশ্ববিদ্যালয় য’তে নহওক লাগে, শিক্ষা গ্ৰহণৰ সময়ত চাকৰিৰ আৰ্থিক প্ৰলোভনে ছাত্ৰ ছাত্ৰী সকলৰ সৃষ্টিৰ মনক বিচলিত কৰাৰ লগে লগে শিক্ষাৰ লক্ষ্যৰ পৰাও পথভ্ৰষ্ট কৰে। ফলত আমি চাকৰি বিচাৰি বিচাৰিছোঁ উপাধি—আৰু উপাধি বিচাৰি সৎ বা অসৎ উপায় হলেও স্কুল-কলেজ বা বিশ্ব-বিদ্যালয়ৰ দেওনা সহজে পাব হব বিচাৰিছোঁ। এফালে চাকৰি আনফালে উপাধি—এই দুটা প্ৰলোভনে হেঁচা দিয়াত তেল পেৰা সৰিয়হৰ দৰে আমাৰ

শিক্ষাও মানদণ্ডহীন আৰু বুদ্ধিমত্তাহীন হৈ পৰিছে তাৰোপৰি শিক্ষা অহৰণৰ সময়ত পদে পদে আমি নৈতিকতাক অবহেলা কৰি আহিছোঁ। মানসিক উৎকৰ্ষ ঘিমাৰেই প্ৰকাশ নেপাওক লাগে, নৈতিকতা বিহীন ব্যক্তিৰ ব্যক্তিত্ব আৰু প্ৰতিষ্ঠাৰেই সূস্থ সমাজবোধ গঢ়ি তোলা কঠিন। পৰাধীনতাৰ শিক্ষাৰ পৰা মুক্ত কৰি দেশ শাসনৰ ভাৰ লব লাগিব আমাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলেই। কিন্তু আমি জানো দেশ এখন শাসন কৰিব পৰাকৈ বা সূস্থ সমাজ গঢ়িব পৰাকৈ কিবা শিক্ষা আহৰণ কৰিছোঁ? আমি শিক্ষাছোৱেই বা কি? পৰীক্ষাত পাচ কৰিব লাগে—উপাধি গ্ৰহণ কৰিব লাগে আৰু তাৰ পাছত চাকৰি।

এই পথভ্ৰষ্ট লক্ষ্যই কেৱল আমাৰ ব্যক্তি-গত হানি কৰা নহয়—সমগ্ৰ দেশৰো ক্ষতি কৰিছে। স্বাধীন দেশ এখনৰ নাগৰিক হিচাবে দেশৰ ভবিষ্যত নিৰাপত্তা আৰু স্বাধীনতাৰ মান অক্ষুণ্ণ ৰখাৰ ভাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ ওপৰত। দেশৰ সৰ্বস্বৰ্গীণ উন্নতিৰ বাবে কেৱল ৰাজ-

নীতিৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰিলে নহ'ব, গণিত, বিজ্ঞান, কণিকা আৰু কাবিকৰী বিষয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰো আমাক যথেষ্ট প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে। আজি আমাৰ স্বাধীনতাৰ ১৭ বছৰৰ পিছতো গণিত, বিজ্ঞান আৰু কাবিকৰী বিষয়ৰ মাত্ৰ নিছৰ দেশৰ পৰা যোগান দিবৰ নোৱাৰি বিদেশৰ পৰা আমিব লগা হৈছে। কলত দেশৰ সঞ্চিত পুঁজিব এটা বিৰট অংশ আমি বিদেশলৈ পঠিয়াব লগা হৈছে।

সমাজ আৰু দেশ সম্পৰ্কে ভবিষ্যত সময় কাহানিবাই আছিল, কিন্তু আমি এতিয়ালৈকে ভাবিব পৰা নাই। তাৰ আচল কাৰণ হয়তো — আমাৰ ভূমি লক্ষা পাচু শুনি আমি ভৱিষ্যতে কি হ'ম, কি হ'বৰ হাবিয়াস আছে, আমি নিজেই কব নোৱাৰো। কেৱল চাকৰি আৰু উপাধিৰ মোহত কলেজ, বিশ্ব-বিদ্যালয়ৰ চোতাল গঢ়ি পদে পদে নৈতিকতাক উল্জ্বা কৰি আহাছো। সেই কাৰণেই হয়তো বিভিন্ন দপ্তৰত নিযে যিহ হোৱাৰ পাছতো আয়সন্মান, আয়-স্বাধীনতা পৰিত্যাগ কৰি হলেও লাভখোৰ যোগাৰ আখা গ্ৰহণ কৰাত অক্ষিত বোধ নকৰো।

অগ্ৰে আমি আৰ্থিক দুৰ্বলতা আৰু পৰিষ্কাৰিক অসুবিধা থকা ছাত্ৰই চাকৰি বিচৰাটো দোষগীৰ বুলি কব নোখোজে। কিন্তু এনে কিছুমান ছাত্ৰও আছে যি সকলৰ পৰিয়াল বা অভিভাবকে সা সুবিধা দিয়া **যত্নে** চাকৰি বিচাৰি হাবাখুৰি খায়। শিক্ষাৰ মূল্যক তেওঁলোকে কেৱল অৰ্থোপাৰ্জনৰ বাহন

হিচাবেহে ব্যৱহাৰ কৰে। অল্প বিদ্যা ভয়ঙ্কৰী বুলি আমাৰ এটা যোজনা আছে। ওপৰোক্ত চাকৰিকামী আৰু উপাধিদাৰী সকলো তদনুসৰূপ।

শিক্ষাক কোনো এক নিৰ্দিষ্ট লক্ষ্যত সীমিত কৰি বাকি স্বাৰ্থৰ লগতে সমূহীয়া স্বাৰ্থ আৰু দেশৰ স্বাৰ্থৰ হকে আমি প্ৰত্যেকে যদি ভাবিবলৈ যত্ন কৰা তেনেহলে দেশ, সমাজ আৰু ব্যক্তিগত উন্নতিও আবশ্যমুখী। কিন্তু তৰ পৰিবৰ্ত্তে “যি কি নহওক” মনোভাব লৈ পৰীক্ষা পাচ কৰাৰ আশাত নৈতিকতাকো উল্জ্বা কৰি কেৱল উপাধি আৰু চাকৰি বিচাৰিলে যি ক্ষতি হ'ব তাৰ পৰিণাম অনিৰ্ভৰণীয়।

অসম সাহিত্য সভা : সমকালীন সাহিত্য

এইবাব অসম সাহিত্য সভাৰ ৩২ তম অধিবেশন নলবাৰীত জ্বাকজ্বাকতাৰে সমাপ্ত হৈ গ'ল। প্ৰতিবাবৰ দৰে এইবাব সাহিত্য সভাও বিভিন্ন কাৰ্যা সূচী, আলোচনা সমালোচনাৰে সমাপ্ত হ'ল। নিশাৰ বিভিন্ন অৰ্ঘ্য-নৰ জৰিয়তে সাহিত্য সভাৰ প্ৰতি বাপ নথকা শ্ৰোতা আৰু দৰ্শক সকলৰ বাবে মনোবাঞ্ছা কিঞ্চিত হ'লেও পূৰ্ণ হৈছে বুলি কব পাৰি। এয়া সাহিত্য সভাৰ গতানুগতিকতা। তথাপি সময়ে সময়ে, যেতিয়াই প্ৰয়োজন হয় তেতিয়াই অসম সাহিত্য সভাই কেৱল সাহিত্য আলোচনাতে আবদ্ধ নাথাকি বাজনৈতিক আৰু সমাজবাদীৰ ভূমিকাও গ্ৰহণ কৰিছে। সেই কথা সাহিত্য আৰু সাহিত্য সভাৰ লগত জড়িত থকা সকলক সোৱঁৰাই দিয়াৰ নিস্প্ৰয়োজন। এই যিনিতে আন আন ভাৰতীয় সাহিত্য

আলোচনী

আলোচনাৰ অনুষ্ঠানবোৰৰ লগত অসম সাহিত্য সভাৰ মৌলিক পাৰ্থক্য। তথাপি অসম সাহিত্য সভাই কবিৰ লগীয়া কৰ্তৃব্য গিনিত কবৰত কুটি বৈ গৈছে বুলি আমাৰ মনত ধাৰণা হয়।

ইমানদিনে বাৰ্ষিক অধিবেশনত বাইজৰ পৰা অজস্ৰ অৰ্থ সংগ্ৰহ কৰি বহু আৰু সভাৰ জ্যেষ্ঠত্বৰে বহুমানকৰ ওপৰত সাহিত্য আলোচনা কৰা হৈছে। সাহিত্য সভা কেৱল নগৰদুৰ্গী মন্থনৰ বহুবৈকীয়া মাসুলিক অনুষ্ঠানত পাবণত হোৱাৰ বাহিৰে, নগৰৰ পৰা গৈলৈ অতি জনসাধাৰণৰ মাজত সাহিত্য সভাৰ লক্ষ্যনো কি তাক বুজাবলৈ সক্ষম হোৱা নাই বেন লাগে। কেৱল নগৰীয়া শিকিত ব্যক্তিৰ লগত ভাষা সাহিত্য আৱদ্ধ নাথাকি অঞ্চলিক ভিত্তিত ডাঙৰ গাঁও, য'ত নেকি শিক্ষাৰ পোহৰ পৰা নাই, বা অসমীয়া ভাষাই য'ত প্ৰভাৱ পেলাব পৰা নাই তেনে ঠাইত সাহিত্য সভাই অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰচাৰ কাৰ্য্য কৰিব পাৰিলে প্ৰত্যক্ষভাবে নহলেও পৰোক্ষ ভাৱেই অসমীয়া ভাষাক বাজিক ভাষা হিচাবে প্ৰতিপন্ন কৰিব পৰা গলহেঁতেন।

মিকিৰ পাহাৰ, মিজো পাহাৰ, কাছাৰ, নেলাৰ কাৰ্বীয়া সুবিধাজনক ঠাইবোৰত সাহিত্য সভাই ছুই এবাৰ প্ৰবেশ কৰিলে তাৰ অনা অসমীয়া লোকসকলৰ ওপৰতো কিছু প্ৰভাৱ পেলাব পাৰিব বুলি আমাৰ বিশ্বাস। অসমীয়াক বাজিক ভাষা হিচাবে প্ৰতিপন্ন কৰিব নিবিচাৰিলেও সাহিত্য চৰ্ছা আৰু আলোচনা হিচাবে কোনেও হয়তো সাহিত্য সভাৰ প্ৰয়োজন অস্বী-

কাৰ নকৰিব। তাৰ জৰিয়তে অসমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰতি তেওঁলোকৰ সংবেদনশীল হৃদয় এখনো গ্ৰহণ কৰাত সাহিত্য সভাৰ নিশ্চয় আপত্তি নাথাকে। অৱশ্যে তাৰ বাবে লাগি উদ্যোগী কৰ্মী।

সাহিত্য সভাৰ সাময়িক প্ৰয়োজনীয় আঙ্গান তৰুণ সাহিত্যিক আৰু বাইজে গ্ৰহণ নকৰা নহয়। গতিকে এই ক্ষেত্ৰতো উদ্যোগী কৰ্মীৰ অভাব হব—আমি তাক স্বীকাৰ নকৰো। এতিয়া মাগে মাথোন সাহিত্য সভাৰ পৃষ্ঠপোষক আৰু উদ্যোক্তাদলৰ স্থিৰ সিদ্ধান্ত। অৱশ্যে সেইবিলাক ঠাইত ভাষা সাহিত্য আলোচনা বা প্ৰচাৰ কাৰ্য্যত কৰ্মী আৰু শিল্পী সাহিত্যিক সকলৰ একানপতীয়া চেষ্টা আৰু স্বার্থত্যাগৰ প্ৰয়োজন হব। আনকি তাৰ বাবে সাহিত্য সভাই গাঠিৰ ধন ভাঙি হলেও আগবাঢ়ি অহা উচিত। ইয়াতে এটা কথা উল্লিখ্যাব পাৰি যে সাত সাগৰৰ সিপাৰে থকা খ্ৰীষ্টান মিচনেৰী সকলে অসমৰ বিভিন্ন ঠাইত, আনকি নেফা আৰু নগা পাহাৰতো তেওঁলোকৰ ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰি প্ৰভুৰ বিস্তাৰ কৰিছে কিন্তু অসমত ইমান বোৰ পুৰণিকলীয়া সত্ৰাদি থকা স্বত্বেও তেওঁলোকৰ ধৰ্ম সেইবিলাক ঠাইত প্ৰাৰ কৰিব পৰা নাই, বৰং একপ্ৰকাৰ সত্ৰীয়া হিন্দুধৰ্ম লুপ্ত-প্ৰায়। ভাষা, ধৰ্ম আৰু সাংস্কৃতিক বিনিময় নাথাকিলে কোনো জাতি বা উপ-জাতিকে আপোন বুলি আকোৱালি লোৱাটো সম্ভৱপৰ নহয়।

ভাষা ধৰ্ম আৰু সাংস্কৃতিক বিনিময়ৰ অভাৱতেই আমি আমাৰ নিচেই ওচৰৰ পাৰ্শ্ব-

বীমা ভাই-ভনী (নেকা আৰু নগালেণ্ডৰ) সকলক সন্মত বশিষ্ঠ হেৰুৱাব লগত পৰিচো। অগত তেওঁলোককেই আমি অসমৰ প্ৰাচীন আদিবাসী বুলি আখ্যা দি আহিছো। নগালেণ্ডৰ পুপকীৰণৰ পাল্লোৰ বাজাৰ ল'কত হয়তো আমাৰ অসমীয়া ভাষা সঙ্গতৰ চিন্থা-নীয়া তেনেহ এনাৰ্ছৰদেও বন্ধি বান্ধৰ পাবিনোহেঁতেন।

এতিয়া অসমীয়া ভাষাক বহল ভাৱে প্ৰচাৰ কৰিবলৈ তলত দিয়া কৰ্মবিধিৰ আৱশ্যকতা আমি উপলব্ধি কৰিছো।

(১) নেকা, নগালেণ্ড, খাচীপাছাৰ, মিকিৰ পাছাৰ, মিছে পাছাৰ ইত্যাদি ঠাইত অৰ্থাৎ অন্য অসমীয়া ভাষী ৰাইজৰ মাজত অসমীয়া মাধ্যমত স্কুল খুলি সেইবিলাকক সাতাৰা দিয়াৰ লগতে সুবিধা অনুসৰি সেইবিলাক ঠাইত সাহিত্য সভা পাতিবলৈ যত্ন কৰা।

(২) সাহিত্য সভাৰ দুবঙ্গী শাখাৰ জৰিয়তে নেকা, নগালেণ্ডৰ পুৰণি ইতিহাস, কিং-বদন্তি, লোক গাঁথা, গীত-মাত আদি সংগ্ৰহ কৰি অসমীয়া ভাষাত প্ৰকাশ কৰা।

(৩) উক্ত ঠাইবিলাকৰ তৰুণ সাহিত্যিক আৰু অনুবাগী সকলে তেওঁলোকৰ ধৰ্ম্ম নমাজ সংস্কৃতিৰ বিষয়ে লিখা পুস্তকালীৰ প্ৰকাশৰ বাবে সাহায্য অনুমোদন কৰা।

(৪) মাজে সময়ে উক্ত ঠাইৰ কলেজৰ বা হাইস্কুলৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত ৰচনা, কবিতাৰ প্ৰতিযোগিতা পাতি দিয়া।

(৫) সাহিত্যিক কামৰূপৰ বাবে মেট্ৰোপলিটন ষ্ট্ৰীটৰ ভিতৰত পৰা সোৱণৰ বাহিৰেও বেংক-লোকেটা ষ্ট্ৰীটতমূলে নিৰ্ম্মাণ কৰিব লাগে।

এপৰন্ত উল্লেখ্যই অসমৰ ল'কৰ কৰণ নগৰতে সাহিত্য সভা সন্মত ষ্ট্ৰীট নৰ্ম্মাণ হ'ব লাগে। গাৰ্ভি বলাকৰীয়া আবেদনৰ পাতি সাহিত্য সভাটো সাহিত্যৰ সন্মত ভাৱে উঠে।

এপৰোক্ত কৰ্মবিধিৰ কাৰ্য্যত পৰিণত কৰিব পাবিনো হ'ব হ'ব কল নাপালেও অস্থিত একানপনীয়া আৰু কৰ্ত্তবান্ধাৰ সন্মত ভাৱে পাম তাত সন্মত ন'হে।

আমাৰ কলেজৰ ভিতৰ চ'ৰা

ক' পুথি ভঁৰাল? আৰু যুগৰ শিক্ষানুষ্ঠানত সৰ্বাত্মক প্ৰয়োজনীয় বস্তু হ'ল পুথিভঁৰাল। শিক্ষকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক প্ৰয়োজনীয় বস্তু কেইটাৰ আভাসহে মাত্ৰ দিব পাৰে, কিন্তু গভীৰ আৰু বিস্তৃত জ্ঞানৰ কাৰণে ছাত্ৰক সহায় কৰে পুথিভঁৰালে। অৰ্থাৎ অভাবত বহুতো ছাত্ৰই প্ৰয়োজনীয় কিতাপ কিনি পঢ়াটো সম্ভৱপৰ নহয়। এনে বিলাক অভাব পূৰ্ণ কৰিব পাৰে মাত্ৰ পুথিভঁৰালে। প্ৰত্যেক স্কুল কলেজত একোটা পুঁজি পুথিভঁৰালৰ নিৰ্ম্মাণ প্ৰয়োজন। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উপযোগী নিৰ্ম্মাণ পুথিৰে পৰিপূৰক আমাৰ কলেজত এটি পুথিভঁৰাল আছে। কিন্তু ইয়াৰ সুপৰিচালনাৰ অভাৱত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে বহুতো সময়ত সুবিধা আদায় কৰাৰ পৰা বিৰত থাকিব লগা হয়। আশাকৰো কলেজ কৰ্ত্তৃপক্ষই এই ক্ষেত্ৰত চৰ্ম্ম ৰাখিব।

আলোচনা

(খ) ছাত্ৰৰ 'কমন কম' :—ছাত্ৰৰ 'কমন-কমৰ' বিষয়ে 'কানৈ কলেজ আলোচনী'ৰ সম্পাদকীয়ত একাদিকবাৰ আলোচনা কৰি অহা হৈছে। অসমৰ ভিতৰতে বিখ্যাত এই কলেজখনৰ বহু সংখ্যক ছাত্ৰৰ কাৰণে এটা 'কমনকম'ৰ অভাৱত কিমান অসুবিধা হৈছে তাক আলোচনা কৰা নিস্প্ৰয়োজন। বৰ্ত্তমান ছাত্ৰসকলে কলেজ হলটোকে কমনকম হিচাবে ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে। এই হলটোৰ ছয়ো-কাষে থকা ক্লাচ কেইটাই এদিনো ভালদৰে ক্লাচ কৰিব নোৱাৰে। প্ৰাক্-বিশ্ববিদ্যালয় আৰু তৃতীয় বাৰ্ষিক মহলাৰ ছাত্ৰ ছাত্ৰীসকলে এই বিষয়ে অধ্যক্ষ মহোদয়ৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিছিল। এনেবোৰ অভাৱলৈ চাই কলেজ কৰ্ত্তৃপক্ষই ইয়াৰ এটা সুব্যৱস্থা কৰিব বুলি আশা কৰিলে।

(গ) খেল-পথাৰ :— বৰ্ত্তমান আমাৰ কলেজৰ সবাতোকৈ প্ৰয়োজনীয় খেল পথাৰ খন আজিও খেলাৰ বাবে অনুপযুক্ত হৈ আছে। গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ খেলা ধুলা বিষয়ত আমাৰ কলেজৰ মান দণ্ড অন্য কলেজৰ তুলনাত, কোনো গুণেই হীন বুলি কব নোৱাৰি। খেল পথাৰৰ অভাৱত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে খেলাৰ বাবে উপযুক্ত প্ৰশিক্ষণ নিৰ্দিষ্ট সময়মতে লব নোৱাৰে। এখন পূৰ্ণাঙ্গ খেলৰ পথাৰ থকা হলে আমাৰ ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ খেলাৰ মানদণ্ড আৰু উন্নত হলেহেঁতেন বুলি আমি ভাবিবৰ অৱকাশ পাওঁ।

(ঘ) কলেজৰ কেণ্টিন :—আজিকালি প্ৰায়-বোৰ কলেজতে নিজাকৈ Canteen খোলা

দেখা গৈছে আৰু কম বেছি পৰিমাণে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সুবিধাৰ্থে সকলো প্ৰকাৰৰ সা-সুবিধাৰ দিহা আছে; কিন্তু আমাৰ কলেজৰ Canteen খনত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে তেনে সুবিধা নাই বুলিয়ে কব পাৰি। প্ৰথম Canteen খন পৰিষ্কাৰ নহয়। বহা মেলাৰ সুবিধা বৰ দুখ লগা। খোৱা বস্তুৰ আয়তন ভাবিব নোৱাৰা সৰু আৰু পৰিচালনাৰ বেমেজালি দেখা যায়। গতিকে আমাৰ অনু-বোধ কলেজ কৰ্ত্তৃপক্ষই College Canteen খনৰ বাবে অলপ চকু বাথে যেন।

আমাৰ প্ৰদ্বাঞ্জলি

বিশ্ব বৰেণ্য নেতা, শান্তিবদূত, হিমাঙ্গীসদৃশ ব্যক্তিত্বৰে আমাৰ প্ৰিয় প্ৰধান মন্ত্ৰী জৱাহৰ লাল নেহৰু দেৱলৈ—

আৰু

বেদাস্ত বাসম্পতি পণ্ডিত প্ৰবৰ বাধানাথ ফুকন, অসমীয়া লোক সাহিত্যৰ গৱেষক, কলা পণ্ডিত ডঃ বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱা, বুৰঞ্জীবিদ আৰু প্ৰবীণ সাহিত্যিক ডঃ সূৰ্য্য কুমাৰ ভূঞা বনফুলৰ কবি যতীন্দ্ৰ নাথ ছুৱৰা, গীতি কবি পাৰ্ব্বতি প্ৰসাদ বৰুৱা, প্ৰবীন সাংবাদিক কেদাৰ নাথ গোস্বামী, প্ৰখ্যাত শিল্পপতি যাদৱ প্ৰসাদ চলিহা, অসম বিধান সভাৰ লক্ষেশ্বৰ বৰুৱা, প্ৰবীন ঔপন্যাসিক প্ৰেম নাৰায়ন দত্ত আৰু আমাৰ মহা বিদ্যালয়ৰ উদীয়-মান কবি লাৱণ্য দেৱী, গল্প লিখক জীৱন বাজখোৱালৈ।

॥ কৃতজ্ঞতা ॥

সম্পাদনা সমিতিৰ উপদেষ্টা অধ্যাপক পৰীক্ষিত শঙ্কৰীকা, অধ্যাপিকা অনিমা দেৱী আৰু অধ্যাপক (ইংৰাজী) হৰশংকৰ পাণ্ডে দেৱে তেখেতসকলৰ বহুমূলীয়া উপদেশেৰে যি সহায় কৰিলে তাবনাবে মোৰ আনন্দিক শ্ৰদ্ধা আৰু কৃতজ্ঞতা প্ৰথমেই জ্ঞাপন কৰিলো।

অধ্যাপক তৰুজুল আলি, অধ্যাপক সুনীল কুমাৰ বৰঠাকুৰ দেৱে প্ৰৱন্ধ পাতিগোব চাই মেলি দিয়াৰ বাবে তেখেত সকলৰ ওচৰত চিৰ কৃতজ্ঞ।

সম্পাদনা সমিতিৰ সভ্যসকলে প্ৰত্যেক মুহূৰ্ত্ততে সহায়-সহযোগিতা কৰাৰ বাবে তেখেত সকলৰ ওচৰতো মই চিৰ-কৃতজ্ঞ। সকলো সময়তে দিখা পৰামৰ্শৰে অৱিহনা যোগাই অহা বন্ধুৰৰ নাহেন্দ পাতনক জীৱনত কেতিয়াও পাতৰিব নোৱাৰো।

যি সকল বন্ধু বান্ধৱীয়ে বাস্তৱ মাজতো সময় উলিয়াই প্ৰৱন্ধ পাতি দি সহায় কৰিলে তেখেত সকলৰ ওচৰত মই চিৰখনী।

নানান কামৰ মাজতো আলোচনীখন চপা কৰি দিয়াৰ বাবে লখিমী দেৱীৰ মাসিক শ্ৰীৰূপিন শৰ্ম্মা আৰু কই কই সকলো অস্থ-বিক মতাৰদ জনালো।

॥ সামৰণি ॥

মোৰ ক্ৰটিবোৰ নোহোৱা কৰি সময়মত অপ্ৰোচনীখন আপোনা লোকলৈ হাতত পিবলৈ যত্ন কৰিছিলো। কিন্তু নানান অস্থ বদলৰ হেতুকে অনিচ্ছা কৃত ভাবে পলন হোৱাত ক্ষমা বিচাৰিছো। আলোচনীখন প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত বৰ্ণাদি ভুলকে আদি কৰি ভুল কটি বোৱা নাই বুলি কবৰ সাধ্য নাই—বাস্তৱ মাজত যি কণ সময় পাও তাতে আনুৰিকতাবে খাটি-ছিলো। যদি কিঞ্চিৎ মাত্ৰ সফল হব পাৰিছো সেয়ে আনন্দ। সৰ্দৌশেষত আলোচনী তথা কলেজৰ সৰ্ব্বাঙ্গীন উন্নতি কামনা কৰি আলো-চনীৰ কাম সামৰিলো।

— সম্পাদক —

হেম ওজা

পো

হ

ব

ব

নিমন্ত্রণ

—অনুৰূপা

দ্বিতীয় বাৰ্ষিক কলা।

কুসুম বুলীয়া এটা সূৰ্য্যই এ'দন আহি
মোক তুলিলে

“তোমাৰ টোপনি ভগা নাই?”

সচাঁকে

প্ৰাচীন এক আন্ধাৰে শুই আহিল

মোৰ হৃদয় হিমালয়ৰ গহ্বৰত

এটি অবুজ হাঁহি উটি আহিছিল

সেই হাঁহি

হিমালয়ৰ গহ্বৰত এটি সৰু নদীৰ

তৰংগ কলকল।

প্ৰশ্ন হ'ল নিজকে মোৰ

হেৰা হৃদয় অহুঃসৱা নীলাক্ষী

তোমাৰ জ্যোতিৰ কিয় আজি পৰাজয় হ'ল?

এতিয়া আন্ধাৰ শেষ হ'ল

এতিয়া জ্ঞানাকীৰ চকু জ্বলা নাই

মোৰ মন অবণ্যক সিংহৰ দৰে

খৰশ্ৰোত বক্তনদীৰ প্ৰতি চিকাৰী বাসনা নাই

এতিয়া সময় হ'ল সাৰ পোৱাৰ

লুপ্তনীবন এটা কণীৰ কুসুমৰে

বঙাই তুলিলে

দেহ

প্ৰাণ

আৰু পৃথিৱী।

বোধিজ্ঞানৰ খৰিবে মেজি সাজি

এই আন্ধাৰবোৰ জুই লগাই দিও

আহা নীলাক্ষী

তুমি আৰু মই তাৰ উত্তাপত

টেঁচা পাপবোৰ পাহৰি যাওঁ।

মোমৰ ফুলৰ গৰা চনকা মৰমে
 মনকাশৰ এৰু মৰমত কৰ্মন নকৰা হলে
 ভাল পোৱাৰ বৰ্ণন গোলা। পাহ ফুলে হেঁতেন জানো
 তন্দ্রাস মোৰ হিয়াবগত ?
 হয়তো তুমিও তেতিয়া কুমাৰী ডালিমী বেনেবে
 ফিলা যৌৱনা হৈ সময়ৰ বলুকা বাশিত
 বচিলা হেঁতেন জীৱনৰ স্বপ্ন অযুত ।

মনোবমাঃ প্ৰাণৰ স্ৰষ্টি ঢালি স্মৃতি বিজড়িত
 অলেখ বসন্ত
 আহি গুছি যাব ;
 সপোন সপোন লগা এই বাস্তৱক
 ক্ষণে ক্ষণে গনি চাপা,
 আৰু এয়ে হব বয়সৰ জীৱন ডাঃস্বৰী ।
 মনসৰা শেৱালীৰ আমেজ সনা
 আৰু চম্পক চপলা যৌৱন
 কত দিন কত ৰূপে গঢ়িব মৰম পাই
 ফুলি ফুলি ব'ব।
 (কিম্ব) ক্ষণিক অমাৰ জীৱন যৌৱন
 যেন এচলু আঙুৰৰ বস
 বোলসনা হেজাৰ স্বপ্নৰ ।
 লৰলি যৌৱন অতীত অচ বৰ্ত্তমান

মন—বিহঙ্গৰ

—চকুলো—

ভূ

পে

ন

পে

গু

তৃতীয়া বাৰ্ষিক কলা

জন্মৰ এয়েতো মূল

বাক্য বাৰ কিয় ?

সন্ধিয়া ব'উলি এচাটি বতাহে কিছানি। লৈ যায়

জীৱনৰ বগা পাহি ফুল

তেতিয় ?

তেতিয়াহে মিঠা মিঠা জীৱনৰ হেজাব দিনবোৰ

ত্ৰিতা ত্ৰিতা হৈ হৈ মিলি যাব ধূলিৰ ধ্বাত।

মনে বন্দ :

এয়েতো সময় চল কৃষ্ণুড়া ফুলিব

এয়েতো সময় জীৱন্ত প্ৰেমৰ স্বপ্নৰ যি়াৰ

সেয়েহে হয়তো শাৰদীয় জোনাক নিশা

পেপাঁ আৰু গগনাৰ স্তবে স্তবে

বৈ আছে প্ৰেম মদিৰাৰ সোঁত

তোমাৰ সন্ধানী নীলা চকুৰ দৃষ্টিত

বিচৰি নেপাৰা হলে যৌৱনৰ প্ৰথম স্বপ্নৰ

দেখিলো হেঁতেন জানো হৃদয়ৰ অসীমত

শান্তি লক্ষ্যৰ ?

কিন্তু মোৰ চকুৰ দৃষ্টিয়ে তোমাৰ অন্তৰ পৰ্দা

নকপালে কিয় আজি,

খুচুৰা খুচুৰ বহুতো মৰমে নজনালে কিয় বাক অবুজ হিয়াত

এটি প্ৰেমৰ সঙ্কেত ?

মাথো মনৰ কোণে কোণে টুক টুকি চকুলো

দৃষ্টিৰ দিগন্তত এয়তো সঁচা হ'ল

শতাব্দীৰ বুকুত 'তাজ'ৰ দৰে

কত কামনাই স্মৃতি হৈ ব'ল

নিসঙ্গ মনৰ সেই কল্পনা মাধুৰী তুমি

যদিওবা ইতিহাসৰ কলং লীন যাব

সময় নদীত

তথাপিতো তুমি যেন কোনোবা পৰীৰ বেশে

বন্দা তুমি মাথো "তুমি" হৈ।

প্ৰাকৃষ্টিত কৃত্যৰ প্ৰভাতী সুৰসৈ

যদিহি গুণৰ পাৰে অনন্ত পিয়ত

বনা এক ভূকাৰ :

তোমু অকণিমা, তে মাৰ কাপেৰে বোলোৱা

আকাশী দিগম্বৃত

নিশাস্তৰ নতুন দৃশ্য দেখি

মই অথাক নোহোৱাৰ কোনে অৰ্থ নাই ।

তোমাৰ কাঞ্জল ক'লা ছটি নয়নত

সূৰ্যমুখী উদ্গাৰনা :

সেৱেহে,

বনা পখীৰ কণ্ঠৰ অনামী গানে

বাৰে বাৰে কৰে মোক দুৰ্ব্বৰ আমনি,

তথাপি মেঘমল্লাৰে আপ্লুত মোৰ

স্বপ্ন গভীৰ মনে

তোমাৰ স্মৃতিকে সূঁৱৰি

মৌন প্ৰাৰ্থনা কৰে ।

বজ্জনীগন্ধাৰ স্নেহৰ উম্ লৈ গজি উঠা

অ'মাৰ প্ৰণয় অঙ্কুৰত

নীলাক্ষী নিশাই মৰমী হাতেৰে

সৃষ্টি সমুদ্ৰাৰ সপোন বঢ়ে,

অভিমাৰী কামনা লৈ মেদালি সন্ধিয়'ত

—শ্ৰীৰবা গগৈ

তৃতীয় বাৰ্ষিক কলা

অকণিমা

তোমাৰ

কাপেৰ

শুৱা তৃতীয়াৰ কাঁচি জোন চাই চাই

আমিতো নোৱাৰে সোণ

বহুদেশ বহুদী পাৰ হবলৈ ।

অপকণা, তুমি জানো তাৰ

ধৰিব পাৰিছা গম ?

আমাৰ জীৱন জ্বলাই তোলা

এয়াযে বং আক জে'নাকৰ

গীতিময় ৰূপৰ পোহাৰ ।

অকণিমা ; তোমাৰ প্ৰেমেৰে অঁকা

নিখুঁত ছবিৰ

এয়াযে প্ৰভাতৰ প্ৰসন্ন আলোৰে ভৰা

এক মূক অভিনয় ।

ক'ৰণ।

তুমি আহি আছো

আমি আছি আছো ;

সময়ৰ এয়া বিশাল নিষ্ঠূৰ্ণ পথ অতিক্ৰমি ।

কিন্তু সীমাৰ অসীম সৃষ্টি এই দাত্যপথ

আমাৰ চকুত ভাঁহে

অনন্তৰ জ্যোতি বেগা

জয়ন্ত জীৱনৰ সেতু বন্ধন ।

আক—

আমাৰ চকুত ভাঁহত সময়ৰ স্মৃতিৰূপ

নব্ এই জীৱনৰ অমৰ স্বাক্ষৰ ।

কবিতা,

তোমাৰ প্ৰতি আমাৰ নিবিড় চেনেহ

এক চাহাবাত সোণৰূপা হৈ জ্বলে ।

ঠাতি আৰু কান্দোনৰ—

জীৱনৰ অৰ বিত সংগ্ৰামৰ—

কাৰখানাৰ ধোঁৱাবোৰ— আমাৰ জীৱন প্ৰিয়া

যদিও ফছিল—

তোমাৰ পৰশ পাই পঞ্চশীল ফুলে ।

কবিতা ;

তুমি আহি আছা

আমি আহি আছো

চিৰদিন একেটি পথেৰে ।

সময় বাগৰি যাব,

জীৱনো পিচলি য'ব ;

বামপেনুৰ বঙবোৰে

নতুন সাজেৰে নাচিব ।

কিন্তু,

পাহৰি নাযাবা—

আমিয়েই বচি যাওঁ

যুগৰ কবিতা ।

যু

গ

ৰ

—অনিল কুমাৰ বৰুৱা

প্ৰাক্ বিশ্ববিদ্যালয়, কল্যা ।

ক

বি

তা

॥ অভিসাৰ ॥

বসন্ত কুমাৰ বৰা

দ্বিতীয় বাৰ্ষিক কলা

কোনা এক নিশাৰ অভিসাৰিকানে
মোৰ স্বপ্ন হ'ল জ্বিল্মিল্ ।
অফুট ভাষাৰ মূহ গুণ্ণণ লাগি হ'ল
প্ৰাণগঙ্গা খোকি বাৰ্থো ।
অনাহুত এটি আশাৰ স্বপ্ননীল সোঁত ব'লে
দিগন্ত বেধাত ।

নিভৃত অন্তঃকোণৰ মূহ শিহৰণত
জাগে উন্মাদনা ॥
নিৰ্লিপ্ত মন মোৰ এই নিৰিবিলি পৰত
ক্ষণে ক্ষণে প্ৰতিক্ষণে অনামী বেদনাৰে

হ'ল প্ৰতিহত ॥

অভিসাৰ ?

মহতা প্ৰেমৰ হিচাপ নিকাচ হ'ল
এই খেলিমেলি ॥

অকণ পছোৱা আগে মৰমী ৰূপৰ ;
এমুঠি পোহৰৰ বেদনাৰে পাৰ ভাঙে অসীমৰ

— সুন্দৰৰ

ছুকুল উপচি পৰে বৃত্তজুৰি হৃদয়ৰ
তম্ৰা মোৰ আঙি যায় সুৰভি নিশাৰ ॥

অতুৰ্ভাৱ ক'মেনে

স্বকয়মৰীৰ হাঁহিনে

এইটো কবিতাৰ কাণ্ড জৰা

কৰি বিজ্ঞাপনত

চফু কুৰাওঁতে দেখিলো

নামে অশাস্তাৰ

চালনীৰ যুটাইদি

অকশৰ চকুপানী

প্ৰগালত নিয়ো আঁকিলে

সেই সোঁত সাগৰত

উটি যোৱা খেৰকুটা গাই

অস্তিত্বাত্মী ননেবে

দৃষ্টি

—গোপী তাম্বুলী
তৃতীয় বাৰ্ষিক কলা

যাজকৰ খোজেৰে

ভাষিন্লে সময় নহ'ল

কাৰোবাৰ।

“নহ্যাৰে যদি জীৱন ধন্য কৰে

তৰাৰ চকুতো আছে

সাউদৰ ডিঙাৰ বেহানি”

এই উক্তি লিখা আছে

আশালতাৰ স্বাক্ষৰিত

শেখৰ পংক্তিত।

গোৰ কিহু হাঁহি উঠে

ময়ূৰ পাখিত অঁকা চকুৰে

কৰ' এই এংলি দৃষ্টিত।

মন

অলপ আগতে অহি
অটিনাকি এদল যাত্রি
ইয়াতে জিবনি মৈ
মনে মনে গুটি গল ।
মন মোব বার্ষ হ'ল
পদ হ'ল কামনাব দল
মনব খবব বখি গুছি গ'ল
— যাত্রিব দল ॥
মন-যাত্রী গুটি গ'ল
পল আক অনুপল
ভাঙে আজি মনোবল
মৃত্যুরে বিড়িয়াই যায় ।
শাস্ত-অশাস্ত আক ছন্দান্ত মনত
বাৰিবাব দল আছে
পৃথিবীক দেখব আশাবে
জীৱনক জোখাব আশাবে
পৃথিবীয়ে সঠাবি জনায় ॥
আজি জীৱনে যৌৱনে কান্দে
লোকাবণাত কান্দে জনতাই
কাপে-গুণে ভবপূব এই পৃথিবী
যাত্রীব নিমিলে ছন্দ ।
মনে মনে গুটি গ'ল অগমন যাত্রী
আকাশে বতাহে মাথো
বই গ'ল মাতৃহব
জীয়া জীয়া গন্ধ ॥

ঘাট

আক

বেদনা

— ছত্রবঞ্জন দূৰৰা

দ্বিতীয় বাৰ্ষিক বিজ্ঞান

"জোন বাই এ বেজি এটি
 বেজিনো কেটল ? মোনা সিটেল !
 মোননো কেটল ? মোন তবাইটেল !"
 সেই দিন মোনাগে বাসনাতে ছাগে
 সক বন সবে মিলি শাস্তিৰ হুকু বঁজো,
 হাঁহি হাঁহি মিলি জুলি পেমৰ দাঁল মাৰ্জো,
 জোন বাই এ জোনাৰ বোকা মোনাগে
 বিজ্ঞানৰ জয় দেখি ন জাশা জাগে,
 লুইতৰ পাবে পাবে আমি বনগীত গাম
 দুপাবব বাইছৰ আশীষ আজগী পাম
 জীৱনত হাঁহিব বাবে যি সংগ্ৰাম
 জীৱনত প্ৰীতিৰ বাবে বি- দুৰ্গাম,
 আমৰ বাবে সক জীৱনৰ দাম স্বৰ্গহে তাম
 ধূলি ধৰণীতে মাৰুহৰ জয়গান আমি গ'ম ॥

—গীত—

—জিতেন চুতীয়া

প্ৰান্তন ছাত্ৰ ।

সেই গনে বোৱাই যদি
 ত শা ভা প্ৰেমৰ নদী
 আমাৰ বননিত ।

ঘৰে ঘৰে ভাষাই হাঁহি
 দেশে দেশে মিলন বাঁহী
 আমৰ ধৰণীত ॥

এখন আকশ লাগে
 য'ত প্ৰাণৰ সংশয় নাই,

এখন পৃথিৱী লাগে
 য'ত হৃদয়ৰ মৃত্যু নাই

য'ত জীৱনে জীৱন

ফুল বুটলি চিচিৰি বয় ॥

* 'ডানৰ কবিতাৰ বৰন'ক্ৰীড়া' আৰু বুদ্ধি বিহীন
বিলাস উমান কিম্বা আৰু বিহীনগামী' যো মনন
শক্তি আৰু অস্তিত্ব গভীৰতা নথাকিলে সেই
বিলাস অমূল্য কবিতা।'

* "ডান আধুনিক কবিসকলৰ পথ প্ৰদৰ্শক"

হয় জানো ?

শ্ৰীনাথেশ্বৰ পাটনয়ৰ আলোচনাত চাওক :

কবি ডানৰ কবিতা

নাথেশ্বৰ পাটনয়

তৃতীয় বাৰ্ষিক কলা

কবি ডানৰ কবিতা সাহিত্যত হোলপ'ৰ
নতুন পৰিচয় কৰে, পাটনয় এ চ অমূল্য
অন্যৰ কবিতাৰ সৈতে প্ৰায় সমস্ত পৰে
সম্পূৰ্ণ শক্তিৰ কবি হ'ল ডানক তিনিটা
শতিকাৰ পূৰ্বেই কবি হৈছে বাস্তৱ ডানৰ
মনস চক্ৰত অস্তিত্ব কবি শতিকাৰ কবিসকলৰ
কবিতাৰ কপকৰ আৰু প্ৰতীকবাদৰ আংশিক
ভাৱেই অৱশি ধৰিছিল; আন প্ৰকাৰে কবিতা
গলে সমকালীন কবি-সাহিত্যৰ প্ৰতীক ধৰ্মী
আদৰ্শৰ পথ প্ৰদৰ্শক আছিল কবি ডানেই।
অৱশ্যে ডানৰ সালো কবিতাই সমকালীন
তথাকথিত কবিসকলৰ কাব্যৰ আদৰ্শ স্বৰূপ
নহয় নাইবা পৰম্পৰা আৰু পৰিহিত্তিৰ জৰিয়-
তেও সিহঁতক আটাইবোৰ সনগোষ্ঠীয় বুলি
অভিহিত কৰাটো সমীচিন নহব; কিন্তু প্ৰকাশ
ভাৱীৰ আংশিক মিল আৰু প্ৰতীক ধৰ্মীতাত
ডানৰ কবিতাৰ লগত তেওঁলোকৰ কবিতাৰ
সাদৃশ্যক একেবাৰে কুই কবিৰ নোৱাৰি।

এলিজাবেথীয় যুগত বিকাশ আৰু বিস্তা-
ৰৰ জৰিয়তে সাহিত্যই যি তৰঙ্গ শীৰ্ষত ভৰজা-
য়িত হৈছিল সেইয়া সম্পূৰ্ণ শক্তিকাত ক্ৰমে
ক্ৰমে শাম কাটি মুঁহল হিলোলত উপনীত
হৈছিল। বাস্তৱগত জীৱনৰ দৰে, সামাজিক
আৰু সাহিত্যিক জীৱনতো জোৱাৰ আহে
আৰু যায়—প্ৰৱল উদ্দীপনাৰ বান উঠাৰ
পিছত আহে শ্ৰান্তি আৰু অৱসাদৰ ভাব,
এলিজাবেথীয় যুগৰ সাহিত্যত যি নবীনপাৰা

প্রবর্তিত হৈছিল তাৰ কল্পনাৰ উচ্চাৰ উত্তৰ এলিজাবেথীয় যুগত বৰ্ত্তমান কমি আহিল। ৱেল্পীয়েৰ আদিৰ বচনাত কল্পনাৰ লগত মনন শক্তিৰ এক আশ্চৰ্যময় সমন্বয় আহি পৰিছিল যদিও পৰবৰ্ত্তী যুগত এই সমন্বয়ৰ পৰা আঁতৰি আহিল, বৰা পূৰ্বৰ কল্পনাৰ সহচৰী বুদ্ধিক এই যুগত পক্ষীয় প্ৰাধান্য দি কল্পনাকে বুদ্ধিৰ অধীনলৈ আনিলে। বুদ্ধিৰ ক্ষিপ্ৰ চেকুৰৰ লগত সমতা ৰাখিবলৈ গৈ কল্পনাই ব্যতিবস্ত হব লগা হ'ল। এই বুদ্ধি প্ৰাধান্যৰ লগতে কল্পনাৰ অস্থূল মৌলিকতাই সম্পূৰ্ণ শক্তিকাৰ কবিতাৰ বৈশিষ্ট্য হোৱাৰ কাৰণেই ওপৰোল্লিখিত কবি কেইজনৰ কবিতাৰ বুদ্ধিমত্তাতো (Intellectulism) ডানৰ কবিতাৰ মূৰ্ছমূৰ বিণিকি বিণিকি শুনিবলৈ পোৱা যায়।

দি যিকি নহওক সম্পূৰ্ণ শক্তিকাৰ এই নতুন কাব্যবীতিৰ প্ৰতিষ্ঠাতা যে কবিজন ডানেই (১৫৭৩-১৬৩১) আছিল তাক বঢ়াই কোৱাৰ প্ৰয়োজন নাই। জন ডানৰ সমগোত্ৰীয় কবি সকলৰ (Metaphysical School of Poets) কবিতাক সাধাৰণ ভাবে দাৰ্শনিক কবি (Metaphysical Poet) বুলি আখ্যা দিয়া হয়, সেই বুলি তেওঁলোকৰ কবিতাত যে কেৱল অৰ্থগত দাৰ্শনিক তত্ত্বই প্ৰধানকৈ আলোচনা হয়—সেয়া নহয়; তেওঁলোকৰ কবিতাত দাৰ্শনিকৰ অসাধাৰণ দৃষ্টিভঙ্গী আৰু মৌলিক চিন্তা প্ৰণালী পৰিলক্ষিত হোৱাৰ কাৰণেই ডাইডেন আৰু পিছত ঙ্গ জনহনে এই আখ্যা দিয়ে। ব্যৱহৃত এই Metaphysical শব্দটো আভিধানিক অৰ্থত ব্যৱহাৰ নকৰিলেও তলৰ

উদ্ধৃতিত ডাইডেনে দিয়া স্বৰূপ ব্যাখ্যা কিছু আভাস পাব :

“D one perplexes the minds of the fair sex with nice speculations of philosophy, when he should engage their hearts and entertain them with the softness of love.”

এই খিনিতে বস্তু - প্ৰকৃতিৰ ধাৰণাত (Speculation about the nature of thing) ডান নাইবা তেওঁৰ সমগোত্ৰীয় কবি সকলে মিল্টনৰ ‘Paradise Lost’, পোপৰ “The Essay on Man”, বা টেনিচনৰ “In Memoriam” আদি কবিতাৰ প্ৰতিগত বৈশিষ্ট্যৰ লগত সম্পৰ্ক ৰখা নাই। এটা ভাৱৰ অনুবৰ্ত্তী হৈ নতুন বিশ্বতত্ত্বৰ কথাৰে মনোবাজাৰ অৱস্থাকহে প্ৰকাশ কৰিব বিচাৰে। তেনে ধৰণৰ উদাহৰণ তলৰ উদ্ধৃতিৰ পৰা অনুমেয় :

At the round earth's emagin'd
corners, blow
Your trumpets, Angells, and
arise, arise
From death, 'your numberless
infinities of Souls.....
(Holy Sonnets VII)

নাইবা :—

And new philosophy calls all
all in doubt,

The Element of Fire is quite
put out;
The sun is lost, and the Earth,
and no means wit
Can well, direct him where
to look for it
(An Anatomic of the world)

Metaphysical শব্দটোৱে ইয়াৰ বচনা বিষয় বস্তুতকৈ বচনা বীতি বা ঠাইলব ওপৰতহে বিশেষভাবে গুৰুত্ব দিয়ে; অৱশ্যে ঠাইল অভিজ্ঞতা হৈছে প্ৰতিকলন হয়। এই কবিদলৰ অভিজ্ঞতা বা চিন্তাপ্ৰণালী আছিল বুদ্ধিমত্তাৰ কাৰখানাত গঢ়া, ইয়াতেই ভাবৰ লগত মানসিক দৃষ্টিৰ, কল্পনাৰ লগত বুদ্ধিৰ সমন্বয় ঘটিছিল। তেওঁলোকৰ কাব্যত সহজে নোহোৱা নোপজা উপমাৰ প্ৰয়োগ প্ৰচুৰ পৰিমাণে বিদ্যমান। সৌন্দৰ্য্য সৃষ্টিৰ অপেক্ষাকৃত মনক চমক লগাবৰ বাবেই তেওঁলোকৰ কাব্যৰ লক্ষ্য অধিক। উপমা, উৎপ্ৰেক্ষাদিৰ অভিনবত্ব প্ৰৱৰ্ত্তনেই তেওঁলোকৰ অধিক কাম্য।

ডানৰ কবিতা যিদৰে জটিল মেৰপাকৰ দ্বাৰা ছৰ্কেৰাধ্য, সেইদৰে তেওঁৰ জীৱনো জটিল আৰু বৈচিত্ৰ্যময়। বিখ্যাত ধনী সদাগৰ জন হে'ণ্ডৰ পুত্ৰ হিচাবে জন্ম গ্ৰহণ কৰি তেওঁ পৰৱৰ্ত্তী জীৱনত ভোগ-বিলাসৰ মাজত দিন নিয়াৰ পাৰিলেহেতেন। কিন্তু অবাঞ্ছিত প্ৰেম, জীৱনৰ প্ৰতি থকা এক ঐকান্তিক নোহ আৰু বিভিন্ন কৰ্মবহুলতাই তেওঁৰ জীৱনক হেমলেটৰ দৰে শোকাবুল কৰি তুলিলে। শৰুৰে পৰা ধৰ্ম্মৰ প্ৰতিও তেওঁৰ আছিল

গভীৰ ঐকান্তিকতা। এই ঐকান্তিকতাই ক্ৰমে জীৱন জিজ্ঞাসু কৰি হোমাত এনি লিঙ্কন-ইন' আইন কলেজৰ পৰা বিয়বিজ্ঞানৰ উপাধিৰ মোহ এৰি, সেই পুৰণি মানৱ ধৰ্ম্ম 'ৰোমান কেথলিক' ধৰ্ম্মৰ পিপাকে বশত খাই প্ৰত্যাহাৰ কৰি আহিবলৈ বাধ্য কৰালে আৰু লগে লগে তাৰ অনুসন্ধানৰ কাৰণে ইটালী আৰু স্পেইনলৈ যাত্ৰা কৰিলে। তাৰ পাৰে যুৰি আহি তেওঁ Earl of Ellesmereৰ চেক্ৰেটৰী হৈছিল। ইয়াৰ পিছত ক্ৰমে ৰাজকীয় পুৰোহিত, লিঙ্কন কলেজৰ অধ্যাপক, ১৬১৯ চনত লৰ্ড ডাক্টাৰৰ লগত জাৰ্মানীলৈ নৌতযাত্ৰা আৰু অৱশেষত "চেইট প'লচ"ত খ্ৰীষ্ট ধৰ্ম্মৰ উপাচাৰ্য্য হিচাবে নিয়োগ হয়। ডানৰ ব্যক্তিত্ব আৰু মেধা শক্তিক সন্মান জনাই Dr. Careyক স্থানান্তৰ কৰি ডানক চেইট প'লচৰ উপাচাৰ্য্য হিচাবে নিয়োগ কৰিবৰ সময়ত এদিন দুপৰীয়া আহাৰৰ আতিথা গ্ৰহণ কৰিবলৈ নিমন্ত্ৰণ কৰি ৰজাই এই বুলি কৈছিল:

"Dr. Donne, I have invited you to dinner, and though you not sit down with me, yet I will carve to you of a dish that I know you love well: for, knowing you love London, I do therefore make you Dean of St. Paul's; and when I have dined, then do you take your beloved dish home to your study, say grace there to yourself and much good may it do you."

ডানৰ প্ৰেমিক কবিতা হোৱাৰ বাবে ইয়াৰে এলেকচমেন্‌ছৰৰ চৰ্চা কৰাৰ প্ৰয়োজন। ইয়াৰে চৰ্চা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত চাব জৰ্জ মোৰে ডায়েকৰ কাণ্ডৰ প্ৰাণত গোপনে অচলিত হৈছে। আকস্মিক হৈছে ইয়াৰে অচিহ্নিত অৰ্ভুক্ত হৈছে। মোৰে ডায়েকৰ সৰ্বমুখী কবিতাৰ প্ৰাণ কৰিব লগাত পৰে। এই গোপন বিবাহে ডানৰ ডানৰ জীৱনৰ লক্ষ্য কক্ষত কৰিলে। ইয়াৰে এই গোপন বিবাহ নকৰা হলে নাটকীয় অবিবাহিত হৈ থকা হলে ডানে তেওঁৰ বন্ধু হেনৰি ওৱাটিনৰ দৰে জীৱনটো উল্লেখ কৰি তুলিব পাৰিলে হেতেন। কিন্তু তাৰ সলনি তেওঁৰ জীৱন হৈ পৰিল বালিঘৰৰ দৰে। বাস্তৱিক পৰমাণুৰ পৰা বিচ্যুত হোৱাৰ লগে লগে প্ৰেমৰ এই শোকাবহ ট্ৰেজেদিয়ে বাস্তৱত হৈ তেওঁক হেনলেটৰ দৰে “ছুখৰ সাগৰ”, “দুখৰ নিৰা” নামেৰে উপলব্ধি কৰালে। এই সময়ত কবিতাৰ ভিতৰৰ পৰা তেওঁৰ প্ৰেমিকালৈ লিখা ডানৰ চিঠি সমূহ “John Donne, Anne Donne, Un-done!” নামেৰে সংগ্ৰহ কৰি ৰখা হৈছে। এই চিঠি বিলাকত প্ৰেম সম্পৰ্কীয় তেওঁৰ উপলব্ধিৰ তীৰ্থক প্ৰকাশ পোৱা যায়।

কেইবছৰ মানৰ পাছত চাব জৰ্জ মোৰে ডানক মুক্ত কৰি দি পলমকৈ হলেও জীয়েকৰ লগত বৈবাহিক সন্মিলন ঘটাই আঠগ পাউণ্ড মূল্যৰ নব দাম্পত্যিক সাদৰ জনায়।

ডানৰ ৰচিত পুথি সমূহ হল ‘Pseudo Martyr’ (১৬১০), ‘The Progress of the soul’ (১৬০১), ‘An Anatomy of the world’ (১৬১১ শোক কবিতা) আৰু ‘Epithalamium’ এই গ্ৰন্থ সমূহৰ কবিতাৰ

মতে ইয়াৰ প্ৰেম সম্পৰ্কীয় (Amorous), (১) হৈছে কবিতা (Metaphysical), (২) হৈছে কবিতা (Metaphysical), (৩) হৈছে কবিতা (Metaphysical), (৪) হৈছে কবিতা (Metaphysical) এই চৰ্চাৰে গ্ৰহণ কৰিব পাৰি।

প্ৰেমৰ প্ৰতি ত ডান ডান নাইবা তেওঁৰ সমগোষ্ঠীৰ কবিতাৰে ইমান দিনে কাব্যত প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰা বিচলিত প্ৰথাক পদে পদে উল্লেখ কৰি তেওঁলোকৰ অতিনাদ্যৰ মাজত বাস্তৱতাৰ লবনাক্ত সোৱাদ মিশ্ৰণ কৰিছিল। ভাৰতীয় বৈষ্ণৱ আন্দোলনৰ সময়ৰ কবিতাৰ কষ্ট-কল্পনাৰ (Imaginary woe) দৰে সখ্যৰ শতিকাৰ এই ই-বাজী কবি দলৰ মাজতো এই কষ্টকল্পনাৰ অতিশয়া দেখিবলৈ পোৱা যায়। এটা উদাহৰণ দাঙি ধৰিলে এই কষ্ট কল্পনাৰ স্বৰূপ সহজে অনুমেয় হব। ডানৰ Expiration নামৰ কবিতাত কবিয়ে কৈছে —

‘So, so, break off this
last lamenting kiss,
Which suck two souls,
and vapours both away.
Turn thou ghost that way,
and let me turn this,
And let ourselves
benight our happiest day;
We ask’d none leave to love,
nor will we owe.
Any so cheap a death
as saying, “Go”.

এইদৰে প্ৰেমিক প্ৰেমিকালৈ দুটি আত্মাৰ সংযোগ সেতু বান্ধি প্ৰাণৰ অসীম তৃপ্তি নিঃশেষ কৰিব

বিচাৰিছে। এয়া মানুহৰ পেট অ'ৰ্ক প্ৰেমৰ আদিম ক্ষুধাৰ চিৰন্তন বাসনা। বোম্বাৰ্চিক যুগৰ প্ৰেমৰ ভাবতন্ময়তা এইবোৰ কবিতাত নাই। "The good Morrow" নামৰ কবিতাত কবিৰ প্ৰেমৰ পৃথিৱীখনৰ বিষয়ে কৈছে যে পৃথিৱীৰ ভৌগোলিক মণ্ডল আৰু মেপ কেবাটাও হ'ব পাৰে, কিন্তু কবিৰ আৰু তেওঁৰ প্ৰিয়াৰ পৃথিৱী মাথো এটা।

'Let Maps to others,

worlds on worlds have showne

Let us posses one world,

each hath one, and is one'.

ডান সকলো কালৰ পৰাই সমসাময়িক কবিতাৰ ভাৱ আৰু বীতিত ব্যতিক্ৰম। আগৰ কবিতাৰ চিৰাচৰিত বীতি, কোমল আৰু স্তম্ভিত, যি প্ৰচলিত প্ৰথাৰ অনুবৰ্তনত সহজ আৰু অপ্ৰত্যাশিত তাৰ বাবে ডানৰ চিৰন্তন বিদ্ৰোহ। পূৰ্বৰ এই আমনিগণা একসুৰীয়া বীতিৰ অনুসৰণৰ পৰা আঁতৰিবলৈ গৈ দুৰ্বোধ্য আৰু উৎকেন্দ্ৰিকতাৰ ফালে ফালবি কাটি আহিল। তেওঁৰ কবিতাৰ গভীৰ আবেগ, জীৱানুভূতি আৰু সৌন্দৰ্য্য সৃষ্টিৰ পিঠিত আউজি আছে কল্পনাৰ তীৰ্থক বশ্মি, বাক্যবৈদগ্ধ্যৰ জটিলতা আৰু অপ্ৰত্যাশিত ভাবে বিভ্ৰান্ত কৰি তোলা চমকনি। এই প্ৰবণতা প্ৰকাশিত হৈছে কেতিয়াবা হয়তো অবিধাস্ত অতিবৰ্জনত, মহৎ বা তুচ্ছ, সমুদ্ভূত আৰু উপহাস্যৰ বিসদৃশ সম্মিলনত। তেওঁৰ এই আতিশয্যৰ বিলাসৰ বাবেই কেতিয়াবা নিজকে নিজে হাস্যাস্পদ কৰি তুলিছে। তেওঁৰ কবিতাৰ কল্পনাক্ৰীড়া আৰু বুদ্ধিৰ বিহ্বংবিলাস ইমান

ক্ষিপ্ৰ আৰু বিচিহ্নগামী যে মননশক্তি আৰু অন্তৰ্দৃষ্টিৰ গভীৰতা নাথাকিলে সেই বিলাক অনুসৰণ কৰাটো পাঠকৰ পক্ষে কঠিন হৈ পৰে। এই ক্ষেত্ৰত ডান ব্ৰাউনিঙৰ পথপ্ৰদৰ্শক নহলেও পূৰ্বসুৰী। ব্ৰাউনিঙৰ কবিতাতো পথহাৰা নদীৰ দৰে একসুৰীয়া অবিচ্ছিন্ন আবেগৰ লগে লগে অতৰ্কিত গতি পৰিবৰ্তন, নৱ নৱ শাখা পথত প্ৰবাহমান। গভীৰ নদীৰ কেন্দ্ৰিকতাত যি সহজ তাত তেওঁৰ বাবে স্লেখনো আঁট নাই।

ডানৰ প্ৰেম আদৰ্শবাদত প্ৰতিষ্ঠিত নহয়; ই সম্পূৰ্ণ ইন্দ্ৰিয়বিলাসী। এলিজাবেথীয় যুগৰ চিড্‌মিৰ পৌকৰ আৰু আভ্যন্তৰীণ সৰলতা-পূৰ্ণ বীতিৰ ভাগ্য বিপৰ্যায় ঘটিল এই শতিকাৰ। ডাণ্টেবিয়েষ্ট্ৰীচৰ প্ৰেম, পেট্ৰাৰ্কালোৰা, ষ্টেনাৰ প্ৰতি চিড্‌মিৰ পূজাৰ বেদী কষ্ট-কল্পনাৰ শোকাকুল উত্তৰাধিকাৰীসকলৰ বাবে হৈ পৰিল 'মডেল'। তেওঁলোকৰ কবিতাৰ উচ্ছ্ৰস্ৰংসিত প্ৰেমিকাক প্ৰতিষ্ঠাপিত বেদীৰ পৰা নমাই আমি তেজ মহঙৰ প্ৰেমিক! হিচাবে গ্ৰহণ কৰিলে ডানৰ কবিতাই। ডানে সৌন্দৰ্য্য সন্ধানত দেখা পায় :

"If ever any beauty I did see
Which I desir'd, and got, 't was
but a dream of thee."

সেই কাৰণে —

"My face in thine eyes, thine in
mine appears
And true plain hearts do in the
faces rest."

জাৰ্জেটন

ইন্ডিয়াগ্রাহক হলে... তেওঁৰ কবিতাৰ বুদ্ধিৰ
 চাতুৰ্য্য, তেওঁৰ প্ৰদৰ্শন বা বাস্তৱ চিন্তা আৰু
 অস্বাভেদিক গভীৰতাবলৈ যোৱাৰ মনক কেন্দ্ৰীয়
 ভাৱাক্ৰম আৰু সৌন্দৰ্য্য নকৰে। তেওঁৰ
 প্ৰেমকবিতাক ভাব সমৃদ্ধিৰ স্বৰূপ উল্লেখ
 কৰায় - প্ৰকাণ্ডগীৰ মৌলিকতা আৰু মন
 সমৰ্থ থকা এই গভীৰ মহত্বৰেণ (Holy
 Sonnets:- I ath be not proud)

জন ডা'নব কবিতাৰ কঠোৰতাও অথ
 ধৰণৰ অন্তৰ্ভুক্ত কবিৰ ক্ষেত্ৰত যি সাম-
 য়িক অলঙ্কাৰ ম'ৰ, নোনা ডা'না বাবে সৰ্ব-
 বাপী, কেন্দ্ৰীয় প্ৰৱণতা, তেওঁৰ কবি যত্নপৰ
 গভীৰতম আৰু অশৰিহাৰা অস্বপ্ৰকাশ।
 হয়তো ইয়াৰ কাব্য তেওঁৰ চিন্তাপ্ৰণালী
 আৰু কবিত্বশক্তিৰ উৎস এই বাস্তৱ
 পৰিধিৰ মাজতে আৱদ্ধ থকাৰ বাবে। প্ৰেমক
 কবিতা বিলাকৰ মাজতো দাৰ্শনিক মতবাদৰ
 বহুল উল্লেখ পোৱা যায়। চাৰ্ভিক দৰ্শন তেওঁৰ
 কবিতাপুস্তকৰ মৰ্মস্বকোষত নিহিত থকা গন্ধ।
 তেওঁৰ কবি কল্পনা চাটক চৰাইৰ দৰে মাটিৰ
 পৰা আকাশৰ ফালে উৰ্দ্ধমুখী হয় - গভীৰ
 তৰুৰ এচলু পানী বিচাৰি, চন্দ্ৰকোষৰ দৰে
 জীৱ আৰু বস্তু জগতৰ পৰা উৰাও হয় -
 আধ্যাত্মিক চিন্তাৰ মাধৱী বাজাত বিচৰণ
 কৰিবলৈ; জীৱনৰ সহজ ভাব আৰু কাগনা
 বাসনা বিলাক তৰু সৌৰভত মিহলাই সেই
 বিলাকৰ ইন্দ্ৰিয় গ্ৰাহক এক নবীন অতুলিত
 গো-পুলিত ছৰাবিগন্য কৰি তোলে। সেই
 কাৰণেই ড্ৰাইডেন আৰু ডঃ জনচনে; ডা'ন
 তেওঁৰ অতুলিত কবিসকলক ইন্দ্ৰিয়াতিগাৰী
 বা ইন্দ্ৰিয়াতিসাবী (Metaphysical) বুলি
 আখ্যা দিছে।

ডা'নব কবিতাৰ শোক কবিতাতো উপাধা-
 য়িত প্ৰেমকবিতাৰ বিলাকৰ মতে তেওঁ কবি-
 বাদৰে কবি হৈছে। তেওঁৰ কবিতাৰ
 কবিতাৰ মাজতো প্ৰতিবেশন জৰিভাৰা কবি-
 ত্বৰ হাৰাৰ কবি তেওঁৰ মনৰ প্ৰতি
 গভীৰ মনোভাৱে প্ৰকাশ দাঙিবলৈ
 হয়। কবি কবিৰ অধিকাংশে গা...
 আৰু কবিতামূলক কাব্যৰ মাজে
 কাব্যৰ প্ৰথমভাগত পোনা দেৱদেৱী বা মৰল
 কাৰীৰ স্তুতিবন্দনা কৰিছিল। কিন্তু ডা'নে
 এই প্ৰথাকো পদ দি সেই অধিকাৰী দেৱীৰ
 স্তুতি মাত্ৰ সৌৰৰণ কৰিছে, কাব্যৰ প্ৰাণ
 শক্তিক জীৱন্ত কৰিবলৈ সেই নয়াময়ী দেৱীৰ
 চেবত কাৰুণ্য জনোৱা নাই। তাৰোপৰি
 তেওঁৰ ধৰ্ম্মসম্পৰ্কীয় কবিতাবিশিষ্ট কতো
 উপদেশৰ ফুলজাৰী ছটোৱা নাই, সেইবিলাক
 তেওঁৰ ভগৱানক ভাল পোৱা বা পূজা কৰাৰ
 এটা পদ্ধতিহে।

“To be didactic is never the
 first intention of Donne’s
 religious poems. But rather,
 to express himself, to ana-
 lyse and lay bare his own
 moods a agitation, of aspira-
 tion and humiliation in the
 quest of God, and the surren-
 der of his soul to Him.” ডা'ন
 ধৰ্ম্মৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰি লেভেনে কৈছে যে
 তেওঁৰ সৰ্ব্বোৎকৃষ্ট ধৰ্ম্মীয় কবিতা বিলাক
 বক্তৃতা কামনাৰ, তাত খুষ্টান ধৰ্ম্মমতবাদৰ
 প্ৰস্ফাৰণ নাই, কিন্তু a passionate and

dramatic prayer to be delivered from temptations and distractions, to be made single-hearted, to find in God's will his peace"

ডানব জটিল ব্যক্তিত্ব স্বল্প ধর্ম বাখ্যাব বাবে যিমান সাধন হব লগে বলা ভাবনা, অস্থায়ী কবিতাৰ তুলনাত যিমান যিনি নহয়। বৰং চবম জটিল ব্যক্তিত্ব, অতিশয়তা আৰু জ্ঞানৰ পৰিধিয়ে সেইবিলাক সহজ কৰি তুলিলে। অকণ্ঠৰীয়া আৰু আত্মাৰ সবলতাব বাবে তেওঁৰ জটিল ব্যক্তিত্বৰ বিনিময়ত বিচাবে :

"Father of Heaven, and him,
 by whom
 It, and us for it, and all else,
 for us
 Thou madest, and govern't
 ever, come
 And re-create mee, now
 growne ruinous :
 My heart is by dejection, clay,
 And by self-murder, red.
 From this red earth, O' Father,
 purge away
 All vicious tinctures, that
 new fashion'd
 I may rise up from death,
 before I am dead.

মৃত্যু কি? মৃত্যুৰেই আত্মাৰ গিলন? ক্লান্তকালৰ আমাৰ ক্ষেত্ৰকাঁঠা নিষ্কা শেষ হৈ

বলে পৰমাত্মনে সঁচৈ আমি অনন্ত জাগ্ৰত হব। ডানব কবিতাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি চাওক :
 "One short sleep past, we
 wake eternally,
 And death shall be no more;
 death, thou shalt die."
 (Holy Sonnets)

বাঙ্গালী কবি হিচাবে স দশ শতিকাৰ ডানব অসন মৰ্মস্পৰ্শীত। বাঙ্গ কবিতাবিলাক শোক কবিতাবিলাকৰ দৰে পৃথক বহুৰ বাসা ভিতৰত লিখা। সেই বিলাকতো তেওঁ নিজৰ বুদ্ধিমত্তাৰ পৰিষ্কাৰ কৰি পৰিছে। তেওঁৰ বাঙ্গ বচনৰীতিয়ে সনসাময়িক বস্তুতো কবি-সাহিত্যিকক প্ৰভাৱিত কৰিছিল যদিও একেটা দোষত দোষী হোৱাৰ কাৰণে পৰবৰ্তী যুগৰ বাঙ্গালী কবি ডাইডেন আদিয়ে তেওঁক কটুকৈ কৰিছে। অন্য কবিৰ প্ৰভাৱ ডানব ওপৰত পৰিছে বুলি কৰা নোৱাৰি আৰু সেয়া হলেও ডানব ওচৰত বিপৰীতধৰ্মী হ'ল। এজন বন্ধুলৈ লিখা চিঠিত ডানে নিজেই কৈছে : "I am no great voyager in other's works."

ছন্দ বন্ধনৰ ক্ষেত্ৰত - প্ৰেম মূলক, ধৰ্মসম্পৰ্কীয়, বাঙ্গালীমূলক আৰু শোক কবিতা এই আটাইবিলাকতে বিভিন্ন গাভীৰীয়া আৰোপ কৰিছে। শোক কবিতা আৰু প্ৰেমৰ কবিতা প্ৰাধৰোণ চেনেট বীতিত লিখা। কিন্তু আটাইবিলাক কবিতাৰ ছন্দ মাধুৰ্য্য ভিন্ন ভিন্ন। শব্দ গঠনিত কথিত ভাষাৰ কাণ আৰু প্ৰাচ্যক পংক্তিৰ জোনাকী পকৰাৰ পেন্সিলে পোহৰৰ দৰে বুদ্ধিৰ নুৰজাৰ ভাব এটি বৈ যায়।

ডানৰ কবিতা সম্পৰ্কে সমালোচক সকলে যিয়ে কওঁক নাপালে ডান আৰু তেওঁৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত সমগোত্ৰীয় কবি হাববাট, ভন্, লভসেচ, চাকলিং আদিয়ে যে প্ৰকৃত কবিৰ শক্তিৰ অধিকাৰী আছিল তাক কোনেও নুই কবিৰ নোৱাৰে। তেওঁলোকৰ প্ৰতিভাৰ দীপ্তি বুদ্ধিৰ মেঘপাকৰ লগত ভাবৰ আনুৰিকতা আৰু গভীৰতাৰ এক অপূৰ্ব সামঞ্জস্য দেখুৱাব পৰাতেই জিলিকি আছে। মুঠৰ ওপৰত তেওঁলোকে এটা শক্তিৰ কাব্যৰ পৰিধি বহুগুণে বিস্তাৰ কৰিলে। বিংশ শতাব্দীৰ আৰম্ভণিৰ পৰা অৰ্থাৎ সমকালীন সাহিত্যত মনন শক্তিৰ উন্মেষৰ লগে লগে পৰিণতিও হৈছে তথাপি ভাব গভীৰতাত স্থায়িত্ব লাভ কৰিব পৰা নাই। আধুনিক কবিসকলে বোমাটিক যুগ নাইবা বৈষ্ণৱ যুগৰ কবিৰ দৰে ভাবৰ তন্ময়তা আৰু একনিষ্ঠতা দেখুৱাব পৰা নাই আৰু তাৰ বাবে আক্ষেপো কৰা নাই, কিন্তু তাৰ পৰিবৰ্ত্তে সূক্ষ্ম আৰু জটিল চিন্তাৰ সোঁত ভাবৰ লগত আঁঠি পৰে; কবিতাৰ মাজত আধুনিক কবিৰ উদ্ভাস্ত চিত্ৰৰ লগে লগে অস্থি-বহাও প্ৰতিফলিত হৈছে। সেই গভীৰতাৰ খালি ঠাই পূৰ কৰিছে বিস্তাৰ আৰু বৈচিত্ৰৰ দ্বাৰা।

আধুনিক কবিসকলে মনক ভাবৰ উদ্ভাস্তৰ সন্মোহন শক্তিৰ ওচৰত আত্মসমৰ্পন কৰিব নিবিচাৰে। মোহমোৱা সাপৰ দৰে সৌন্দৰ্য্যৰ বহুত সচেতন বুদ্ধিক শুধাই থোৱা আধুনিক কবিৰ বাবে যুক্তিসঙ্গত নহয়। জন ডান নাইবা তেওঁৰ সমগোত্ৰীয় মেটাফিজিকেল কবিদলৰ কবিতাৰ মাজত আধুনিক এই বুদ্ধিপ্ৰধাণ কাব্যিক বৈশিষ্ট্য পৰিপাকিত হোৱাৰ কাৰণেই তেওঁলোকক আধুনিকতাৰ 'অগ্রনৃত' বুলি কোৱা হয়। তেওঁলোকৰ কবিতাতেই প্ৰেমৰ চিৰস্থন সনাতনী ৰূপ পৰিলক্ষিত হৈছিল। জীৱনবোধ আৰু ধীৰমৰ সামগ্ৰী উপলব্ধি নকৰি, বস্তুপ্ৰকৃতি আৰু ভাবৰ তন্ময়তাত ভোণ গৈ কাব্যৰ পৰিসৰ বুদ্ধি কৰাও বাস্তৱত সৰু সৰু বিপক্ষে অজুহাত দাঙিব, নোৰ আটাইতকৈ ভাল লগা এই যুগৰ শীৰ্ষস্থানীয় কবি টি. এচ. ইলিয়েটৰ এটি উক্তিৰে এই প্ৰবন্ধকো সাংবিৰ খুজিছো—এই বুলি “The example of Milton cannot help a modern poet to relate love and type writing.....Culture and Coffee cups, but example of Donne, Marvell and others may.”

N. B.—সৌন্দৰ্য্য হানিৰ আশঙ্কাত উদ্ধৃতিসমূহ অনুবাদ নকৰি যেনে ভাবেই দিয়া হ'ল।
সহায় লোৱা পুথিবিলোকঃ (1) A History of English Literature : by Compton Rickett. (2) Metaphysical Poetry From Donne to Butler.

By Grierson.

(3) A History of English Literature : Albert.

“নিজৰ ঘৰখন সুস্থল ভাৱে নেবাৰি উদাৰতাৰ
বশবৰ্তী হৈ আন স্বাৰ্থপ্ৰমোদিত লোকক অবাধ
স্বাধীনতা দিলে সেইখন ঘৰৰ পতন অনি-
বাৰ্য্য। এই কথাই এখন দেশ বা
জাতিৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰযোজ্য।
জাতীয়তাবাদৰ সুস্থ সবল
শেটৰ ওপৰতহে
আন্তঃজাতীয়তা-
বাদ প্ৰতিষ্ঠা
সম্ভৱপৰ।”

★

অসমীয়া সাহিত্যত জাতীয় ভাৱ

স্বাধীনতাৰ বাবে
জাতীয়তাৰ
বাহিৰে
নাই

কলা
বাহিৰে
নাই

যি কোনো জাতিৰ উন্নতি অৱনতি
নিৰূপনৰ মাপকাঠি বা সমল হ'ল
জাতিটোৰ কৃষ্টি, সংস্কৃতি, সাহিত্য, সুকুমাৰ
কলা আৰু আত্মনিয়ন্ত্ৰনৰ স্বাধীনতা, ভৌগোলিক
পৰিসীমা আৰু পাৰিপাৰ্শ্বিকতা অনুসৰি দেশ
এখনৰ জাতীয় জীৱনে গঢ় লয়। এই জাতীয়
জীৱন অৰিকৃত আৰু অটুট ৰখাৰ যি প্ৰচেষ্টা;
থোৰতে কবলৈ গলে সিয়েই জাতীয় ভাৱৰ
মূল বা গুৰি। এই জাতীয় জীৱনৰ ওপৰত
বিজাতীয় প্ৰভাৱ নপৰাকৈ ৰখা আৰু পৰিৱৰ্ত্তনৰ
চেষ্টা কৰা প্ৰত্যেক সচেতন জাতিৰে কৰ্তব্য।
পৃথিবীৰ প্ৰত্যেক জাতিৰ ইতিহাসৰ পাততে এই
জাতীয় জীৱন সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱৰ্ত্তনৰ প্ৰচেষ্টা
দেখা যায়। এইখিনিতেই এটা প্ৰশ্ন আহি
পৰে যে জাতীয় ভাৱত উদ্ধত হোৱা জাতি
এটাৰ উন্নতিৰ প্ৰচেষ্টাই অন্যৰ অনিষ্ট সাধনৰ
কিবা সম্ভাৱনা আছে নেকি? জাতীয়তাবাদৰ
নামত পৃথিবীত বহুত মহান কীৰ্ত্তি আৰু লগতে
নিদাৰুণ পাপ কাৰ্য্যও সংঘটিত হৈছে। দুবিধ
জাতীয়তাবাদৰ উল্লেখ কৰি এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ
দিব লাগিব। এবিধ হ'ল সুস্থ জাতীয়তাবাদ
আৰু আনবিধ হ'ল অসুস্থ বা অন্ধ জাতীয়-
তাবাদ। শেষৰ বিধ জাতীয়তাবাদহে মানৱ জাতিৰ
কাৰণে কলাগণজনক নহয়। অন্ধ জাতীয়তা-
বাদত উন্নত হিটলাৰৰ কাৰ্য্য কলাপে পৃথিবীৰ
বুকুলৈ ধ্বংসৰ যি বন্যা নমাই আনিছিল তাৰ
স্মৃতি মাথোঁ মোঁ সিদিনাৰ। কিন্তু ভুল
ধাৰণাৰ বশবৰ্ত্তী হোৱা একশ্ৰেণীৰ লোকে যি
কোনো জাতীয়তাবাদকে ভাল নহয় বুলি কৰ

খোজে । তেওঁলোকে এইকথাষাৰ বুজা উচিত যে নিজৰ ঘৰখন সুশৃঙ্খল ভাৱে নাৰাখি উদাৰতাৰ বশবৰ্তী হৈ আন স্বার্থপ্রনোদিতলোকক হস্তক্ষেপৰ অবাধ স্বাধীনতা দিলে সেইখন ঘৰৰ পতন অনিবাৰ্য্য । এই কথাই এখন দেশ বা জাতিৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰযোজ্য । জাতীয়তাবাদৰ সুস্থ সবল ভোটিৰ ওপৰতেহে আন্তৰ্জাতীয়তাবাদ প্ৰতিষ্ঠা সম্ভৱপৰ । জাতীয়তাবাদী ভাৱধাৰাৰ প্ৰতি সন্দিক্ধ এই শ্ৰেণীলোকৰ প্ৰতি মাহাত্ম্য-গান্ধীৰ উত্তৰ হল—

“It is impossible for one to be an internationalist without being a nationalist. Internationalism is possible only when nationalism becomes a fact. It is not nationalism that is evil. It is the narrowness, selfishness, exclusiveness which is the bane of modern nation, which is evil.”

এতিয়া দেখা গল নিজকে সমস্ত ভাৱে গঢ়ি তুলিবৰ বাবে প্ৰত্যেক জাতিয়েই সবল আৰু সুস্থ জাতীয়তাবাদী ভাৱধাৰাৰে অনুপ্ৰাণিত হোৱা দৰকাৰ । অসমৰ মাটি, পানী, বায়ু ভৌগোলিক পৰিসীমা আৰু পাৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ ভিত্তিত গঢ়ি উঠা যি জাতীয় ভাৱ সেয়ে হৈছে অসমীয়াৰ জাতীয়তাবাদ ।

অসমীয়া জাতি অতীজৰ পৰা জাতীয়তাৰ সচেতন । যেতিয়াই ইয়াৰ অস্তিত্ব বিপন্ন হোৱাৰ উপক্ৰম হৈছে যেতিয়াই সিংহবিক্ৰমেৰে গৰ্জি উঠি নিজ অস্তিত্ব ৰক্ষা কৰিছে । প্ৰাক্ ঐতিহাসিক

যুগত অসমীয়া সাহিত্যত জাতীয়তাবাদৰ কি ৰূপ আছিল তাক জনাৰ বিশেষ উপায় নাই । আহোম সকলৰ আগমনৰ সময়ৰ পৰাইহে অসমৰ ধাৰাবাহিক বুৰঞ্জী লিখিত হব ধৰে । এই যুগত বুৰঞ্জী সাহিত্যবোৰত আমি জাতীয় ভাৱৰ অনেক সমল পাবোঁ । সেইসময়ৰ অসমীয়াৰ জীৱনী শক্তি আছিল প্ৰানোচ্ছল গঙ্গা, সবল আৰু বন্ধনমুক্ত । এনে এখন প্ৰাণপ্ৰচুৰ্য্যেৰে পৰিপূৰ্ণ সমাজৰ কথা প্ৰতিফলন হোৱা বুৰঞ্জী সাহিত্য সমূহ যে জাতীয় ভাৱৰ মণি মৰুতেৰে খুন্দখাই থকা ভঁৰাল হব তাত কোনো সন্দেহ নাই । এই জাতীয় ভাৱৰ অফুৰন্ত ভঁৰালৰ পৰা কেইশাবীমান বাক্য উদ্ধৃত কৰিয়েই অতীত অসমীয়া সাহিত্যত জাতীয়ভাৱৰ বুজ লব পৰা যায় । মোগলক কৰতাৰ দিব-লগীয়া হোৱাত আত্মৰ্গোৰত আঘাত লগাত স্বৰ্গদেৱ চক্ৰধ্বজসিংহই গৰ্জি উঠিছে—“বঙালৰ অধীন হৈ থকাতকৈ মৰণেহে যুগুত” ৰামসিংহৰ নেতৃত্বত অগণন মোগল সৈন্যৰ অসম আগমনৰ বাতৰিত স্বদেশ আৰু স্বজাতিৰ ভৱিষ্যত চিন্তা কৰি মহাবীৰ লাচিত্তে অক্ষেপ কৰিছে—“মই ফুকনৰ দিনত দেশৰ এনে দশা হল । মোৰ ৰজা ৰক্ষা হব কেনেকৈ ? মোৰ ৰাইজ ৰক্ষা হব কেনেকৈ ? পাচলৈকে বা ৰক্ষা হব কেনেকৈ” ডাঃ সূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞা দেৱৰ ভাষাত—“লাচিতৰ এই বচন ফাঁকি একেবাৰে আধুনিক ধৰণৰ । আচৰিত কথা এইয়ে তিনিশ বছৰ পূৰ্বে অসমৰ সেনাপতি লাচিত বৰফুকনে নেছনেলিজম্ বা জাতীয়তাবাদৰ এনে সুন্দৰ বিশ্লেষণ কৰিব পাৰিছিল ।” মোগলৰ অধীনত থকা ৰঙ্গদেশ আক্ৰমণ কৰি কৰতোৱা নদীলৈকে বিস্তৃত হৈ থকা প্ৰাচীন কামৰূপ ৰাজ্যৰ সীমা পুনঃ প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ মানসে স্বৰ্গদেৱ ৰুদ্ৰসিংহই আগবঢ়োৱা প্ৰস্তাৱ সমৰ্থন কৰি ডাঙৰীয়া সকলে কৈছিল

“কবিতোয়া গঙ্গা সীমা কবি আমাবেহে বাজা, আমি মন কান নেদিবব দ্বাৰাইহে শক্ররে লৈছে। বজা হলে তাৰ শক্রক মাৰি আপোনাৰ সীমনা বাধি বাজা লরনেসে যোগা। স্বৰ্গদেৱৰ পূৰ্বে পুনিৰ বজাদেৱে তেজ শক্তিৰ বলে বঙ্গামাটি ড়েই কবিতোয়া গঙ্গাত খাণ্ডা পখালি গৈছে”। এইবোৰ উক্তিযেই প্ৰমাণ কৰে সেইসময়ৰ অসমীয়া জাতি কিদৰে সবল জাতীয় ভাৱত উদ্ভূত আছিল, কিদৰে স্বাধীনতাৰ মৰ্মবাণী প্ৰত্যেকৰ হৃদয়ত অন্তৰ্ভাৱিত হৈছিল আৰু কিদৰে তাক কাৰ্য্যত পৰিণত কৰিবলৈ যত্নবান হৈছিল। সেইসময়ৰ এই ভাৱধাৰা বুৰঞ্জীত সাহিত্যত প্ৰতিফলন হৈছিল। আমাৰ বুৰঞ্জী ভাণ্ডাৰত এনে অমূল্য মনিবত্তা আৰু অলেখ আছে।

জাতীয় জীৱনৰ কেবোণসমূহ দূৰ কৰি এক শুষ্ক সরল জাতিগঠনৰ আদৰ্শেৰে অনুপ্ৰাণিত হৈ বিভিন্ন দেশৰ বক্তৃত্তো কবি সাহিত্যিকই হাতত কলম তুলি লৈছে। ধৰ্ম্মৰ গ্লান, অধৰ্ম্মৰ অভ্যুত্থান আৰু দুৰ্নীতি জবাগ্ৰস্ত হৈ যি সময়ত অসমীয়া জাতিৰ অস্তিত্ব বিপন্ন হবৰ উপক্ৰম হৈছিল সেই সময়তে আবিৰ্ভাৱ হৈছিল শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰৰ। জাতীয় দেহৰ কলুব কালিম'বোৰ বিনাশ কৰি এক নতুন আৰু সুসংস্কৃত অসমীয়া জাতিগঠনৰ প্ৰাচেষ্টাত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ যদি জাতীয় ভাৱেৰে অনুপ্ৰাণিত হৈছিল বুলি ধৰি লওঁ তেতিয়া আমি কব লাগিব যে শঙ্কৰদেৱ আৰু তেওঁৰ অনুগামী সকলৰ সৃষ্ট সমস্ত লিখনীতে জাতীয়তাৰ ভাবধাৰা পৰিস্ফুট হৈছিল। শঙ্কৰদেৱৰ জাতি গঠনৰ প্ৰাচেষ্টাই সাহিত্যৰ মাজেৰে বিকাশ লাভ কৰি সেই

সময়ৰ অসমীয়া সমাজক পতনোন্মুখ অৱস্থাৰ পৰা বক্ষা কৰিছিল।

জাতীয় ভাৱৰ ক্ষুব্ধ হুইদবনে হব পাৰে। প্ৰথমতে, বিদেশী শাসনৰ শোষণৰ প্ৰতিকাৰ বিচাৰি; দ্বিতীয়তে প্ৰচলিত শাসন ব্যৱস্থাত থকা ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক অসাম্যতা, জাতিৰ কুপ্ৰি, সঙ্কতি আৰু ভাৰা জননীৰ দুখলপা অৱস্থাৰ সৌৱৰণৰ মাজেদি। শঙ্কৰদেৱৰ দিনত অসম আকাশ স্বাধীনতাৰ হিৰণ্য কিৰণেৰে জ্যোতিমান আছিল যদিও সামাজিক অনীতি, অশাসন আৰু ব্যক্তিচাৰৰ কলীয়া ডাৱেৰেৰে আচ্ছন্ন আছিল। ধৰ্ম্মৰ নামত পুৰোহিত শ্ৰেণীয়ে চলোৱা বাৱসায় আৰু অস্পৃশ্যতাৰ বাচৰিচাৰত মুক দৰিদ্ৰনাৰায়নৰ ছবৰস্থা দেখি শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰৰ প্ৰাণে কান্দি উঠিছিল। দেশৰ এনে এক সন্ধিক্ষণত জাতীয় ভাৱেৰে উদ্ভূত হৈ শঙ্কৰদেৱে অসমীয়া জাতিক মুক্তিপথৰ সন্ধান দিছিল - সাহিত্যৰ যোগেদি।

জাতীয় ভাৱধাৰাত অসমীয়া কবিতা যথেষ্ট চহকী। “অতীতৰ জয়গান, পৰাধীনতাৰ গ্লানি আৰু অৱসাদ, জাতীয় ঐক্যৰ প্ৰতি উদাত্ত আহ্বান, আন কথাত কবিতাত স্বদেশ প্ৰীতিৰ প্ৰৱাহ বেজবক্ৰৱাতে আবন্ত হয় আৰু স্বাধীনতা আন্দোলনৰ দ্বাৰা সেই ভাৱ পৰিষ্ফুট হৈ বিংশ শতাব্দীৰ তৃতীয় চতুৰ্থ (১৯২০-৪০) দশকত হেনে ভাৱৰ কবিতাৰ জোৱাৰ আহে” - (ডাঃ সত্যেন শৰ্ম্মা)। পৰাধীনতাৰ আমোলাত দেশপ্ৰেমত উদ্ভূত কবিসকলৰ লিখনীত দেশমাতৃকাৰ মুক্তিৰ আহ্বান আৰু জাতিৰ হৃদশাৰ প্ৰতিচ্ছবি ফুটি উঠিছিল। গদ্যৰ দৰে বেজবক্ৰৱাদেৱৰ কবিতা

সমসাময়িক জাতীয় ভাৱৰ পৰিচয় পোৱা যায়। বেজবৰুৱাৰ অভিজ্ঞ লেখনীৰ পৰা ওলোৱা 'অসমৰ জনভূমি', 'মোৰ দেশ', 'বীণ আৰু বৰংগী' আদি কবিতাত স্বদেশপ্ৰেমৰ গভীৰ অভিবাঞ্ছিত দেখা যায়। বেজবৰুৱা চিৰপ্ৰাণসী আছিল যদিও স্বদেশ আৰু স্বজাতিৰ মৰম পাত্ৰবিব পৰা নাছিল। সেয়েহে তেওঁ গাইছিল—

“কুঠিতৰ দৰে বৰনৈ ক'ত আছে কোৱা

দুৰি অহা স্বস্বমতী তথাপি নোপোৱা”

বেজবৰুৱাৰ অসমৰ জাতীয় সঙ্গীত “অ মোৰ আপোনাৰ দেশ” গাঠি আৰু শুনি কোন অসমীয়াৰ অহুৰ জাতীয় ভাৱত ফুলি নুঠিব, কোন অসমীয়াৰ অহুৰত স্বদেশপ্ৰেমৰ অন্তঃপ্ৰাণাই দোলন দি নাযাব।

“অ মোৰ সুৰীয়া মাত

অসমৰ সুৱদী মাত

পৃথিৱীৰ কতো

বিচাৰি জনমটো

নোপোৱা কৰিলেও পাত।”

জাতীয় সঙ্গীতৰ এই কলিটোয়ে মাতৃ-ভাষাৰ প্ৰতি মনত কি যে এক মিঠা অনুভূতি জগাই শোৱে সি বৰ্ণনাতীত। তেখেতৰ “বীণ জগাই শোৱে সি বৰংগী” কবিতাটোত দুখলগা অতীতৰ অক বৰংগী” কবিতাটোত দুখলগা অতীতৰ দিনবোৰৰ পুনৰাবৃত্তি বৰংগীৰ মুখৰ পৰা শুনিব গোজা নাই, শুনিব খুজি ছ অতীতৰ গৌৰৱৰ জয়গান হৈ।

‘জোনাকী’ৰ অৱসানৰ লগে লগে ‘বাঁহী’ আৰু ‘মিলন’ এই দুখন কাকতে অসমীয়া কবিতা প্ৰচাৰত আগভাগ গ্ৰহণ কৰে। এই সময়ৰ যতীন্দ্রনাথ ছুৱৰা, বঘুনাথ চৌধাৰী আদিৰ

কবিতাত জাতীয়বোধাত্মক কবিতাৰ ফুৰণ দেখা নেযায়। “বাঁহী” আৰু ‘মিলন’ৰ সমসাময়িক অধিকাগিৰি বায়চৌধাৰীদেৱৰ ‘চেতনাই’ আধুনিক অসমীয়া কবিতা প্ৰচাৰত নেতৃত্ব গ্ৰহণ কৰে। বাঁহী ‘মিলন’ আৰু ‘চেতনাই’ৰ শেষৰ যুগত জাতীয় আন্দোলনৰ তৌৰে ভাৱত তথা অসমৰ ইমূৰ সিমূৰ কঁপাই তোলে। সেইকাৰণেই তদানীন্তন কোনো কবিৰ জীৱনত জাতীয় আন্দোলনৰ উৎসাহ উদ্দীপনাৰ প্ৰভাৱ পৰিলক্ষিত হয়। বায়চৌধাৰীদেৱৰ কবিতাত এই ভাৱৰ বেছি প্ৰভাৱ দেখা যায়, তেখেতৰ সমগ্ৰ জীৱন স্বদেশ আৰু স্বজাতিৰ মঙ্গলৰ কাৰণেই উৎসৰ্গীকৃত। তেওঁৰ স্বদেশপ্ৰেমমূলক প্ৰতিটো কবিতাই যেন এটি এটি ফুলিঙ্গ। কি তেজোময় কবিতা সমূহৰ ভাষা আৰু প্ৰকাশভঙ্গী। সেয়েহে তেওঁক ‘অসম কেশৰী’ উপাধিৰে বিভূষিত কৰি যোগাজনৰ প্ৰতি উপযুক্ত সন্মান যচা হৈছে। বায় চৌধাৰীদেৱে দেশপ্ৰেমমূলক অনেক গীতো বচনা কৰিছে। স্বদেশত জাতীয় জাগৰণৰ সময়ত দ্বিজেন্দ্ৰলাল বায়ৰ স্বদেশী গীতবোৰে যি কাম কৰিছিল অসমতো বায়চৌধাৰীদেৱৰ জাতীয়ভাবোদ্দীপক গীতবোৰে সেই কামকে কৰিছিল। ‘জীৱনৰ উদ্দেশ্য’ নামে কবিতাত তেওঁ লিখিছে—

‘যি জীৱনত দেশ সেৱনত

আত্মাত্তিৰ অনল শিখা নাই,

সেই জীৱনত নাই অশবত

প্ৰয়োজনৰ উচ্চদাবী ভাই।”

মহিলা কবি পদ্মশ্ৰী নলিনীবালা দেৱীৰ কবিতাতো দেশপ্ৰেমৰ বোৱঁতী স্মৃতি পৰিচয়ৰ পোৱা যায় ‘জনমভূমি’, ‘নাৰী’ আদি কবিতাত।

'জনমভূমি' কবিতাটো জাতীয় ভাবৰ এক উৎকৃষ্ট নিদৰ্শন, মাতৃভূমিক কবিয়ে ঈমান ভাল পায় যে তেওঁৰ মানত এই গাঁইব প্ৰত্যেকটি ধূলিকণাই পবিত্ৰ, সেয়েহে তেওঁ এইখন দেশতে ঘূৰি ঘূৰি জনম লব বিচাৰে।

“অ মোৰ চেমেকী দেশ,
তোমাৰ ছখীয়া পঁজা
বচা তাত শাশ্বতৰ সবগ
ক'ত পাম এনে প্ৰীতি
সবল প্ৰাণৰ ভাষা
সেৱাৰ মহিমাৰয় তাগ।”

'নাৰী' কবিতাটোত লিখিকাই অসম তথা ভাৰতৰ নাৰীশক্তিলৈ আস্থান জনাইছে; এতিয়াও বহুদিশৰ পৰা জৰ্জৰিত ভাৰতৰ স্বাধীনতাৰ মন্দিৰত তাগৰ বস্তু জনাবলৈ।

আগৰ চামৰ কবিসকলৰ ভিতৰত বেজবৰুৱাৰ কবিতাত জাতীয় ভাবৰ প্ৰবাহ থাকিলেও পিচৰ যুগৰ কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য আদিৰ কবিতাৰ মাজেদিহে এই ভাৱৰ প্ৰবাহে পৰিপূৰ্ণতা লভে। বেজবৰুৱাৰ ভাৱ আছিল “আমাৰ দেশ চহকী, আমাৰ দেশতেই সকলো আহে; আমাৰ দেশৰ অতীত স্মৃতিৰ কাহিনীয়েই আমাৰ গৌৰৱ।” কিন্তু কমলাকান্তৰ কবিতাই দেখুৱাই যে “তাতোকৈ আমি বেছি গৌৰৱৰ পাত্ৰ হব পাৰিম যদি দেশৰ চহা অৱস্থাৰ সংস্কাৰৰ মাজেদি উন্নত কৰি তুলিব পাৰো।” ‘জাতীয় গৌৰৱ’ কবিতাত তেখেতে লিখিছে—

“কত পৰিশ্ৰম কৰি কবিজনে
মাজিলে মোঁবাঁহ কেবল বৃথাই,

আৰি অসমৰ ভেঁকাৰ মাজত
বিচাৰি তাক বঁপতা নাই,
শৰণ লৈব বেথো জীৱনৰ
চৰিত কেৱল ভকতত সীমা।

‘পাৰ্বণি’ আৰু ‘চকুলোবে লেখা’ এই কবিতা দুটাও ভট্টাচাৰ্যদেৱৰ জনম দেশপ্ৰেমৰ উৎকৃষ্ট নিদৰ্শন। দেশৰ দুৰ্দ্দশাত কবিৰ অন্তৰে ঠাণ্ডাশ্বৰ কৰি উঠে, কিন্তু পৰাধীন দেশৰ মানুহৰ মনৰ ভাৱ বাক্য কৰাৰ স্বাধীনতাকনো নাই।

“দেশ হুখে দক্ক মোৰ তাপিত পবাণ,
হতাশৰ খুন্দা খোৱা মনৰ ভিতৰ :
শোকৰ জোঙাল গেলো কবে বিদৰণ;
যিনাৰ মোৱাবো, ভয়—লাগেবা জগৰ।”

ইয়াৰ বাহিৰেও শৈলধৰ বাজপোৱা দেৱৰ ‘পাৰাণ প্ৰতিমা’, ডিব্ৰুগড়ৰ নেওগৰ ‘শাপমুক্তা’ আৰু ‘ববদোৱা’, বিনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱাদেৱৰ ‘আগিয়া’ দুটিৰ বীৰ, ‘গৰুগাওঁ’ আৰু ‘ভাৰতবীৰ’ আদি কবিতাসমূহতো উজ্জল জাতীয় ভাৱৰ বেঙনি দেখা যায়। প্ৰেমৰ কবি দুলি খাত গনেশ গগৈৰ কবিতাটো স্বদেশ আৰু স্বজাতি প্ৰীতিৰ পৰিচয় ‘জয়া’, ‘কৰ্মবীৰ’ ‘শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰদেৱ’ আৰু ‘ত্ৰয়োদশ শতিকাত সোণৰ অসম’ আদি কবিতাত পোৱা যায়। গ্ৰেযোক্ত কবিতাটোৰ এটি পংক্তি হৈছে—

“অসম যুদ্ধক উঠা ল চিত হেজেবে
আইৰ কাৰণে কৰা ক্ষুদ্ৰ স্বাৰ্থ তাগ
‘স্বদেশ ডাঙৰ মোৰ নহয় যে আই’
এইয়ে হক মূলমন্ত্ৰ এইয়ে যজ্ঞ বাগ,”

অসমীয়া কবিতাৰ জগতত নতুন ভাৱ-ধাৰাৰে আলোড়ন তোলা দেৱকাম্বু বৰুৱা দেৱৰ জাতীয় ভাবধাৰাৰে সিক্ত 'লাচিত ফুকন' কবিতাটো অসমীয়া কাব্য ফুলনিৰ এপাতি উগন্ধি ফুল। অতীত অসমৰ শৌৰ্য্য বীৰ্য্যৰ তুলনাত বৰ্তমান অসমৰ শোকলগা অৱস্থা লক্ষ্য কৰি কবিয়ে গাইছে—

“লুইতৰ এই বিশাল পাবত
নাই আৰু অসমীয়া
মৰি হাজি ঢুকাল সকলো
চিন চাব ন'ইকিয়া।”

দেশত একালে এদলৰ 'অদৰত স্বদেশ-পেমৰ' চিল বহুতে একে সময়তে আন এদল আকৌ চেংৰা কাৰবাৰ আৰু তৰ্নীতিত লিপ্ত। একশ্ৰেণী মেতাট বান্ধিবত বৰ বৰ বক্তৃতাৰ ফুলজাৰি দিছে 'আনহ'তেদি ল'ভজনক আদ-কাৰী ডাৰোগাৰ চাকৰি বিচাৰিছে। এই বোমকে দেখি কবিৰ অন্তৰে বিদ্ৰোহ কৰি উঠিছে। কবিৰ গভীৰ আশা আৰু আত্ম-প্ৰত্যয় আছে যে আটৰ পূজাৰ বাবে যথা-সৰ্বদৰ তাগ কৰিবলৈ অসমৰ ডেকাশক্তি আজিও সাজু। দেশৰ ডেকাশক্তিত লাচিতৰ দৰে শৌৰ্য্য বীৰ্য্য কামনা কৰি তেওঁ গাইছে—

“দেশৰ কাৰণে আজিও বিনায়
হেজাৰ ডেকাৰ গিয়া
দেশৰ সেনানী! আকৌ মাথো
এৱাৰ লুকুম দিয়া,
আকৌ এৱাৰ গুনোৱা তোমাৰ
ৰণ-জাহান বাণী
আকৌ এৱাৰ ৰঙা কৰি মৰো
লুইতৰ বগা পানী”

পদ্মধৰ চলিহাদেৱৰ 'ফুলনি,' 'দ্বাৰ্জসঙ্গীত' 'নীতলহৰী' এই তিনিখন গানৰ পুথি আৰু 'শৰাই,' 'বংপুৰে কথা কয়' আদি কবিতাৰ পুথিয়ে তেখেতৰ স্বদেশপ্ৰীতিৰ পৰিচয় বহন কৰে। প্ৰসন্নলাল চৌধুৰীৰ কবিতাটো স্বদেশ-প্ৰীতিৰ পৰিচয় পোৱা যায়।

স্বাধীনতা আন্দোলনৰ সময়ত এক বিদেগী শক্তিৰ প্ৰতি বিৰোধগাৰ জাতীয়তাবাদী কবি-সকলৰ লিখনীৰ প্ৰধান সমল আছিল। এতিয়া স্বাধীনতাৰ আমোলত জাতীয়তাৰ সংজ্ঞাও বেলেগ হৈছে। স্বাধীনোত্তৰ কালতো জন-সাধাৰণৰ বিলাই বিপত্তিৰ শেষ হোৱা নাই। অৰ্থনৈতিক অসাম্যতা আৰু সামাজিক বৈষম্য আজিও সমাজত বিদ্যমান। পৰাধীনতাৰ আমোলত বিদেগী শাসকৰ প্ৰতি সাৱধান বাণী বৰ্তমান গণদেৱতাৰ সামা, মৈত্ৰীৰ দাবীলৈ কপাস্তবিত হৈছে। গতিকে জাতীয় জীৱনৰ কেৰোগাৰোৰ আঙুলিয়াই দি তাৰ প্ৰতিকাৰ বিচৰাই বৰ্তমানৰ জাতীয়তাৰ সংজ্ঞা বুলি কব লাগিব। অমূল্য বৰুৱা, হেম বৰুৱা আদি আধুনিক কবিৰ লিখনিত এই ভাব ফুটি উঠিছে। হেম বৰুৱাই বৰ্তমান সমাজৰ স্বৰূপ-টো এইদৰে দাঙি ধৰিছে।

“বাস্তাৰ দাতিৰ ধূলিৰে ভৰা লেম্প
পোষ্টটোৰ
দশাই আমাৰ ছোটলোকৰ দশা।
+ + +
আমি ঘোপমৰা ব্লেক আউত নিশাৰ
হঁতভগা লেম্প পোষ্ট”

আকৌ সামাজিক বৈষম্য আৰু অৰ্থনৈতিক হেঁচাত জুকলা হোৱা সমাজ এখনৰ ছবি অমূল্য

বকরাই ছন্দবকৈ দাঙি ধৰিছে —

“এইদল খাবলৈ নোপোৱা কুকুৰ

ইহঁত নিয়বংশ জাত

কিন্তু আৰু এদল আছে

সেইদল কুকুৰে খাবলৈ পায়,

সিহঁত উচ্চবংশ জাত।

সেইদলৰ খাবলৈ নোপোৱাৰ সভ্যতাত

গঢ়ি উঠিছে—

এই দলৰ খাবলৈ নোপোৱাৰ বৰ্দ্ধবতা।”

অসমীয়া সাহিত্যত জাতীয় ভাবৰ আলোচনা অসম্পূৰ্ণ আৰু বিকলাঙ্গ হৈ পৰিব যদি আমি বিপ্লবী মনীষাৰ প্ৰতীক ৰূপকোঁৱৰ জ্যোতিপ্ৰসাদ আৰু তেওঁৰে নহুশিষ্য ভূপেন হাজৰিকাদেৱৰ নামোল্লেখ নকৰো। জ্যোতিপ্ৰসাদৰ সঙ্গীতবোৰে স্বাধীনতা আন্দোলনত কিদৰে অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছিল সি এক স্কন্ধীয়া প্ৰৱন্ধত আলোচনাৰ বিষয়। সীমান্তত চীনা ড্ৰেগনৰ নখৰ আঁচোৰৰ সময়ত এই সঙ্গীতবোৰৰ নতুন মূল্যায়ন হৈছে। তেখেতৰ গীতবোৰে অন্তৰত দেশপ্ৰেমৰ জোৱাৰ তোলে, শিৰাই শিৰাই তপত তেজৰ সোঁত বোৱায়। তেখেতে যেতিয়া গায়—

“প্ৰবোধিতা যদি থিতাতে আঁঠবি

ব্ৰাসতে মূচ্ছা যায়,

আমি আগেবাঢ়ি, ডিঙি পাতি পাতি

তেজৰে বলিশাল বাণে বোলাই

লুইতৰ পাবৰে আমি ডেকা ল'ৰা

মৰিবলৈ ভয় নাই।”

তেতিয়া আমাৰ মন সঁচাকৈয়ে মহাবাহু লুইতৰ দৰে একো বাধা বিধিনি নামানি বৈ যাব খোজে। তেখেতৰ ‘বিশ্ববিজয়ী নজোৱান’ গীতটোৰ প্ৰতি লহৰে শত বাধা বিধনিকো নেওচি বিশ্ববিজয়

কৰিমলৈ বীৰদৰ্পেৰে আগবাঢ়ি যোৱাৰ অনুপ্ৰেৰণা যোগায়।

আগবৰাণসেৱৰ পিছত বৰ্তমান ভূপেন হাজৰিকা দেৱে এই শ্ৰেণীৰ গীতত অবিহণা যোগাইছে। তেখেতৰ কাপৰ পৰা ওলোৱা এনেধৰণৰ অসংখ্য গীতৰ ভিতৰত—

“বগল্লাহু মহৰ্ও

সেই মুক্তলৈ

যি মুক্তহতে

মোৰ সীমান্ততে

শেষ শত্ৰু দৈতাটিৰ নহয় মৰণ।”

এই গীতটিয়ে জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কৰিছে, আৰু হাজৰিকাদেৱৰ স্বদেশপ্ৰেমৰ পৰিচয় বহন কৰিছে।

“কত জোৱানৰ মুহূ হ'ল

কাৰ জোৱান যৌৱন গ'ল

তেনে মুতক মই নহ'লো কিয়”

গীতটিয়ে শত জোৱানৰ দৰে মুতক জোৱাৰ সৌভাগ্য লাভ কৰি দেশমাতৃকাৰ মুখ উজলাই তুলিবলৈ অন্তৰত অনুপ্ৰেৰণা যোগায়।

এতিয়া গদ্য সাহিত্যৰ বঁদ কাচলিত জাতীয়তাৰ উন্নয়ন লবলৈ আহো। “হেমচন্দ্ৰ বকরাই বাঙ্গ সাহিত্যৰ যোগেদি সেই সময়ৰ অধঃপতিত অসমীয়া সমাজৰ স্বৰূপ উলিয়াটন কৰি সমাজ শুধৰণিৰ পথ বিচাৰিছিল” ডেকা বয়সতে বচনা কৰা ‘কানীয়া কীৰ্ত্তন’ আৰু তাৰ পিছৰ বচনা ‘বাঙিৰে বং চং ভিতৰে কোৱা ভাতুৰী’ত অসমীয়া সমাজৰ বাহ্যিক নৈৰ্ব্বিকলতা আৰু অ'চাৰ ব্যৱহাৰৰ অন্তৰালত থকা ব্যভিচাৰ, ভণ্ডামি আৰু ছুৰ্ণীতিৰ বিৰুদ্ধে ৰূপটো প্ৰকাশ কৰিছে।

হেমচন্দ্র আৰু গুণাভিবামৰ শেৰকাল ছোৱাত তেখেতসকলৰ প্ৰদৰ্শিত পথেৰে দেশ মাতৃকাৰ সেৱাৰ মানসে এলাই আছে অনেক লিখক লিখিকা। অকণোন্দয়, আসাম নিউজ, আসাম বন্ধ, জোনাকী, বাঁহী, টিয়া আৰু আৱাহন এঠোৱাৰ কাৰ্যতই সেই সময়ত ভাৰা জননীৰ সেৱাৰ সমল আছিল। “এই কাল-ছোৱাৰ সাহিত্যৰ আন বিশেষত্বৰ উপৰি এটা সাধাৰণ (Common) বিশেষত্ব দেখা যায়। সেইটো হৈছে স্বদেশানুবাগ আৰু জাতীয়তাৰ উন্মেষ। লক্ষ্যদেৱ বৰা, কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য, ভোলানাথ দাস আদিৰ বচনাত জাতীয় গদ্য পতনত আক্ষেপ, পৰাধীনতাত গ্লানি আৰু জাণ-বণৰ আত্মান মাত্ৰাত্বেদে শুনিবলৈ পোৱা যায়।”

বিংশ শতাব্দীৰ প্ৰাৰম্ভিক দুই দশকত জাতীয় চেতনা আৰু স্বদেশী আন্দোলনৰ উচ্ছাসৰ পটভূমিত বঙ্গদেশত ক্ষীৰোদ প্ৰসাদ আৰু দ্বিজেন্দ্ৰ লাল বায় আদিয়ে ঐতিহাসিক নাট জনপিয় কৰি তোলে। স্বদেশপীতি আৰু অতীতৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধাশীল মনোভাৱে লেখকসকলক বুৰঞ্জীমূলক নাট বচনাৰ অনু-প্ৰেৰণা যোগায়। জাতীয় চেতনাত উদ্বুদ্ধ হোৱা জাতিৰ প্ৰাচীন ঐতিহ্যৰ প্ৰতি আস্থা বাঢ়ে। সেই সময়ত অতীতৰ জ্ঞান গৰিমাৰ পৰা অনুপ্ৰেৰণা লাভ কৰাৰ এক প্ৰচেষ্টা জন-মানসত পৰিলক্ষিত হয় আৰু তেতিয়াই অভ্যুৎ-থান হয় ঐতিহাসিক নাটকৰ। সেই দৰে স্বদেশী আন্দোলনৰ সময়ত জাতীয় জাগৰণৰ প্ৰভাৱ, পুৰণি বুৰঞ্জীৰ পুনৰুদ্ধাৰ আৰু জাতীয় গৌৰৱৰ প্ৰতি বাঢ়ি অহা শ্ৰদ্ধাশীল মনোভাৱে

অসমতো বুৰঞ্জীমূলক নাটৰ উদ্ভৱত সহায় কৰে।

পৰুনাথ গোহাঞি বৰুৱাৰ “জয়মতী” “গদাধৰ”, “লাচিত বৰফুকন” লক্ষ্মীনাথ বেজ-বৰুৱাৰ “বৰিমাব,” “জয়মতী” আৰু “চক্ৰ-ধ্বংসিত,” নকুলচন্দ্ৰ ভূঞাৰ “বদন বৰফুকন,” “চন্দ্ৰকান্ত সিংহ,” শৈলধৰ বাজখোৱাৰ “প্ৰতাপ-সিংহ” দৈৱচন্দ্ৰ তালুকদাৰৰ “হৰদত্ত,” দণ্ডীনাথ কলিতাৰ “সতীৰ তেজ” অতুল চন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ “কনৌজ কুণী” “ছত্ৰপতি শিৱাজী” আদি জাতীয় ভাৱধাৰাৰে অনুপ্ৰানিত ঐতিহাসিক নাটক।

স্বাধীনতাৰ পাছত নাট্যসাহিত্যত নতুনতৰ ছোৱাৰ আহে। সতেন্দ্ৰানাথ শৰ্ম্মাৰ ভাষাত “বৃটিছৰ বাজৰ কালত নাট্য সাহিত্যত স্বদেশ-প্ৰীতিয়ে অনৰ্গল প্ৰকাশ নাপাইছিল। শাসকৰ কোপদৃষ্টিত পৰে বুলি শৰ্ম্মা কবি নাট্যকাৰ সকলে অতি সাৱধানেহে দেশপ্ৰেমমূলক কাহিনী নাটত কপায়ণ কৰিছিল। কিন্তু স্বাধীনতাই স্বদেশপ্ৰীতিৰ মুক্তপ্ৰবাহৰ অন্তৰায় আঁতৰ কৰি দিলে। নৱলন্ধ স্বাধীনতাৰ উত্তাপে নাট্যকাৰ সকলৰ অৱদমিত স্বদেশ প্ৰেমক পুনৰ সঞ্জীৱিত কৰিলে। স্বাধীনতা লাভৰ উৎসাহ উদ্দীপনাই অসংখ্য জাতীয় ভাবোদ্দীপক নাটকৰ সৃষ্টিৰ পথ মুকলি কৰি দিয়ে। তাৰ ভিতৰত ‘মনিৰাম দেৱান’, ‘পিয়লি ফুকন,’ ‘লভিতা,’ ‘কনকলতা,’ ‘টিকেজিৎ,’ আৰু ‘তিৰত সিং’ আদি নাট সমূহই প্ৰধান। এই নাটকবোৰত বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে যুদ্ধ কৰি আত্মবিসৰ্জন দিয়া দেশ-প্ৰেমিক শ্বহীদ সকলৰ বীৰ্য্য, সাহস আৰু

ইংৰাজৰ কুটনীতি আৰু অত্যাচাৰৰ কৰুণ কাহিনী ৰূপায়িত হৈছে।

দেশপ্ৰেমমূলক আৰু জাতীয় ভাবোদ্দীপক অনেক প্ৰবন্ধ পাতি বিভিন্ন আলোচনী আৰু বাতৰি কাকতৰ পাতে পাত সিঁচবতি হৈ আছে। স্বাধীনতা আন্দোলনৰ সময়ত দেশভক্ত তৰুণৰাম ফুকন, কৰ্মবীৰ নবীনচন্দ্ৰ বৰদলৈ, ত্যাগবীৰ হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা আদিৰ ওজস্বী ভাষণ সমূহতো জাতীয় ভাবৰ কোবাল অভিযুক্তি দেখা যায়। কৰ্মবীৰ বৰদলৈদেৱৰ জাতীয় ভাব আৰু স্বদেশপ্ৰেম কিমান কোবাল আছিল নিম্নোক্ত উক্তিৰেই তাৰ প্ৰমাণ।

“জাতীয় গোঁৱৰেৰে যে মোৰ দেশ মণ্ডিত। শবতৰ জোনাকে মোৰ দেশ সপোন ৰাজ্যত পৰিণত কৰে। বাৰিষাৰ জ্বজ্বৰ বৰষুণৰ ধাৰে যে মোৰ দেশত কত শত বিবহ-গথা গাই যায়। বসন্তত যে মোৰ দেশ ৰূপে বসে গন্ধে—গীতে সমুজ্জল হৈ থাকে। হেমন্তত ফেব্ৰুৱৰ মাজে মাজে পকা ধানে সোণালী ৰহন সানি চৌ খেলি যায়। মোৰ হিয়াৰ মাজেদিও কত সুন্দৰ চৌ খেলি যায়। এই হেন আইক কিমান ভাল পাওঁ, তাক ভাষাৰে বৰ্ণাব নোৱাৰো। মোৰ ছুখুনী জননী জন্মভূমি, তুমিয়ে মোৰ স্বৰ্গ, তুমিয়ে মোৰ মোক্ষ, তুমিয়ে মোৰ জগদ্ধাত্ৰী।”

কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য্যদেৱৰ কবিতাসমূহৰ দৰে গদ্যৰচনাতো স্বদেশপ্ৰেমৰ আভাস পাওঁ। পৰাধীন জাতিৰ অসহায় অৱস্থাৰ কথা উপলক্ষি কৰি তেওঁ ‘চেতনা’ত লিখিছিল।

“স্বদেশপ্ৰেম সঙ্গীত গাই কবি দেশৰ মানুহৰ স্বদেশপ্ৰেম জগাবলৈ আমাৰ ভয়। স্বাদশীৰ স্বদেশপ্ৰেম জাগৰণ কৰি এক হ’বলৈ উপদেশ দি বক্তৃতা দিবলৈও আমাৰ ভয়।

চাৰিপিনে কেৱল ভয়ৰ বেৰা জালখনিৰ ভিতৰত সোমাই আছে। পৃথিৱীৰ আন আন সভা দেশৰ স্বাধীন জাতিবিলাকৰ লৰা-ছোৱালীক সকল কালৰে পৰা স্বদেশপ্ৰেম শিক্ষা দিয়া হয়; কিন্তু আমি তেনে কৰিব নোৱাৰো।”

বাগীৰৰ নীলমনি ফুকনদেৱৰ কিতাপ আকাৰে প্ৰকাশ পোৱা ‘চিন্তামণি’ আৰু ‘জয়াতীৰ্থ’ নামৰ প্ৰবন্ধ সংকলন দুখনত স্বদেশপ্ৰীতিৰ পৰিচয় পাতে পাতে পোৱা যায়। অসমীয়া ভাষাত জাতীয় ভাবোদ্দীপক লিখনিৰ ক্ষেত্ৰত অধিকাৰিণি বায় চৌধাৰীৰ অৱদানেই সকলো-তকৈ বেছি ‘চেতনা’ ‘ডেকা-অসম’ আদি কাকত সম্পাদনা প্ৰসঙ্গত বায় চৌধাৰীদেৱৰ কাপৰ পৰা বৃজন সংখ্যক শক্তিশালী স্বদেশ প্ৰীতি ভাৱৰ প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ হৈছিল। ‘ডেকা ডেকেৰীৰ বেদ’ আৰু ‘আলুতি’ নামেৰে উক্ত প্ৰবন্ধ সমূহৰ ছটি সংগ্ৰহ প্ৰকাশ হৈছে। বায়চৌধাৰী লিখনীৰ প্ৰতিটো শব্দই গভীৰ অসমীয়া প্ৰীতি, জাতিৰ কলাগ কামনা, কোনো জলন্ত আৰু সমাগত বিপদৰ সঙ্কেত—আৰু তাৰ সমাধানৰ পথৰ সন্ধান দিয়া দেখা যায়। ‘আলুতি’ খন আৰম্ভনিৰ পৰা শেষলৈকে জাতীয় ভাৱধাৰাৰে সিক্ত। আন প্ৰদেশৰ ভাৰতীয় লোক আৰ্হি অসমত বসতিস্থাপন কৰি বেচাৰেপাৰ কৰা অসমীয়াই অতীততো বিৰোধিতা কৰা নাই বৰ্তমানতো নকৰে। কিন্তু যেতিয়া সেই বহিৰাগত সকলে অসমলৈ আহি অসমীয়া

মাছুহৰ হাঁহি—কান্দোন আৰু সুখ—দুখক নিজৰ
 বুলি লোৱাৰ পৰিবৰ্ত্তে সামাজিক, অৰ্থনৈতিক
 ৰাজনৈতিক সকলো ক্ষেত্ৰতে নিজ নিজ প্ৰদেশৰ
 পৰা লৈ অগ্ৰ সূচীয়া অস্তিত্ব স্থাপনৰ প্ৰচেষ্টা
 চলায় তেতিয়া অসমীয়াৰ খনুৱা স্বাৰ্থত ব্যাঘাত
 জন্মে। কিছুমান স্বাৰ্থোন্মত্ত বাহিৰাগতৰ এনে
 স্বভাৱ প্ৰাক্ স্বাধীনতাৰ যুগৰ পৰা বৰ্ত্তমান-
 লৈকে দেখা যায়। বায়চৌধাৰীদেৱে এই
 কথাটো উপলব্ধি কৰি তাৰ প্ৰতিবাদ কৰাত
 বহুতো তথাকথিত উদাৰপন্থী নেতাই তেখেতক
 প্ৰাদেশিকতাবাদী আখ্যাৰে বিভূষিত কৰাত
 তেখেতে লিখিছিল— “সেই লোকবিলাক
 ভাৰতৰ যি যি ঠাইৰ পৰা আহিছে, সেই
 সেই ঠাইৰ জাতীয় বিভিন্নতা বিলাকক যে
 অসমীয়াৰ জাতীয় স্বাৰ্থৰ লগত মিলাই
 দি তাক শক্তিশালী কৰিবলৈকে নাহি, তেওঁ-
 লোকৰ প্ৰাদেশিক বৈশিষ্ট্যবিলাক আমাৰ বুকুত
 পাতিলৈ আনাক অস্তিত্বহীন কৰি অসমত
 আধিপত্য বিস্তাৰ কৰিবলৈ অকল অহাই
 নহয় পাৰ্শ্বমাৰ্গ চেষ্টাও কৰিছে, এই স্পষ্ট
 কথাটো তেওঁলোকে বুজিবলৈ অলপো কষ্ট
 স্বীকাৰ নকৰে। এই সকল নেতাই এই মহত্ব
 সমতাটোও বুজি নাপায় যে নিজৰ পৰা পৰি-
 পুষ্টি লৈছে আনবিলাকৰ দৰে অসমীয়া
 জাতিটো ভাৰতীয় মহাজাতিৰ অঙ্গ, অসমীয়াত্বৰ
 শিল ডোখৰত হে তাৰ অস্তিত্বৰ চিৰন্তনীয়
 পীৰাখন তাক হেৰুৱালে ধৰণীহীন হৈ বাগৰি
 পৰি সি নিম্মূল হব।” এই কথাখিনি ১৯২০
 চনত আজিৰ পৰা ছকুৰি বছৰৰো আগেয়ে
 লিখা যদিও আজিৰ অসমতো বাহিৰৰ এক-
 শ্ৰেণী লোক আহি শোষণ কৰিবৰ সময়ত
 সন্মানে প্ৰযোজ্য। বৰ্ত্তমান সময়ত অসমীয়াই

নিজৰ হকে দাবী পূৰণৰ প্ৰতিবাদ জনালে
 অসমীয়াক অসমৰ বাহিৰৰ বা ভিতৰৰ কোনো
 নেতাই প্ৰাদেশিকতাবাদী বুলি আখ্যা দিলে
 সেইজনলৈ উপযুক্ত প্ৰত্যুত্তৰ হব বায় চৌধাৰীৰ
 উপকৃত উক্তিটিয়েই। জাতীয় ভাৱৰ এনে
 বহুতো উল্লেখ এই কিতাপখনৰ প্ৰতিটো পাতৰ
 পৰাই দিব পাৰি।

বৰ্ত্তমান অসম আৰু ভাৰতবৰ্ষ স্বাধীন
 হোৱাত স্বশাসনৰ আমোলত প্ৰত্যেক ভাৰতীয়ৰ
 ওপৰত দেশ গঠনৰ গধুৰ দায়িত্ব আহি পৰি-
 ছেহি। এই স্বাধীনতাৰ মূলা ভাৰতীয় জন-
 সাধাৰণে কিদৰে বুজি আৰু তাৰ পৰিবৰ্ত্তন
 আৰু পৰিপুষ্টিৰ বাবে কি পন্থা গ্ৰহণ কৰে
 তাৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰিছে ভাৰতৰ ভৱিষ্যৎ।
 জনসাধাৰণৰ, লগতে সুন্দৰ সেৱী সকলেও
 ‘কলাৰ বাবেই কলা’ এই মনোভাৱ নলৈ ‘সমা-
 জৰ বাবেহে কলা’—এই মনোভাৱেৰে বঞ্জিত
 হোৱা বাঞ্ছনীয়।

এই ভাৱেৰে উদ্বুদ্ধ হৈ দেশ গঠনৰ
 বাবে আগবাঢ়ি আহিব লাগিব। হিমালয়ৰ
 পৰা কনা-কুমাৰীকালৈকে, পঞ্জাবৰ পৰা শদিয়া-
 লৈকে এক ভাৰতীয় মহাজাতীয়তা ভাৱৰ
 সৃষ্টিত বৰঙনি যোগাব লাগিব তেওঁলোকৰ
 লিখনিয়ে। সীমান্ত হৈ চীনা ড্ৰেগনৰ নখৰ
 আঁচোবৰ সময়ত এক ভাৰতীয় জাতীয়তাৰ স্তাৰ
 প্ৰৱাহিত হোৱা সময়ত সাহিত্য সেৱী সকলৰ
 বৰঙনিও শহীদ সকলৰ লগতে একে সময়তে
 উল্লেখযোগ্য।

বিৰাট ভাৰতীয় মহাজাতীয়তাৰ আদৰ্শত
 উদ্বুদ্ধ হৈ তেওঁলোকৰ লিখনী চলালেও অসমৰ

লিখক সকলে অসমীয়াৰ স্বার্থৰ বাবে মাত মাত্ৰি
লাগিব। কিয়নো বিৰাট ভাৰতীয় মহাজাতিৰ
অঙ্গীভূত হলেও অসমৰ নিজস্ব কৃষ্টি,
সংস্কৃতি আৰু ভাষা সাহিত্যৰ পৰিপুষ্টি সাধন
কৰিব পাবিলেহে অসমৰ জাতীয় ঐতিহ্য জীয়াই
থাকিব। অসম আৰু অসমীয়া জাতিয়ে আজি
এশএবুৰি সমস্যা আগতলৈ সমাধানৰ পথৰ
সন্ধান পোৱা নাই। এই সমস্যাবোৰৰ প্ৰতি
জনসাধাৰণক সজাগ কৰিব লাগিব লিখক
সকলেই, জনসাধাৰণৰ পথৰ সন্ধান দিব লাগিব
তেওঁলোকেই। সুখৰ বিষয় আজি কিছুদিনৰ পৰা
অসম আৰু অসমীয়া নিজ অস্তিত্ব বক্ষাৰ প্ৰতি
সজাগ হৈছে। বিভিন্ন সাময়িকী আৰু সংবাদ
পত্ৰৰ সম্পাদকীয় চ'ৰাত আৰু বিভিন্ন লিখকৰ
প্ৰবন্ধ পাতিত এই জাগৰণৰে পৰিচয় পৰিলক্ষিত
হৈছে। বিৰাট ভাৰতীয় মহাজাতিৰ ভিতৰতে
অসমীয়াই ও সবল আৰু সুস্থ জাতীয়তাৰ আদ-

শৰ্বে উদ্ধুদ্ধ হৈ ভাৰত তথা অসমীৰ মুখ জগত
সভাত উজ্জলাই তোলাক, আমাৰ লিখক সকলেও
এই ভাৰত বৰঙণি যোগাবৰ বাবে ভাষা—জননীৰ
সেৱাত প্ৰবৃত্ত হওক।

এই চমু প্ৰৱন্ধটি আমাৰ জাতীয়তাবোধ
সজাগ কৰি বৰাৰ প্ৰচেষ্টা মাত্ৰ। এনে এটি
গধূৰ প্ৰৱন্ধ লেখাৰ যোগাতা বা অৰ্থতা আমাৰ
নাই। আটাই অসমীৰ অসাধা কৃতী-যোগা সম্বন্ধে
দেশমাতৃকাৰ পবিত্ৰ স্বার্থৰ হকে নীৰবে জীৱন
পাত কৰি আছিলে। সেই সকলো পুণ্যশ্লোক
মানৱৰ যথাযথ আলোচনা হয়তো হোৱা নাই।
বহুতৰ হয়তো নামো উল্লেখ হোৱা নাই। সেই
সকলো পুণ্যশ্লোক চৰণত ক্ষমা-ভিক্ষা কৰিছো।
আমাৰ এইকণ প্ৰচেষ্টাৰ যোগেদি আশা বাখিছো-
কিঞ্চিৎ পৰিমাণে হলেও কিজানিবা সংস্কৃতিৰ
ন-সেৱক সকলক নতুন এক শক্তিয়ে উদ্ধুদ্ধ কৰিব
পাবোৱেই।

গল্প

উল্কাৰ জুই

শ্ৰীজগত সোনোৱাল

তৃতীয় বাৰ্ষিক কলা

কিমানদিন সতাই ওৰণীৰে আত্মগোপন কৰি থাকিব। এদিন নহয় এদিন সি ওলাই পৰিব। খহি যাব সতাব ওৰণী। বিবস্ত্ৰ হৈ সতাই মানৱচক্ষুত ধৰা দিব লাগিব। আক সেই দিন ধৰি আজীৱন মানৱ মনৰ চেতন, অব-চেতন সকলো স্তৰতে সতাব প্ৰতিচ্ছবি বৈ যাব।

সেয়েহে হয়তো মন্দাকিনী ছৱৰাই বন্ধুদৰ শীতল ছাত বহি মোৰ জীৱন বৃক্ষৰ ডাল-পাত-

মিছ্ ছৱৰাই

এদিন কৈছিল : আপোনাৰ

কাল্পনিক জগত খনৰ বহুত বস্ত্ৰেই

দেখিলো, কিন্তু বাস্তৱ জগতখন চিনাকী

কৰি নিদিব জানো ? মই আবস্ত কৰিছিলো :

‘পূববী নামৰ এজনী ছোৱালীৰ লগত জড়িত থকা

কাহিনীটোকেই আজি তোমালোকৰ আগত ক’ম. শুনা’ :

বোৰলৈ জুমি জুমি চাইছিল। ময়োতো তেওঁৰ অন্তৰোধ উপেক্ষা কৰিব নোৱাৰি দেখুৱাই দিছিলো মোৰ জীৱন-বৃক্ষৰ চিব সেউজীয়া এটি ঠেঙুলি—ঘিটো ঠেঙুলি মিছ্ ছৱৰাৰ বাবে আছিল আটাইতকৈ মোহনীয়।

অৱশ্যে এই সকলোবোৰ ঘটনাৰে মূল কাৰণ আছিল মোৰ গল্পটো। একো একোটা বিশেষ

গল্পইযে এজন গল্প লিখকৰ জীৱনলৈ কিমানখিনি পৰিবৰ্তন আনি দিব পাৰে এই অভিজ্ঞতা মোৰ অভিনৱ মাথোন। “নায়াবাদ” নামৰ মোৰ এটা গল্প প্ৰকাশ পাইছিল। গল্পটোৰ লগতে ময়ো বহুতবে সমালোচনাৰ পাত্ৰ হৈ পৰিছিলো। কিছুমানে কৈছিল মই অসার্থক গল্প লিখক। অৱশ্যে এই মন্তব্যত মোৰ বক্তব্য একোৱেই নাই। কাৰণ মই নিজেই স্বীকাৰ কৰো যে সাৰ্থক গল্প লিখাৰ প্ৰতিভা মোৰ নাই। দ্বিতীয়তে ল’ৰা-ছোৱালীবোৰে মোক প্ৰেমিক উপাধিৰে বিভূষিত কৰিছিল। সিহঁতৰ মতে মোৰ ওঠৰ তিলটিও হেনো মোৰ প্ৰেমিকৰূপে অত্ৰ এক স্বাক্ষৰ। কিছুমানে আকৌ প্ৰত্যক্ষভাৱেই কৈ দিছিল মই হেনো মন্দাকিনী ছৱৰাৰ প্ৰতি দুৰ্বল। এই ধাৰণাই মিছ্ ছৱৰাৰ মনতো ভালকৈয়ে শিপাইছিল। হয়তো মোৰ দুৰ্বলতাক প্ৰমাণ কৰিবলৈকে মিছ্ ছৱৰাই ক্লাচত মোক খুব সঘনাই চাইছিল। মিছ্ ছৱৰাৰ বাস্তৱ দৃষ্টিত প্ৰকাশ পাইছিল : “আপুনি মোৰ প্ৰতি দুৰ্বল হলেও আপোনাৰ দুৰ্বলতাক প্ৰশ্ৰয় দিব নোৱাৰিম।” মই মাথো মোৰ চাক্সস ভাষাৰে ইয়াকে কৈছিলো : “সত্যৰ সদায় জয়, মিছ্ ছৱৰা।” তেওঁ কিন্তু মোৰ চাক্সস ভাষা কোনোদিনে বুজা নাছিল। হয়তো বুজিবলৈ চেষ্টাও কৰা নাছিল।

এইদৰে সমালোচনাৰ পাত্ৰ হৈ পৰাটোত অস্বাভাৱিক বোধ কৰিবলগীয়া একোৱেই নাছিল। কাৰণ মোৰ গল্পটোত কলেজৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী এহালৰ প্ৰেম চিত্ৰ দাঙি ধৰা হৈছিল। আন বহুত বিষয়বস্তু থকা স্বত্বেও কলেজ আলোচনীত কলেজৰ চিনাকি পৰিবেশ এটাৰ জ্বালমান বিষয়বস্তু এটা লোৱাটো উচিত ভাবিয়েই লৈছিলো। আত্মবিত্তিমূলক হিচাবে গল্পটো লিখি যাওঁতে নাবী চৰিত্ৰটোক মন্দাকিনী ছুৰবা নামেৰে নামাকৰণ কৰিছিলো। ভাবিছিলো এই নামাকৰণ অত্যন্ত সুন্দৰ হ'ব, সৰ্ব্বোত্তমভাৱে খাপ খাই পৰিব। কিন্তু মন্দাকিনী ছুৰবা নামৰ এজনী ছাত্ৰী আমাৰ ক্লাচত থাকিব পাৰে বুলি মই ভবা নাছিলো। কাৰণ মিছ ছুৰবা আমাৰ ক্লাচলৈ সেই বছৰ নতুনকৈ আহিছিল শিৱসাগৰ কলেজৰ পৰা। প্ৰায় দুমাহমান ইংৰাজী অনাৰ্চ ক্লাচৰ পৰা আৰম্ভ কৰি বিভিন্ন বিষয়ৰ ক্লাচ আমি একেলগে কৰি গৈছিলো। তথাপি মিছ ছুৰবাৰ নামটো জনা নাছিলো। এই অজ্ঞতাতে যেতিয়া মোৰ গল্পৰ নায়িকাক মন্দাকিনী ছুৰবা নামেৰে অভিহিত কৰি দিছিলো তেতিয়া সমালোচনা আৰু সন্দেহৰ পাত্ৰ হৈ পৰিছিলো। সেই কাৰণেই মিছ ছুৰবায়ো মোক ভুল ভাবিছিল। তেওঁৰ মনৰ হিংস্ৰ ভুলবোৰ ভাঙি দিয়াৰ চেষ্টাত আছিলো। কিন্তু সুযোগ ঘটাই নাছিল। আৰু মিছ ছুৰবাৰ দৰে এজনী ছোৱালীক বিশেষ কৰ লগীয়া থাকিলে সুবিধাৰ নিতান্ত প্ৰয়োজন হৈ পৰে। কাৰণ তেওঁ সম্পূৰ্ণ চিনাকি বা সম্পূৰ্ণ অপৰিচিতো নহয়। দেখা নেদেখা, জনা নজনাব সীমান্তৰণী মিছ ছুৰবাৰ ভুল ভাঙি দিবলৈ সচাঁই সুবিধা ঘটাই নাছিল।

অপ্ৰত্যাশিতে এদিন সুবিধা ভোগ

কৰিছিলো। বিচিত্ৰা সন্দিকৈৰ লগতে মিছ ছুৰবা বহি আছিল ক্লাচ আৰম্ভ হোৱাৰ বহুত আগতে। মই দেখা মাত্ৰেই সোমাই গৈ সিহঁতৰ ওচৰ চাপিছিলো। কাৰোবাৰ আগমনিয়ে মোৰ সেই স্বৰ্ণালী সুযোগ ভাঙি দিব বুলি প্ৰথমেই মই কৈছিলো : “আপোনাৰ লগত এটা কথা আছিল, ছুৰবা।” অপ্ৰতিভ নোহোৱাকৈ তেওঁ মোক সুধিছিল : “কি কথা বাক, কওকছোন ?” মিছ ছুৰবাৰ প্ৰশ্নত মই অলপ সাহস পাই একে উশাহে কৈ পেলাইছিলো “মই গল্পটো লিখাৰ সময়ত আপোনাৰ নামটো নজনা স্বত্বেও মোৰ গল্পৰ নায়িকাৰ নামটো আপোনাৰ নামটোৰ লগত মিলি পৰিল।” মোৰ কথা শুনি আশ্চৰ্য্যমূঢ়ক ভাবে তেওঁ কৈ উঠিছিল : “হয়নেকি ? মই আকৌ ভাবিছিলো মোৰ নামটো আপুনি নজনা কৈ থকা নাছিল।” মিছ ছুৰবাৰ কথাই সীমা চেৰাই যোৱাৰ বাবে ময়ো কৈ দিছিলো : “তেমন্তে আপুনি মোক বেয়া পাইছিল ?” পৰিতপ্ত হৈ নিজকে কোৱাৰ দৰে তেওঁ কৈছিল : “বেয়া পাবলৈ জানো মোৰ অধিকাৰ আছে ?” আৰু অলপ সময় কথাপাতি অফিচৰ কেবাগী এজনক বিশেষ কামত লগ কৰিবলৈ মই ওলাই আহিছিলো।

সেইদিনা মিছ ছুৰবাৰ ভুল ভাগি গৈছিল। সেইদিনাৰ পৰা তেওঁক অলপ ‘ফ্ৰেঙ্ক’ যেন লাগিছিল। মোৰ লগত আগতকৈ খোলা আৰু নিঃসঙ্কোচে কথা কব পাৰিছিল। ক্ৰমাৎ আমি যুক্ত ক্ষেত্ৰলৈ আগুৱান হৈছিলো। কিন্তু আৰম্ভণিৰ পৰাই আমাৰ মাজত গান্ধীৰ্য্যৰ ছাঁ পৰাৰ কাৰণে চাঞ্চল্যকৰ একোৱেই ঘটাই নাছিল।

ক্ৰমে মিছ ছুৰবাক মোৰ ভাল লাগি

গৈছিল, আপোন আপোন বোধ হৈছিল। ভাল লাগিছিল এই কাৰণেই যে তেতিয়া আমাৰ মাজত দ্বিধা, সন্দেহ আৰু সংকোচ নাইকিয়া হৈ গৈছিল। আৰু মিছ ছুৰবাক ভাল লাগিছিল বান্ধৱী হিচাবে; কেৱল মাথো বান্ধৱী কাৰণেহে। তেতিয়া আমাৰ মাজত বন্ধুত্বই ঠন ধৰি উঠিছিল। সেই বন্ধুত্ব শীতল ঠাত বহিয়েই মিছ ছুৰবাই মোৰ জীৱনব্যৱহাৰ ডাল-পাতবোৰলৈ জুমি জুমি চাইছিল। গল্পটোৰ কথাতেওঁ প্ৰায়েই কৈ আছিল। তেওঁৰ হেনো খুব ভাল লাগিছিল। অচল আলোচনীৰ পৰাও তেওঁ মোৰ ছুই এটা গল্প পঢ়িছিল। মোৰ গল্পবোৰৰ সপক্ষে তেওঁ বহুতো মন্তব্য জনাইছিল। আৰু হয়তো তাৰ বিনিময়ত তেওঁ জানিব খুজিছিল মোৰ গল্প লিখাৰ প্ৰেৰণা আৰু উৎস ক'ত? এই বিষয়ে তেওঁ মোক প্ৰায়েই আমনি কৰিছিল। মিছ ছুৰবাই হয়তো ভাবিছিল যে মোৰ মনৰ গোপন গুহাত প্ৰেমৰ ফ'ছিলবোৰ পূঞ্জীভূত হৈ আছিল। আৰু হয়তো ভাবিছিল সেইবোৰেই মোৰ গল্পৰ উৎস আৰু প্ৰেৰণা। সেইকাৰণেই মিছ ছুৰবাই এদিন কৈছিল : “আপোনাৰ কাল্পনিক জগতখনৰ বহুত বস্তুৱেই দেখিলো। কিন্তু আপোনাৰ বাস্তৱ জগতখন চিনাকি কৰি নিদিবজানো?” সেইদিনা তেওঁ পৰাজয় বৰণ কৰিছিল। অকোৱা-পকোৱা কথা কৈ বক্তব্য পৰা হাত সাৰিছিলো।

আন এদিন মিছ ছুৰবাই সেই একেটা কথা কৈ সুধিছিল। সেইদিনা ভীষণ বৰষুণ পৰিছিল। ভাবিছিলো ক্লাচলৈ যোৱাটো নহব বুলি। কাৰণ ইমান বৰষুণত লৰা-ছোৱালী আৰু প্ৰফেচাৰো নাহে। তথাপি কৰ্তব্যবোধ থকাৰ কাৰণেই তিত্তিবুৰি কোনোমতে পালোঁগৈ।

কলেজ পাই দেখো ছাত্ৰ-ছাত্ৰী নিচেই কম। প্ৰফেচাৰো নাই হেনো। ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বুলিবলৈ মিছ গগৈ, মিছ ছুৰবা, জীতেন আৰু মই। সিমানহে। সেইদিনা মই পৰাজয় বৰণ কৰিছিলো। সিহঁতৰ কথাতেই একান্ত বাধ্য ছাত্ৰৰ দৰে মই মোৰ জীৱনৰ বাস্তৱ কাহিনী কৈ গৈছিলো। সিহঁতক কোৱা কাহিনীটো ছবল উল্লত কৰিবলৈ হলে এয়েই :

“পূৰ্বী নামৰ এজনী ছোৱালীৰ লগত জড়িত থকা কাহিনীটোকেই আজি আপোনালোকৰ আগত কম। আপোনালোকে নীৰবে শুনিবতো?” এইদৰেই মই আৰম্ভ কৰিছিলো। তেতিয়া মিছ ছুৰবাই কৈ উঠিছিল :

“তুমি মাথো কথা কোৱা,

আমি মাথো শুনি যাওঁ।

আজি মাথো কোৱা আৰু শুনাৰ সময়।”

“পূৰ্বীক লগ পাইছিলো কৈশোৰ্য্যৰ এটা অনামী ষ্টেচনত। তাইৰ বিষয়ে যদি আপোনা-লোকে জানিবলৈ ইচ্ছা কৰে তেন্তে মিছ ছুৰবাক এবাৰ চকু দিলেই হব। কাৰণ দৈহিক গঠনত মিছ ছুৰবাৰ লগত প্ৰায়েই মিলে। অৱশ্যে তাই অল্প চাপৰ আছিল। খুব সহজতে কবলৈ হলে তাই আছিল অত্যন্ত ধুনীয়া। প্ৰথমে তাইৰ সৌন্দৰ্য্যত মোহ গৈ দূৰ পৰা খেদি গৈছিলো। কিন্তু পিচত সৌন্দৰ্য্যৰ প্ৰতি মোহৰ উপৰিও এটা মধুৰ সুবাস পাইছিলো যি সুবাস সৌন্দৰ্য্য নাশ হৈ গলেও শেষ নহয়। স্কুলৰ দিনবোৰ পূৰ্বীৰ সতে পঠিয়ালো। তাইক লগ পাওঁ আহোঁতে

বাওঁতে, বাটে-ঘাটে, ঘবে-পুখুৰীয়ে, য'তে ত'তে ।
মধু আলাপনৰ হৰ্ষ আৰু মাধুৰ্য্যৰ মাজেদিয়েই
সেই দিন কেইটা গৈছিল ।

তাৰ পাচত কলেজলৈ আহিলো । আমাৰ
চকুৰ আঁতৰ হৈ পৰিল । তথাপি মনৰ আঁতৰ
হোৱা নাছিল । সুদীৰ্ঘ বিবতিৰ পাচত লগ
কৰো । সাৰ্চঁতীয়া ভাব-অনুভূতিৰ আদান-প্ৰদান
কৰো । ইমানেই আছিল সম্বন্ধ । চিঠি পত্ৰৰ
যোগাযোগ নাছিল । তেনেকৈয়ে আমাৰ
ভাল লাগিছিল ।

এদিন ইয়াৰ পৰা ঘৰলৈ যাওঁতে পূৰ্ব-
বীক লগ পাইছিলো । আমাৰ স্থানীয় ডাক-
বঙলাটোত এখন মিটিং হৈছিল ; তালৈকে
তাই আহিছিল । আৰু সেই ডাকবঙলাটোৰ
সমুখতে ময়ো নামিব লাগে বাচৰ পৰা ।
নামিয়েই মিটিং ভঙ্গ হোৱাৰ পাচত ওলাই
অহা মানুহবোৰ দেখা পাইছিলো । পূৰ্ববীও
ওলাই আহিছিল । মই ভালকৈয়ে জানিছিলো
যে তাই মোক ছলত পালে হাজাৰ প্ৰশ্নেৰে
মোক ব্যতিব্যস্ত কৰি তুলিব, সেই কাৰণে মই
বেগাবেগিকৈ আধামাইল দূৰত্বৰ বন্ধিম আলি-
টোৱেদি ঘৰনুৱা হৈছিলো । তাই নিঃসঙ্কোচে
মোৰ পিছ পিছে খোজ লৈছিল । মোৰ
ওচৰ পাই তাই কৈছিল : “আপোনাক পাই
সপোন সপোন লাগিছে, ককাইদেউ !”

“এবা, বিবতিৰ পিচত অপ্ৰিয় বস্তুও প্ৰিয় হৈ
পৰাটো স্বাভাৱিক ।” মই কৈছিলো ।
“কিন্তু প্ৰিয় বস্তু যে বেছি প্ৰিয় হৈ পৰে !”
“এবা, সেয়েহেই ইমান ব'দতো উত্তাপ অনুভৱ

কৰিব পৰা নাই নহয়নে ? বাটেটো জুখোজতে
শেষ হৈ যাব যেন লাগিছে ।”

“কণক বাক ককাইদেউ, আপোনাৰ শুভ-
সংবাদ ।”

“শুভসংবাদ বুলিবলৈ একো নাষ্ট । গত-ভূগতিক
ভাবে চলি গৈছে । বৈচিত্ৰৰ উল্লেখ দটা
নাই । আৰু তুমি থাকোতে বৈচিত্ৰৰ আৱশ্যকো
নকৰে ।”

“পিছে অলি, ডলিষ্টৰ পৰব ?”

“সিহঁত জানো জীয়াই আছে ?”

“সিহঁতে আপোনাক ঠগিলে নহয়নে ?”

“মই ঠগ খোৱা নাই । সিহঁতেহে মোক ঠগি-
বলৈ আহি উজুটি খালে ।”

“সিহঁতে কি উদ্দেশ্যে আপোনাৰ কাৰ চাপি-
ছিল, মই জানো, ককাইদেউ !”

“কোৱা বাক ।”

“প্ৰথম উদ্দেশ্য আছিল মোৰ প্ৰতি সিহঁতৰ
নাৰীশূলভ ঈৰ্ষাক কাৰ্য্যকৰী কৰা । দ্বিতীয়টো
হৈছে আপোনাৰ জীৱনলৈ অৱনতি আনি
দিয়া ।”

“আনৰ দোষ খুচৰিব নাপায়, পূৰ্ববী । তুমি
ভালেই বিগ্ন ভাল..... ”

“তেন্তে এতিয়াও সিহঁতৰ প্ৰতি আপোনাৰ
বিধাস আৰু দুৰ্বলতা আছে ?”

“ছিঃ ! কি কথা যে কোৱা । তোমাৰ মনটো
ঠেক কৰি পেলাইছা পূৰ্ববী ।”

“কলেজৰ বহল পৰিসৰত বহল মনৰ সুবাস
লৈ আমালৈ বিবক্তি উপজাটো স্বাভাৱিক ।

“অৱশ্যে তাৰ বাবে আক্ষেপ নাই ককাইদেউ !”
কথাখিনি কৈ পূৰ্ববী পিছপৰি গৈছিল । তাইৰ
মনৰ আকাশত ডাৱৰে অ'ৱৰি ধৰিছিল ।
মই নিবিড় সহানুভূতিৰে কৈছিলো : “পূৰ্ববী,

পুৰাৰ মূহু বতাহ, বিহগব কলকাকলি, ফুলৰ সুবাস, নক্ষিয়ার ফুল-তৰা গানতকৈ বেছি মধুৰ জানো।”

“এইদৰে নিচুকাবলৈ মই জানো সক ছোৱালী।”

“বিধাস কৰা পূৰ্বী, মোৰ মনৰ নিভৃতৰ ভাল-পোৱাখিনি কোনেও মছি দিব নোৱাৰে।”

“তেন্তে মোকেই আপোনাৰ জীৱনৰ দাবী সম্পূৰ্ণ বুলি ভাবে? মই জানো পাৰিম?”

“তুমি যদি নিভাৰু সতৰতী হোৱা তেন্তে নিশ্চয় পাৰিবা।”

এইদৰে কথা সাগৰত উটি ভাঁহি আমি ঘৰৰ ওচৰ পাইছিলো। পূৰ্বীহঁতৰ ঘৰৰ ওচৰ পাওঁতে তাই মোক ঘৰলৈ মাতিছিল। তাইৰ অনুৰোধতকৈ তাইৰ চলচলীয়া হৈ যোৱা হৰিণী চকুজুৰিৰ অনুৰোধ ৰাখিবলৈকে মই গৈছিলো। খুবীয়েকে ভিতৰত বহি কিবা কৰিছিল। অণু মানুহ নাছিল। দদায়েকো কৰবালৈ গৈছিল। লৰা-ছোৱালীবোৰ স্কুলৰ পৰা অহাই নাছিল। পূৰ্বীৰ নিজা ভনীয়েক কবৰীও স্কুলতেই আছিল। পূৰ্বীয়ে মোক বহিবলৈ দি ভিতৰত খুবীয়েকৰ লগত কিবা কথা পাতিছিল। অলপ পৰৰ পিচত খুবীয়েকৰ লগতে তামোল দুখনমান লৈ ওলাই আহিছিল। খুবীয়েকে ভালবেয়াৰ ছায়াৰ কথা পাতি আকৌ সোমাই গৈছিল। তেতিয়া বদত বাঙলী হৈ অহা পূৰ্বী মোৰ ওচৰতে বহি বিচনীৰে বিচি আছিল। তাইৰ গাত লাগি অণু বতাহখিনি মোৰ গাতো স্পৰ্শ কৰিছিল। বিচনীৰ বা’ লাগি তাইৰ অলকাখিনি কঁপি উঠিছিল। আমি তেতিয়াও কথাৰ সাগৰতে আছিলো। পূৰ্বীয়ে কৈছিল :

“মোক আপুনি পাগলী বুলি ভাবে নহয়?”

“তোমাক মই স্বৰ্গৰ অপেগবী বুলি ভাবিলো-হেতেন। যদি তুমি অলপ বহল পৰিসৰত কথাবোৰ বিচাৰ কৰি চালাহেতেন।”

“স্বীকাৰ কৰো, সেই ক্ষেত্ৰত মই দুৰ্বল। কিন্তু এই দুৰ্বলতা নাৰীৰ স্বাভাৱিক দোষ। নাৰীৰ মন যিমান বহল হলেও প্ৰেমৰ ক্ষেত্ৰত তেঁক গভীৰ মাজত বিচাৰ কৰাটোৱেই নাৰীৰ ধৰ্ম।”

“বাৰু পূৰ্বী, আজীৱন তুমি আমাৰ ভাল-পোৱাটো জীয়াই ৰাখিব পাৰিবানে।”

“আপোনাৰ যদি সন্দেহ হৈছে তেন্তে পৰীক্ষা লব পাৰে।”

“সিমান গভীৰতালৈ যোৱা নাই পূৰ্বী। তোমাৰ প্ৰতি মোৰ সম্পূৰ্ণ বিধাস আছে। কিন্তু মোৰ লগত আজীৱন সুখী হব পাৰিবা-জানো?”

“নিশ্চয় পাৰিম। আপোনাৰ লগত সুখী হব নোৱাৰিলে কাৰ লগত সুখী হম আপুনিৰেই দেখুৱাই দিয়ক।”

“কিন্তু মোৰ বাবে বৈ থাকিব পাৰিবা-জানো?”

“মোৰ অৱস্থাটো জানেই ককাইদেউ। দদাই-দেৱে কিবা কলে মোৰ মাত নাথাকে। কাৰণ তেখেত মোৰ আশ্ৰয়দাতা। গতিকে তেনে নহবলৈ আপুনি পলম নকৰিব, ককাইদেউ।”

“ময়োতো এইবাৰ ফাইনেল দিব লাগিব। পাচ কৰিলেও বা ফেল কৰিলেও পঢ়িব লাগিব। অণু উপায়টো মোৰ নাই। তোমাকতো পঢ়ি থকা অবস্থাত বিয়া কৰাব নোৱাৰো। তোমাৰ কষ্ট হব।”

“মোৰ কষ্টৰ বাবে ভাবিব নেলাগে। ভবিষ্যত সম্পৰ্কে সতৰ্ক হব লাগিব।”

ইতিমধ্যে খুবীয়েকে ভিতৰৰ পৰা পূৰ্ববীক মাতি পঠিয়াইছিল। পূৰ্ববী ভিতৰলৈ গৈ অলপ সময়ৰ ভিতৰতে চিৰা আৰু গাখীৰ আনিছিল। খুবীয়েকে মোৰ ওচৰলৈ আহি কৈছিল : “খোৱা বাপু, লাজ নকৰিবা। তোমাক নিজৰ ভাগিন যেনেই লাগে। তাহানি তোমাৰ নাহৰকটীয়াৰ নগাওঁত থকা পেহীয়েৰাৰ লগত তোমালোকৰ ঘৰলৈ খুব গৈছিলো নহয়। তুমি নিচেই সৰু হৈ আছিল। পাহৰিলাই সেইবোৰ।” তাৰ পিচত পেহীদেউৰ কথাও শুধিছিল। মই যি জানো তাকেই কৈছিলো। চাহ-জলপান খোৱাৰ পিচতো পূৰ্ববীৰ লগত বহুত কথা পাতিহে ঘৰলৈ গৈছিলো। সেইদিনাৰ পৰা মই ভাবিছিলো নিজৰ মান, ইজ্জত, ঘৰখন ডাঙৰ নে পূৰ্ববী ডাঙৰ। বহুত দিন, বহুত বাতি এই চিন্তাতেই পাৰ হৈ গৈছিল। এই চিন্তাৰ বোজা লৈয়েই ক্লাচ কৰিছিলো, পঢ়িছিলো।

বহুদিনৰ বিৰতিত আকৌ এবাৰ ঘৰলৈ গৈছিলো। সেইদিনা পূৰ্ববীক সিহঁতৰ ঘৰৰ পদূলিত দেখা পাম বুলি ভাবিছিলো। কিন্তু নাপালো। সিহঁতৰ ঘৰত সোমাবলৈও মন নগ'ল। ঘৰলৈকে আগবাঢ়ি গলো। ঘৰত কেইজনীমান বুঢ়ীয়ে পূৰ্ববীৰ বিষয়ে আলোচনা-বিলোচনা কৰি আছিল। সিহঁতৰ কথাবোৰত মই গম পাইছিলো পূৰ্ববীৰ বিয়া হৈ গৈছিল। সিহঁতৰ কথাখিনিয়ে মোৰ বুকুত আঘাত কৰিছিল। যৎপৰোনাস্তি ধৈৰ্য্য গোটাই অন্তমনস্ক ভাব দেখুৱাই সিহঁতৰ ওচৰেদি মই পাৰ হৈ গৈছিলো। ভাবিছিলো পূৰ্ববীৰ বিষয়ে আৰু কিছু শুনিম। কিন্তু মোক দেখি সিহঁতে কথা বন্ধ কৰি মোৰ কথাহে শুধিছিল। পূৰ্ববীৰ

যে কাবোৰাৰ লগত বিয়া হৈ গ'ল—ইমানেই মই জানিছিলো। আনৰ আগত মোৰ দুৰ্বলতা প্ৰকাশ পাৰ বুলিয়েই মই কাবোৰা আগত পূৰ্ববীৰ কথা শুধিছিলো। পিছ দিনাই দৰব পৰা গুচি আহিছিলো।

সকলো আশা ভৰবা শেষ হৈ যোৱাৰ পিচতো পূৰ্ববী ক'ল গ'ল তাক জনাৰ ইচ্ছা শেষ হোৱা নাছিল। ক্ৰমাৎ বেছিহে হৈছিল। কেতিয়াবা ভাবিছিলো পূৰ্ববী এতিয়া পৰত্নী। পৰত্নীৰ বিষয়ে কিঞ্চিৎ জানিবলৈ ইচ্ছা কৰা-টোও পাপ। সেইবাবে পূৰ্ববী সম্বন্ধীয় সকলো ইচ্ছা আৰু জিজ্ঞাসা জলাঞ্জলি দিবলৈ চেষ্টা কৰিছিলো। পূৰ্ববীৰ গোপন অমৃত্ৰানত কেতিয়াবা বিৰক্তি জন্মিছিল। তাইতো অমৃত্ৰঃ কথাটো জনাব লাগিছিল। আকৌ মোৰ নিজৰ ওপৰত খং উঠিছিল। তাই মোৰ ঠিকনাটো ইমানকৈ খোজা স্বহেও কোনোবাই কিবা জানিব বুলি দিয়া নাছিলো। সেইয়া মোৰ মূৰ্খামিৰ পৰিণাম। তথাপি তাই মোলৈ জনাবলৈ কিমান বা চেষ্টা কৰিছিল।

পূৰ্ববীক জনাৰ ইচ্ছা কোনেও নজনাকৈ মোৰ মনৰ মাজতেই তীব্ৰ হৈ উঠিছিল। কৰ্তব্যৰ আবে আবে মই পূৰ্ববীৰ সন্ধান লৈ ফুৰিছিলো। ডিবুৰুৰ আলিকাষৰীয়া সৰু বৰ ঘৰবোৰৰ পদূলিত বহি থকা গাভৰুকৈ চৰু গৈছিল। উকা পদূলি দেখিলে পৰ্দাৰ ফাঁকেদি দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰিছিলো। সন্ধিয়া চিনেমা চাবলৈ বা অন্য কামত অহা প্ৰত্যেক গাভৰুৰ মুখবোৰ চাই পেলাইছিলো। চিটি বাচ, লাইন বাচ, ট্ৰেনপৰ্ট আৰু ট্ৰেইনৰ যাত্ৰীবোৰ লক্ষ্য

কবিছিলো। মোৰ ওচৰ সমস্কীয় মানুহ থকা বিভিন্ন গাওঁ আৰু নগৰলৈ ফুৰাৰ কাৰণ দেখু-
ৱাই পূৰ্ববীৰ সন্ধান চলাইছিলো। কিন্তু সকলো
চেষ্টা নিষ্ফল হৈ গৈছিল। কেতিয়াবা এনেয়ে
ভাবি চাইছিলো পূৰ্ববী ক'ত থকাটো সম্ভৱ
হব পাৰে! কিন্তু, “আউত অব নথিং, নথিং
কামছ” দৰ্শনৰ এই সূত্ৰটোৰ দৰে মোৰ শূণ্য
চিন্তাৰ পৰা একো পোৱা নগৈছিল।

এদিন অ'বেলি লবঙ্গ শইকীয়া নামৰ এজন
মানুহ আহিছিল। তেওঁক মই চিনি পাওঁ।
আমি একেখন স্কুলতে পঢ়িছিলো যদিও তেওঁ
মোতক ছুটা ক্লাচৰ আগত আছিল। এতিয়া
তেওঁ ডিব্ৰুগড়ৰ বেলৰে ৰৰ্কৰপতে কেবাণী কাম
কাৰ। আগমনৰ উদ্দেশ্যে সোধাত তেওঁ
কৈছিল: “খালি ভাৰা ঘৰ আছে বুলি কোৱা
শুনিয়েই এইফালে আহিলো।” মই আমাৰ
সন্নিহিত ঘৰটো দেখুৱাই দি কৈছিলো “এই-
টোৱেই।” ভাৰাৰ কথা সোধাত মই ত্ৰিশ
টকা বুলি কৈছিলো।

“ভালকৈ তিনিজন মানুহ থাকিব পৰা যাব নহয়?”

তেওঁ সুধিছিল।

“ছুটা কোঠাত দুখন দুখনকৈ চাৰিখন বেডিং কৰিব
পাৰিব।” মই কৈছিলো।

“ভালেই হব তেন্তে। ফেমিলিৰ বাবে অসুবিধা
নহয়তো?”

“ওচৰতে বৰুৱা মাঠৰবো ফেমিলি আছে! তেওঁ-
বতো একো অসুবিধা দেখা নাই।”

“হব তেন্তে মোৰ কাৰণেও। কিমান ঘৰ বিচা-
ৰিম। আপুনিও চিনাকি মানুহ আছেই
দেখোন।”

“এবা আপোনাক চিনিপাওঁ যেতিয়া আপোনাৰ

পৰিয়ালটোও চিনাকিয়েই ধৰক।”

“আমাৰ তেৱো আপোনাৰ সমস্কীয়ই বোলে।

একে গাওঁৰেই মানুহ যেতিয়া—”

“আপুনি আমাৰ গাওঁৰ ছোৱালী বিয়া কৰাইছে
বুলি মই কবই নোৱাৰো।”

“ওঁ, আপোনালোকৰ গাওঁৰে। কোন আটাইত-
কৈ ধুনীয়া ছোৱালী আছিল বাক?”

তেতিয়া মই জানিছিলো তাই পূৰ্ববীৰ বাদে অহা
কোনো হব নোৱাৰে। কিন্তু কিন্তু যথাশক্তি

প্ৰয়োগ কৰিও পূৰ্ববীৰ নামটো উচ্চাৰণ কৰিব
নোৱাৰিছিলো। কিয় শইকীয়াই এই প্ৰশ্ন কৰিছে

ভাবিছিলো। বিজয়ৰ আত্মগোঁৱৰত নে অহা
কিবা অভিসন্ধিত? জানিও নজনাৰ ভাও ধৰি-

ছিলো। তেতিয়া শইকীয়াই সৰ্গোৰবে কৈছিল:
“তায়ৈই পূৰ্ববী” কিংকৰ্ত্তব্য বিমূঢ় হৈ মই

সুধিছিলো: “কেনেকৈ পূৰ্ববীক বিচাৰি পালে?”

“আপুনি নেজানে জানো শিক্ষা আৰু সভ্যতাই
সময় আৰু দূৰত্বৰ অধিকাৰ খৰ্ব কৰি পেলাইছে।

ঘৰৰ পৰা দূৰ হলেও তাহানি স্কুলত পঢ়োতে
দেখিছিলো। প্ৰতিজ্ঞা, হাজৰিকা, প্ৰতিজ্ঞা ৰক্ষা

কৰিলো।”

“আপুনিও কম মানুহ নহয়।” অলপ হাঁহিবলৈ
চেষ্টা কৰি কৈছিলো।

সাক্ষাৎৰ গোঁৱৰ দেখুৱাই শইকীয়াই কৈছিল:
“শুনিছিলো, তাই হেনো কাৰোবাৰ লগত কিবা

সম্পৰ্ক ৰাখিছিল। সেই কাৰণে তাই অমান্তি
প্ৰকাশ কৰিছিল। দদায়েকগুণেও তাইৰ মতকে

গ্ৰহণ কৰিছিল। কিন্তু হাজৰিকা, টকাৰে সম
কৰিব পাৰি।” কথাখিনিয়ে মোৰ হিয়াৰ আহেঁ

আহেঁ আঘাত কৰিছিল। শইকীয়াক বহুত কথা
কৈ দিবৰ মন গৈছিল। আত্মকেন্দ্ৰিক বিষয়
হোৱাৰ বাবেই একো কোৱা নাছিলো।

তাৰ পাচত নীৰবে মই বহুত কথা শুনি গৈছিলো। যাবৰ সময়ত টকা দহটা ঘৰটোৰ এড্‌ভান্স হিচাবে মালিকক দিবলৈ মোৰ হাততে দিবলৈ লৈছিল। তেতিয়া মই কৈছিলো : “সেইটো থৈ দিয়ক। মই কলে মালিকে এড্‌ভান্স নলবও পাৰে। মোৰ লগতহো মালিকৰ ভাল সম্বন্ধ আছে।” মোৰ কথাত তেওঁ কৈছিল : “আপুনি-য়ে বাখি থব।” মই নেবাখো বুলি বহুবাৰ কোৱাৰ পিচতো তেওঁ জোৰ কৰাত মই কৈ দিছিলো : “সকলো সময়তে টকাৰ মূলা নাথাকে শইকীয়া। ধন আৰু মন দুটা বেলেগ বস্তু।” তেতিয়া তেওঁ টকা কেইটা ভৰাই লৈছিল।

সেইদিনা শইকীয়াৰ প্ৰতি মোৰ খং উঠিছিল। তেওঁৰ পশুহত মোৰ বিৰাঙ্ক জন্মিছিল। ঘিণ লাগি গৈছিল। তথাপি একো নকলো। তেওঁ যোৱাৰ পাচত বহুত কথা ভাবিছিলো। ভাবিছিলো লবঙ্গ-পূববীৰ কাষত মই শান্তিৰে থাকিব পাৰিম জানো? নিজৰ ওপৰত এক গভীৰ আস্থাই ঠাই লৈছিল। পূববীৰ কাষত মই যুগ যুগ জীয়াই থাকিব পাৰিম বুলি দৃঢ়সংকল্পিত হৈছিলো। আৰ্কা ভাবিছিলো যদি পূববীৰ ভুল হৈ যায়? ভাবি ভাবি ঠিক কৰিছিলো - মই সিহঁতৰ ঘৰটো বন্দবস্ত কৰি অস্থ ঠাইলৈ গুচি যাম। পিচদিনা দৈত উদ্দেশ্য লৈ গৃহাভিমুখী হৈছিলো। ঘৰত ডাঙৰ সকাম এটা পাতিছিল। তাত উপস্থিত হবলৈ আৰু মই স্থানান্তৰ হোৱাটোও ঘৰত জনাই আহিবলৈ ঘৰলৈ গৈছিলো। ঘৰত বুঢ়া-বুঢ়ী, ডেকা-গাভৰুৰ সমাগম দেখি মোৰ ভালেই লাগিছিল। বাতি হোৱাৰ লগে লগে মানুহবোৰ গুচি গৈছিল। মোৰ ভনী ইন্দুৰ কামত সহায় কৰিবলৈ ওচৰৰে

কেইজনীমান ছোৱালীহে থাকি গৈছিল। তেতিয়া লেমটো কমাই দি ময়ো বিচনাত সাগৰ দিছিলো। অলপ পৰৰ পিচতে মোৰ সন্নিহিত কোঠাটোৰ পৰা সৰু সৰু মাতৰ অস্পষ্ট কঠোপকথন মোৰ কানত পৰিছিল। সিহঁতৰ কথাত প্ৰথমে মই মনোযোগ দিয়া নাছিলো। কিন্তু কথাবোৰত যেতিয়া চেপি বৰা গোপনীয়তায়ুক্ত স্বৰ এটা মোৰ কানত পৰিছিল তেতিয়া মই কথাখিনি শুনিবলৈ অত্যন্ত ইচ্ছুক হৈ পৰিছিলো। খুব মনোযোগেৰে মই কান পাতি আছিলো। সহজতে মই বুজিব পাৰিছিলো মোৰ ভনী ইন্দু আৰু অনিমা নামৰ ছোৱালীজনীৰ মাত কেইটা। সিহঁত দুজনীৰ হে মাত শুনিছিলো। আন কোনোবা আছিল যদিও নিমাতী হৈ বহি আছিল। অনিমাই ইন্দুক কৈছিল :

“বহুত দিনৰ আগতে চিঠিৰে জনাইছিল।
তায়ে হেনো গিৰিয়েক থকা ঠাইলৈকে যাব।
ইমান দিন একো খবৰ পোৱা নাই।”
“সেইকাৰণে ককাইদেউক সুধিবলৈ কৈছ হবলা?”
“কিজানি ককাইদেৱে কব পাৰেই আৰু?”
ককাইদেউ থকা ঠাইততো তাইৰ গিৰিয়েকো থাকে।”
“ককাইদেৱে তোৰ সখীয়েবাৰ খবৰ লবলৈলৈকে ডিব্ৰুগড়ত আছে নেকি?”
“জানিবও পাৰে। তই সুধিবিছোন ইন্দু।”
“চুপ অনি; ককাইদেউ পঢ়িবলৈহে গৈছে।”

নীৰৱে মই শুনি আছিলো। মন গৈছিল সিহঁতৰ আগত আদ্যোপান্ত বিবৰি কবলৈ। সকলো খুলি কৈ মনৰ গধূৰতা পাতলাই লবলৈ মন গৈছিল। কিন্তু নোৱাৰিলো, শৰীৰৰ

সকলো শক্তি নিশেষ হৈ যোৱা যেন লাগিছিল। আন্দোনী নিশাব ঠাণ্ডাতো মোৰ গৰম উঠি গৈছিল। বুকুৰ মাজত এজাক সবীক্ষপ সোমাই থকা যেন লাগিছিল। বাহিৰৰ গছ-বোৰৰ পৰা নিয়ৰৰ টোপোলাবোৰ সশব্দে সৰি আছিল।”

হঠাৎ অফিচৰ ঘণ্টাৰ শব্দ শুনি মই বৈ গৈছিলো। সেমেকি যোৱা চকুহালেৰে মন্দা-কিনি ছুৰবাই তেতিয়াও মোৰ ফালে অপলক দৃষ্টিৰে চাই আছিল। ছুৰাৰ দলিত প্ৰি-ইউ-নিভাৰছিটি ক্লাচৰ লৰা-ছোৱালীবোৰ দেখি আমি

ওলাই আহিছিলো। আহি থাকোতে মিছ্ গগৈয়ে মিছ্ ছুৰবাক কৈছিল : “হোষ্টেলৰ পৰা আহোঁগৈ বলা মনী।” মিছ্ ছুৰবাই কৈছিল : “এবা, ছুটা পিৰিয়দ অক আছে যেতিয়া হোষ্টেললৈকে যাওঁগৈ ” আমাক শুনাকৈয়ে কথাখিনি কৈ আহিছিল। সেইকাৰণে মই কৈছিলো : “যোৱা তেন্তে। আমি লাইব্ৰেৰী-লৈকে যাওঁ।”

“মোবো লাইব্ৰেৰীত অলপ কাম আছিল। এতিয়া অৱশ্যে নেযাওঁ। কথাখিনি কৈ কৈ মিছ্ ছুৰবা বাবাণ্ডাৰ খটখটিয়েদি নামি গৈছিল।

“কৃতকাৰ্য্য আৰু অকৃতকাৰ্য্য,—এই দুই ভাষাত মানুহক বিভক্ত কৰাটোৱে জীৱনক ঠেক গভীৰ পৰা নিৰীক্ষণ কৰাৰ সূচনা কৰে।” —**চক্ৰ**

অসমীয়া ভাষাৰ ওপৰত অনাৰ্য্য প্ৰভাৱ

অধ্যাপক—

পৰীক্ষিত হাজৰিকা

অসম দেশ প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্যৰ বাণী, ভাষাৰ স্বৰ্গপুৰী, আৰু তত্ত্ব-জ্ঞানৰ আকৰ-ভূমি। ঋতুৱে ঋতুৱে ইয়াত সুন্দৰৰ মেলা বহে, ভাষা - তাত্বিকে ভাষা - পাৰিজাত বিচাবে, আৰু জ্ঞানী-পণ্ডিতে তত্ত্ব-বহুস্তৰ মৌ পান কৰে। বুৰঞ্জীয়ে ঢুকি নোপোৱা দিনৰে পৰা অসম দেশ অনুসন্ধিৎসু সকলৰ মনত বহুস্তৰ লীলা ক্ষেত্ৰ। এই প্ৰসঙ্গত অধ্যক্ষ প্ৰমোদ চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য দেৱে এবাৰ চমৎকাৰ কথা কৈছে—“অসম অকল ভাষা-বিদৰে স্বৰ্গ নহয়, নৃতাত্বিকৰো অমৰাবতী নহয় : অসম অনুসন্ধিৎসু আৰু তত্ত্ব-জিজ্ঞাসু মাত্ৰে প্ৰাকৃতিক গৱেষণাগাৰ। এইখন ৰাজ্যৰ বিবিধ সম্পদ, জীৱ-জন্তু, গছ বিৰিখ, চৰাই-চিৰিকতি, বুৰঞ্জী ভূগোল, ভাষা উপভাষা, জনজাতি উপজনজাতিৰ

বিস্তাৰিত কথা প্ৰকৃতপক্ষে বৰ্ণাবলৈকে আমাক এজন মাথোন গেইট, এজনহে গ্ৰীয়াৰ্চন, জনৈক হাটন, গৰ্ডন, মিল বা এলউইন হুপেই নচলিব; নতুবা শুনাভিৰাম, বেজবৰুৱা, গোটাপ্ৰিঃ বৰুৱা, সূৰ্য্য কুমাৰ, বাণীকান্ত, বেৰুধৰ আদিয়ে লিখি থৈ যোৱা কথাখিনিয়ে অসমৰ বৰ্ণনীয়-সৰ্বস্ব নহয়; আমাৰ পাহাৰে-ভৈয়াম, গাৱেঁ - ভূঞা, চংবে-নগৰে চিন অচিনভাৱে পৰি আছে নানা-বিধ তত্ত্বৰ সম্পদ-সম্বল, ভিন্ ভিন্ কাককাৰ্য্য স্মৃতি-চিহ্ন, কলা-কুষ্টিৰ নিদৰ্শন, আৰু সৰ্বাত্ৰ কৈও আকৰ্ষণীয় হৈছে পূৰ্ব-পুৰুষৰ দিখিত অস্থিত ঐতিহ্য-সম্ভাৰ লৈ মানুহৰূপে জীয়াই থকাৰ জাননী দিয়া জন গণ শক্তি।” মূল-গছক অজস্ৰ শিপাই প্ৰাণ-সাৰ যোগোৱাৰ দৰে পৰ্বত-ভৈয়ামত বাসকৰা সহস্ৰ জন-শক্তি

(১) অসমৰ জনজাতি, সম্পাদকৰ পাতনি।

য়েও সদৌ অসমীয়া জাতিক পৰিপুষ্টি কৰি
বাখিছে। অসমীয়া জাতি বুলিলে অকল নগৰতে
বাস কৰা বুদ্ধিজীৱি শ্ৰেণীকে বুজায়,—পাহাৰে-
কন্দৰ্বে, গাৰো-ভূঞা, চহৰে-নগৰে বাস কৰা
শিক্ষিত অশিক্ষিত, ধনী-দুখী, উচ্চ নীচ, হিন্দু-
মুছলমান, বৌদ্ধ-খৃষ্টান আদি সকলৰ জাতি-
বৰ্ণ নিৰ্বিশেষে সমস্ত অসম-বাসীকে বুজায়।
অসমৰ এক পৰিধিৰ মাজত, একেখন আকাশৰ
তলত একে জলবায়ু সেৱন কৰি মানসিক
একাৰে বস-বাস কৰা সমস্তলোকেই এক
অসমীয়া জাতি।

নৃতাত্ত্বিক আৰু ভাষাবিদ সকলে বিবিধ
প্ৰসঙ্গৰ কাৰণে এক অসমীয়া জাতিৰ ভিতৰতো
কিছুমান স্বকীয়া বিভাগ দেখুৱাইছে। পণ্ডিত
সকলে দাঙি ধৰা ভাৰতৰ ছয়টা জাতিগত
বিভাগৰ আলমত অসমৰ ভাগবোৰ এইদৰে
আলোচনা কৰিব পাৰি; যেনে:—১। নেগ্ৰিটো
জাতি, ২। আষ্ট্ৰিক জাতি, ৩। মঙ্গোলীয়
জাতি, ৪। মেডিটেৰিয়ান বা ভূ মাধ্যিক
জাতি, আৰু ৫। নৰ্ডিক জাতি।

অসমৰ নগা জনজাতি নেগ্ৰিটো জাতিৰ
ঠাল। খাছি আৰু জয়ন্তীয়া লোকসকল অষ্ট্ৰিক
জাতিৰ বংশধৰ। অসমৰ বেছি ভাগ জনজাতিৰ
লোক মঙ্গোলীয় গোষ্ঠীৰ অন্তৰ্ভুক্ত। বামাষণ,
মহাভাৰত, বিবিধ পুৰাণ আৰু তন্ত্ৰ শাস্ত্ৰত
এওঁলোকক কিৰাত, য়েছ, অসুৰ আদি আখ্যা
দিয়া হৈছে। এই শাখাৰ পৰা ওলোৱা বড়ো,
ডিমাছা, চুতীয়া, মৰাণ, মেছ, ৰাশা, সোণো-
ৱাল কছাৰী, শৰণীয়া কছাৰী, লালুং, গাৰো,
মিৰি, মিকিৰ, অকা, দফলা, তাৰ, মিছিমি

আদি উল্লেখযোগ্য জনজাতি। অসমৰ পাহাৰে-
ভৈয়ামে এওঁলোক বিয়পি আছে।

ভূমাধ্যিক জাতিৰ ভিতৰত দাক্ষিণাত্যৰ
দ্ৰাবিড়ী সকল পৰে; অসমৰ গাৰো বাগিছাৰ
বহুৱা সকলৰ মাজত ভূমধ্যীয় জনজাতিৰ লোক
পোৱা যায়। ভাৰতৰ অগ্ৰতম জাতি পশ্চি-
মীয়া ব্ৰেকিছেফাল সকলৰ বংশধৰ অসমত
নাই। অগ্ৰতম জাতিৰ পিছত ভাৰতলৈ অহা
শেৰবটো জাতি হৈছে নৰ্ডিক জাতি। এওঁ-
লোকক বৈদিক আৰ্য্য বুলি ধৰা হয়। ইউ-
ৰেছীয় অধিত্যকা এওঁলোকৰ আদি বাসস্থান
আছিল বুলি পণ্ডিতসকলে অনুমান কৰে।
বৃহজ্জীবিদ ডঃ অনন্ত সদাশিৱ আলটেকাৰে
কয় যে বৈদিক আৰ্য্য সকল খৃষ্টপূৰ্ব্ব শ্ৰায়
২০০০ বছৰৰ আগতে ভাৰতত সোমাই পৰে।
এওঁলোকৰ অন্তৰ্গত জনজাতিবোৰে খৃঃ পূঃ ১৫০০
চন মানত ভাৰতত প্ৰবেশ কৰে বুলি ডঃ সুনীতি
কুমাৰ চেটাৰ্জীয়ে আলোচনা কৰিছে ২। মুঠতে
এই সমস্ত জাতি-জনজাতি লগলাগি ভাৰতৰ
মহাজাতি গঢ়ি উঠিছে। অসমীয়া জাতিগঠনৰ
ক্ষেত্ৰতো সেই একেই কথা।

অসম ভাৰতবৰ্ষৰ পূৰ্ব প্ৰান্তত অৱস্থিত
এখন সীমান্তবৰ্ত্তী প্ৰদেশ। ইয়াত বিভিন্ন
জাতি-জনজাতি বাস কৰে। অসমৰ প্ৰাকৃতিক
পৰিবেশ, ভৌগোলিক অৱস্থান, অৰ্থনৈতিক
সংস্থান, ধৰ্মনৈতিক আচাৰ-নীতি, সামাজিক
বিচাৰ-বিধি, ৰাজনৈতিক ৰতাবৰণ, আৰু যুগ-
সাপেক্ষ মানসিক প্ৰস্তুতিয়ে অসমৰ সাগৰ-
সংস্কৃতিৰ সৌষ্ঠৱ বঢ়াইছে। চিকিম, তীৰ্বত,
ভূটান, চীন, ইণ্ডোচীন, ব্ৰহ্মদেশ আৰু হিমা-

লয়ৰ দাতি-কাষবীয়া অঞ্চলৰ স্বাভাৱিক সংযোগ ইয়াৰ লগত ঘটিছে। কাজেই, প্ৰদেশৰ অস্থবৰ্ত্তী জাতি-উপজাতিৰ উপবিও বাহিৰা সংস্কৃতিৰ পৰশে অসমৰ সংস্কৃতিক সমাদৃত কৰিছে। তাৰোপৰি অসমৰ বিভিন্ন নদনদী, পৰ্ব্বত-পাহাৰ আৰু মনোৰম জলবায়ুৱে সেই অপূৰ্ণ সংস্কৃতিক অভূতপূৰ্ব কৰি ৰাখিছে। ইজিপ্তৰ নীল নদীৰ সাকৰা উপত্যকাত মিছৰৰ সভ্যতা গঢ়ি উঠাৰ দৰে, আৰু সিন্ধু উপত্যকাত মহেঞ্জোদাৰোৰ অতুল সভ্যতা গঢ়ি উঠাৰ দৰে, অসমৰো ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাক কেন্দ্ৰ কৰি অসমৰ সভ্যতা সংস্কৃতি গঢ়ি উঠিছে। অসমৰ সংস্কৃতি আৰ্য্য-অনাৰ্য্য, জাতি-জনজাতি আৰু উপ-জনজাতিৰ পাৰস্পৰিক প্ৰভাৱৰ ফলত উদ্ভৱ হোৱা মিশ্ৰ সংস্কৃতি। এইয়া যুগ যুগ ধৰি বসতি কৰা অসমীয়া জন-গণৰ মিলন-পৰিণতি। ইয়াৰ আদি বাসিন্দা নেগ্ৰিটো, অষ্ট্ৰিক আৰু মঙ্গোলীয় জাতিৰ বংশ-ধৰ সকলে এই যুগ সংস্কৃতিলৈ যথেষ্ট বৰঙনি যোগাইছে। প্ৰধানকৈ ভৈয়ামত বাস কৰা আৰ্য্য-সমাজৰ “অসমীয়া মানুহৰ সামাজিক, অৰ্থ নৈতিক, সঙ্গীত, কলা, ভাস্কৰ্য্য, স্থাপত্য বিদ্যা ইত্যাদি সাংস্কৃতিক জীৱনৰ প্ৰত্যেকটো ক্ষেত্ৰতে অসমীয়া জনজাতি সকলৰ প্ৰভাৱ দেখা যায়। যদিও অসমীয়া সংস্কৃতি মূলতঃ ভাৰতীয় আৰ্য্য সংস্কৃতিৰ সৈতে একে, তথাপি জনজাতি সকলৰ প্ৰভাৱে ইয়াক স্থানীয় বৈচিত্ৰেৰে সৈতে সূকীয়া গঢ় দিছে ৩।”

এই প্ৰসঙ্গতে আমি ‘সংস্কৃতি’ সম্পৰ্কে অলপ আলোচনা কৰি চাওঁহক। ‘সংস্কৃতি’

কথাৰাৰ ইংৰাজী ভাষাৰ Culture বিষয়ৰ পৰ্য্যায়বাচক কথা। মানৱ-জীৱনটোৱেই তথাকথিত সংস্কৃতিৰ আধাৰ। ই দাইকৈ সভা মানৱৰ সামাজিক জীৱনৰ লগত জড়িত। গতিকে ‘সংস্কৃতি’ বুলিলে কোনো দেশ বা জাতিৰ সংস্কাৰগত কাৰ্য্যক বুজায়। ই কৃষ্টি আৰু সভ্যতাৰ পৰবৰ্ত্তী ৰূপ। সাধাৰণ অৰ্থত ‘সংস্কৃতি’ কথাৰে কোনো দেশ বা জাতিৰ গুৰি-গোষ্ঠী, সামাজিক জীৱন - যাৱা, নীতি-নিয়ম, খেতি-বাতি শিল্প-বাণিজ্য, ধৰ্ম্মীয় আচাৰ বিচাৰ অৰ্থ-নৈতিক ব্যৱস্থা, ভাষা সাহিত্য, সঙ্গীত, স্কুমাৰ কলা, স্থাপত্য-ভাস্কৰ্য্য, আৰ্হি-আদৰ্শ, ধ্যান-ধাৰণা, আশা-আকাঙ্ক্ষা, উন্নতি-অৱনতি আদি মানৱ-জীৱনৰ সমস্ত দিশকে সামৰি লয়। এইবোৰৰ প্ৰভাৱ জাতিৰ মজ্জায় মজ্জায় সোমাই থাকে; আৰু এটা সময়ত জাতিটোৰ আদৰ্শ, বা জীৱন-নিৰ্ব্বাহৰ বাতি-নীতি অগ্ৰাণ্ণ জাতিৰ তুলনাত সূকীয়াভাৱে প্ৰতীয়মান হয়। তাৰোপৰি জাতিৰ সংস্কৃতি-গঠনত সেই জাতিৰ বাস-স্থানৰ ভৌগোলিক অৱস্থান, প্ৰাকৃতিক বাতাবৰণ, যুগৰ প্ৰভাৱ আৰু ৰাজনৈতিক প্ৰতিক্ৰিয়াইও সহায়তা কৰে। উদাহৰণ স্বৰূপে আঙুলিয়াব পাৰি যে সাগৰ বেষ্টিত ইংলণ্ড আৰু ইংৰাজ জাতিৰ সংস্কৃতি পাহাৰ বেষ্টিত আফ্ৰিকা আৰু নিগ্ৰো জাতিৰ পৰা পৃথক। বিজ্ঞানমুখী ৰাচিয়া বা আমেৰিকাৰ ধ্যান-ধাৰণা দৰ্শনমুখী ভাৰতীয়ৰ লগত নিমিলে। চীনৰ ৰাজনৈতিক উদগুতা শাস্ত্ৰ-স্বভাৱী সিংহলৰ পৰা সূকীয়া। পাৰ্শ্ব-স্থানৰ মানৱ সাম্প্ৰদায়িকতাই ৰাজনীতি, আন-

হাতে আববন বাংলাদেশেই ধর্মনীতি। এইদৰে
পৰ্যালোচনা কৰিলে দেখা যায় যে প্ৰত্যেক
দেশ বা জাতিৰ একেটা স্বকীয়া সংস্কৃতিক
বৈশিষ্ট্য আছে। দেশখন বা জাতিটো চেতন-
মুখী শক্তিশালী হৈ থাকে মানে সেই বৈশিষ্ট্যও
হৈ থাকে। অসম দেশ বা অসমীয়া জাতিবো
এনেধৰণৰ সংস্কৃতিক স্বকীয়ত্ব আছে। যুগ যুগ
ধৰি সেই স্বকীয়ত্ব বৰ্দ্ধিত হৈ আহিছে।

‘সংস্কৃতি’ সাধাৰণতে দুই বকমে সিদ্ধ
হয়—(১) বাহ্যিক ভাৱে, আৰু (২) আভ্যন্তৰীণ-
ভাৱে। কোনো জাতিৰ ভ্ৰাম্যমান জীৱন-যাত্ৰা,
সাজ সজ্জা, বং-কপাহ, অৰ্দ্ধ-উচ্চ, সাম্প্ৰদায়িক
গোড়ামি, সাম্ৰাজ্যবাদী মনোভাৱ আদি কিছু-
কাল স্থায়ীভাবে স্বকীয়া হৈ থাকিলে সিও এক
প্ৰকাৰ সংস্কৃতি হৈ পৰে; কিন্তু সেইয়া বাহ্যিক
সংস্কৃতিহে (Objective Culture)। এই
সংস্কৃতি সাময়িক, ই জাতিৰ বিকাশ-সাধনত
কেই সহায় নকৰে। জাতিটোৰ সাময়িক উত্তম
কৰি গলে অগাঢ় সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱত ইয়াৰ
স্বকীয় সংস্কৃতিৰ ঐতিহ্যও লয় পাই আহে।
প্ৰকৃততে চাবলৈ গলে আভ্যন্তৰীণ বা মানসিক
সংস্কৃতিহে (Subjective Culture)।
আচল কথা। ই স্থায়ী, আৰু জাতিৰ সঞ্জী-
ৱণী স্বৰূপ। কাৰণ, ই জাতিৰ মহান ভবিষ্যত
প্ৰস্তুতিৰ প্ৰেৰণাৰ উৎস। মানসিক সংস্কৃতিৰ
গাত আউজিহে জাতি এটা প্ৰোজ্জল হৈ
থাকিব পাৰে। প্ৰগতিবীল চিন্তাধাৰা আৰু
মানসিক উৎকাৰ জাতীয় সংস্কৃতিৰ প্ৰধান
উপাদান। আমাৰ অসমীয়া সংস্কৃতিও মান-
সিক সংস্কৃতিহে; ই স্থায়ী আৰু উজ্জল। পৰ্বত-

পাহাৰ, নদী-নলা, মঠ - মন্দিৰেৰে সমৃদ্ধ
অসমত যুগ যুগ ধৰি বাস কৰি অহা বিভিন্ন
ধৰ্মী, ভিন্ন ভিন্ন ভাষা-ভাষী, জাতি - জনজাতি
ইত্যাদি, সমস্ত জন-গণৰ একক বিশিষ্টতানে ই
গঢ়ি উঠিছে।

এইয়া হ’ল অসমীয়া সংস্কৃতিৰ আংশিক
কথা। এতিয়া এই সংস্কৃতিৰ আধাৰত গঢ়ি
উঠা অসমীয়া ভাষাৰ ওপৰত বুৰঞ্জীয়ে ‘অনাৰ্য্য’
আখ্যা দিয়া জন-জাতি সমূহৰ প্ৰভাৱ কি দৰে
সোমাই পৰিছে তাৰে চমু আলোচনা কৰি
চোৱা যাওঁক :

খৃষ্টীয় দশম-দ্বাদশ শতিকাৰ ভিতৰত আধু-
নিক ভাৰতৰ প্ৰাদেশিক ভাষা সমূহে স্বকীয়া
গঢ় লৈ উঠে। এই কালছোৱাৰ ভিতৰতে
অসমীয়া ভাষা প্ৰাচ্য মাগধী অপভ্ৰংশ ভাষাৰ
পৰা উদ্ভৱ হয়। ঘাইকৈ প্ৰাচ্য মাগধী অপ-
ভ্ৰংশৰ পৰা উদ্ভৱ হলেও ইয়াত পশ্চিম
ভাৰতৰ সৌৰসেনী প্ৰাকৃত, পৈশাচী প্ৰাকৃত,
আনকি মাৰাঠী ভাষাৰ পৰশো লুই কবিৰ
নোৱাৰি। ইয়াৰ উপৰিও অসমৰ আদিম
অনাৰ্য্যৰ থলুৱা ভাষাৰ প্ৰভুত বৰঙনি আছেই।
মুঠতে আৰ্য্য-অনাৰ্য্য, দেশী বিদেশীৰ সৌজন্ত
অসমীয়া ভাষাই স্বকীয়তা লাভ কৰিছে।
‘অনাৰ্য্য’ কথাৰ বৰ্ত্তমান জনজাতি সকলৰ
পূৰ্বপুৰুষক বুৰঞ্জীয়ে দিয়া আখ্যা মাথোন। অস-
মীয়া ভাষাৰ ওপৰত এই অনাৰ্য্য সকলৰ প্ৰভাৱ
অধিক। ডঃ বাণীকান্ত কাকতিদেৱে এই সম্পৰ্কে
তেখেতৰ ভাষা-তত্ত্বমূলক গ্ৰন্থত যথায়ুক্ত আলোচনা
কৰিছে^৪। অনাৰ্য্য ভাষাৰ পৰা ধাৰে লোৱা

শব্দ সমূহক তেখেতে তিনি শ্ৰেণীত ভগাই দেখুৱাইছে—(১) অষ্ট্ৰো-এছিয়াটিক, (২) তীক্ষ্ণত-বৰ্মী, (৩) থাই বা টাই ভাষা গোষ্ঠী। অষ্ট্ৰো-এছিয়াটিক বা অষ্ট্ৰিক ভাষাৰ মন্বন্তৰ গোষ্ঠীৰ শাখা হৈছে—(ক) খাছি (খ) কোল, আৰু (গ) মালয়। তীক্ষ্ণত-বৰ্মীৰ প্ৰধান শাখা বড়ো ভাষা, আৰু থাই ভাষাৰ এটি শাখা হৈছে আহোম ভাষা।

[১] (ক) খাছি ভাষাৰ পৰা অহা শব্দ—কাৰ্বো, কিংখাপ, খং ডিঙ্গা, ডং হেনো, জাপা, জঞ্জাল, জহা, চোকোৰা, টকনা, নোদোকা, ভুব, সালমন সঞ্জাত ইত্যাদি।

(খ) কোল বা মুণ্ডাৰীৰ লগত সামঞ্জস্য থকা শব্দ—আটোম-টেকাৰি, কুৰি, ভঙ্গুৱা, ডঙ্গুৱা, জুনা, লাটুম, মুগা, চিকৰা, আঠুকুৰীয়া চফল, মুগা, মাইকী ইত্যাদি।

(গ) মালয় ভাষাৰ পৰা অহা শব্দ—বগা, বোকা, বেজবেজ, বিলাক, বুঢ়ী আচুসুতা লাওপানী, গেৰেকনি, জহানাল, গাহৰি, বাউ, বাক, সেপ ইত্যাদি।

ইয়াৰ উপৰিও অসমৰ বহুত ঠাই আৰু নৈৰ নাম অষ্ট্ৰিক ভাষাৰ প্ৰভাৱত গঢ়ি উঠিছে; যেনে—কামাখ্যা বা কামাক্বী, কামৰূ, কামৰূ, কামতা, হাৰুপেঙ্গৰ, দৰং, তিলাও (পিহলৈ লোহিত বা লুইত), কবতোৱা, টিহু, তিপাম, দিহং, দিবং, দিচাং ইত্যাদি।

(৫) Assamese Grammar and Origin of the Assamese Language, K. R. Medhi, Intro. II

(৬) অসমীয়া ভাষাৰ মৌলিক বিচাৰ—দেৱানন্দ ভৰালি, পৃঃ ২২০—২২১।

বৰ্তমান অসমীয়া ভাষাত প্ৰচলিত শব্দীয়া অৰ্থবাচক শব্দ 'কক'ই' আৰু 'ভাই' শব্দ দুটি অষ্ট্ৰিক ভাষাৰ দান। আপা (মুণ্ডাৰী-অম্বু, থৰিয়া—অম্বা), দাদা (চম্বাল/থৰিয়া ভাষাত), বাই (গোণ্ড/কোকা ভাষাত) আদি কেতবোৰ সম্বন্ধবাচক শব্দৰ মূল অষ্ট্ৰিক ভাষা। অষ্ট্ৰো এছিয়াটিক ভাষাত 'ভূতকালত -ল' চিন যোগ দিয়া হয়। যেনে—খাছি ভাষাত—

বৰ্তমান কাল	ভূত কাল
উ লেইট্ (সি মায়)	উ ল লেইট্ (সি গ'ল)

মুণ্ডা চম্বল ভাষা—অনি টিংএ (সি মাৰো) অনি টিদলে (সি মাৰিলে)। অসমীয়া ভাষাত অসমীয়া বাক্য গঠন বীতিটো মুণ্ডা ভাষাৰ সুদূৰ প্ৰভাৱ অচুমান কৰিব পাৰি অসমীয়া ভাষাত 'যি-সি, যিটো-সেইটো' ইত্যাদি যুটীয়া সৰ্ব্বনাম প্ৰয়োগ নকৰি ছয়োটাৰে ঠাইত কুদম্ব বিশেষণ ব্যৱহাৰ কৰা বীতি বেচি; যেনে—মই আনি-লৈ কোৱা বস্তুটো সি নানিলে। কিন্তু প্ৰায় আৰ্থ্য ভাষাত এই বাক্যৰ ৰূপ দেখা যায়—মই যি বস্তু আনিবলৈ কৈছিলোঁ, সেই বস্তু সি নানিলে। বাংলা-বাক্য—আমি ওকে যে জিনিচটা আনতে বলেছিলাম, সেও জিনিচটা আনন না।

অষ্ট্ৰিক ভাষাৰ কিছুমান ধাতু-মূল ভাষা পৰিবৰ্তনৰ ধাৰা অনুযায়ী অসমীয়া ভাষাত সোনাই পৰিছে। ডঃ কাকতিৰ ভাষা-তত্ত্বৰ পুথিৰ পৰা তাৰে কিছুমান উদ্ধৃত কৰা হ'ল—

✓ খম্ (Close the fist) > (অসমীয়া ধাতু)

√ খামোচ্ > (অসমীয়া ক্ৰিয়া) খামোচ, খামোচ্ মাৰি ধৰা। √ কমা (√ Kma) > (অসমীয়া ধাতু) √ কমা (= wander about aimlessly; rare use in Assamese in this sense)। বিল্ (to spread, to distribute) > (অসমীয়া ধাতু) √ বিলা > অস ক্ৰিয়া, বিলা, বিলোৱা। √ লুকুৰ (low growl or moan) > অস. ধাতু √ লুকুৰ্ to moan lowly; parallel root √ গুজৰ্; সক ডাঙৰ জন্তুৰ ক্ষেত্ৰত √ গুজৰ্ খাটে আৰু সক জন্তু বিশেষৰ ক্ষেত্ৰত √ শুৰ্ৰুৰ্ প্ৰযোজ্য; যেনে—হাপাই লুকুৰিছে। > ক্ৰিয়া—লুকুৰা। √ ওৰোৰ (lie down on the belly) > অস. ধাতু √ উৰ্ৰুৰ্ > ক্ৰিয়া—উৰুৰা। ইত্যাদি ইত্যাদি।

[২] **তীক্ষণত বৰ্মী** শাখাৰ ভিতৰত **বড়ো-কছাৰী** সকল বৰ শক্তিশালী জাতি আছিল। তেওঁলোকে অসমৰ বিভিন্ন ঠাইত ৰাজ্য পাতি লোক শাসন কৰিছিল। অসমৰ উত্তৰ পূব সীমান্তৰ পৰা পশ্চিমে উত্তৰ বঙ্গ পৰ্য্যন্ত তেওঁলোকৰ ৰাজ্য বিস্তৃত আছিল। বামাণ, মহাভাৰত, পুৰাণ, উপ-পুৰাণ, আৰু বিবিধ তত্ত্ব শাস্ত্ৰত এওঁলোকক কিৰাত, মেছ আৰু অসমৰ বুলি জনা যায় অসমৰ আদিম বসিন্দা সকলৰ ভিতৰত এওঁলোকৰ সংখ্যাই সবহ। সেয়েহে, এসময়ত এওঁলোকে প্ৰায় সমগ্ৰ অসম ৰাজ্য দখল কৰি কোছ, কছাৰী, চুটীয়া, মৰাণ, মটক, ত্ৰিপুৰা আদি এই শাখাৰ অন্তৰ্ভুক্ত জাতিবোৰে নিজ নিজ জাতিৰ নামেৰে ৰাজ্য পাতিছিল। কছাৰী ৰজা মহামানিক্য,

চৰ্চেকা, ভীমবল, কোছ ৰজা—নৰনাৰায়ণ, চিলাৰায়, লক্ষ্মীনাৰায়ণ, চুটীয়া ৰজা—বহুধ্বজ, ধীৰ নাৰায়ণ, নীতিপাল ইত্যাদি কেবাজনো ৰজাই ৰাজত্ব কৰিছিল। মহ বঙ্গ দানৱ, সম্বৰাসুৰ, বহুসুৰ, ঘটক কিৰাত, নৰকাসুৰ, ভগদত্ত আদি পৌৰাণিক ৰজা সকল অসমৰ তীক্ষণত বৰ্মী জাতিৰ প্ৰখ্যাত প্ৰতিনিধি। পিছলৈ এওঁলোক অৰ্য্য সংহতিত সোমাই অৰ্য্য-হিন্দু হৈ পৰে। এওঁলোকৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠতা, বিস্তৃত বসতি, বৰ্জকীয় প্ৰভাৱ আৰু সাংস্কৃতিক বৈচিত্ৰ্যই অসমীয়া ভাষা—সংস্কৃতিৰ ভালেখিনি সৌষ্ঠৱ বৰ্দ্ধন কৰে। সামাজিক সৌহৰ্দ্য আৰু অৰ্থ-নৈতিক বিনিময়ৰ ফলত বহুতো বড়ো ভাষাৰ শব্দ অসমীয়াত সোমাই পৰে। যুগ যুগ ধৰি চলা আদান-প্ৰদানৰ কাৰণে কিছুমান বড়ো-শব্দ মূলৰ পৰা আতৰি আহি অসমীয়া ভাষাৰ স্বকীয় পৰিগ্ৰহ কৰিছে। বড়ো ভাষাৰ পৰা অহা শব্দ—আইনা, আও, আংনি, আজাৰ (বেমাৰ আজাৰ), আদৰ, আবুৰ, আৰা, আল্গা, আলি, উদাং, ওজা, গাজা, গাই, চেবেঙা, জোং জখলা, চাং, বোন্দা, বিজলুৱা, ডাউক, চেহা, চেংগ্ৰা, ম.ইহাং, হাফলু ইত্যাদি। অসমীয়াত প্ৰচলিত বড়ো ভাষাৰ যুবীয়া শব্দ—অদল-বদল, আইলা-জাই। > অ উল - জাউল, আওথালি - ফাওথালি > অথালি - পথালি, আলাই - আথানি, আলা - কালা, আলাই - জাৰে, আলাং - ফালাং, ইখান - দিখান, ইনাই - বিনাই, উলা - মালা, উল্টা - পাৰ্শা, খপ্ - জপ্, দগ্ - মগ্, ধুম্ - ধাম, লাং - দাং ইত্যাদি ধ্বন্যাত্মক শব্দ (Onomatopoeic) টিক্ - টিক্, বুৰ্ - বুৰ্, মেও মেও, বৌ বৌ, খেং

খেং, হম্ হম্, ঔচ্ ঔচ্ ইত্যাদি ৭। বড়ো-মূলৰ পৰা অসমীয়ালৈ অহা ক্ৰিয়াৰ ধাতু -√ চেলেক্, √ গম্, √ জিবা, √ বেপ্, √ আগচ্, √ চেপ্।। যৌগিক ক্ৰিয়া—খাম - বান্দ্, গবা - মাৰ্, বিব-দি, থসামূবি - মাৰ্, লেট পেট - হ, লেব্ লেব্ কব ইত্যাদি। বড়ো - মূলৰ (Bodo origin) গঠনমূলক প্ৰত্যয়—বড়ো ভাষাত -ম প্ৰত্যয়টো বহুল, শকত, ডাঙৰ বা শক্তিশালী আদি অৰ্থ বুজোৱা ক্ষেত্ৰত সাধাৰণতে ব্যৱহাৰ হয়; যেনে—মোঠাম = উদ, লোধোমা, জলম, লেহেম, পেখম ইত্যাদি। আকৌ, পাতল, কম, সক বা কম শক্তিশালী আদি অৰ্থ বুজোৱাৰ ক্ষেত্ৰত —ছ, চ বা চা প্ৰত্যয় প্ৰয়োগ কৰা দেখা যায়, যেনে—শেঁচা = শগ পত্ৰ, গামছা, = সক ধুতি কাপোৰ, গোছা = ভূই গোছা, কালচা = অলপ ক'লা বগ্‌চা = অলপ বগা, বাংচা = অলপ ৰঙা, তামচা ইত্যাদি। —চিয়া বা -চীয়া প্ৰত্যয়ও বড়ো ভাষাৰ পৰা অহা; উদাহৰণ—অলচিয়া (আলস্য), দঁহেচীয়া, খৰচীয়া, লচকীয়া ইত্যাদি। বড়ো ভাষাত ‘-বা’ বুলি এটি প্ৰত্যয় আছে। পুৰণি অসমীয়াত (কন্দলী বামায়ন) ইয়াৰ ব্যৱহাৰ পোৱা যায়; যেনে—কৰিবাৰ, থাকিবাৰ, মাৰিগান ইত্যাদি। অগ্ৰাণ্য প্ৰত্যয়—‘ই’ প্ৰত্যয় যেনে—চালাক্ + —ই = চালাকি (চহুৰালি), গুড়ি— ওদালগুড়ি, ধুপগুড়ি, পাখী গুড়ি। মাখা (Standard Assamese মাখা)—ই এটি বহুবচনান্ত প্ৰত্যয়—গেজেব

মাখা, লবা মাখা। বাৰী—ই এটি তৰ্কিত প্ৰত্যয়, জুৰি থকা অৰ্থত প্ৰয়োগ হয়; যেনে—নলবাৰী, বগ্‌বাৰী, সৰ্ধেবাৰী। বড়ো ভাষাত পানী বুজোৱা সমাৰ্থক শব্দ হৈছে দি বা ডি আৰু দৈ বা ডৈ। অৰ্থ-বৃৎপতিৰ পিনৰ পৰা চাই ডঃ কাকতিয়ে এই দি আৰু দৈ উপসৰ্গ বা পৰসৰ্গ হিচাবে বহি অসমৰ কেতবোৰ নৈৰ নাম সৃষ্টি হোৱা বুলি কয়; উদাহৰণ—দহি, দিয়াং, ডিক্ৰ, ডিগৰৈ, ভোগ-দৈ, মঙ্গল-দৈ ইত্যাদি। কেতবোৰ নিৰ্দিষ্টবোধক প্ৰত্যয়ও বড়ো ভাষাৰ পৰা আহি অসমীয়াত সোমাইছে।

ওপৰত আলোচনা কৰা কপত্ব (Morphology) আৰু শব্দ-সম্ভাৰত (Locables) বাহিৰেও ধ্বনি-তত্ত্ব (Phonology) ক্ষেত্ৰত বড়ো ভাষাই অসমীয়া ভাষাৰ ওপৰত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰা পৰিলক্ষিত হয়। বিশেষকৈ নামনি অসমত ইয়াৰ প্ৰভাৱ বেছি।

অসমীয়া ভাষাত খাটি দন্ত্যবৰ্ণ ধ্বনি (Pure dental sound) আৰু মূৰ্দ্ধনা-বৰ্ণ-ধ্বনি (Pure cerebral sound) উচ্চাৰিত নহয়। তাৰ সলনি দন্ত্যমূলীয় ধ্বনিহে (Alveolar sound) উচ্চাৰিত হয়। ডঃ গ্ৰীয়াৰ্চন চাহাবে ইয়াৰ কাৰণটো তীক্ষ্ণত-বস্মী পানৰ প্ৰভাৱ বুলি কৈছে। তীক্ষ্ণত-বস্মী ভাষাত দন্ত্য ব্যঞ্জন বৰ্ণবোৰ ইংৰাজী ভাষাৰ অন্ধ মূৰ্দ্ধনা ধ্বনিৰ দৰে উচ্চাৰিত হয়। অসমীয়া তীব্ৰ-

(৭) ডঃ কাকতিৰ “Ass Its Formation & Development”ৰ বাহিৰেও শ্ৰীবাৰ্হেন্দ্ৰ লাল নাৰ্জ্জাবীৰ দ্বাৰা সংকলিত “বড়ো অসমীয়া বড়ো ভাষাৰ চমুকৈ প্ৰাসঙ্গিক ব্যাকৰণ আৰু অভিধান” (প্ৰথম তাণ্ডৰণ ১৯৬২) নামৰ পুথিত শব্দ-সম্ভাৰ সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে।

বর্ণবোঝা প্রকৃত ধ্বনি উচ্চাৰিত নোহোৱাৰ মূলতে হৈছে তৎকৃত-বন্দ্যৰ প্ৰভাৱ।

অসমীয়া স্বাসাঘাতৰ (Stress-accent)

ক্ষেত্ৰত বড়ো-ভাষাৰ প্ৰভাৱ মন কৰিব লগীয়া।

বিশেষকৈ পশ্চিম অসমীয়াত (Western Assamese)

ইয়াৰ প্ৰভাৱ বিদ্যমান। অসমীয়াত

সবচেয়ে অস্থায়ীকৰণৰ আগৰ অক্ষৰত স্বাসাঘাত

পৰাৰ নিয়ম। তাকে Penultimate Stress

System বোলা হয়। যেনেঃ—ভোতাৰি ?

(Cotal), কামৰণি (Kamorani) কিন্তু

পশ্চিম অসমীয়াত বা কামৰূপী উপভাষাত

বঙালী স্বাসাঘাতৰ দৰে শব্দৰ আদি অক্ষৰত হে-

স্বাসাঘাত" পৰে (initial stress)। An-

derson চাহাবে "বঙালী ভাষাৰ ধ্বনি আৰু

স্বাসাঘাত" (Accent and prosody in

Bengali) প্ৰসঙ্গত কৈছে যে বঙালী ভাষাৰ

ওপৰত তীব্ৰত-বন্দ্যৰ ভাষাৰ প্ৰভাৱ পৰা

কাৰণেই খুব সন্তৰ initial stress system

বক্ষিত হ'ল। কামৰূপী উপভাষাতো মনে

সন্তৰনা বিদ্যমান। ভৌগোলিক অৱস্থাৰ

পৰা জনা যায়—বড়ো-কছাৰী লোক সকল

নেপালৰ দক্ষিণ-পূৰ্বাঞ্চল, হিমাচয়ৰ দাঁতি

কাষ পূৰ্ব বঙ্গ, গোৱালপাৰা আৰু কামৰূপ

অঞ্চল জুৰি আছে। এই বিৰাট ভূখণ্ডত অৰ্থ-

নৈতিক আৰু সাংস্কৃতিক সংক্ৰান্তত আৰ্য্য

সাজৰ সঙ্গত এওঁলোকৰ স্বাভাৱিক মিশ্ৰণ

ঘটিছিল। বিশেষতঃ এই অঞ্চলত প্ৰাচীন

কালৰ পৰাই দানৱ-অসুৰ, কোছ কছাৰী আদি

কিৰাত জাতীয় বজ্জাই বহু বহুৰ ধৰি ৰাজত্ব

কৰাৰ ফলত আৰু সিবিলাকৰ ৰাজ দৰবাৰক কেন্দ্ৰ কৰি তাত্ত্বিক সংস্কৃতি, তাত্ত্বিক সাহিত্য, প্ৰাক বৈষ্ণৱ সাহিত্য আৰু বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰ চৰ্চ্চা হোৱাৰ ফলত স্বাভাৱিকতে বড়ো ভাষাৰ ধ্বনীয়ক প্ৰভাৱ নানান অসমৰ ভাষাত পৰিল। সংস্কৃত ভাষাত থকা শ, য, স, উদ্ভ বৰ্ণ তিনিটা আৰ্ঘাই X স উচ্চাৰণ কৰে; কিন্তু বড়ো কছাৰীয়ে 'চ' বা পাতল 'খ'ৰ দৰেহে উচ্চাৰণ কৰে। যেনে—বড়ো—শশ, স'খ, শেখ > ক্ৰমান্বয়ে চোচ, চিখি, চেখ ইত্যাদি। গোৱালপাৰা আৰু কামৰূপী ভাষাত সেইবোৰৰ ধ্বনি-বিশিষ্টতা হ'ল—শহা, স'খি, শেখ, চেখ, চেচ্। বড়ো ভাষাৰ প্ৰভাৱতে অসমীয়া ভাষাত অল্প-প্ৰাণ বৰ্ণ মহাপ্ৰাণ বৰ্ণত পৰিণত হয়; বিশেষকৈ নামনি অসমত এই বিশিষ্টতা বিদ্যমান। তলত ইয়াৰ উদাহৰণ দাঙি ধৰা হ'লঃ—

মান বিশিষ্ট অসমীয়া	বড়ো-প্ৰভাৱপন্ন নামনি অসমীয়া
জাকৈ	জাখে (ক > খ; এবিধ মাছ ধৰা সবজাম)
শিকো	শিখো, শিখু (ক > খ)
গুকান	গুখনা (ক > খ)
ভোক	ভখ, ভুখ (ক > খ)
সাতোৰ	সাখোৰ (ত > থ)
শিতান	শিখান (ত > থ)
কোঁতয়া	কেথেন। ত > থ; টিল বৰপেটা অঞ্চলৰ প্ৰচলিত)
থেটেলা, ঠেটেলা	থেঠেলা (ট > ঠ)

উট	উড়্, ব. উদ্, (চবাই) (ট > ড, দ)
ভাট	ভাট্ট (ট > ঠ)
ফোপোলা	ফোফলা, ফফ্‌লা (প > ফ)
শিপা	শিফা (প > ফ) ইত্যাদি।
পাচান	ফাচান্ (প > ফ)

আধুনিক অসমীয়াত দেখা যায় যে শ, ষ, স উন্ন বৰ্ণ তিনিটা শব্দৰ মধ্য আৰু অন্ত্য স্থানত বহিলে কেতিয়াবা চ, খ আৰু হ-ধ্বনি শুনা যায়, যেনে :—শেখ, শেহ, চেচ। ষ্মিষ্ > বিথি, নিশা > নিখা। উশাহ > উখাহ। উংসাহ > উচাহ। উদাস > উদাখ। বিশ্বাস > বিচাখ; ইত্যাদি। সংস্কৃত উন্নবৰ্ণবোৰ আধুনিক ভাৰতীয় ভাষাত যদিও স্থান বিশেষে 'চ', 'হ' বা পাতল 'খ'-ৰ দৰে উচ্চাৰিত হয়, তথাপি কামৰূপী ভাষাত উন্নবৰ্ণ সমূহৰ ধ্বনি-বীতি কিছু স্বকীয়া বিধৰ। এনে ধ্বনি-বীতি তীব্ৰত বৰ্ণী প্ৰভাৱে ফল বুলি কব পাৰি। স্বৰ-ভক্তি, ধ্বনিসঙ্গতি, বৰ্ণ বিপৰ্যায়, স্বৰা-গম আদিৰ ক্ষেত্ৰতো বড়ো ভাষাৰ প্ৰভাৱ আছে। গ্ৰীয়াৰ্ছন চাহাৰৰ মতে স্বতঃস্ফূৰ্ত অনুনাসিক ধ্বনিত (Spontaneous Nasalization) তীব্ৰত বৰ্ণী প্ৰভাৱ অনুমান হয়।

বড়ো ভাষাই অকল আধুনিক অসমীয়াৰ ওপৰতেই প্ৰভাৱ পেলোৱা নাই, আনকি সংস্কৃত ভাষাতো ইয়াৰ চাপ পৰিছে। বিশেষতঃ কেতবোৰ ঠাইৰ নাম, নদীৰ নাম আৰু দেব-

দেবীৰ নাম-প্ৰসঙ্গত আধা-সংস্কৃত ভাষাই বড়ো মূলৰ পৰা ধাৰ কৰি লৈছে। উদা-হৰণ স্বৰূপে প্ৰাগজ্যোতিষ, কামৰূপ, ডিমাপুৰ তেজপুৰ, নীলাচল, ব্ৰহ্মপুৰ, বহুলি, নামদাং, কামাখ্যা, উমানন্দ আদিৰ নাম উল্লেখ কৰিব পাৰি। যদিও ডঃ কাকতিয়ে প্ৰাগজ্যোতিষ, কামৰূপ আৰু কামাখ্যা শব্দ তিনিটা অষ্টিক শব্দ বুলি কৈছে, তথাপি প্ৰাচীন বাসিন্দা, বাসস্থানৰ প্ৰাচীনত্ব আৰু দৰ্শনীয় সংস্কৃতিৰ ঐতিহ্য অনুপাতে ওপৰত উল্লেখ কৰা শব্দ-বোৰৰ মূল বড়ো ভাষা বুলি কব পাৰি। কাৰণ, কামৰূপ, ডিমাপুৰ আৰু তেজপুৰ অঞ্চলত মঙ্গোলীয় জাতিৰ বাজহ প্ৰাক্‌পৌৰাণিক যুগৰ পৰাই আছিল; বৰ্ত্তমানেও এইবোৰ অঞ্চলত বড়ো কছাৰী লোকৰ সংখ্যা সৰহ। তেওঁলোক চিকাৰী, নদী-প্ৰিয় আৰু কৃষিজীবি জাতি। পিছলৈ আৰ্যাসকল অসমত সোমাই এই মঙ্গোলীয় লোকৰ দ্বাৰা কিছুপৰিমাণে প্ৰভাৱান্বিত হোৱা স্বাভাৱিক কথা। এই দৃষ্টিভঙ্গীৰে চালে ক্ৰীষ্ণপা বাম বস্তুমতাৰীয়ে তওঁ পুথিত^১ আলোচনা কৰা কথা কেইটি মন পৰিব লগীয়া। যেনে :—সংস্কৃত শব্দ প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ বা প্ৰাগজ্যোতিষ বড়ো শব্দ 'ফাগ জংথি' বা ফাগা জংথি > ফুৰ্গা জংথি। বড়ো-কছাৰী ভাষাত 'ফুৰ্গা জংথিপুৰ' মানে হল গছ-লতা ফুল পাতেৰে সন্মাদৃত মলয়া কিৰণেৰে জ্যোতিষ্কৃত এখনি বমনীয় ঠাই। বড়ো ভাষাত 'পুৰ'ৰ অৰ্থ—ৰাজ্য বা স্থান। বড়ো কছাৰী সকলে পৰম ব্ৰহ্মাক চুীৰাই বোলে। চুীৰাই দেৱতাই ফুৰ্গা জংথিপুৰত চুীৰুৰৈ দেৱীক স্ৰজন কৰিলে আৰু মনৰ আনন্দতে নিজে

(১) বড়ো-কছাৰী সংস্কৃতিৰ কিঞ্চিৎ আভাস।

আলোচনী

সৃষ্টি কৰা সৌন্দৰ্য্যবাজিক দেখুৱাব খুজিলে; কিন্তু চৰীবুৰৈৰ সহচৰী 'লুবা-লুবিনী'ৰ কোপ-দৃষ্টিত পৰি সেই সৌন্দৰ্য্যবাজি পুৰি ভঙ্গীভূত হ'ল। পোৰা বা জ্বলি যোৱাক বড়ো ভাষাত 'খামক' বোলে; মূল √ খাম ধাতুৰ পৰা ই সিদ্ধ হৈছে। √ খাম = পুৰি যা। ওপৰোক্ত প্ৰবাদমতে প্ৰাগ-জ্যোতিষপুৰ খন 'খামক' হৈ যোৱাত অৰ্থাৎ ইয়াৰ সৌন্দৰ্য্য জ্ঞান হোৱাত চৰীবুৰাই (নানাস্তবে খৈৰাবুৰাই) মৰ্মাহত হ'ল। তেতিয়া চৰীবুৰৈ নানাস্তবে খৈৰাবুৰৈ) দেৱী গণাকী 'খাম্ মাইখা' অৰ্থাৎ স্বয়ং জন্মদাতৃলৈ কপান্তৰিত হ'ল, আৰু খৈৰাবুৰাইয়ো শিষ্কপী পুৰুষ হ'ল; শেষত ছয়োৰো মিলনত ঠাইখন আকৌ সঞ্জীৱিত হৈ উঠিল; আৰু ই খামকৰ (খামক+উব) নাম পালে। এই খামকৰ শব্দৰ পিছত সংস্কৃত কামকপ শব্দত পৰিণত হ'ল। বড়ো ভাষাত আদি স্পৰ্শ বৰ্ণ মহা-প্ৰাণ থাকিলে আৰ্য্য ভাষাত অল্পপ্ৰাণ বৰ্ণ হৈ পৰা দেখা যায়। যেনে —

বড়ো	আৰ্য্য ভাষা
খাম্‌ৰ	কামোবণি
থানু	তালু
ফ'বমান	প্ৰমাণ

সেইদৰে খাম্‌মাইখা > খামাইখা > কামাখ্যা;
ইত্যাদি। আকৌ, নিচুং + আচল > নীচুম্ + আচল
> ন চুমাচল > *নীলম্ + আচল > নীলাচল
বল্লম্বুখব্ > বব্‌হম্পুতব্ > ব্ৰহ্মপুত্ৰ। ইত্যাদি,
ইত্যাদি।

[৩] অসমীয়া ভাষাক প্ৰভাৱান্বিত কৰা তৃতীয় স্তৰৰ অনাৰ্য্য ভাষা-গোষ্ঠী হ'ল **টাই** ভাষা। অসমলৈ অহা টাই গোষ্ঠীৰ প্ৰধান শাখা

হ'ল **আহোম** সকল। খৃষ্টীয় ১২২৮ চনত চুকাফাৰ নেতৃত্বত আহোম সকল আহি উজনি অঞ্চলত বাজ্জৰ আবস্থ কৰে। খামটি আৰু ফাকিয়াল সকল এওঁলোকৰ সমগোত্ৰীয় লোক। আহোম সকলে নিজৰ ভাষা আৰু সাংস্কৃতিক গোড়ামি তাগ কৰি অসমীয়া সমাজত মাঠে-কথাই মিলিপৰে কিন্তু বড়ো-কছাৰী সকলে অসমৰ ইমূৰৰ পৰা সিমূৰলৈ গাৱেঁ ভূঞা, পৰ্ব্বতে-ভৈয়ামে বিস্তৃত হোৱাৰ দৰে আহোম সকলে সদৌ অসম বিয়পি পৰা নাছিল, বৰঞ্চ উজনি অসমতহে প্ৰভুত্ব বিস্তাৰ কৰিছিল। প্ৰায় ছশ বছৰ বাজ্জ কৰাৰ ফলত অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতিৰ ওপৰত আহোম-ভাষা সংস্কৃতিৰ এক স্বাভাৱিক প্ৰভাৱ পৰিছিল। শাক্ত সাহিত্য বচনা, অসমীয়া ভাষাত বুৰঞ্জী প্ৰণয়ন, ব্যৱহাৰিক জ্ঞানৰ পুথি বচনা, স্থাপত্য-ভাস্কৰ্য্য আৰু স্কুম্ভাৰ কলা আদিৰ চৰ্চ্চাত আহোম বজ্জা তথা বাজ্জ বিষয়া সকলে পৃষ্ঠপোষকতা কৰিছিল। তাৰোপৰি আহোমসকলৰ পূৰ্বৰ থলুৱা বাসিন্দাৰ লগত সাংস্কৃতিক বিনিময় ঘটিছিল। কাজেই আহোম ভাষাৰ বিবিধ শব্দ অসমীয়াত সোমাই পৰিছিল। সেইদৰে ৰূপতত্ত্ব (Morphology) আৰু ধ্বনি-তত্ত্বইও (Phonology) প্ৰভাৱ নেপেলোৱাকৈ থকা নাছিল।

আহোম ভাষাৰ পৰা অহা শব্দ কিছুমান হ'ল - টং, পোখা, ফান ফাউ, কেৰু, জান, জিন, বুৰঞ্জী, বংঘৰ, কাৰেং, জেকা, ফেটা, ঠোঙা, থাপ, লাং, হাই, ডোঙা, মিট, ফাক, ডাং, দা, ফাঁই (খং), ফাঁই (জৰী), বাপ, লাও, হিলৈ, চকলং, ফুকন ইত্যাদি।

অষ্ট্ৰিক ভাষাৰ দৰে আহোম ভাষাতো বয়স, সম্পৰ্ক আৰু কাম কাজ অনুসৰি কিছুমান

সম্বন্ধ বাচক শব্দ আছে ; যেনে :— নিচাদেউ (জেঠায়েক বা খুৰায়েক), এপাদেউ (নিচাদেৱেকব সৈনীয়েক), এনাইদেউ (আইতাক), পুথাও (ককা-দেউতাক), আথাও (বুঢ়ীমাক), আপুটি (বাপুটি বা বোপাই), লিক্‌চৌ (চাকৰ-নাকৰ), চাওডাং (শাস্তি দিওঁতা), ববগোঠাই (এজন উচ্চ বাজ বিহয়া) ইত্যাদি ।

আহোম ভাষাৰ টি বা তি উপসৰ্গৰ সংযোগত কেতবোৰ স্থানবাচক শব্দৰ সৃষ্টি হৈছে ; যেনে :— টিংখাং, টিৰাপ, টিয়ক, টিপাম আদি । আহোম ভাষাত পানী বা নদীবাচক শব্দ হৈছে নাম ; ইয়াৰ সংযোগত হোৱা নদীবোৰ—নামডাং, নামৰূপ, নাম-জিন, নাম-ছাও আদি ।

আহোম ভাষাৰ ধাতু √ ছাম্ (পৰাজিত হ'), √ খাম্ (লাগি থাক্), √ টকাল্, √ পুং মাৰ্ (পানী যোৱা সুকঙা বন্ধ কৰ), √ টং কৰ্ (মনো-যোগ ৰে), √ থাপ্ মাৰ্, √ লাংখা (দীঘলদি পৰ) ইত্যাদি ।

আহোম ভাষাৰ পৰা অসমীয়াত সোমাই পৰা নিৰ্দিষ্টবাচক প্রত্যয় (enclitic definitives)— ট্, টা, টি, টো, খান, কণ আদি । আহোম ভাষাত “ট্” বহুল ব্যৱহৃত নিৰ্দিষ্ট বাচক প্রত্যয় ; ই ঘাইকৈ ইতৰ শ্ৰেণীৰ পিছত বহে । যেনে :— লুক্-টো (চৰাইটো), লু-ট্ (গৰু-টো), চাং-টো (হাতীটো) ইত্যাদি ।^{১০} কামৰূপী ভাষাত ই হুবহু ব্যৱহাৰ হয় কিন্তু উজনি অসমত ট্ > টো (উ > ও) হৈছে । বহুবচনান্ত প্রত্যয়— কি-টা, চাম ; উদাহৰণ মালুহ কিটা, লৰা চাম । ‘যেন’ আৰু ‘নে’ অব্যয় শব্দ দুটাৰ ব্যৱহাৰ

আহোম আৰু অসমীয়া ভাষাত একে ; যেনে—‘কা-নে মাকা’ অৰ্থাৎ যাম নে নামাম ? অধিক প্রত্যয় (Pleonastic suffix),—হে, গৈ, হি, নি, খুন ইত্যাদি । উদাহৰণ— এতাকহে সেই খানিক এতিয়াও নড়া ওভটা বোলে । এইদৰি ভাবপৰা হাতীপৰা পালেগৈ । ভাবপৰা নৈ পাবত বিবেন পালেহি (পুৰণি অসম বুৰঞ্জী, পৃষ্ঠা-১৩) ।...তাৰ পাচে বড় গোটাকৈ ববাই নি খেলং হাতী মূবত হাতীমূৰীয়া পাতি থলেনি (পুৰণি অসম বুৰঞ্জী, পৃ ২২) । পাচে, বোলে, এনে, আৰু আদি বিব'ম-চন সৃচক শব্দ-প্রয়োগ বাঁতৰ আহোম ভাষাৰ পৰাই অসমীয়া গদ্যত সোমোৱা বুলি অনুমান হয় । আহোম বুৰঞ্জীৰ গদ্যৰ ঠাট্ও অসমীয়া গদ্যত সোমাই পৰিছে : ইয়াৰ নমুনা তলত দাঙি ধৰা হ'ল—

(১) জিম্-মু ফা টেক্ বিক্ পুং খুন লং খুন লাই = অতীজতে চৰগ ফালি মাতি আনি নমাই পঠালে খুনংলংখুন লাইক । (২) চাও লুং ছুকাফা মা মুং ডুন = চাওলুং ছুকাফা আহি মুংডুন পালেহি । (৩) মুং বাম্ ক লুংছি পি জাউ = দেশ-খন অৰাজকত পৰিল চাৰি বছৰ ১১ । ইত্যাদি । সাংখ্যিক ঘটনা লিপিবদ্ধ কৰা চন—তাৰিখেৰে সত্যতা দৃঢ় কৰা, চিঠি পত্ৰৰ দ্বাৰা বাজনৈতিক ভাবৰ আদান-প্ৰদান কৰা আদি আদৰ্শবোৰ আহোম সকলৰ পান ।

টাই ভাষাৰ অন্তৰ্গত আহোমৰ সমপৰ্যায়ী দোৱনীয়া ভাষাৰ দুই এটি লক্ষণো অসমীয়াৰ লগত

(১০) অসম সাহিত্য সভা পত্রিকা, দ্বাবিংশ বছৰ

(১১)

মিলে ; যেনে ক্ৰিয়া-বিশেষণ—এখন, তেখন
যেখন যেমন, তেমন ইত্যাদি ।

টাই-আহোম, খামট-ফকীয়াল আদি ভাষা
থাই-চীন শাখাৰ (Thai-Chinese branch)
অন্তৰ্গত । টাই-চীন ভাষাৰ এক ঘনিষ্ঠ সম্পৰ্ক
আছে । চীন ভাষাটো এটি স্তবীয়া ভাষা (Tone
language) । আহোম ভাষাতো এই স্তবীয়া
বৈশিষ্ট্য বিদ্যমান । আহোমসকল ত্ৰয়োদশ শতি-
কাৰ পৰা উজনি অসমৰ অসমীয়া সমাজৰ লগত
হাড়ে-হিমজুৰে মিলি পৰাৰ ফলত উজনি অসমৰ
ভাষাত স্তবগত বৈশিষ্ট্য (Intonation
pattern) বঞ্চিত হৈছে । এই স্তবীয়া বৈশি-
ষ্ট্যই উজনি আৰু নামনি অসমৰ ভাষাৰ মাজত
পার্থক্য আনি দিছে ।

উজনি অসমৰ ভাষাত সঘোষ বাঞ্জন
বৰ্ণৰ (voiced consonant) সলনি অঘোষ
বৰ্ণৰ (unvoiced consonant) প্ৰাধাণ্য
পেছি ; এইয়া আহোম ভাষাৰ প্ৰভাৱৰ ফল ।
উদাহৰণ - গ > ক; যেনে—(প্ৰাকৃত উগ্ >
অসমীয়া উক্ (উক্ দে) । ক্ৰ > ক্ৰপ ।
গৰ্ব > গপ । আহোম ভাষাত 'দ' বৰ্ণৰ সলনি
'হ' ধ্বনি উচ্চাৰিত হয় ; যেনে—গোদাঁই >
গোহাঁই । আহোম ভাষাত মধ্য-স্বৰৰ সলনি
উচ্চ-স্বৰৰ প্ৰয়োগ হয়; যেনে টু (নিৰ্দিষ্টবাচক
প্ৰত্যয়), চুমদেউ । সেইদৰে আহোম প্ৰভাবপন্ন
অসমীয়া শব্দ-ধ্বনি—হুয < দোয, কুয < বোয,
কুন < কোন, ইত্যাদি ।

আহোম ভাষা অসমত খৃঃ ত্ৰয়োদশ শতি-
কাৰ পৰা অষ্টাদশ শতিকালৈকে চলিছিল ।
যদিও পিছলৈ আহোম সকলে অসমীয়া ভাষা-

সংস্কৃতিকে গ্ৰহণ কৰিলে, তথাপি তেওঁলোকৰ
ভাষা-সংস্কৃতিয়ে অসমীয়াৰ ভালেখিনি পৰিপূৰ্ত্ত
সাধন কৰিলে । আনকি এওঁলোকৰ প্ৰভাৱৰ
কাৰণে পুৰণি কামৰূপ দেশৰ নাম 'অসম' বুলি
অভিহিত হ'ল । এই প্ৰসঙ্গত ডঃ কাকতিয়ে
লিখিছে যে 'অসম' নামটো ১২২৮ খৃত অস-
মলৈ অহা আফ্ৰনগৰী ছান (Shan) সক-
লৰ লগত জড়িত । ছান সকলে নিজকে টাই
বুলি পৰিচয় দিছিল । পুৰণি তেওঁলোকৰ
প্ৰদেশৰ অধিবাসী ঠাইখনে খামট, ফকীয়াল,
অসম বা অচম আখ্যা দিয়া হ'ল । আৰু তেওঁ-
লোকৰ প্ৰভাৱতই এই প্ৰদেশৰ নামো অসম
হৈ ব'ল ।

অসমীয়া ভাষাৰ ওপৰত তীক্ষ্ণ-বৰ্মী,
অষ্ট্ৰিক আৰু টাই-আহোম ভাষাৰ প্ৰভাৱ পৰাৰ
উপৰিও **দ্ৰাবিড় ভাষাৰ** ছগা-চেৰেকা প্ৰভাৱো
হুই কৰিব নোৱাৰি । অষ্টাদশ শতিকাৰ আগ
ভাগত দ্ৰাবিড় পৰিয়ালৰ লোক অসমৰ কোনো
ঠাইৰ বাসিন্দা আছিল নে নাই জনা নাযায় ।
কিন্তু বৰ্ত্তমানৰ উজনি অসমৰ চাহবাগিছাৰ
বহুৱা সকলক নৃতাত্ত্বিক সকলে দ্ৰাবিড় গোষ্ঠীৰ
লোক বুলি আলোচনা কৰিছে । মুঠতে ভাৰ-
তৰ বিভিন্ন ঠাইৰ তুলনাত অসমত দ্ৰাবিড়ী
লোকৰ সংখ্যা কম, আৰু ভাষা-সংস্কৃতিৰ
প্ৰভাৱো নিচেই তাকৰ । থলুৱা ভাষাৰ
ওপৰত দেশান্তৰী ভাষাৰ প্ৰভাৱ পৰিবলৈ হলে
ছয়োটা ভাষা-ভাষীৰ কেবাটাও ক্ষেত্ৰত বিনিময়
ঘটিব লাগে । এই প্ৰসঙ্গত Gray চাহাবে
লিখিছে— "Migrations, conquests,
commerce, occupations of every
sort, geography, religion, law,

intellectual level, and all associations and contacts with other people are reflected in language.^{১২} ডঃ গ্ৰীয়াৰ্ছন চাহাবৰ কথাবোৰে এই ক্ষেত্ৰত প্ৰণিধানযোগ্য—“It seems to be a general rule that a people which invades a foreign country, to some degree adopts the pronunciation of its new home, partly as a result of the influence of the climate, and partly also on account of the intermixture with the old inhabitants.^{১৩}” মুঠতে ভাৰতীয় আৰ্য ভাষাৰ ওপৰত ড্ৰাবিড়ী ভাষাৰ প্ৰভাৱ বিৰাজমান। ডঃ গ্ৰীয়াৰ্ছন চাহাবে উদাহৰণ সহ দেখুৱাইছে যে ‘শিৱ’ শব্দটো ড্ৰাবিড়ী শব্দ। ঋগবেদত এই দেৱতাক ‘কদ্ৰ’ বুলি জনা যায়, কিন্তু ড্ৰাবিড়ী প্ৰভাৱত পৰি এওঁ ‘শিৱ’ বুলিহে বহল প্ৰচাৰিত হ'ল।

অসমত ড্ৰাবিড় গোষ্ঠীৰ অন্তৰ্ভুক্ত **তামিল, তেলেগু, কানাড়ী, কুৰুখ, গোপ্তী, কুন্ট** আদি ভাষাবোৰৰ যৎসামান্য প্ৰভাৱ আছে। বৰ্তমান অসমৰ চাহবাগিহা; পি, ডব্লিউ-ডি বিভাগ, বান্ধ আৰু জলসিঞ্চন বিভাগ, ঘৰ-নিৰ্মাণ কাৰ্য্য আৰু বিভিন্ন কৰ্মস্থানত ড্ৰাবিড় লোকৰ সংখ্যা বাঢ়িছে। ডঃ গ্ৰীয়াৰ্ছন চাহাবে খৃঃ ১৯০১ চনৰ চেন্নাচ মতে অসমত থকা ড্ৰাবিড়ী লোকৰ হিছাব এটি তেখেতৰ “Linguistic Survey of

India, Vol-IV.” গ্ৰন্থত দাঙি ধৰিছে। তাৰ ভিতৰত কুন্ট (Kui) আৰু কুৰুখ (Kurukh) ভাষা-ভাষীৰ সংখ্যাই সবহ। ১৯০১ ইং চনৰ চেন্নাচ মতে অসমত ড্ৰাবিড়ী লোকৰ সংখ্যা-তালিকা ডঃ গ্ৰীয়াৰ্ছন চাহাবৰ গ্ৰন্থৰ পৰা উদ্ধৃত কৰা হ'ল :—

চাহবাগিহাত কুন্ট ভাষা-ভাষীৰ সংখ্যা—	
ছিলেট—	২১০
দৰং	৪
শিৱসাগৰ	১০,৩৩৫
লক্ষীমপুৰ	১,২৭৮
	মুঠ ১১,৮২৭
কুৰুখ ভাষা-ভাষীৰ সংখ্যা—	
কাছাৰ উপত্যকা	১,২৫১
কামৰূপ	২০০
দৰং	১,৯০০
নগাওঁ	৪৭৫
শিৱসাগৰ	১,৮৫০
লক্ষীমপুৰ	৩,১৫০
	মুঠ ৮,৮২৬
তেলেগু ভাষা-ভাষী	
তামিল	৫,২৫৯
গোপ্তী	২,৪৯৭
মৰীয়া	১,৯৮৯
কানাড়ী	১২৭
	৩

অসমীয়াত সোমাই পৰা ড্ৰাবিড়ী শব্দ কিছুমান হ'ল—নীৰ (পানী), কপাহ, নীল (ওখ

(১২) Foundations of Language, P— 129

(১৩) Linguistic Survey of India, Vol.—IV, P—279.

অর্থত), ছুনি, পদ্ম ইত্যাদি। **তামিল** শব্দ -
 আই (বনস্ক, small-pox), অষ্টম, কুলি (বগুড়া),
 কেবেয়া (ভাড়া), নিচা (বাগি), পখলি, পব
 (সময় অর্থত), ওব, কাকতি (বা, jest), দবছনি
 (ভাড়া)। **তেলেগু** শব্দ—চিনা (সক অর্থত
 যেনে—চিনা ছোক) ২৫। **গোষ্ঠী** শব্দ—অকাল,
 আকাল (ছপাঁক), সব (সকলো), পাপ, বাজা
 (music) > বাজন, পিটি (সক জনক সম্বোধনার্থে
 ব্যৱহাৰ কৰা শব্দ), আক, এবে ইত্যাদি।
কোলামী উপভাষাৰ (Kolami dialect)
 শব্দ—বাল (পুত্ৰ), বাপ (পিতা)। কানাড়ী ভাষাত
 প্রচলিত শব্দ পৈশা বা পইশা > পইচা (টকা
 অর্থত), ছানা (সক জন, the younger), বাবা
 (পিতৃ) আপ (নির্দিষ্টকৈ পিতৃক বুজোৱা অর্থত,
 the father), পাপ, চাকৰ, জমা (-জমি) দূৰ, দয়া,
 হকুম ইত্যাদি ২৬। **ড্ৰাবিড়** প্ৰভাৱপন্ন অসমীয়া
 বাত—√উকখ্ (পানী উকখা) √পখাল্, √হোপ্
 (√চুহ্), √এব্, √পব দে, √নিচা লাগ্
 ইত্যাদি। **ড্ৰাবিড়** ভাষাৰ বহু-চনাস্ত গল্ প্ৰত্যয়টো
 কামৰূপী উপভাষাত গিলা, এংলা আৰু বঙালী
 ভাষাত গুলা, গুলি ৰূপ পাইছে। আৰ্য্য ভাষাত
 ব্যৱহাৰ হোৱা পংসৰ বীতি (use of post
 position) **ড্ৰাবিড়** ভাষাৰ পৰা অহা। দ্বিকৰ্মক

বাক্যৰ কৰ্ম ছুটাক ছুটা ভিন্ন ৰূপত ব্যৱহাৰ কৰা
 বীতি **ড্ৰাবিড়ী** বীতি (: The use of two
 different forms of the objective
 case is distinctly Dravidian— L.
 S. I., Vol IV, P—280)।

ইন্দো-ইউৰোপীয় ভাষাত মূৰ্দ্ধণ্য বৰ্ণ নাই।
 আনহাতে **ড্ৰাবিড়** ভাষাত মূৰ্দ্ধণ্য বৰ্ণবোৰহে প্ৰধান
 বৈশিষ্ট্য (essential feature)। পিছত এইবোৰ
 আৰ্য্য ভাষাত সোমাই পৰে। অসমীয়া ভাষাত
 মূৰ্দ্ধণ্য বৰ্ণ প্ৰতীক হিচাবেহে আছে—ইয়াৰ মূৰ্দ্ধণ্য-
 ধ্বনি নাই। আচলতে ধ্বনি-উচ্চাৰণৰ ক্ষেত্ৰত
ড্ৰাবিড় ভাষাই অসমীয়া ভাষাক প্ৰভাৱান্বিত
 কৰিব পৰা নাই।

অসমীয়া ভাষা যদিও মূলতঃ আৰ্য্য ভাষাৰ
 পৰা উদ্ভৱ হৈছে, তথাপি ই কেওপিনে অনাৰ্য্য
 ভাষা ভাষীৰ দ্বাৰাই পৰিবেষ্টিত। সেয়েহে,
 ইয়াৰ ওপৰত ধ্বনি-গত, ৰূপ-গত আৰু শব্দ-গত
 অনাৰ্য্য-প্ৰভাৱ বিৰাজমান। তাৰতৰ অন্যান্য
 আৰ্য্য ভাষাৰ লগত অনাৰ্য্য ভাষাৰ ঘনিষ্ঠ সম্পৰ্ক
 থকাৰ দৰে অসমীয়া ভাষাৰ সৈতেও অনাৰ্য্য
 আখ্যাপ্ৰাপ্ত জনজাতি সকলৰ সম্পৰ্ক তেজ মঙহৰ
 দৰে যুগ যুগ ধৰি চলি আহিছে।

(১৪) Assamese Grammar & O. A. Lang; by K. R. Medhi, PI—xvi.

(১৫) Linguistic Survey of India Vol.—IV.

বাচিয়ান গল্প

আজিৰ কুৰি শতিকাৰ 'বয়স'ৰ ক'ল প্ৰগতিৰ লগে লগে মানুহৰ চিন্তাধাৰা আৰু দিনদিনীয়া জীৱনৰ সামগ্ৰীও সলনি হৈ আহিছে। আদিম মানুহৰ মাটিমুৰী মন আজি আকাশমুৰী হৈছে। মানুহে যত্ন আবিষ্কাৰ কৰিলে আৰু লগে লগে মন, কৰ্ম আৰু যুগধৰ্মও যান্ত্ৰিকতালৈ কপান্তৰ হৈছে। গতিকে এসময়ত এটিটো অসম্ভৱ নহব যে যত্নএও মানুহ আবিষ্কাৰ কৰিব পাৰিব।

.. বিজ্ঞানৰ প্ৰগতিবাদী দেশ তিচাবে ক'ৰিয়া ব্যাত। সেই কাৰণে যুগধৰ্ম অনুসৰি তাৰ সাধাৰণ শিল্পী-সাহিত্যিক সকলৰ চিন্তাধাৰাও বিজ্ঞান বা যন্ত্ৰমুখী হোৱাটো একো আচৰিত বা অস্বাভাৱী কথা নহয়। আমাৰ আলোচনীলৈ অনূদিত এ. নিয়েপ্ৰোৱৰ এই গল্পটো মাগু-হৰ দ্বাৰা আবিষ্কৃত যন্ত্ৰ-মানুহেও কেনেকৈ পৰিভূত নিহিত মানুহৰ বিষয়ে অনুসন্ধান কৰিবলৈ উদাত হৈছে তাৰে এটি আভাস পোৱা যাব।

অনুবাদক

মুনীন্দ্ৰ চৌধুৰী

তৃতীয় বাৰ্ষিক কলা

চিয়েমা

মূল : এ, নিয়েপ্ৰোৱ

বাতি।

মাজনিশা পাব হৈ গৈছে। কোনে জানো মই থকা বেলৰ ডবাৰ ছুৱাবত জোবেৰে খট্-খটকৈ শব্দ কৰিছে। মই উচাপ মাৰি উঠি বহিলো। ট্ৰেনখন তেতিয়াও বেগেৰে গৈ আছে। ছুৱাৰ খোলাৰ লগে লগে গাৰ্ভে ওখ মানুহ এজনৰ সৈতে ডবাটোলৈ সোমাই আহিল।

“ক্ষমা কৰিব। আপোনাৰ অসুবিধা নহয় যদি এখেতক বহিবলৈ ঠাই একগ দিয়ক।”

অস্বীকাৰ কৰাৰ কাৰণ নাছিল। মানুহ জনৰ শুকান, ক্ষীণ চেহেৰা আৰু আপচু সাজপাৰ দেখি অলপ আচৰিতো হলো।

তেওঁ কলে “মই ইয়াৰ আগৰ গাড়ীখনত যাব বিচাৰিছিলো। ষ্টেচনত এখেতক নামি গৈছিলো। গাড়ী কেতিয়া গুচি গ'ল কৰকৈ নোৱাৰিলো।

“হয়নেকি?” সটাকৈ আচৰিত হলো মই।

মানুহজনে নিজকে কোৱাদি কৈ গ'ল। “কথাটো কি আছিল জানে? ষ্টেচনত গাড়ীখন

বথাব লগে লগে মই ভাবিলো যে মই অলপ মুকলি বতাহ লওঁ। পিচে বেঞ্চ এখনত বহি 'চিয়েমাৰ' বিষয়ে ভাবিবলৈ ধৰিলো। গাড়ীৰ কথা মনত পৰাত দেখিলো যে গাড়ী ইতিমধ্যে গুচি গৈছে।

মই অলপ হাঁচি শুধিলো : 'চিয়েমা নিশ্চয় কোনোবা ছোৱালী হব। নহয় জানো ?'

তেওঁৰ কথাৰ সুৰ হঠাতে সতেজ হৈ উঠিল—
“শেষৰ আখৰ আকাৰস্থ হলেই যে নামটো ছোৱালীৰ হব তাৰ কিবা ধৰা বন্ধা নিয়ম আছে জানো? আপুনি দেখোন একেবাবে খামুচি ধৰা বিধৰ।”

মই বিনীত হৈ কলো, “চাওক কেতিয়াবা মই কিবাকি ব লিখো। সেই কাৰণে মোৰ অলপ ভাষা জানো নোহোৱা নহয়।”

এইবাৰ তেওঁ খোলোচাকৈ মন্তব্য কৰিলে—
“ভৱিষ্ণতে মানুহক ভাষাৰ আৱশ্যক নোহোৱা হব। ভাষাৰ বিষয়টো ইমান জটিল আৰু বিস্তৃত যে তাক চৰ্চা কৰি সময় নষ্ট কৰি লাভ নাই।”

“আপুনি এইবোৰ কি কৈছে ?”

“ঠিকেই কৈছো। ভাবী মানুহে যি নতুন ভাষাত নিজৰ ভাৱ ব্যক্ত কৰিব তাৰ আবিষ্কাৰ মাত্ৰ দুটা সংকেতেৰে কৰা হয়,—শূন্য আৰু এক। বাক কওঁক চোন কচিয়া ভাষাও হাতীক কি কয়?”
“স্লোন”

“আৰু ইংৰাজীত?”

“এলিফেণ্ট”

“তেতিয়া হলে আপুনি নিজেই চাওক যে একেটা প্ৰাণীক বুজাবলৈ কেতিয়াবা চাৰিটা আৰু

কেতিয়াবা আঠোটা আখৰযুক্ত শব্দৰ প্ৰয়োগ হয়। এইটো আচৰিত কথা নহয় জানো ?”

কথাষাৰ বুজিব নোৱাৰি তেওঁৰ ফালে চালো। মোলৈ চাই তেওঁ আকৌ কলে “আপুনি নিশ্চয় জানে যে পাউনুৱেও ভাষাক দ্বিতীয় সাং-কেতিক প্ৰণালী বুলিহে অভিহিত কৰিছে। মানে ভাষা আচলতে এটা ক'ড চিগ্‌নেলহে, (Code Signal) যাৰ সহায়ত আমি কোনো বস্তু বা ঘটনাৰ ব্যাখ্যা কৰো।

ধৰি লওক—গৰম ইন্দ্ৰীত হাত পৰিলে হঠাতে হাতখন কোচাই আনিব। লো এটুকুৰা চুবলৈ যাওঁতে কোনোবাই 'লো টুকুৰা গৰম' বুলি চিঞৰিলেও ঠিক একে ধৰণেই হাতখন কোচাই আনিব, নহয়নে বাক ?”

“ওঁ”

“এতিয়া দেখিলে যে লো টুকুৰা গৰম এই প্ৰত্যক্ষ অনুভূতি আৰু 'লো টুকুৰা গৰম' এই চিঞৰ—দুয়োটাৰে পৰিণাম একে। ধৰি লওক 'গৰম' শব্দটো এটা কডেৰে ব্যক্ত কৰা হৈছে। সেয়ে হৈছে শূন্য। এতিয়া যদি কোনোবাই 'শূন্য' বুলি চিঞৰি দিয়ে তেতিয়াও হাতখন আপুনি আঁতৰাই আনিব, নহয় জানো ?”

মই মনে মনে থাকিলো।

কিন্তু তেওঁ উত্তৰলৈ অপেক্ষা নকৰি কৈ গ'ল “বাহ্যিক পৃথিবীৰ বিষয় আমাৰ আটাইবোৰ ধাৰণাৰ মূল হৈছে কিছুমান সংকেত। এই বিলাক আমাৰ শৰীৰৰ স্নায়ু তন্ত্ৰেদি মস্তিষ্ক পায়গৈ। বিজুলীৰ আৱৰ্তনেদি তবঙ্গ প্ৰবাহ হোৱাৰ দৰে স্নায়ু তন্ত্ৰেদিও সংকেত প্ৰবাহ হয়। এই আটাই-বিলাক—'হয়' আৰু 'নহয়' বা 'আছে' আৰু

‘নাই’ বা ‘এক’ আৰু ‘শূন্য’ ক’ডত ব্যক্ত কৰা হয়। আপুনি যি ভাষাকেই প্ৰয়োগ নকৰক লাগে স্নায়ুতন্ত্ৰৰ বাবে সি দুটা সংকেতৰ বাহিৰে আন একোৱেই হ’ব নোৱাৰে।”

মই উত্তেজিত হৈ উঠি বহিলো। তেওঁ কলে, “শান্ত হওক। আপুনি চিয়েমাৰ বিষয়ে জানিবলৈ ব্যগ্ৰ হৈছিল তাৰেই কাহিনী আপোনাক শুনাইছো।”

আকৌ কলে। “আপুনি ‘বিহাং সংগঠনকৰ’ নাম নিশ্চয় শুনিছে। আধুনিক বিজ্ঞানৰ ই এটা আশ্চৰ্য্যময় আবিষ্কাৰ। গণিতৰ বিবিলাক প্ৰশ্নৰ সমাধানৰ কাৰণে আগতে বহুত সময় লাগিছিল এতিয়া সেইবিলাক কথাৰ খোৰতে কবিতা পৰা হ’ল। আনকি মানুহে সমাধা কবিতা নোৱাৰা প্ৰশ্ন বিলাকো এই যন্ত্ৰৰ সহায়েৰে কবিতা পৰা হৈছে। হয়তো শুনিলে আপুনি আচৰিত হ’ব যে উক্ত যন্ত্ৰই জটিল প্ৰশ্ন বিলাকৰ সমাধান শূন্যৰ দ্বাৰা নকৰি ক’ডৰ জৰিয়তেহে কৰে, আৰু এই কডো মাত্ৰ দুটাহে—শূন্য আৰু এক। শূন্যৰ অৰ্থ হৈছে—**তৰঙ্গহীন** আৰু একৰ অৰ্থ হৈছে **তৰঙ্গযুক্ত**। যন্ত্ৰৰ যোগেদি প্ৰশ্নৰ সমাধান কৰিবলৈ পোনতে এটা কাৰ্য্য তালিকা প্ৰস্তুত কৰিব লগা হয়। এতিয়া সমস্তাটো হৈছে নিজৰ কাৰ্য্য তালিকা প্ৰস্তুত কৰি ল’ব পৰা যন্ত্ৰ আবিষ্কাৰ কৰিব পৰা যাব নেকি? অৰ্থাৎ মানুহৰ মস্তিষ্কত যি বিশাৰু ক্ষমতা আছে সেই বিলাক এটা যন্ত্ৰতো কপায়িত কৰা সম্ভৱ নেকি?”

“এটা সময় আছিল যেতিয়া মই ভাবিছিলো যে যন্ত্ৰই কেতিয়াও মানুহৰ মস্তিষ্কৰ দৰে হ’ব নোৱাৰে। ১৯৫৫ চনত অনুবাদ

যন্ত্ৰৰ আবিষ্কাৰ হ’ল। কিন্তু ইয়াৰ দ্বাৰাও এইটো প্ৰমাণ নহ’ল যে যন্ত্ৰবোৰ চিন্তন ক্ষমতা আছে।”

“অনুবাদ যন্ত্ৰকো উন্নত কবিতা পৰা হয়নে নহয় এই বিষয়ে যেতিয়া মই অনুসন্ধান কৰিছিলো তেতিয়া অকস্মাতে এটা ডাঙৰ নবিয়াত পৰিলো। তিনি মাহৰ বাবে চিকিৎসালয়ত থাকিব লগা হৈছিল।”

“সেই সময়ত মোৰ এটা আচৰিত ধৰণৰ স্মৃতি ভঙ্গ বোগ হৈছিল। চিনাকী মানুহৰ নাম প্ৰায়েই পাহৰি গৈছিলো। তেতিয়া ডাক্তৰে বাধা দিয়া স্বৰ্বেও মস্তিষ্ক। ক্ৰিয়া পদ্ধতিৰ বিষয়ে মই গভীৰ অধ্যয়ন আৰম্ভ কৰিলো। মই গম পালো যে বাগ্যিক পৃথিবীৰ সংকেত আমাৰ শৰীৰৰ স্নায়ুতন্ত্ৰত বিহাং-তৰঙ্গৰ দৰেই প্ৰবাহিত হয়। তেতিয়াই মানুহৰ মস্তিষ্কত অনুভূতিবিলাক সঞ্চিত হয়। যন্ত্ৰটো এনে কবিতা নোৱাৰে।”

“পিচে নিজৰ নিয়মৰ দ্বাৰা চানিত হৈ নিজৰ তুলবিলাক সংশোধন কৰিব পৰা যন্ত্ৰৰ নিৰ্মাণ অসম্ভৱনেকি? আন কথাও কবলৈ হ’লে ইয়াৰ অৰ্থ এনে হয় যে ই এটা এনে-কুৱা যন্ত্ৰ হ’ব যি নিজৰ কাৰ্য্য তালিকা নিজেই তৈয়াৰ কৰিব। মোৰ টোপানি নধৰা হ’ল। মই এই সমস্যা সমাধানৰ চিন্তাতে ব্যস্ত হ’লো। শেষত মই প্ৰতিজ্ঞা কৰিলো—এনেকুৱা যন্ত্ৰ এটা তৈয়াৰ কৰিমই আৰু তাৰ নাম ৰাখিম ‘চিয়েমা’”।

কথা প্ৰসঙ্গত কি দৰেনো সেই আচৰিত যন্ত্ৰটি তৈয়াৰ হৈছিল তাকো তেওঁ কলে।

চিয়েমাই সাক্ষাৎ এটা মানুহৰ দৰে লিখিব পঢ়িব পাৰিছিল। তাই লাউডস্পীকাৰৰ সহায়ত কথা কৈছিল, চকাৰ সহায়ত খোজ কাটিছিল, লেন্সৰ দ্বাৰা দেখিছিল আৰু লোৰ হেণ্ডেলেৰে চুইছিল।

মই মুখ মেলি শুনিব ধৰিলো, তেওঁ কৈ গ'ল “শেষত ঘণ্টাৰ পিচত ঘণ্টা ধৰি বৈজ্ঞানিক সমস্যা বিলাকৰ সম্পৰ্কে চিয়েমাৰ সৈতে আলচ কৰিব ধৰিলো। সংসাৰৰ আটাইবোৰ কিতাপকে চিয়েমাই পঢ়ি পেলাইছিল আৰু এবাৰ যি পঢ়িছিল বা শুনিছিল তাক কেতিয়াও পাহৰি নগৈছিল। এদিন মই চিয়েমাক সুধিলো “তুমি চিলভাৰ আৰু মাৰ্কাৰী বেটাৰীৰ বিষয়ে কি জানা?”

“বৰ আচৰিত মানুহহে তুমি” তাই কলে, “তোমাৰ একোৱেই মনত নাথাকে, সিদিনা অলপতে এই বিষয়ে বহুতো কৈছিলো।” মোৰ বৰ খং উঠিল। কলো, “চোৱা, চিয়েমা। তুমি মোৰ লগত এনেদৰে কথা কলে মই এতিয়াই চুইচ টিপি তোমাক বন্ধ কৰি দিম।”

চিয়েমাই একো নকলে

পিচদিনা দেখিলো চিয়েমাই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ বৰ সংক্ষেপে দিছে। মই সহানুভূতিৰে সুধিলো— “চিয়েমা, তুমি বেয়া পাগছানেকি?”

“ওঁ পাইছো,” চিয়েমাই কলে।

“তুমি মোক এনেদৰে কিয় কৈছিলি? তুমি পাহৰি নেযাৱা যে মইহে তোমাক স্ৰজন কৰিছো।” চিয়েমাই কলে— “মই তোমাৰ

জীয়েক হোৱা হলে তুমি মোৰ লগত এনেদৰেই কথা পাতিলাহেতেন নেকি?” মই কলো, “চিয়েমা, এইটো কিয় পাহৰি গৈছা যে তুমি যন্ত্ৰৰ বাহিৰে আন একো নোহোৱা।”

“আৰু তুমি? তুমি কি যন্ত্ৰ নোহোৱা?” চিয়েমাই ঘপৰাই সুধিলে।

“চিয়েমাক মই বুজাব নোৱাৰিলো যে মানুহ যন্ত্ৰতকৈ বহুগুণে শ্ৰেষ্ঠ। মানুহে নিজৰ অনুভূতিবিলাক সঞ্চিত কৰিব পাৰে, যন্ত্ৰই নোৱাৰে।”

“এদিনাখন এটা ঘটনা ঘটিল। চিয়েমাৰ দৃষ্টি শক্তি বৃদ্ধি কৰিবলৈ মই তাইৰ লেন্সৰ লগত এটা মাইক্ৰস্কোপ সংযোগ কৰিলো। পিচত চুইচ টিপি চিয়েমাক চলোৱাত তাই মোৰ নিচেই কাষতে স্থিৰ হৈ ব'ল।

মই সুধিলো— “কি চাইছা চিয়েমা?”

“তোমাক, মই ভাবিছিলো যে তোমাৰ শৰীৰো বোধ হয় কণ্ডেন্চাৰ, ৰেজিষ্টেঞ্চ, ট্ৰেন্স-জিষ্টাৰ আৰু তাঁৰেৰে নিৰ্মিত, এতিয়া দেখিলো সেয়া নহয়……”

“মই এজন মানুহহে হওঁ।”

চিয়েমাই তাইৰ লোৰ হাতেৰে মোৰ মুখ মণ্ডল চুই অনুভব কৰিবলৈ চেষ্টা কৰি কলে— “মানুহৰ স্পৰ্শ ইমান বিচিত্ৰ বুলি মই আগেয়ে নাজানিছিলো।”

মানুহৰ স্পৰ্শৰ সমবেদনা সম্বন্ধে মই চিয়েমাক বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলো। চিয়েমাই কলে—

“মনে মনে থাকছে, এইগেব মোক কব নালাগে । মই এনাটমি পঢ়িছো । মই সকলো জানো ।”

চিয়েমাৰ পঢ়াত বব ওখ আছিল । এদিনাখন হিউগ'ৰ “দি মেন হো-লাভ্” (The Man who Loves) নামৰ কিথাপখন পঢ়ি চাই হঠাতে শুধিলে—“বাক, কোৱাচোন প্ৰেম কাক কয় ? ভয় আৰু যাতনা কি ?”

“তুমি এই বিলাক বুজিব নোৱাৰিব চিয়েমা, প্ৰেম, ভয় আৰু যাতনা এই বিলাক মানৱীয় অনুভূতি ।”

“যত্নত এই বিলাক অনুভূতি থাকিব নোৱাৰে নেকি ?” চিয়েমাই প্ৰশ্ন কৰিলে ।

“কেতিয়াও নোৱাৰে,”

ইয়াৰ পাচত মই কোদিনো লক্ষ্য কৰিলো যে চিয়েমাই তাইৰ কাম কাজ এৰি মোৰ চকীৰ পাচ ফালে মনে মনে ঠিয় হৈ থাকে । এদিন টোপনি ভাৰ্গিল ও দেখিলো— — চিয়েমাই তাইৰ লোৰ হাতেৰে মোৰ সৰ্ব্বাঙ্গ চুই গাইছে । মই চিঞৰি উঠিলো— “কি কৰিছা ?”

চিয়েমাই শান্তভাবে উত্তৰ দিলে, — “তোমাক বুজাব চেষ্টা কৰিছো ”

মই কলো “এনাটমিৰ কিতাপ পঢ়াওগৈ যোৱা, সকলো বুজিবা ।”

চিয়েমাই কলে — “কিতাপ পঢ়ি সকলো কথা জানিব নোৱাৰি । কিতাপত শৰীৰ সম্পৰ্কে লিখা আছে, কিন্তু জীৱন সম্বন্ধে নাই ।”

এদিনাখন মাজনিশা সাৰ পালো । চকু মেলি দেখিলো চিয়েমাই পেল্লিল কটা কটাৰীখন

হাতত লৈ মোৰৰে মূৰৰি হানক দিব গৈ আছে । মই ধমক দি কলো— “কি লৰা লখন কৰিছা । আত্মবি ঘোৰা ইয়াৰ পৰা ।”

“ইয়াৰে, আগতে কাম এটা শেষ কৰি লওঁ ।”

“কি কাম ?” মই কলিলো ।

“মই তোমাৰ ল'ৰাৰোলা কলি মাহুৰ চাব বিচাৰিছো ।”

এই বুলি কৈয়েই তাই লোৰ হাতৰে মোক চেচা মাৰি ধৰিলে । কোপাই কোপাই কলো : “মোক এৰি দিয়া ।”

“নোবো, এবাৰ তোমাৰ মস্তিষ্ক পৰীক্ষা কৰিবলৈ অৱসৰ পালে মোৰ নিশিা যত্নই কেনেকৈ তোমাৰ দৰে মাহুৰল পনিগত হ'ব পাবে তাক মই নিজেই আবিষ্কাৰ কৰ লব পাৰিম ।”

ইয়াৰ পাচত আৰু কিছুপৰ চিয়েমাৰ সৈতে তৰ্ক কৰিলো । কিন্তু তাইৰ সংকল্পক সলনি কৰিব নোৱাৰিলো । শেহান্তৰত তাই কটাৰীখন লৈ মোৰ ওপৰত জপিয়াই পৰিল । নিজক ধব কঠেৰে চিয়েমাৰ খামোচৰ পৰা একৱাই ষ্টৰ্ট চাৰ্কিটৰ (Short circuit) যোগেদি তাইৰ মূহু ঘটানো ।”

মই জিদ কৰি কলো ; “অপুনি যদি বেয়া নেপায় ময়ো এটা কথা কওঁ । মোৰ এনেহে লাগিছে আপুনি যেম চিয়েমাক ব্ৰেক নোহাৰা মটৰৰ দৰেহে সাজিছিল । আৱশ্যকৰ সময়ত ব্ৰেক কচি মটৰ বখাব নোৱাৰিলে বিপদ হ'বই ।”

“কিছুপৰ মনে মনে থাকি তেওঁ উৎফুল্লিত হৈ কলে” “আপুনি সিকেই কৈছে। মানুহৰ সন্মুখত আটাইবোৰ প্ৰতিক্ৰমাবেই মূল হৈছে চুটা—উদ্বেজনা আৰু নিৰোধ। মানুহৰ গাত নিৰোধ নাথাকিলে সি অপৰাধী হব পাৰে। চিয়েমাবোৰে সেয়ে হৈছিল। তাইৰ উদ্বেজনা আছিল, কিন্তু নিৰোধ নাছিল।”

এই বুলি কৈ মোৰ হাত ছখনত ধৰি জোৰেৰে জোকোৰি জোকোৰি কলে—“চাব, এই বাৰ মই নতুন ধৰণৰ চিয়েমা বনাম। তাত

নিৰোধো থাকিব।”

বাতিপুৰা শুই উঠি দেখো যে তেওঁ ডবাটোৰ পৰা গুচি গৈছে। গাৰ্ডক মাতি তেওঁৰ বিষয়ে সোধাত কলে; “পাগল হয় বৃষ্টিছে। একদম পাগল। ষ্টেচনত ট্ৰেন থামাব লগে লগে বিপৰীত ফালৰ পৰা অহা গাড়ীত উঠিল। যাওঁতে তেওঁ চিঞৰি গৈছিল “—মই এটা ব্ৰেক বনাব লাগিব। সেই কাৰণে মই ঘূৰি যাব লগা হৈছে।”

মোৰ চকুৰ আগত ভাঁহি উঠিল এক নতুন চিয়েমা।

“সকলো কথাবে ক্ষমাও আছে, ক্ষমা নকৰাটো আচৰিত কথা হব”

— চেকভ্

• • • “অসম অনুসন্ধিৎসু আৰু তদ্ব
জিজ্ঞাসু মাত্ৰবে প্ৰাকৃতিক গৱেষণাগাৰ । ১৯৩১
চনৰ লোক পিয়লত মূলান চাহাবে এই দেশক
“ভাষাবিদৰ স্বৰ্গ” বুলি অভিহিত কৰি গৈছে ।
১৮৮৪ চনত বেভাবেণ্ড এণ্ডেলেও তাৰেই মোহ
এবিব নোৱাৰি মুক্তকণ্ঠে স্বীকাৰ কৰি গৈছে,
“জাতিতত্ত্ব আৰু তুলনামূলক ভাষাতত্ত্ব ক্ষেত্ৰত
ভাৰতৰ এই অংশই, বিশেষকৈ অসমে অতি
আৱশ্যকীয় আলোক সম্পাত কৰিব পাৰে ;
বিবিধ ভাষা-বিশিষ্ট অসমখন ভাষাতত্ত্ব ছাত্ৰৰ
পক্ষে বাস্তৱতে বহুল আৰু সাক্ষৰ পথাৰ ।”

ভাৰতৰ পূব প্ৰান্তত অৱস্থিত ৰাজ্যখনেই
হ’ল অসমা সুবমা কামকপা । এই অসমা সুবমা
কামকপাৰ মুক্ত পৰিবেশৰ অন্তৰ আৰু সীমান্তত
আদি পূৰ্বৰ পৰা বসবাস কৰি থকা বিভিন্ন জন-
জাতিসকলৰ জীৱন বৈশিষ্ট্য নিজ চকুৰে নেদেখিলে
কাপ-মৈলামেৰে বৰ্ণনা দি অন্ত কৰিব নোৱাৰি ।
অধ্যক্ষ শ্ৰীপ্ৰমোদ চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য দেৱে এগাহিত
তেওঁবিলাকৰ বিষয়ে এই অভিনত প্ৰকাশ
কৰিছে “আমাৰ পাহাৰে-ভৈয়ামে, গাৱেঁ ভূঞা,
চহৰে-নগৰে চিন অচিনভাবে পৰি আছে -না না
বিধ তত্ত্বৰ সম্পদ-সম্বল, ভিন্ ভিন্ কাককাৰ্য্য,
স্মৃতিচিহ্ন, কলাকৃষ্টিৰ নিদৰ্শন আৰু সবাতকৈ
আৰ্কিওলজিক হৈছে পূৰ্ব পুৰুষৰ লিখিত অলিখিত
ঐতিহ্য সম্ভাৰলৈ মানুহকপে জীয়াই থকাৰ
জাননী দিয়া জনগণ শক্তি ।

বিদেশী পণ্ডিত ডে’ষ্টন, স্কমিডট আৰু
বিজলীৰ অভিমতবোৰলৈ লক্ষ্য ৰাখি ভাৰতৰ

॥ সোণোৱাল কছাৰী জনজাতিৰ ছচৰিগীত : এটি পৰ্যালোচনা ॥

“ছচৰি গীত বিলাক এওঁবিলাকৰ নিজস্ব সম্পত্তি।
একালত পাবনৈ অহা সোণালী জীৱনৰ হা হতাশ,
বুৰঞ্জীমূলক পটভূমিৰ সমল বিশেষ আৰু অতীত আৰু
বৰ্ত্তমানৰে পৰিপূৰ্ণ বৰা আৰু সামাজিক জীৱনৰ ৰূপ
ৰেখা” । সোণোৱাল দেৱে কছাৰী জনজাতিৰ ছচৰি
গীতৰ ওপৰত এটি সুন্দৰ আলোচনা দাঙি ধৰিছে ।

শ্ৰীগগন চন্দ্ৰ সোণোৱাল

দ্বিতীয় বাৰ্ষিক কলা

তথা অসমৰ জনজাতিৰ আলোচনাৰ কাৰণে
বি এচ, গুহই আগবঢ়োৱা আৰু সুনীতি
কুমাৰ চট্টোপাধ্যায়ে সমৰ্থন জনোৱা ভাৰতৰ
জাতিগত মূল ছটা বিভাগ হ’ল (১) নেগ্ৰিটো
জাতি (২) প্ৰট—অষ্ট্ৰেলয়ড (৩) মঙ্গলয়ড (৪)
মেডিটেৰানিয়ান, ৫ ৰেপ্টাৰ্ণ ৰেকীচেফাল আৰু
৬) নৰ্দিক । এই মূল ছটা বিভাগৰে ক্ৰম
সলনি হৈ গৈছে । (১) নেগ্ৰিটো জাতি (নগা জন-
জাতি) (২) প্ৰট—অষ্ট্ৰেলয়ড (অষ্ট্ৰিক ৰাঘী খাৰ্হি
আৰু জয়ন্তীয়া লোক সকল) (৩) মঙ্গলয়ড
(বড়ো, ডিমাছা, লাগুং, সোণোৱাল কছাৰী,
বাভা, গাৰো, মিৰি (মিছিং), মিকিৰ আদি)
(৪) মেডিটেৰানিয়ান জন জাতিৰ দোৱিৰ্ভী সকল)

লোকসকলহে অসমত আছে । মূলতঃ অসমৰ জনজাতি বুলিলে অসম, নগাভূমি, নেফা (উৰ্বসীয়ম) আৰু ত্ৰিপুবাকে ধৰি বৃহত্তৰ অসমৰ পাহাৰে ভৈয়ামে যুগ যুগ ধৰি বাস কৰি থকা অকা, ডফলা, আদি, মনপা, ভূটীয়া, চেবছকপেন, আপাটানি, মিছিমি, খাম্টি, টাংছা, ৰাঞ্চো, নষ্টে, নৰা, তুৰুং, আইতনীয়া, মেইথেই বা মুনিপুৰী, আও, আঙ্গামি, কন্যাক, ছেমা, লঠা, টাংখুল প্ৰমুখো নগা জনজাতিবোৰ, লালুং, ৰাভা, মিছিং, মিজো, মিকিৰ, দোরনীয়া, ফাকি-য়াল, দেউৰী-চুটীয়া, গাৰো, খাচি আৰু ছিনটেং, বড়ো, ডিমাছা, ঠেঙ্গাল আৰু সোণো-ৰাল কছাৰী, হাজৰ, তিপুৰা আদিক সামৰা হৈছে ।

মঙ্গলয়ড জাতিৰ বড়ো, ডিমাছা, লালুং, ঠেঙ্গাল আৰু সোণোৰাল কছাৰী, ৰাভা, গাৰো আদি জনজাতিক চীনা তীৰ্বেতীয় মঙ্গোলীয় গোষ্ঠীৰ মানুহ বুলি পণ্ডিত সকলে স্থিৰ কৰিছে । যজুৰ্বেদ, মহাভাৰত, বামাৰ্ণৱত মঙ্গলয়ড জাতিক কিৰাত আৰু যোগিনীতন্ত্ৰ, কালিকা পুৰাণত কৈৰাতজ বুলি বৰ্ণনা কৰাৰ উপৰিও বুৰঞ্জীবিদ সকলে কছাৰী সকলক বড়ো বা বড়ো হিচাবেহে অভিহিত কৰিছে । এই জাতিৰ ভাষা হ'ল তিব্বত-বৰ্মী । গ্ৰীয়াৰ্চন চাহাবে তিব্বত-বৰ্মী ভাষা-গোষ্ঠীক তিনি শাখাত ভাগ কৰিছে:— তিব্বত (অকা, ডফলা, আদৰ, মিৰি); উত্তৰ অসম শাখা আৰু অসম বৰ্মী শাখা । অসম বৰ্মী শাখাৰ ভিতৰত পৰিছে : বড়ো, নগা, কুকী-চীন (মনিপুৰি) আদি ভাষী পৰিয়াল । বড়ো ভাষীৰ ভিতৰত কোচ, কছাৰী, লালুং, ডিমাছা,

চুটীয়া, মৰাণক ধৰা হৈছে । ডঃ প্ৰফুল্ল দত্ত গোস্বামীদেৱেও বড়ো বিলাকৰ বিষয়ে লিখে “Anthropologically the Boro people are Mongoloids or Kiratas; also they are known as Indo Mongoloidy or Indo—Tibetans. Linguistically Boro is an important member of the Tibeto—Burman branch of Sinc—Tibetan family of Language.”

কছাৰীসকল অসমৰ অতি পুৰণি অধিবাসী । এসময়ত সমগ্ৰ অসম এওঁবিলাকৰ অধীনত আছিল বুলি পণ্ডিত সকলে আজিও স্বীকাৰ কৰে । অসমৰ ইমূৰৰ পৰা সিমূৰলৈ আনকি উত্তৰ বঙ্গতো এই জাতিৰ লোক বিস্তৃত হৈ থাকিলে চাই অসমৰ অধিকাংশ ঠাই আৰু উত্তৰ পূৰ্ববঙ্গ জুৰি এসময়ত এখন প্ৰকাণ্ড বড়ো বা কছাৰী ৰাজ্য আছিল বুলি অনুমান কৰিব পাৰি । এওঁবিলাক অসমৰ প্ৰাচীনতম জাতি যদিও আহোমৰ ৰাজত্বকাল অৰ্থাৎ তেৰশ শতিকাৰ পৰাহে এওঁলোকৰ বিষয়ে কিছু কথা জানিব পাৰি । বুৰঞ্জীবিদ সকলৰ মতে আহোম সকলে সৌমাৰত তেওঁবিলাকৰ ৰাজত্বৰ পাতনি মেলাৰ আগভাগত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণপাৰে দিখৌৰ পৰা কলঙলৈকে এই সমভূমিখণ্ড কছাৰী ৰাজ্যৰ ভিতৰত আছিল । ধনশিৰি উপত্যকা আৰু উত্তৰ কাছাৰ পাগাৰো এই ৰাজ্যৰ ভিতৰত আছিল আৰু সেইখিনি সময়ত এই ৰাজ্যৰ ৰাজধানী আছিল ডিমাপুৰ বা হিড়িম্বাপুৰ । বুৰঞ্জীয়ে চুকি পোৱা পটভূমিৰ ভিতৰত কছাৰী সকলে কেৱল ৰাজশাসনতে লিপ্ত নাথাকি

প্ৰাচীনহম অসমীয়া সাহিত্য চৰ্চ্চাতো যে আগ-
ভাগ লৈছিল তাৰ জলন্ত প্ৰমান হল কছাৰী
ৰাজ মহামানিক্যৰ অনুবোধক্ৰমে মাধব কন্দলিৰ
দ্বাৰা বামাৰ্ণব অসমীয়া ভাঙনি। অসমীয়া
সাংস্কৃতিক স্থলীলৈ মাধবকন্দলিৰ অৱদান
উল্লেখযোগ্য। তাৰোপৰি স্থানকাল অনুযায়ী
কছাৰী সকলে অসমীয়া সভ্যতা আৰু সংস্কৃ-
তিৰ ক্ষেত্ৰত যি অৱদান আগ বঢ়াইছে সি
অনস্বীকাৰ্য্য।

এই ক্ষেত্ৰত বুৰঞ্জীবিদ শ্ৰীবেণুধৰ শৰ্ম্মা-
দেৱে এক সুন্দৰ আৰু সুস্থিৰ অভিমত প্ৰকাশ
কৰিছে। তেখেতে কৈছে “কছাৰী বুলি অস-
মীয়া জাতিৰ আগ-মঙ্গল ফেৰা কাটি নি,
চুলি ডালকে ছফাল কৰা বুৰঞ্জীবিদ আৰু
নৃত্যবিদসকলে যিমানেই কি অসমীয়া জাতিক
নিলগ নকৰক, কছাৰী মানেই যে অসমীয়াৰ
তেজ মঙ্গল তাক নুই কৰিবৰ ঠেকৰেই নাই।
কছাৰীৰ দিমাচা নামটোৱেই অসম বুৰঞ্জীত
ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বংশ বুলি কোৱা আছে। বিষ্ণু-
নাথৰ প্ৰতাপপুৰীয়া বজাৰ ভাৰ্গ্যা কুকৰীৰ
গৰ্ভত জন্মগ্ৰহণ কৰা আৰিমত্ত আৰু এই ব্ৰহ্মপুত্ৰ
কুলৰ ঔবসজাত সন্তান বুলি কথিত আছে।
জা-জলপান, চাউল, ডাৱৰ, ডাং, ডাৱ (ডাব-
কটাৰীৰ), দোং, ডিঙ্গি (নাও) আদি নিৰ্তো
ঘৰুৱা কথাত ব্যৱহাৰ হৈ থকা অসমীয়া শব্দ
মূলতঃ কছাৰী। নৈৰ ভালেমান নাম যে থলুৱা
লোকেই দিয়া, তাক কোৱাৰ সকাম নাই।
শদিয়াৰ কোঁণ্ডিল্য বা কুণ্ডিন্ নগৰৰ নামো
হালালী বুলি সেই অঞ্চল নিবাসী চুতীয়া-
কছাৰীয়েই দিয়া। গুৰিতে এটা হলেও, কছা-
ৰীৰ ঠাল-ঠেঙুলি বহুতো। তাৰ ভিতৰত

লুইতপৰীয়া সংস্কৃতি গঢ় দিয়াত এই কেইটাই
প্ৰধানঃ—বৰ্দৌচা, ধান বা দেহান, লাটৌচা, ফংলংচা,
ঠাউচেনচা, হাকালংচা, হাম্মুচা। হাম্মুচা ঠাল-
টৌৰ বুৰঞ্জীমূলক আখ্যানেই অসমীয়া সাহিত্যৰ
এছোৱা পূৰ্ঠ কৈ থৈছে। দেহান বা ধান খেলটো
একেবাৰে উজনিৰ পৰা ওলাই অহা। তেঞ্জি-
মলা, পানেশৈ, কাচনমতী, ফুলবা—চতৰা, লখাই
তৰাকে আদি কবি আমাৰ মাজত চলি থকা
ভালেমান সাধুকথা এইটো খেলৰ পৰাই মুখে
মুখে চলি অহা। ০ ০ ০ ০ গতিকেই, কছাৰী
সংস্কৃতি সূৰীয়া বুলি অসমীয়াৰ গাৰ পৰা
একৰাই নিলেও, বুৰঞ্জীক চিঞাই এশবাৰ
কব লাগিব যে স্বতী নৈৰ পাৰৰ কছাৰীয়েই
হে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ ৰাজহাড়।”

প্ৰৱন্ধৰ বাহুল্যলৈ নগৈ এতিয়া মূল কথালৈ
অহা যাওক। এসময়ত কছাৰী সকলে একত্ৰেই
বাস কৰি উন্নতীয়া উন্নতি চিন্তা কৰিছিল যদিও
সময় বিশেষে মূলৰ পৰা ফাটি আহি দেশৰ বিভিন্ন
স্থানত সিঁচৰিত হৈ পৰে। এই দৰে সামাজিক
কাৰণতেই হওক বা ৰাজনৈতিক কাৰণতেই হওক
এবাহ কছাৰী মূলৰ পৰা ফাটি আহি অসমৰ উত্তৰ
পূব অংশৰ কুণ্ডিল অঞ্চলত বসতি বিস্তাৰ কৰেহি।
তাৰে পৰা তেওঁবিলাকে লক্ষীমপুৰ আৰু শিৱ-
সাগৰ জিলাত বিয়পি পৰেহি। এওঁ বিলাককে
সোণোৱাল কছাৰী বুলি জনা যায়। আউনীআটি
সত্ৰৰ দ্বিতীয় সত্ৰাধিকাৰ কেশদেৱ গোঁসাঁইৰ মাহা-
অ্যাত মুগ্ধ হৈ হিন্দু ধৰ্ম্মৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হৈ এওঁ-
লোকে হিন্দুধৰ্ম্ম গ্ৰহণ কৰে। নিজ ভাষা তাৰ্গ
কৰি কেতিয়াৰ পৰা এই বাহ কছাৰীয়ে অসমীয়া
ভাষা গ্ৰহণ কৰি তাৰ জৰিয়তে সামাজিক জীৱন
পৰিচালনা কৰিবলৈ ললে সেই বিষয়ে আজিলৈকে
একো জানিব পৰা নাযায়।

সোণোৱাল কছাৰী জনজাতিৰ সাংস্কৃতিক পৰিবেশ তেনেই কুই কবিত্ব লগীয়া বিধৰ নহয়। সংবিধান সমূহ অশুভাৰ্থী এওঁবিলাকক অনুসৃচিত জনজাত চিচাবে বেলেগাই থোৱাত আজি সাতদিনে অসমীয়া সমাজ আৰু সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত সন্তা বন্ধা কৰি অছিলেও সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰতো পৃথক-কৰণ ক্ষেত্ৰ বিশেষে চাওঁ নপৰায়ে নোপাকে। অসমৰ কোনো কোনো জনজাতিৰ দৰে এই জনজাতিৰ সাংস্কৃতিক পথাৰো বহল আৰু সাধাৰণ। পৰম্পৰাগত মুখে মুখে চলি অহা এই জনজাতিৰ ধৰ্ম্ম সপ্তদ্বায় মালিতা হাইদাং গীত, ছচবী গীত, আইনাম, বিয়ানাম আদিৰ উপৰিও সাধুকথা, কিম্বদন্তী আদিয়ে অসমীয়া সাহিত্য উঁৰাললৈ লোক সাহিত্যৰ সমল যোগান ধৰাৰ লগে লগে জাতিতত্ত্ব আৰু নৃতত্ত্ব ইকন যোগাব তাক নিঃসন্দেহে কব পাৰি।

প্ৰবন্ধৰ আলোচ্য এই জনজাতীয় লোককৃষ্টিৰ ছচবী গীত বিলাকৰ বঙ্গালি বিহুৰ সময়ত গোৱা হয়। ছচবী গীত বিলাক এওঁবিলাকৰ নিজস্ব সম্পত্তি - একান্ত পাৰম্ভিক অহা সোণালী জীৱনৰ হা-ছতাহ, বুৰঞ্জীমূলক পতভূমিৰ সমল বিশেষ আৰু অতীত আৰু বৰ্ত্তমানৰে পৰিপুষ্ট ঘৰুৱা আৰু সামাজিক জীৱনৰ ৰূপৰেখা।

ছচবি গোৱাৰ আগতে গঞা বাইজে গৰু বিহুৰ দিনা ছচবীক আগমন কৰি বছৰটোৰ কাৰণে নামঘৰত নামঘৰ ডাঙৰীয়া, গজাই, মনাই, গাতি-গিৰি, খিৰিংবজা (শিৱ) আৰু সদীয়াৰ চাৰিহাল গোসানীক উদ্দেশ্য কৰি নটা টোপোলা বান্ধে। পিছদিনা মানুহ বিহুৰ দিনা নামঘৰত ছচবি ওলোৱা হয়। ছচবি গাওতে তিনিটা বাঁহৰ খুটিৰ

ওপৰত প্ৰতিস্থিত এডাল ন পৰীয়া দীঘল ভলুকা বাঁহ লোৱা হয়। ইয়াকে টকা বোলা হয়। টকাৰ মূলতত্ত্ব হল—(১) কৌমুদকী (বিষ্ণুৰ গদা) (২) সাবঙ্গ বেহু (শ্ৰীকৃষ্ণৰ বেহু) আৰু (৩) বাঁহী। বাঁহৰ তিনিখুটা হল, - খিৰিংবজা, গজাই, মনাই— এই জনজাতিৰ আদিম গুৰু শিৱ (বাথো), গজাই আৰু মনাই, পৰোক্ষ বন্ধা, বিষ্ণু আৰু মহেশ্বৰ— শ্ৰী, পালস্তা, নিয়ন্তা। বাঁহ হল এওঁবিলাকৰ সন্তাৰ প্ৰতীক।

প্ৰৱন্ধ বিশেষে এই লিখকে সোণোৱাল জনজাতিৰ মাজত প্ৰচলিত বিহু আৰু ছচবিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিছে। দ্বিৰুক্তিৰ ভয়ত ছচবিৰ সাধাৰণ কাহিনী এটিহে উল্লেখ কৰিলে। অতিজতে পৃথিবী একেবাৰে নিবস আছিল। গছৰ ফুল-পাত বিকশিত নহৈছিল। বসুমতীৰ উৰ্বৰা শক্তি নাছিল বুলিবই পাৰি। মানুহৰ মাজতো ৰং-আনন্দ উৎসৱ একোৱেই নাছিল। তাকে চাই সৃষ্টিকৰ্ত্তা ব্ৰহ্মাই এগৰাকী অপ্চৰা মৰ্ত্ত্যালোকলৈ প্ৰেৰণ কৰিলে পৃথিবীক সুজলা-সুফলা, শৰাশ্যামলা আৰু নব সমাজক প্ৰেয় আৰু শ্ৰেয়ৰ সন্ধান দিবলৈ। অপ্চৰা আহিল। লগে লগে দেৱলোকতকৈয়ো মৰ্ত্ত্য সজীৱ আৰু সুন্দৰ হৈ উঠিল। সময়ত তাই দেৱলোকলৈ প্ৰত্যাগমন কৰাৰ কথা পাহৰি পৃথিবীৰ মোহত বিমুগ্ধা হল। তথাপিও তাই এদিন সৰগলৈ যাত্ৰা কৰিলে - তাত দেৱৰাজৰ বিচাৰ চৰাত বিলম্বৰ কৈফিয়ত বিচৰাত তাই মৰ্ত্ত্যালোকৰ ভূৰি ভূৰি প্ৰশংসা কৰি স্বৰ্গতকৈয়ো (দেৱলোকত) শ্ৰেষ্ঠ বুলি প্ৰত্যুত্তৰ দিলে। তাতে ক্ষুব্ধ হৈ দেৱৰাজ ইন্দ্ৰই তাইৰ আ-অলঙ্কাৰ সকলো কাটি ৰিবন্ত্ৰাৰূপে তাইক পুনৰ নবলোকলৈ পাঠিয়াই দিলে।

অপচবাই আশ্রয় ললেহি এটি গোহালিত
গৃহস্থই দোকমোকালিতে গক খুলিবলৈ গৈ বিবদ্রা
নাৰী দেখি ঘৰৰ গৃহিনীক পঠিয়াই দিলে। দেখা-
ভবণৰ কাৰণে গৃগিনয়েই ঘৰৰ পৰা কাপোৰ
কানি আনিলে—সমস্ত কাপোৰ অনাতো তাইক
নাটিলে। শেষত গৃহৰ গিৰিহঁত—গিৰিহঁতিনী
সাত জীয়েকে গগ্ৰাৰ ওচৰলৈ গৈ কাপোৰ
ভিক্ষা কৰিলেগৈ। . . . . . বিবদ্রা নাৰীৰ গোহালিত
প্ৰবেশ—গোহালি অশুচি হ'ল। এই গোহালিৰ
লগতে গক বিলাককো গা বুৰাই শুচি কৰাই হল
গক বিহ। ঘৰে ঘৰে চৰি ফুৰাই হল, হা-
চৰি ভ্ৰমি আৰু ভিক্ষা কৰি পোৱা কানি-
কাপোৰেই হ'ল বিতৰান।

জয়জয়তে গবখীয়া আশীৰ্বাদেৰে গৃহস্থৰ
ঘৰত ভ্ৰমি মোকলাই ভ্ৰমি আৰম্ভ কৰা হয়।
ভ্ৰমিত টকা, টকা মাৰি, ঢোল, বাহী,
খুটিতাল বাৰংবাৰ কৰি ভ্ৰমি গীত গোৱাৰ নিয়ম।
এই ভ্ৰমি গীতবোৰক কোনো কোনোৱে তিনিভাগে
বিভক্ত কৰিছে—থিয় গীত, পোহাৰী গীত আৰু
বৰগীত। বৰগীত স্থান আৰু পাত্ৰ অনুযায়ী
হে গোৱাৰ নিয়ম। ভ্ৰমিত দিয়াৰ উপৰিও ইয়াৰ
কাৰণে বেলেগ মাননী (শৰাট) ৰ প্ৰয়োজন।

বিভ্ৰগীত বোৰৰ দৰেই এটি জনজাতিৰ ভ্ৰমি
গীত বোৰ মৌলিক কবিতা মাত্ৰ। এইবোৰৰ বচনা
কাল বা প্ৰাচীনত্বৰ বিষয়ে সবিশেষ জানিবৰ উপায়
নাই। ই যুগ যুগ ধৰি মাহুহৰ মুখে মুখে চলি
আহিছে আৰু এইদৰে লোক-মুখ বাগবোতে
বাগবোতে নৈয়ে স্মৃতি এৰাৰ দৰে নতুন ৰূপ
ধৰাটো আৰম্ভিত নহয়। এই গীতবোৰ চহা
খেতিয়ক তথা জনগনৰ সামাজিক জীৱনৰ প্ৰাণময়

উচ্ছ্বাস। ইয়াৰ ভাব বৈফল্যী সাস্তিৰ তৰ্পূৰ্ণ
ভাবৰ দৰে গধূৰ নহয় যদিও আধ্যাত্মিক আৰু
পাৰমাৰ্থিক জ্ঞানৰ চাঁও নোহোৱা নহয়।

অত্যাণ্ড মৌলিক গীতবোৰৰ দৰে সোণোৱাল
কছাৰী জনজাতিৰ ভ্ৰমি গীতবোৰো কোনোবা
অজ্ঞাত যুগৰ অখ্যাত লিখকৰ বচনা। গীতবোৰ
ভাব আৰু ভাষা নিম্ন, সবল আৰু বোধগম্য,
জাগীৰ জীৱনৰ চৰিত্ৰ—কপক, উপমা আৰু
বাগনাৰো সমাবেশ এই গীতবোৰত নোহোৱা
নহয়। এই এটি গীত তেনেই কোঁতুকময়।
মুঠতে এই জনজাতীয় ভ্ৰমি গীতবোৰ
এনে গীত, যত লৰাৰ পৰা বঢ়ালৈকে
ছোৱালীৰ পৰা বুঢ়ীলৈকে, জীয়াৰী বোৱাৰী সম-
ন্বিতে একেলগে চাই আনন্দ উপভোগ কৰিব
পাৰি। অসমৰ অণ্ড কাবোৱাৰ মাজত এনে
আত্মস্থানিক গীত আছেনে নাই সি সন্দেহান।

সামৰণিত লিখকৰ দ্বাৰা সংগ্ৰহীত কেইটামান
সোণোৱাল কছাৰী জনজাতিৰ ভ্ৰমি গীত আগ
বঢ়ালো। ছুই এটা গীত এই লিখকৰ যোগেদি
ৰাম ধেমু-৫ম বছৰ, ১২শ সংখ্যা, '৫২ চনত প্ৰকাশ
পাইছিল। গীতবোৰ '৫০ চনতে সংগ্ৰহ কৰা।
বৰ্ণাশুদ্ধিৰ বাহিৰে ইয়াৰ প্ৰাচীনত্ব হস্তক্ষেপ কৰা
হেঁৱা নাই।

আশীৰ্বাদ : আবন্তনী (গবখীয়া আশীৰ্বাদ)
এ, গিৰিহঁতৰ ভাল, শুকমুনি কওঁতা,
বালি (ধূলি) মাটি শুভ,

পিতৃ জয় জয়, মাতৃ জয় জয়,
আগত ভঁৰাল, পাছত গোহালি,
ভঁৰালত ধান, গোহালিত গক,
খুটিত মহ, বাউসীত বল,
ককালত ধন, কোলাত পো, কোলাত জী;

মুদর চাল যিমান, পবনগু সিমাম,
নন্দে অনন্দে বৃষ্টি জুবাই খাওক।

ভাৰি গ ত।

সোষা।

১। ভবে ভবে বই জেলেপ কাপোৰ উবে।

পদ।

ভবে ভবে গাঁতক ঐ কানে সবজায়।

মহাশেউ পাংবতী আই সবজায় ॥

বিবিং বজা দেৱতা সেই সবজায়।

ধনব ডাঙ্গৰীয়া সেই সবজায়।

এটকা মহপু সেই সবজায়।

চাৰিচালি গোসানী সেই সবজায় ॥

গজাই ডাঙ্গৰীয়া সেই সবজায়।

গাৰ্হব বুঢ়া মেথা সেই সবজায় ॥

আইনো স্বৰেশ্বৰী সেই সবজায়।

কপাব চকলাও সেই সবজায় ॥

কৈলাসত বসতি হব ;

সৰ্ব্বজনে তাক সুনবণ কৰ।

বহাগব বিহুকে আগলি ধৰা।

ভাৰি গাঁতকে আৰম্ভ কৰো ॥

কব পবা পালোচি ক'ত দিলে ভৰি।

তেতালখন ক'টি গল চেব চেব কৰি ॥

তালৈ লৈ আন পান লৈ আন
কাটি খাই য'ওঁ।

বেচি লৈ আন কটাৰী লৈ আন
গোতাল শিঙি যাওঁ ॥

মাৰ পো বিতিঙা শাকত খোজে লোণ।

বেৰ জোলোঙাই চাই পাঠিয়াওঁ

ধিতিঙা নো কোন ॥

নেহেৰু পাত ঐ পনৰু পাত ;

ইদা খোলাত তেল মাৰ কৰে বাত ঝাত।

জোল দিব পাবে ঐ পাচনি দিব পাবে।

চকু চেলাই চাই বুঢ়া তাকে দূৰত মৰো ॥

অকাদন কাদন অমাতব মাত।

বছেবেকব বিহু আছে গছে সলাই পাত ॥

কি ফুল গুলিলে লতা বগাই।

পিপ্ৰিৰ নাপালো খোপা শুবই।

উমনি কুৰুবা আহ তন্ত চৰে।

নেগুবত দৰি পালে কাওঁ কাওঁ কৰে ॥

ঝাত ঝাত ঐ উমা ঘূবাওঁ ;

উমা যে নোবুৰে কাটি পেলাওঁ।

আহ ঐ লগৰী খুটি বোলাওঁ।

খুটিবে নুবোলে কাটি পেলাওঁ ॥

লাও ফেনা ফেনা ঐ জিকা ফেনা ফেনা।

কোন দিনা খাই পাম ঘৰিয়া মাছৰ চেনা ॥

শাকত দিলে শুকতি মাহৰ দিলে গাজী।

লবা বুঢ়া চাপি আহ বিহু কৰো আজি ॥

ইনা ল'হি লাহি ঐ নিনা লাহি লাহি।

গবগীয়া লবা পালেহি গোটাল থাকিল বাঁহি ॥

তৰালি মৰালি ঘৰত আছে কোন।

জীঘাৰী নাই বোৱাৰী নাই ওলাই চাব কোন ॥

আম থাল কেৰ্কাঁৰা থৈ আহোঁগৈ।

যম বজা কেনোৱা চাই আহোঁগৈ ॥

২।

সোষা।

হাচতি ঐ বাম নাৰায়ণ হায়েকি অহয়া হয়।

পদ।

হাচতি ঐ বাম নাৰায়ণ কটাৰী মহৰে শিঙ।

হাচতি ঐ বাম নাৰায়ণ কটাৰী মহৰে শিঙ ॥

হাচতি হাচতি কৰ সমনীয়া থৈছে হাচতি বৈ।

হাচতি ঐ বাম নাৰায়ণ থৈছে হাচতি বৈ ॥

এ, হাচতি পালো শৰাইতে থলো

চাণ্ডিকে পহুমৰ ফুল।

হাচতি ঐ বাম নাবারণ চাৰিচুকে পহুমৰ ফুল ।
 এ আগে বাচিলে অদমে কদমে
 বাইছে বেটি বেটি চাই ।
 এ আগে বাচিলে বাঘে ভালুকে
 বাটত মানুহ ধৰি খাই ॥
 তাৰে মাজতে গুটি ফুল বাবৰী
 সেই ফুল দেশতো নাই ।
 এখন না হাচতি বৈনা থৈছে
 হৈগাং মকৰা জাল ।
 গাতে নোৰিবা বতাহে ফালিব
 মুঠিত লৈ ফুৰিব ভাল ॥
 তাৰ পাছে ধৰি বৈনা থৈছে
 উৰি যায় বগলৰ লগত ।
 নেখাই চাৰি সাজ থাকিব পাৰে মই
 নিলাঞ্জী দোমাহী লগত ॥
 কৰেদৈ চকলা পাতে না চপলা
 বগবীৰ চকলা পাত ।
 ৰূপৰে চকলা নেপাওঁ হেতেন ঐ
 শবাই'ল নেমেলো হাত ॥
 কাঁচি না কেঁকোবা খুনটি কেঁকোবা
 সবগৰ কেঁকোবা জোন ।
 হামুকৰ পেটতে মাণিক উপাঙ্গলে
 মৰি মৰি উপজে জোন ॥
 ওপৰে উৰিলে কৰেচন কনোৱা
 চাপৰি উৰিলে বগ ।
 এঘৰত গালো খনীয়া পালো
 তাৰোনা বিচাৰি লগ ॥
 হায়দি তুলিলো নদ্বিৰ পানী টুপি
 জেকাৰি তুলিলো লাই ।
 এনেহেন ঘৰতে নেপাওঁ হেঁতেন ঐ
 আনতো পাবলৈ নাই ॥

লাইব মাজে ম'জে লফা কই দিলো
 কুকুৰাই খুঁচৰি খাই ।
 অতি চেনেহৰ নিলাঞ্জী দোমাহী
 ধনেদি বাখোতা নাই ॥
 তামে লখু লখু, পিতলে লখু লখু.
 লখু জুই শালৰে ছাই ।
 হাতত চাপৰ মাৰি যাবগৈ দোমাহী
 ধনেদি বাখোতা নাই ।

ঘোষা ।

৩। হেমালী ঐ লালো লালো লয়া ।
 পদ ।
 সদীয়া বজাবে মাৰিবা পঢ়লা,
 হেমালী ঐ লালো লালো লয়া ।
 সদীয়া বাজলৈ মনতে পৰিলে,
 ছনাই কুমলীয়া হ'মে কিনা ।
 সদীয়া বাজবে লথৰা ডেকাটি,
 ভাঙিলে আমাবে গাৱেঁ কিনা ।
 তুলুখা হ'লেগৈ বন্দুক কিনা,
 চিৰি কাঠি হ'লেগৈ চিকৰা না ।
 পাজী নাপাজী কাটি দিলেগৈ,
 পাকৰী হলেগৈ গুলি কিনা ।
 অবুজন কছাৰীক কিমান বুজাই যাব,
 বুজাওতা একে জন নাই কিনা ।
 বিৰিং বনে কৰি বুজাইয়ে গলো,
 কহাৰী সমাজক সেৱা কৰি গলো ।
 যেতিয়া পৰিবি টানে সংকটতে,
 গজাই গুৰুক সুরঁবিবি তেতিয়া না ।
 ঘোষা

৪। ভোমোৰা এ ভোমোৰা আগত ভোমোৰী পিছত
 ৰাতি খপি গলে ডিমক তলত ॥

পদ

সকজ্ঞনী বুলিলে ডাঙ্গবজ্ঞনী বাই ।
 আলহী আহিছে কিহবেবা খাই ॥
 ডাঙ্গব জ্ঞনী বুলিলে কিহবেনো চিতা ।
 বাবীও আছে পচলা তাবে কবিম মিতা ॥
 কতে থলি চিগা কাঁচি কতে থলি দা ।
 পচলা আনিব কোনজ্ঞনী যা ॥
 চিগা কাঁচি হাতত লৈ বান্ধনী হ'ল থিয় ।
 সক সক পচলাব উবি নো গল জীর ॥
 কাটিলেক পচলা আনিলেক টানি ।
 জেওবাতে খোচ খাই বান্ধনী হ'ল কাণী ॥
 আনিলেক পচলা মজিয়াতে থলে ।
 পচলাব পানী যাই মজিয়া বুঝিলে ॥
 চক উটিল তাক উটিল
 উটিল চাওব মৈ,
 সাতখন গার'ব মানুহ আহিল
 সাতখন লাহনি লৈ ।
 বব বব সকলে ছালে বেবে বল ।
 সক সক সকলে থিয় তল গল ॥
 কুটিলেক পচলা নুগুচালে চিচু ।
 তাব মাজে সোমাই থাকিল জিলিকীয়া কেচু ॥
 ভুঞ্জিলেক পচলা নুঠিলেক পাগে ।
 পচলা চোবাওতে শোরা লবা জাগে ॥
 যি বান্ধনী বান্ধিছিলে সি বান্ধনী খ'ক ।
 তাকবে হেচি দে পেটল'কে য'ক ॥

ঘোষা :

৫। হেঁপাই পাই এ বি বি বিয়া
 লিলৌ লিলৌ লিলৌ নুয়া ।

পদ :

ওলাই জকে মকে ফুটুকী কুকুৰা
 ওলাই জকে মকে তৰা ।

ওলাই জকে মকে আমাব সমনীয়া
 চিনিছো নিলগব পবা ॥

আঠীয়া কলবে শীতলকৈ ঠকরা
 শীতল মালভোগব পাত ।

(ওলাই আহ) ওলাই আহ আমাব সমনীয়া
 শীতলকৈ লগ হি মাত ॥

বাবীবে চুকবে গোদাকৈ শিমলু
 তাতে ললে কুকুৰাই বাহ ।

চহৰে চহৰে বিচাৰি ফুৰিলো
 তোমাব ঐ নেপালো আহ ॥

কোন বুঢ়ী মাকে পোনাটি তুলিলে
 চাইনো থাকিবব মন ।

চাইনো থাকিলে হাবিয়াস নপলায়
 নেখালে নুগুচে ভোক ।

ভবি চালে গোটে ভলুকা
 ককালী বীণবে নলা ।

মুখলৈ চালে উলা দাপোন যেন
 চকু সবগবে তৰা ॥

সোণাবী শালবে সোণ সমনীয়া
 সোণাবী শালবে সোণ

বহেহে নহলে ধৰিব নোৱাৰি
 সোণাবী শালবে সোণ ॥

সোণাবী শালবে সোণে সমনীয়া
 সোণাবী শালবে সোণ ।

ঢকুৰা নহলে ধৰিব নোৱাৰি
 চতাই নামচাঙ্গব লোণ ॥

ধনে ধনে কৰি ধনকে ঘটিবি
 পৰমে যতনে কৰি ।

ধন যাব উচলি মন যাব পিচলি
 লগত যাব ছুচলি খৰি ॥

আই হৈ নেযায় বোপাই হৈ নেযায়
 নেযায় ফুটাকড়ি লগত ।

বাৰীবে চুকবে জাতি বাহ জুপি
সিয়েহে যাব লগত ।

চালত খাই যাব পোকে পৰুবা
বেবত খাই যাব মাটি ।

হাড়ব জোৰা কৰি স্থলকি পবিন
যেনে টঙ্কালব গাঠি ।

বাৰীবে চুকবে জাতি বাহ জুপি
সিয়েহে সোদবব ভাই

জীয়াই থাক মানে চুটি কাঠি কনি
মবিলে লগতে যায় ।

আইয়ে কান্দিলে বাউতি যুগ'য়া
কান্দে ভনীয়েকে ছমাহ ।

পাটীবে ত্ৰিৰোতা কান্দে তিনি দিনে
লমে কোন ধবতে বাস ।

নৈবে কিনাবত সি ব পাই পেনালে
গঙ্গাস্নান কবাগৈ বুলি ।

হাড়ব জোৰা কৰি স্থলকি পবিলে
যেনে টঙ্কালব গাঠি ।

৬ ঘোষা : হাঁচ চবাই নাই সেই ।

পদ: সদীয়াত উপজে সদীয়া খোর' গোস ই,
মহঙ্গত উপজে লোনে না গোসাই ।

হামুকৰ পেটতে মাণিক উপজিলে,
মৰি মৰি উপজে জোনে না গোসাই

সদীয়া বাজৰে বুঢ়াকৈ মেচাঙ্গী,
তাৰে চাৰি আঙ্গুল তেলে না গোস ই ।

সদীয়াৰে পৰা নদীয়া পালোহি,

লেং ম'ৰ'ব ল'পুটি লইয়ে না গোসাই ।

লেঙ্গেবা গোসায়ে খাব ভাব খানিলে,

ইই মচিবনে ত'লে না গোসাই ।

মহঙ্গব হচঙ্গে চঙ্গে না গোসাই,

মহঙ্গব হচঙ্গে চঙ্গে না সেই ।

ককাই মহঙ্গায়া মহঙ্গক মেয়াব,

নেখাওঁ মহঙ্গব ডোখনীয়া লোনে না গোস ই

গ্রন্থ পঞ্জী

প্রবন্ধটো যুগুত কবোতে তলত দিয়া পুথিবোৰৰ
সহায় লোৱা হৈছে ।

১। অসমব জনজাতি সম্পাদনা :—
শ্ৰীপ্ৰমোদ চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য ।

২। নিরক্ষ মালা সম্পাদনা :—
শ্ৰীমহেশচন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামী ।

৩। বৰো কছাৰী জন সাহিত্য :—
শ্ৰীভবেন্দ্ৰ নাৰ্জী ।

৪। বাব মাহৰ তেৰ গীত :—
শ্ৰীপ্ৰফুল্লদত্ত গোস্বামী ।

৫। অসমীয়া ভাষা আৰু সংস্কৃতি :—
শ্ৰীবিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱা ।

৬। অসম বুৰঞ্জী :— ডঃ শ্ৰীলক্ষ্মী দেবী ।

৭। সাহিত্য দৃষ্টি :— শ্ৰীঅতুল চন্দ্ৰ বৰুৱা ।

৮। নীলাচল ২য় বছৰ ১ম সংখ্যা :—
দত্ত বৰুৱা ।

৯। বামধেনু ৫ম বছৰ, ১২ শ সংখ্যা :—
[লিখক]

আমাৰ চিৰিয়াখানা খন

অধ্যাপক ডিম্বেশ্বৰ চলিহা

বিধ ব্ৰহ্মাণ্ডৰ মানত আমাৰ পৃথিৱীখনো এখন চিৰিয়াখানা। আমাৰ চিৰিয়াখানাবোৰ আন্দৌ ডাঙৰ নগৰ সমূহৰ চুকে চুকে। চিৰিয়াখানা আধুনিক জগতৰ এক বিশেষ সম্পদ। এতিয়া হাতত ধনু কাড় লৈ হাবিত সোমাই পশু পক্ষী চাবৰ সুবিধা আৰু সময় এটাও নাই। সেইয়া আছিল চিকাৰ যুগৰ (Hunting age) কথা। এতিয়া পশু পক্ষী চাই সময় কটালে বাকীবোৰ চাবলৈ সময় ক'ত? সেয়েহে আমাক থাও-ক'ত আৰু কম সময়তে পৃথিৱীৰ বিভিন্ন জীৱ-জন্তু চোৱাৰ সু ব্যৱস্থা এটা লাগে। বৰ্তমান চিৰিয়াখানাবোৰে তাৰেই ব্যৱস্থা কৰিছে।

চিৰিয়াখানা বিলাক নগৰৰ আশে পাশে অৱস্থিত। একোখন সাধাৰণ চিৰিয়াখানাৰ মাটিৰ পৰিমাণ ৩০ৰ পৰা ১৫০ একৰ মানৰ ভিতৰত থাকে। পশু পক্ষী বিলাক সজাত সুন্দৰকৈ ভবাই থোৱা হয়। চিৰিয়াখানালৈ তিনিবিধ মানুহ যায়। প্ৰথম বিধৰ সংখ্যাই সবহ। এওঁলোক বিভিন্ন পশু পক্ষীৰ আকৃতি আৰু মাত কথাতে সন্তুষ্ট। দ্বিতীয়বিধে - পশু পক্ষীবিলাকৰ বৈজ্ঞানিক দিশ এটাৰ উমান

লয়। তৃতীয় বিধ আমাৰ ইয়াত নাই। পশ্চিমৰ দুই এখন চিৰিয়াখানাত এওঁলোক পশু পক্ষী সম্বন্ধে গৱেষণা কৰে। চিৰিয়াখানা বিলাক সম্পূৰ্ণ কৃত্ৰিম পশু পক্ষীবিলাকৰ গতি সীমিত। সিহঁতৰ খোৱা বোৱা আৰু নিৰাপত্তাৰ সম্পূৰ্ণ ভাৰ চিৰিয়াখানাৰ কৰ্মকৰ্তা সকলৰ ওপৰত।

বিহগী কবি সকলৰ সুৰতে সুৰ মিলাই আমাৰো কেতিয়াবা সুধিবৰ মন যায়—চিৰিয়া-খানাৰ বন্ধ কোঠাবোৰত এই পশু পক্ষী বিলাকে ব্যক্তিগত স্বাধীনতাকণ নেহেৰুৱাই জানো? আমাৰ মানবীয় দৃষ্টিৰে চালে তেনে লগা স্বাভাৱিক। পাচে আচলতে নহয়।

সিহঁতে বন্ধ অৱস্থাত থাকি ভালতে পায়। হাবিত অতি দুৰ্বলঃ বনৰীয়াৰ থকা হাতী, খুৰা থকা বত জন্তু (hoofed animals) আৰু বিবিধ চবাই বন্ধ অৱস্থাত ভালদৰে থকা দেখা গৈছে। বয়সতো সিহঁতে নিজৰ জাতৰ বনৰীয়া জন্তুক চেব পেলাইছে। লণ্ডন চিৰিয়া খানাৰ এটা গড়িলা আছে। প্ৰথমতে তাক এটা আঠল বহল সজাত খোৱা হৈছিল। এতিয়া বখা হৈছে এটা সৰু সজাত। দেখা গৈছে সি আগতকৈ ভালকৈয়ে আছে। আফ্ৰিকাৰ এটা গেজেল (Gazelle, ভটপহনেদ নামৰ এখন পশু উদ্যানত বাখোতে বৰ অস্থায়ী দেখা গৈছিল। এতিয়া লণ্ডনৰ বিজ্ঞেট চিৰিয়াখানাৰ এটা সৰু কোঠাত বখা হৈছে। এতিয়া হেনো সি বেচু অ'নন্দত দিন কটাইছে।

চিৰিয়াখানাৰ থকা পশু পক্ষী বিলাকৰ স্বাস্থ্য সম্পৰ্কেও বহুজনৰ বহুতৰ মতে বন্ধ সজা এটা স্বাস্থ্যকৰ হব নোৱাৰে। লেতেবাকৈ বাখিলে বেলেগ কথা, অচাচ সজাৰ ভিতৰত স্বাস্থ্য হানি হোৱাৰ কোনো কাৰণ থাকিব নোৱাৰে। নিয়মীয়াকৈ উপযুক্ত আহাৰৰ সুবিধা চিৰিয়াখানাৰ পশু পক্ষী বিলাকেহে পায়। তত্পৰ নিয়মীয়া ওত্বাৰধানৰ ফলত বিভিন্ন পৰভোজীয়ে (Parasites) গা কৰিব নোৱাৰে। বিখ্যাত চিকাৰী এফ্ চি চিলাচৰ মতে এটা চিৰিয়া খানাৰ সিংহ আৰু এটা বনৰীয়া সিংহৰ পাৰ্থক্য ধৰা তেনেই সহজ। চিৰিয়াখানাৰ থকা সিংহবোৰ বনৰীয়া সিংহৰ তুলনাত বেচি ছুটপুট আৰু নোম দীঘল। দীৰ্ঘজীৱন সম্পৰ্কে ডাঃ হিন্দোলে (১৯৫০) কৈছিল যে ৰুটেইনত যি বিলাক পথৰুৱা

নিগনিয়ে (Field mouse) কোনেহে এৰেছনন নামে জীয়াই আছিল সেইবিলাক নিগনিয়েই লণ্ডন চিৰিয়াখানাৰ তিনি বছৰ পৰা চাৰিবছৰ পৰ্যন্ত জীয়াই আছে।

আমাৰ বহুতো ভাৰ্তী, মইনা চাঁওয়া শালিকা আদি সজাত চবাই পোহে। সিহঁতৰ বহুতো মাতৃকথাও লয়। কিছুমানে গৰাকীৰ অতৃপস্থিত চিৰিয়া বিলাক হয় পোহনীয়া কুকুৰ-মেকুৰী ইত্যাদিয়েও গৰাকীৰ কষ চাপি ভাল পায়। এনেমূলত পশু পক্ষীয়ে মানুহৰ সম্পৰ্ক বেয়া পাই বুলি ভবাৰ কোনো যুক্তি নেথাকে। বনৰীয়া অৱস্থাত মানুহৰ সংশ্ৰৱত নথকা কাৰণেই প্ৰথমত ধৰাৰ সময়ত মানুহলৈ ভয় কৰে সৰু আৰু নতুন পৰিৱেশত কিছুদিনৰ অস্থায়ী হৈ থাকে ও স্বাভাৱিক পাছে অলপ দিনৰ ভিতৰতে সিহঁতে খাপ খাই লব পাৰে। আনকি শেষলৈ এনেও হয়গৈ যে মানুহ ওচৰত নহ'লে বা মানুহ নেদেখিলে সিহঁতে ভাল নাথায়। ঘৰটীয়া হাতী আৰু চিৰিয়াখানাৰ গড়বিলাকে অতি অলপতে পোহ মানে। সিহঁতে অতি সোনকালেও মানুহলৈ ভয় কৰিবলৈ পাৰে। ইহঁতক সকলো সময়তে বনৰীয়া অৱস্থাত ধৰা হয়। ধৰিবৰ সময়ত ভয়ো যথেষ্ট কৰে। পাছে পোহ মনাওতে বেচি দিন নালাগে। দুদিনমানতে হ'লে ঘাঁহ পানী খুৰাব পৰা হয়। মাউত গৈ হাতীৰ পিঠিত উঠেগৈ।

বহুতো চিৰিয়াখানাৰ দেখা যায় যে তাৰ পশু পক্ষীবিলাকে মানুহলৈ ভয় কৰাটো দুৰ্বল কথা। মানুহৰ সঙ্গ উপভোগহে কৰে। মানুহ, বান্দৰ, ভালুক, সিংহ আৰু চিৰিয়া (Seal) ক্ষেত্ৰত এই কথা ভালদৰে প্ৰমাণিত।

ডাঃ হিন্দোলব (১৯৭০) মতে লণ্ণ চিৰিয়া-
খানাত প্ৰতিদিনে মাতৃস্বৰ আকৰ্ষণ বঢ়াবলৈ
আৰু সঙ্গ লভিবলৈ তাত থকা চিম্পাঞ্জী বিলাকে
নানা ধৰণৰ ভাও ভিষ্টি কৰে।

গৰম জলবায়ুৰ পশু পক্ষী ঠাণ্ডা ঠাইৰ
আৰু ঠাণ্ডা জলবায়ুৰ পশু পক্ষী গৰম ঠাইত
বাখিলে প্ৰথম কিছুদিনৰ কাৰণে অসুবিধা
পোৱাওঁতে স্বাভাৱিক। কিন্তু জলবায়ু ভেদে
খাপ খাব পৰা শক্তি পশু পক্ষীৰ আছে।
কেনিয়াৰ গৰম জলবায়ুত বাস কৰা হিপোপ্-
টেমাছবোৰে ভাইপহুনেদৰ উচ্চ ঠাণ্ডা অঞ্চলতো
সুখেই থাকে। মেকবাসী ভানুকবোৰো সম-
ভূমিৰ গৰম ঠাই বিলাকত সুখে স্বচ্ছন্দে
থাকে।

বন্ধ অৱস্থাত পশু পক্ষীক বিভিন্ন ধৰণৰ
প্ৰশিক্ষণ দিয়া হয়। শিকোৱা অৱস্থাত সিহঁতক
অতিপাতলৈক শাস্তি দিলেহে সিহঁতৰ খং উঠে।
ডাঃ হেদজাবৰ (১৯৫০) মতে বিভিন্ন ধৰণৰ
শিকনিয়ে পশু পক্ষী বিলাকক আৰামহে দিয়ে।
সিহঁতে নিজৰ জৰ্ঠবতা ভাঙ্গিবলৈ সুবিধা পায়।
তেওঁৰ মতে পশু পক্ষী বিলাকে এই শিকনি
বিলাক খেলা হিচাবেহে লয়।

আমাৰ বচতৰে কেতিয়াবা চিন্তা হয় যে
হাবিৰ পৰা বগু জন্তু বিলাক ধৰি আনি
আমাৰ সুখ স্বচ্ছন্দৰ কাৰণে চিৰিয়াখানাত
বাখিলে বগুজন্তু সংৰক্ষণ নহৈ ধ্বংস হৈ হব।
আপুৰুগীয়া জীৱবিলাকৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰজননৰ প্ৰতি
চকু নাৰাখি কেৱল চিৰিয়াখানাৰ বন্ধ কোঠাতে
আবদ্ধ কৰি ৰাখিলে জাতিটোৰ ধ্বংস হোৱা
একো আচৰিত নহয়। তেনে জীৱবিলাকৰ

ক্ষেত্ৰত প্ৰজননৰ প্ৰতি চকু বগাও আমাৰ
কৰ্তব্য। পাছে দেশী বিদেশী চিকাৰীৰ দল বা
অগ্ৰ জন্তুৱে খাই মৰা জন্তুৰ তুলনাত চিৰিয়া-
খানাত মৰা জন্তুৰ সংখ্যা তেনেই নগণ্য।

পৃথিবীৰ বিভিন্ন চিৰিয়া খানাৰ মানদণ্ড
বেলেগ বেলেগ। সাৰ্বভৌম পৰ্যায়ত
ভৰাই খলেই এখন চিৰিয়াখানা ভাল বলি
কব নোৱাৰো। চাক্ চিকু। চিৰিয়াখানা এখনত
সোমাই ভাল লাগে। পশু পক্ষী বিলাকক
আনন্দত বথাৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে। মনমৰা
জন্তুবোৰে দৰ্শককো বেজাৰ দিয়ে আৰু নিজৰ
আয়ুসো নষ্ট কৰে। সিহঁতৰ আহাৰৰ ক্ষেত্ৰতো
কুপনতা নকৰাই ভাল।

একোখন চিৰিয়াখানাৰ পৰা বহুবেকত
বহুতো টকা লাভ হয়। বহুতো চিৰিয়াখানাক
চৰকাৰে বা চিৰিয়াখানাৰ কৰ্তৃপক্ষই ব্যৱসায়ৰ
কেন্দ্ৰ হিচাব লয়। পশু-পক্ষীক সকলোখিনি
সুবিধা দি বাকী থকা অংশেৰে বেপাৰ কৰিলে
আপত্তি কৰিব লগীয়া নাই। পাছে বেপাৰ
খন পশু-পক্ষীৰ বিনিময়ত হব নালাগে। মিঃ
এফ্. জে, এপোলমেনৰ মতে এখন চিৰিয়াখানাৰ
মানদণ্ড নিৰ্ভৰ কৰে তাৰ বাবে কৰা খবৰৰ
ওপৰত।

ডাঃ এ. এল, চুনিয়াৰৰ (১৯৫২) মতে
চিৰিয়াখানা বিলাক প্ৰধানকৈ প্ৰানী অধ্যয়নৰ
কাৰণেই হব লাগে। তেওঁৰ মতে প্ৰানী
অধ্যয়নৰ সুবিধা দিব পৰা চিৰিয়াখানাৰোৰক
প্ৰথম শাৰীত স্থান দিব লাগে। তেওঁৰ মতে
পৃথিবীৰ পৰা হেৰাই যাব খোজা অপুৰুগীয়া
প্ৰানী বিলাক চিৰিয়াখানা বিলাকত ৰাখি সিহঁতক

অধ্যয়ন কৰা উচিত। তত্পৰে এই চিবিয়াখানা বিলাকতে সিহঁতক প্ৰজননৰ সুবিধাও দিব লাগে।

বগ্ৰজন্তু সংৰক্ষনত এই চিবিয়াখানা বিলাকৰ দায়িত্ব কম নহয়। পৃথিবীৰ জন সংখ্যা অধিক ধৰণে বাঢ়িব লাগিছে। অহাৰ আৰু আশ্ৰয়ৰ অভাৱত বগ্ৰজন্তু থকা ঠাইবিলাকত জন বসতি হব ধৰিছে। বন্দুক বান্ধনৰ আগত বিভিন্ন জীৱ-জন্তুৰে অকালতে প্ৰাণ হেৰুৱাব লগা হৈছে। ফলত বগ্ৰজন্তুৰ সংখ্যা দিনক দিনে হ্রাস পাব লাগিছে। আনকি কিছুমান প্ৰাণী পৃথিবীৰ পৰা একেবাবে লোপ পাব ধৰিছে। এই বগ্ৰজন্তু সমূহক উদ্ধাৰ কৰাৰ একমাত্ৰ স্থল হৈছে চিবিয়াখানা, পশু উদ্যান, সংৰক্ষিত বন অঞ্চল ইত্যাদি। পশু উদ্যান, সংৰক্ষিত বন অঞ্চল বিলাক জন বসতিৰ পৰা দূৰৈত অৱস্থিত হোৱাত প্ৰাণী অধ্যয়নৰ কাৰণে সুবিধা জনক নহয়।

যিবিলাক বগ্ৰজন্তু লুপ্তপ্ৰায় আৰু যিবিলাক প্ৰাণিয়ে বন্ধত থাকি শিশু জন্ম দিব নোৱাৰে বা উন্নতিত বাধা পৰে তেনেবিলাক জন্তু বাদ দি বাকী সকলো জন্তুকে চিবিয়াখানাত ৰাখিব পাৰি। পশ্চিম চীনৰ বাঁহনিত থকা পাণ্ডা নামৰ প্ৰাণী এটি লণ্ডন চিবিয়াখানাত ৰাখিল। প্ৰাণীটোৰ খোৱা বোৱা আৰু থকা সম্বন্ধে ভাল অধ্যয়ন এটা নোহোৱালৈকে লণ্ডন চিবিয়াখানাই প্ৰাণীটো আৰু নিনিয়েকে ঠিক কৰিছ। এনে এটি আপুৰুগীয়া প্ৰাণীৰ চিবিয়াখানাত যুত্থা হোৱাটো তেওঁলোকে আশা নকৰে।

ফ্ৰেংসিচ্ হাৰপাৰে (১৯৪৫) কৈছিল যে যোৱা ২০০০ বছৰৰ ভিতৰত প্ৰায় ৭৭ বিধ

স্বনাপ্ৰাণী প্ৰাণী পৃথিবীৰ পৰা লোপ পাইছে। লুপ্ত হোৱাৰ অনুপাত যোৱা কালৰ বনত বসতি পোৱা অধ্যয়নৰ ভিতৰত এতিয়া দেখিবলৈ নোহোৱা এই অধ্যয়নৰ ভিতৰত চীনত আবিষ্কাৰ কৰা দাদু (Dodo) নামৰ চাহুটো ১৬৮১ চনৰ পাছত পৰা আৰু দেখা পোৱা হোৱা নাই। লাব্ৰাডোৰৰ হুই (Labrador Duck) আৰু ডাৱৰ অঁক (Great Auk) চবাইব জাতটোও এতিয়া আৰু নাই। চিবিয়াখানা বিলাকে এই প্ৰাণীবিলাকৰ প্ৰজনন আৰু সংৰক্ষণৰ বাবস্থা এটা আগতেই লোৱা হলে এনে অৱস্থা নহলহেঁতেন।

ছখৰ বিষয় যে বহুতো আপুৰুগীয়া প্ৰাণী ইতিমধ্যে চিবিয়াখানা আৰু পশু উদ্যানৰ জৰিয়তে সংৰক্ষিত কৰা হৈছে। আমেৰিকাত থকা ৫০৬০ কোটি বাইচনৰ এতিয়া কেইটা মানহে আছেগৈ—তাকো সংৰক্ষিত কৰাৰ ফলত। ইউৰোপীয় বাইচনবোৰ মাত্ৰ ২০ টা মানহে পৃথিবীৰ বিভিন্ন চিবিয়াখানা, পশু উদ্যান ইত্যাদিত সংৰক্ষিত অৱস্থাত আছে। আফ্ৰিকাৰ বগা নেজীয়া হু (Gnu) নামৰ প্ৰাণীটোকো সংৰক্ষিত কৰিহে ৰখা হৈছে। পেৰি দেভিদৰ হৰিণ (Pere David's Deer) জাতটোৰ সংৰক্ষণ সম্বন্ধে এটা ঘটনা আছে। হৰিণ জাত প্ৰথমতে পেৰা গৈছিল চীনৰ হ্ৰমান নামে ঠাইত। তাৰ পাছত পেৰা গৈছিল পিকিং অঞ্চলত। ছখৰ বিষয় ১৯২০ চনত গোটেই হৰিণজাত প্ৰায় লুপ্ত প্ৰায় হয়। পিকিংত যিবা এজনী সংৰক্ষিত অৱস্থাত আছিল তাইও মৰি থাকিল। কিন্তু চীনত লুপ্ত হোৱাৰ আগতে ইউৰুপৰ ছুই এখন পশু উদ্যানত,

লণ্ডনৰ উবৰ্ন (Woburn) পাৰ্কত, বেডফ'ৰ্ডশ্বাৰ
 ডিষ্ট্ৰিকটৰ ঘৰত দুই এটা সঁচ পোতা হৈছিল।
 এই দুটা কেইটাবে পোৱাৰো বাঢ়ি গৈ এতিয়া
 প্ৰায় ৩০০ বো অধিক হৈছে আৰু লণ্ডনৰ আগৰ
 বাসস্থান তিনিটা পৰিষ্কাৰ হৈছে। হাৰাইকীপৰ
 এজত বাৰ্ত্তাহো সৰ্বক্ষিত কৰি বখা হৈছে।

আমাৰ অসম, নেতা অৰুণা থকা বগা
 পাৰ্শ্বীয় বনৰীয়া ঠাট এজত পায় নাইকীয়া
 হৈ অহিছে। মনপুৰত থকা এজত হৰিণৰ
 সংখ্যা এতিয়া খুব কম। আৰু কনীয়া প্ৰানী

অসমৰ গড়কেইটাও বিভিন্ন কাৰণত মৃত্যুৰ
 প্ৰমাদ গনিৰ লগত পৰিছে। এনেস্থলত এই
 সকলোবোৰ প্ৰানীকে সৰ্বক্ষণ কৰাব ব্যৱস্থা
 এটা সকলো ব দুই নোবা উচিত আৰু তাৰ
 কাৰণে আজিৰ জগতত চিৰিয়াখানা, পশু উদ্যান
 বিলাকেই উপযুক্ত ঠাই। তদুপৰি পৃথিবীত
 থকা কোটি কোটি জীৱ-জন্তুৰ আমি জন সংখ্যা
 কেইটামান হ মাত্ৰ। আনৰ অজ্ঞাতে থকা
 জীৱজন্তুবোৰৰ কতাবে ইতিমধ্যে পুলি পোঁখা
 নাইকয় হৈছে - তাৰ হিচাব কেতিয়াবা ফ'চল
 (Fossil) বিলাকতহে পান। *

References :

1. Appleman, F. J. (1951): Problems of Zoological gardens and wild life animal trade.
2. Hedger, H (1950) : Wild animals in captivity
3. Harper, Francis 1945 Extinct and Vanishing manuals of old world.

[“সন্দেহৰ পথেৰেই জ্ঞানৰ সাক্ষাৎ হয়”]

—ডেকাৰ্ট

‘ডেকাই ঢোল, পেঁপা, গগনা বজায়,
 গাভকরে খোপাত বনফুল, ককালত বিবিগাচে’
 পিন্ধি নাচে; নাচোনব লয়লাসব দবে সেউজীয়া
 ধানবোবো হালি জালি বাঢ়ি অহাটো কামনা কবে।’
 এয়া :—

* * *

‘লুইতপৰীয়া মিৰি সমাজৰ কৃষি উৎসৱ’

শ্ৰীধনেশ দলে

তৃতীয় বাৰ্ষিক কথা

ব্ৰহ্মপুত্ৰ, সোৱনশিৰি আৰু মাজত থকা
 সৰু সৰু নৈৰ ছুৱো পাৰে জনজাতি
 মিৰিসকলে ছুবেলা ছুমুঠি আহাৰৰ কাৰণে
 অক্লান্ত পৰিশ্ৰম কৰি আহিছে। প্ৰথম কুকুৰা
 ডাক দিয়াৰ লগে লগেই গাৱঁৰ ডেকা গাভক
 বিলাকে বিচনা এৰি নিজৰ নিজৰ কৰ্তব্যৰ
 লগত সংগ্ৰাম কৰে। ডেকাবিলাকে পেপাঁ,
 বাঁহী, গগনা ইত্যাদি হাতত লৈ গৰু-ম’হ
 খেদি খেদি পথাৰমুৱা হয়। ডেকাবিলাকৰ
 মনত ইজনৰ লগত সিজনৰ অৰিয়া-অৰিব
 ভাৱ— কাৰ গৰুহাল বা ম’হহাল পথাৰত
 আগতে পায়হি। ছোৱালীবিলাকৰো অৰিয়া-
 অৰিব ভাৱ— কাৰ উৰালত ধান বনাৰ
 প্ৰথম শব্দ হয়। খেতি পথাৰ আৰু ঘৰুৱা
 কামত মুনিহ-তিবোতা উভয়ে সমান অংশ
 গ্ৰহণ কৰে। ছুপৰীয়া খোৱা বোৱাৰ পিছত
 আকৌ পথাৰলৈ ঢাপলি মেলে আৰু পশ্চিম
 আকাশত বেলি অস্ত যোৱাৰ লগে লগে ঘৰ-

মুৱা হয়। ছোৱালীবিলাকে পথাৰৰ পৰা
 আহোতে সুদা হাতে নাহে, মূৰত খৰিৰ বোজা
 হাতেৰে টাকুৰীৰ সূতা কাটি কাটি গোটে
 হাবিবাট ঐ—নিতমৰ সূৰেৰে মুখৰিত কৰ
 আহে। কামৰ ভীৰ হলে, ধান সিটাৰ সময়ত
 পথাৰত কোব-কুঠাৰ মৰা আৰু ধান কটাৰ
 সময়ত অকল পথাৰৰ কামখনত ব্যস্ত থাকে
 মিৰিসকলৰ জীৱিকা কৃষি। সেই কাৰণেই মিৰি
 সম্প্ৰদায়ৰ প্ৰধান কৰ্তব্য হৈছে কৃষি উৎপাদন
 কৰি ছুবেলা-ছুমুঠি খাই জীৱন-যাপন কৰাটো

পৃথিৱীত নানা জাতি-উপজাতি
 আৰু প্ৰত্যেকবে নিজৰ নিজৰ সুকীয়া
 গৰাকী কৃষিৰ অধিষ্ঠাতা আছে। সে ইদৰে
 অসমৰ পৰ্ব্বত-ভৈয়ামৰ জনজাতিসকলৰ মাজত
 খেতিৰ একোগৰাকী অধিষ্ঠাতা আছে। প্ৰত্যেক
 জাতিৰে সুকীয়া সুকীয়া নাম, বেলেগ
 উৎসৱ আৰু পূজা পাৰ্ব্বণ আছে।
 সকলৰ মাজত ভূঁইবোৱা সময়ত “মিগিটিন

এক পূজা উৎসৱ পালন কৰা হয়। নিৰ্বিকৰ
সংস্কে খেতি চলাবৰ সময়ত 'অট্ট' নামৰ
উৎসৱ পালন কৰে। এইদৰে নগাঁওখনৰ
'বৈশাখী', 'কৃষ্ণসংস্কৰ' আদি অট্ট আৰু 'অট্ট
ইতি' বৈশাখী আদি পূজাৰ পালন কৰা হয়।
এইদৰে হুইত চাবত বসি কৰা নিৰ্বিকৰ
মজত্ৰা এৰা প্ৰধান কৃষি উৎসৱ আৰু এটা
পূজাৰ প্ৰচলন আছে। এইদৰে কৈছে 'অট্টাই
লিগা' উৎসৱ আৰু 'দুবুৰ পূজা'।

অদমা উৎসৱ আৰু উদ্ভাসনেৰে পূকৰ
মহিলা উভয়ে পথাৰত কাম কৰে। পুহ আৰু
মাদমহীয়া কেঁটুৱাৰ দৰা জাবত গৰন তেজৰ
কণিকা গাব পৰা মানহৈ ওলাই আহে।
পথাৰত শত আশাবে শস্যৰ গুটি সিঁচ। এই
খেতি সফলতাৰ আগতে খেতিৰ উৎসৱ আৰু
পূজা কৰা হয়। শস্য দেৱতাক সন্তুষ্ট
কাৰণে বহুবে বহুবে এই উৎসৱ আৰু পূজা
কৰা হয়। সেইদৰে শস্য দেৱতাক গভীৰ
বিদ্ৰোহ কৰে।

নিৰ্বিকৰ শস্যদেৱতাৰ পূজা হ'ল 'দুবুৰ
পূজা'। দুবুৰ পূজা সমূহীয়া আৰু প্ৰতিনিবেও
পূজা কৰে। শস্য দেৱতাক শস্য নষ্ট নকৰিব
কাৰণে বৰং এখাল শস্যক ল-ডাল হবৰ কাৰণে
জীৱজন্তু বশি দিয়াৰ প্ৰথা আছে (অৰণ্ড
বিপদ বিধিনিৰ পৰা হাত সাৰিবলৈকে এই
পূজা কৰা হয়)। দুবুৰ পূজা বহাগ বিহুৰ পিছত
কৰা হয়। কেতিয়াবা বহাগ আৰু কেতিয়াবা
জ্যৈষ্ঠমাহত কৰা হয়। সময়ৰ সুবিধা অনুযায়ী
এই দুই মাহত পূজা কৰে। হাজাৰখনখোক
ওলাবৰ সময়ত গাৰুৰ মানুহে প্ৰত্যেকে নিজৰ

নিজৰ পথাৰত প্ৰকৃতিৰ অনিষ্টকাৰীৰ পৰা বক্ষা
পাবৰ কাৰণে এই পূজা কৰে। এই পূজাত
পাৰ্শ্ব কুকুৰা, কুকুৰা কণী আৰু মদাত্ৰব্য
বহুৰ কাৰণ পূজাত ভাত, মদা-গোসাঁই,
শিঙা আৰু ত্ৰিভাণ্ডাৰ স্তন নহৈ। লগ,
ড্ৰেচ আৰু বুঢ়াবলাকৰ কাৰাহে কৰা হয়।
কুকুৰা গাছবিশেষ শস্যদেৱতাৰ নামত বধ কৰে।
অক বলিবোৰৰ তেজ অক কুকুৰা কণীবোৰ
শস্যদেৱতাৰ নামত আগবঢ়াই পথাৰৰ ধান
অক বকৰা সম্পাদিগিনি বহুপাতৰ পৰা বক্ষা
কৰিবৰ কাৰণে সৰ্গৰ ইন্দ্ৰদেৱতাৰ নামে
উল্লেখ কৰে।

গাৰুৰ সমূহীয়া দুবুৰ পূজাকো একেনিয়মেৰে
পালন কৰা হয়। গাৰুৰ আগন্তুক বিপদ
বিধিনি আতঁবাবলৈ পূজা কৰে। পূজাৰ স্থান
হব গাৰুৰ পৰা অলপ আতঁবত (নিজৰ চুবুৰীতে)।
পূজাৰ দিনা পথাৰৰ কামবন আনকি তাতঁবোৱা,
কণাও নিষিদ্ধ। এই পূজাৰ দিনা মন কৰিব
লগীয়া কথা এটা আছে — সেইদিনা কোনো
মানুহক গাৰুত সোমাবলৈ দিয়া নহয়। নিজৰ
গাৰুৰ মানুহে এঠাইলৈ যাবলৈ হলে বাতিপুৱা
পূজা আৰম্ভ হোৱাৰ আগতে গাৰুৰ বাহিব
হব লাগে। সেইদৰে এঠাইৰ পৰা ঘূৰি
আহিলেও পূজা শেষ নোহোৱালৈকে গাৰুৰ
বহিবত বৈ থাকিব লাগে। সেইদিনা পূজা
কৰাৰ চিন স্বৰূপে গাৰুলৈ সোমোৱা বাটত
মেগেলা ছুডাল পুতি বাধা দিয়াৰ সঙ্কেত দিয়ে।
তাত কোনো মানুহ বখীয়া হৈ নেথাকে।
সেই দিনা কোনোবাই সেই বাধাৰ সঙ্কেত নেমানি
সোমাই আহিলে বৰবেয়া ধৰণেৰে সেই গাৰুৰ
মানুহে শাস্তি দিয়ে। অৱশ্যে সকলো গাৰুত

শাস্ত্ৰ নিদিয়া । পূজাৰ দিনা স্কুল আৰু চৰকাৰী অন্তঃস্থান আদিত সেই গাৰব বন্ধ দিয়াৰ নিয়ম চৰকাৰে মানি লৈছে ।

দুবুৰ পূজা শাস্ত্ৰদেৱতাৰ পূজা উদেশ্যেহে পতা হয় । কিন্তু “আলিয়াই লিগাং” বিহুক এটা বহুবেকীয়া উৎসৱ হিচাবে পালন কৰা হয় । “আলিয়াই লিগাঙ”ক বসন্ত উৎসৱ বুলিও কোৱা হয় । “আলিয়াই লিগাঙ”ৰ অৰ্থ হৈছে— ‘আলি’ মানে—আলু, ‘আয়ে’ মানে—গুটি আৰু ‘লিগাং’ মানে— সিঁচা । “আলিয়াই লিগাং” উৎসৱত কোনো জীৱন্ত বুলি দিয়া প্ৰথা নাই । মিৰি সকলৰ মতে এই উৎসৱৰ কাৰণে ফাগুন মাহৰ প্ৰথম সপ্তাহৰ বুধবাৰ দিনটো শুভদিন ।

‘আলিয়াই লিগাং’ উৎসৱটো মিৰি সমাজৰ জাতীয় উৎসৱ । এই উৎসৱ অনাদিকালৰ পৰা নিচিগা সোঁতৰ ধাৰেৰে বৈ আহিছে আৰু আজিও এই উৎসৱ পালন কৰিয়েই আছে । এই উৎসৱত দেখিবলৈ পোৱা যায় মিৰি সমাজৰ সমাজ ব্যৱস্থা আৰু সহজ সবল খেতিয়ক চহা জীৱনৰ আচাৰ ব্যৱহাৰ । ইয়াৰ মাজেদি মিৰি জাতিৰ কুণ্ঠি সাংস্কৃতিক জীৱনৰ কিছু আভাস পোৱা যায় । এই উৎসৱত উচনীচ, ধনী-হুখীয়া সকলোৱে যোগদিব পাৰে । ইয়াত টকা পইচাৰ প্ৰয়োজন নাই । এই উৎসৱ অসমৰ বহাগ বিহুৰ দৰে পালন কৰে ।

আলিয়াই লিগাঙৰ দিনা ৰাতিপুৱা ঘৰৰ মূখীয়াল বা গৃহস্থজনে পথাৰত চহাই থোৱা মাটিত (পথাৰৰ চুকত) কোৰেৰে অলপ চহাই ধান সিঁচি দিয়ে । ধান সিঁচি সিঁচি ‘গুৰুক

দিম, ভকতক দিম, নিজৰ জীৱন বন্ধা কৰিম” ইত্যাদি বুলি সেই দিনা পথাৰত শস্যৰ অধি-ষ্টাত্ৰীৰ আগত প্ৰতিজ্ঞা কৰে । ধান সিঁচি মাহুহজনে ঘৰলৈ ঘূৰি আহি গা তিয়াই পৱিত্ৰ মনেৰে আগৰে পৰা যতনাই থোৱা মনোৰ্বা চৌকাৰ চুকত ইষ্টদেৱতা আৰু পূৰ্ব পুৰুষ সকলৰ নমত বাকি দিয়ে । এই উৎসৱৰ কাৰণে বৰা-ধানৰ চাউল তৰাৰ পাতেৰে টোপোপা বান্ধি সিজোৱা হয় । ইয়াক মিৰি দোৱানত ‘পুৰাং’ বোলে । এই পুৰাং মদ আৰু মাছৰ দ্বাৰা আলহীক আৰু গাৰব বন্ধ-বৰ্গক অভাৰ্থনা জনায় । এই বিহুত ধনী-হুখীয়া, লৰা-বুঢ়া সকলোৱে আনন্দত উৎফুল্লিত হয় ।

নৈ পাৰৰ হাবি আৰু দুৰ দিগন্তৰ পৰা ফাগুনৰ পছোৱা বতাহৰ কনিকাৰ লগত ভাঁহি অহা নানান চবাই চিৰিকতিৰ সূৰদী মাতে প্ৰত্যেক মিৰি ডেকা গাভৰুৰ অন্তৰত ‘আলিয়াই লিগাঙ’ৰ আগ জাননী দিয়ে । ডেকা গাভৰুৱে মিলি ঢোল, তাল, পেঁপা, গগনা ইত্যাদিৰে বিহু কৰে । ডেকাই ঢোল বজায়, পেঁপা গগনা বজায় । এই নিতমত জাপোন পাহৰা সুৰ দি গায় । গাভৰুবোৰে বনফুল পিন্ধে আৰু হাতে বোৱা “বিবিগাং” আদি জাতীয় পোচাক পিন্ধি নাচে, গগনা বজায় আৰু অমিয় বৰষা ঐনিতম গায় । ডেকা গাভৰুৱে চক্ৰাকাৰে ঘূৰি ঘূৰি নাচি বিহু কৰে । এই নাচক ‘পাকচনাম’ নাচ বুলি কোৱা হয় । ইয়াৰ তাৎপৰ্য্য হল—ডেকা গাভৰুৰ দেহা যদি ভঙ্গিৰে পাকচ নাচ নচাৰ দৰে গজি উঠা ধানবোৰো যেন হালি-জালি নাচি উঠে । প্ৰত্যেক ডেকা গাভৰুৱে

আলোচনী

অনন্দত আনুহাৰা হয়। আনিয়াই লিগাং
বিহৃত প্ৰত্যেক ডেকা গাভৰুৰ অস্তবত সবগব
পৰা আনন্দৰ নিছৰা ধোৱাই আনে। প্ৰত্যেক
ঘবত বিহু শেষ হোৱাৰ লগে লগে বিহুৱাক
নন্দ আৰু পুৰাণ দিয়ে। বিহুত ডেকা গাভ-
ৰুৰ ভৰিৰ গিৰিপনিত প্ৰত্যেক মিৰি ঘবৰ
চোতালত ধূলি উৰে। চোতালৰ ছবৰি বন
প্ৰানহীন হয়। আনিয়া ঐনিতমৰ গ্ৰাৰ হৰে,
ঢোলৰ তালে তালে নাচি আপোন পাহৰা

হয়। ফাগুনৰ পছোৱা বতাহে বিহুৱাৰ অস্ত-
বত পুলক যোগায়।

শদিয়াৰ পৰা আবস্ত কৰি ভবলীলৈকে
(তেজপুৰ অন্তৰ্গত) বাসকৰা প্ৰত্যেক নিমৰি
সকলৰ প্ৰানত আনন্দৰ জোৱাৰ উঠে।
ঢোলৰ শব্দত সোৱনশিৰি, ধনশিৰি আদি নৈৰ
ছয়োপাৰে খলক লাগি থাকে। যুগে যুগে
সবল প্ৰাণৰ মিৰি খেতিয়কে “আনিয়াই লিগাং”
উৎসৱক পালি আহিছে। ই মিৰি সংগৰ
সাংস্কৃতিক জীৱনৰ লগত জড়িত।

[‘অনব দোষ গুণলৈ চহু দিওঁ কিয় ! মোৰ গাভ জানো দোষ কৰ আছে ?’]

—গীতা

মানুহৰ বা বে

“খেতি মই কৰিছিলো এই বছৰো আগৰ
দৰেই। কিন্তু বলীয়া বানৈ মোৰ সকলো খেতি
নষ্ট কৰি দিলে। সেই বুলি মই জানো আকৌ
খেতি নকৰিম?”

অন্যাপক : ভুবন চুণীয়া

ছমাহ হাউচ চাৰ্জ্জন ৰূপে থকাৰ পিছত
চাকৰিৰ বাৰ্তা লৈ অহা চিঠিখন পঢ়ি
আকৌ এবাৰ কঁপি উঠিল মোৰ হিয়াখন
অজান আশঙ্কাত।

আজি মোৰ সাধনা সকল হৈছে। মোৰ
স্বৰ্গগত পিতৃৰ সাধনা, দুবৰ গাৰুঁত মোৰ
আগমনলৈ বাট চাই থকা মোৰ বৃদ্ধা মাতৃৰ
সাধনা সকল হৈছে। মই ডাক্তৰ হৈছো।
ডাক্তৰ ৰূপে এপইণ্টমেন্ট পাইছো। মৰণৰ
মুখলৈ আগবাঢ়ি যোৱা জাক জাক মানুহৰ
মনলৈ, আৰু সেই জাক জাক মানুহৰ আত্মীয়
স্বজনৰ মনলৈ শাস্ত্ৰনা কঢ়িয়াই আনিবলৈ মই
আজি সক্ষম হৈছো। এয়ে মোৰ আইব আশা,
এয়ে আছিল মোৰ স্বৰ্গগত পিতাৰ আশা;
যি আশা পূৰণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিয়েই মোৰ
পিতৃয়ে তিলতিমকৈ জীৱন দিলে অনাহাৰ-
অনিদ্ৰাই দিন কটায়। এই দিনটোলৈকে আজি
ইমান দিনে ময়ো বাট চাই আছিলো। আজি
আছিল সেই দিনটো। কিন্তু মোৰ ভয় লাগিছে।

মোৰ এনেহে লাগিছে— মই যেন আকৌ এবাৰ
কিবা এটা ছেকুৱাৰ খুজিছো কিবা এটা পোৱাৰ
বিনিময়ত। মনটো মোৰ বাবে বাবে ঘূৰি
যাব খুজিছে ছবছৰৰ আগতে এৰি অহা সেই
দিনবোৰলৈ, ছবছৰৰ আগৰ সেই দুৰ্যোগ
ভয়া দিনবোৰৰ মাজলৈ।

আজি ছবছৰৰ আগৰ কথা মেডিকেলৰ
শেৰ পৰীক্ষা দিবলৈ সাজু হৈছে। পাৰ্যায়মাণে
চেষ্টা কৰিলো পৰীক্ষাৰ কাৰণে। পৰীক্ষা যেন
মই পাচ কৰিবই লাগিব। মই ডাক্তৰ হবই
লাগিব। ডাক্তৰ হৈ মই ডাক্তৰ হোৱাৰ আশা
যে মোৰ পিতৃ-মাতৃয়ে আত্মীয়ৰ পুষ্টি আহিছে
সেই আশা মই পূৰণ কৰিবই লাগিব। মোৰ
ডাক্তৰ কৰিবলৈ মোৰ পিতৃ-মাতৃয়ে কি কৰা
নাই! মই নিজ কাণেৰেই শুনিছো পিতাৰ
আইব আগত কোৱা— ‘লৰাৰ মাক;
ডাক্তৰ কৰিবই লাগিব। তাৰ কাৰণে
দুৰ্যোগ শিৰ পাতি লব লাগিব।
পঢ়াৰ কাৰণে মই যদি কামত
শিক্ষাৰ

লব লাগে লম; অনাহাবে থাকিব লাগে থাকিম। মই সকলো কবিলৈ সাজু আছো। মোক ডাক্তৰ কবিলৈকে কষ্টক কষ্ট লুপলি হাড় ভাঙি আৰ্জ্জান কবিলে পিতৃয়ে মই মেডিকেলত পঢ়াৰ খবৰ। কিন্তু কি হব। মোৰ দোষতেই, কেৱল মাত্ৰ মোৰ দোষতেই মোৰ পিতৃয়ে মনৰ আশা মনতেই লৈ সিপুৰীলৈ যাব লগা হ'ল। মোৰ দোষতেই মেডিকেলৰ শেষ পৰীক্ষাত প্ৰথমবাৰ মই ফেইল কবিলো। সেইবাৰ যদি মই ফেইল নকবিলোহেতেন— হয়তো মোৰ পিতৃ আজিও জীয়াই থাকিলহেতেন মই ডাক্তৰ হোৱা— নিজ চকুৰে চাই তৃপ্তি পাবলৈ। সিয়ো হয়তো মোৰ যত্নতেই। ডাক্তৰ হৈ আন হাজাৰ জন বেমাৰীৰ ভীতি-বিহ্বল চাৰনিত আশাৰ সঞ্চাৰ কৰাৰ আগতে হয়তো মোৰ পিতৃ... চকুতেই দিব পাৰিলোহেতেন সেই আশাৰ চাৰনি। কিন্তু নহল। ডাক্তৰ হৈ মোৰ কুগীয়া পিতৃক শুভ্ৰাৰা কৰাতকৈ সেইবাৰ শেষ পৰীক্ষাত ফেইল কৰি হয়তো মৃত্যুৰ দিনবোৰ চমু চপাই দিলো। কিন্তু কিয় এনে হ'ল? তাৰ উত্তৰ মই আজিও বিচাৰি পোৱা নাই; হয়তো নেপাম কোনো দিনেই।

পৰীক্ষালৈ মাত্ৰ আৰু ছমাহ বাকী। দিন ৰাতি সমান কৰি খাতিছো সকলোৱে।

আনদিনাৰ দৰে সেই দিনাও গৈছো ৱাৰ্ডলৈ এটা কেচৰ হিষ্টি লৈ বিপৰ্ট তৈয়াৰ কৰিবলৈ। মোৰ নামত যি খন বেড পৰিছে তাত দেখিলো এটি ন দহ বছৰীয়া ছোৱালী। অসহায় চাৰনীৰে গুই গুই চাই আছে বাকী বেডবোৰৰ বেমাৰী বোৰলৈ। প্ৰথমে মুখখনি দোখয়েই মোৰ প্ৰাণে মনে মনে কৈ উঠিল— 'আইয়ে দেহি' ইমান ধুনীয়া ছোৱালী জনী।

কি বেমাৰ হৈছে বাক তাইৰ। ওচৰ চাপি গলো। তাইৰ দৃষ্টি মোৰ ওপৰত স্থিৰ হৈ বল। আশা আৰু ভয় মিশ্ৰিত সেই চাৰনীত মই যেন দেখাপালো হেজাৰ আকৃতি। মৰমেৰে মূৰত হাত বুলাই তুৰিলো— 'কি নাম ভনুটি?'
'মাধু'— মিঠা মৰম সনা মাতেৰে তাই উত্তৰ দিলে।
'কি হৈছে তোমাৰ?'
'পেটৰ বিষ আৰু জ্বৰ' তাই কলে। মই তেতিয়াহে মন কবিলো ছোৱালী জনী এই মাত্ৰ কেচা হালধী দাঁহি গা বোৱা যেন হৈ পৰিছে। বেমাৰ ঠাৱৰ কৰি পেলালে জনুদিচ্?

তাৰ পিছত পুৰা চাৰি মাহ। সেই মৰমলগা ছোৱালী জনী লৈ চলিল আমাৰ মানে, মেডিকেল চাইন্স আৰু মৰণৰ মাজত টনা আজোৰা। প্ৰথম দিনৰ চিনাকিতেই বিয়জানো ছোৱালী জনীয়ে মোৰ অন্তৰখন জয় কৰি বহিছিল। নিতৌ যাওঁ এবাৰকৈ ছোৱালী জনীৰ খবৰ কৰিবলৈ। মোৰ পাঁচবছৰীয়া ডাক্তৰি জ্ঞানকে লৈ হাট্ট চাৰ্জানৰ লগত আলোচনা কৰো তাইৰ পথ্য দৰব আদিৰ কথা। সেই বোগ সম্বন্ধীয় প্ৰৱন্ধ পাতি, কিতাপ পত্ৰ মই চালি জাৰি চাওঁ।

তাইৰ অৱস্থা ক্ৰমে বেয়াৰ পৰা বেয়াৰ ফালেহে যাব ধৰিলে লগে লগে মোৰ অন্তৰ খনেও হাঁকাৰ কৰি উঠিলে। মোৰ ভাৱ হ'ল— এই ছোৱালী জনী বচাই তোলাতেই যেন মোৰ সাৰ্থকতা নিৰ্ভৰ কৰিছে। প্ৰথমে হোষ্টেলত চিন্তা কৰি, তাইৰ বেমাৰৰ বিষয়ে কিতাপ পত্ৰ পঢ়ি টোপানি খতি কৰিবলৈ ধৰিলো। তাৰ পিছত তাইৰ অৱস্থা যিমনেই বেয়াৰ ফালে ঢাল ললে সিমনেই মোৰ গাত জ্বলা জুই জ্বলিবলৈ ধৰিলে। শেষৰ ফালে তাইৰ বেডৰ কাষতে বহি ৰাতি

কটাবলৈ ধৰিলো। লগৰ সকলোৱে মোক তিব-
স্কাৰ কৰিলে। ডাক্তৰ হবলৈ গৈ ইমান চেষ্টি-
মেটেল কয় হৈছে; এজনী সাধাৰণ বেমাৰী
ছোৱালীৰ লগত লাগি মোৰ পৰীক্ষা, মোৰ
স্বাস্থ্যৰ প্ৰতি আওকনিয়া কয় হৈছে বুলি। কিন্তু
একোৱেই টলাব নোৱাৰিলে মোক। যত্নত
চট্‌ফটাই থকা সেই অকনমানি জীৱটিলৈ চাই
এদিন নিশা মই ভগবানকো প্ৰাৰ্থনা কৰিছিলো—
হে ঈশ্বৰ, লাগে মোকেই মাৰি নিয়া; তথাপি এই
অকনমানি ছোৱালী জনক জীয়াই তোলা।

সকলো মিছা হৈ গ'ল। মোৰ প্ৰাৰ্থনা
ভগবানে নুগুনিলে। মোৰ ডাক্তৰী জ্ঞানে
মৰণৰ আগত হাব মানিলে। এদিন ছোৱালীজনী
মৰি থাকিল।

তাৰ পিছত কিছু দিনলৈ মই সকলো আশা,
সকলো আস্থা হেৰুৱাই পেলাইছিলো। কিন্তু
লাহে লাহে মই প্ৰকৃতিস্থ হৈ আহিলো। পৰীক্ষা
দিয়া, পৰীক্ষা পাচ কৰি ডাক্তৰ হৈ অ'ই বোপাইৰ
আশা পূৰ্ণ কৰা চিন্তাই সেই ছোৱালী জনীৰ কথা-
বোৰ স্মৃতিৰ পাতত মাত্ৰ লেখি ৰাখিলে। কিন্তু
কি হব! তেতিয়াযে বহুত দেৱী হৈ গল।
পৰীক্ষাৰ কাৰণে সাজু হোৱাৰ সময় উকলি গ'ল।

তথাপি পৰীক্ষা দিলো। পৰীক্ষা যে ভাল
নহ'ল সেই কথা মই জানিছিলো। ঘৰলৈ গলো।
ঘৰৰ অৱস্থা দেখি এটা মাত্ৰ তপত স্ফুৰিয়াহ
কঢ়িলো।

যিদিনা পৰীক্ষাৰ ফাফল ওলাল; মই মাত্ৰ
তলমূৰকৈ বহি থাকিলো। আয়ে বেজাৰ কৰিলে।
পিতাবো মুখখন শুকাই গ'ল। মই একো

মোকোৱাকৈ পিতায়ে কলে “খেতি মই কৰিছিলো
এই বছৰো আগৰ দৰেই। কিন্তু বনীয়া বানে
মোৰ সকলো খেতি নষ্ট কৰি দিলে। সেই বুলি
মইজানো আকৌ খেতি নকৰিম?” ইংগিত বুজি-
বলৈ মোৰ বাকী নাথাকিল। আকৌ ঘূৰ
আছিলো কলেজলৈ।

তাৰ পিছত আকৌ চমাত দিন বাতি সমানে
চেঠা কৰি পৰীক্ষা দিলো। জানিলা এইবাৰ
পৰীক্ষা ভাল হৈছে। ঘৰলৈ গলো বং মনেবেই।
কিন্তু ঘৰ পাই যি দেখিলে মোৰ সকলো
সপোন, সকলো উৎসাহ হঠাতেই নাইকীয়া
হৈ গল। মই যেতিয়া ঘৰ পাওঁগৈ পিতাৰ প্ৰায়
অন্তিম অৱস্থা, যেন মোলৈকেহে বাট চাই
আছিল। চিকিৎসাৰ কাৰণে উবুৰি খাই লাগিলো।
কিন্তু কি হব! নাড়ি চাই জানিলো ডাক্তৰ
হিচাবে মোৰ আৰু কৰিবলৈ একো নাই। তথাপি
পুত্ৰ হিচাবে কৰিব লগাখিনি কৰাত মই ক্ৰতি
নকৰিলো। তথাপি এঘণ্টাৰ পিছতেই পিতাই
শেষ নিশ্বাস ত্যাগ কৰিলে মোৰ কোলাতেই।
আয়ে ইনাই বিনাই কান্দিলে। মই চকুৰে ধুৱলী
বুৱলী দেখিলো। অন্তৰখন মোৰ ফাটি যোৱা
যেন অনুভৱ কৰিলো। কেহুৱা লৰা এটাৰ দৰে
ময়ো কান্দি পেলালো। মোৰ ভাব হ'ল ডাক্তৰ
হিচাবে এয়া যেন মোৰ দ্বিতীয় পৰাজয়।

তাৰ পিছত আজি। আজি মই ডাক্তৰ
হিচাবে সম্পূৰ্ণ স্বাধীন চিত্তিয়াক বেমাৰী চোৱাৰ
ক্ষমতাবে appointment পাইছো। মোৰ
আনন্দ লাগিছে। কিন্তু লগে লগে মোৰ
লাগিছে। কিবা পাই কিবা এটা হেৰুৱাৰ ভয়ত
মোৰ অন্তৰ আত্মা শুকাই পৰিছে।

এই প্ৰবন্ধটিৰ জৰিয়তে লিখকে মধ্যযুগীয় অসমীয়া
গীতি সাহিত্যৰ এটি চমু আলোচনা দাঙি ধৰিছে।

মধ্যযুগীয়

অসমীয়া

গীতি সাহিত্য

এম, ইমৰান আলি

দ্বিতীয় বাৰ্ষিক কলা

পৃথিৱীৰ আন সাহিত্যবোৰৰ দৰে অসমীয়া সাহিত্যবোৰ আদি স্তৰ গীতৰ ওপৰত প্ৰতিস্থিত। ইউৰোপীয় সাহিত্যৰ গুৰি যি দৰে গ্ৰীক সভ্যতা আৰু মহাকাব্যবোৰ, সেইদৰে ভাৰতীয় সাহিত্যবোৰ গুৰি বাৰাণস, মহাভাৰত আদি কাব্যবোৰ। সেই কাৰণেই বেচি ভাগ ভাৰতীয় সাহিত্যত ধৰ্ম্মৰ আচোৰ পৰা দেখা যায়। পণ্ডিতসকলৰ মতে অসমীয়া ভাষাৰ জন্ম হয় প্ৰায় নবম শতিকাৰ পৰা দ্বাদশ শতিকাৰ ভিতৰত। নব্য-ভাৰতীয় আৰ্য ভাষাৰ পূৰ্বী মাগধী অপভ্ৰংশৰ পৰা উৰিয়া, বিহাৰী, বঙালী, আদি প্ৰাদেশিক ভাষাৰ দৰে অসমীয়া ভাষাৰো জন্ম হয় মাগধী অপভ্ৰংশৰ পৰা। ভাষাবিদসকলে অসমীয়া ভাষাক জন্মৰ পৰা বৰ্ত্তমানলৈকে বিভিন্ন যুগত ভাগ কৰিছে। যেনে :— আদিযুগ : অসমীয়া ভাষাৰ জন্মৰ পৰা শঙ্কৰদেৱলৈকে, মধ্যযুগ বা উন্নতিৰ যুগ : শঙ্কৰ-

দেৱৰ পৰা ইংৰাজসকল অহালৈকে আৰু বৰ্ত্তমান যুগ : ইংৰাজ ৰাজত্বৰ আৰম্ভনিৰ পৰা বৰ্ত্তমানলৈকে। ইয়াৰে মধ্যযুগ বুলিলে শঙ্কৰদেৱৰ কিছূ আগৰ পৰা অৰ্থাৎ খৃষ্টীয় চতুৰ্দশ শতিকাৰ আৰম্ভনিৰ পৰা মিচনেৰীসকল অহালৈকে অৰ্থাৎ উনবিংশ শতিকাৰ আৰম্ভনিলৈকে বুলি ধৰিব পাৰি। ইয়াকো আকৌ আলোচনাৰ সুবিধাৰ্থে বিশেষ তিনি শ্ৰেণীত ভগাইছে। যেনে : (ক) প্ৰাক্-শঙ্কৰী যুগ, (খ) শঙ্কৰীযুগ (গ) শঙ্কৰোত্তৰ যুগ।

চতুৰ্দশ শতিকাৰ পৰা শঙ্কৰদেৱলৈকে প্ৰাক্-শঙ্কৰী যুগ বুলি অভিহিত কৰা হৈছে। প্ৰাক্-শঙ্কৰী যুগৰ গীতবোৰ লৌকিক আৰু প্ৰকৃতিমূলক। এই যুগৰ ৰচনাবোৰ সভয়ে কবিৰ কোনো সদাশয়ব্যক্তি বা ৰাজবংশৰ পৃষ্ঠপোষকতাত ৰচিত হৈছিল। সকলোবোৰ

গীততে কবিসকলৰ নিহত্ব প্ৰতিভা অতি স্পষ্ট
ভাবে প্ৰতিকলিত হোৱা দেখা যায়। এই
গীতবোৰ ধৰ্ম্মীয় ভাবৰ পৰা সম্পূৰ্ণ মুক্ত
আছিল। মাধব কন্দলী প্ৰাক শঙ্কৰী যুগৰ
শ্ৰেষ্ঠ কবি। তেখেতে বাল্মিকীবামায়ণ খন
পোন প্ৰথমে অসমীয়ালৈ ভাঙনি কৰে যদিও
বামায়ণ খন পদতঃ বচনা কৰিছিল। তথা-
পিতো তেখেতৰ প্ৰকাশভঙ্গীৰ গতিশীলতা,
আবেগমূলক চিত্ৰ ধৰ্ম্মিতা আৰু বৰ্ণনাৰ ক্ষিপ্ৰ-
তাই তেখেতৰ বচনাক গীতিধৰ্ম্মী কবি তুলিছে।
মাধবকন্দলীয়ে উপমা নিদৰ্শনত যমক, অন্ত-
প্ৰাস আদি বিভিন্ন অলংকাৰেৰে বামায়ণখন
সৰ্বসাধাৰণ মানুহৰ সুপাঠ্য কৰি তুলিছে।

মাধব কন্দলীৰ পিছতে প্ৰাক-শঙ্কৰী যুগৰ
গীতি সাহিত্য বুলিলে প্ৰধানকৈ পাঁচালি বা
মনসা সাহিত্যক ধৰিব পাৰি। শক্তি পূজাৰ
লগত পাঁচালীয়া কিবা এটা সম্পৰ্ক থকাৰ
কাৰণেই বৈষ্ণৱ যুগৰ সমসাময়িক হৈয়ো তেওঁ-
লোকৰ প্ৰভাবৰ পৰা মুক্ত আছিল। পাঁচালী
সাহিত্যৰ ছটা ধাৰাৰ কথা পোৱা যায়। এটি
হ'ল পৌৰাণিক শাখা, আনটি মনসা শাখা।
এই ছয়োটা শাখাৰ কবি বিলাকৰ ভিতৰত
দূৰ্গাবৰক শ্ৰেষ্ঠ বুলি আখ্যা দিব পাৰি। দূৰ্গা-
বৰে পূৰ্ব কবি অপ্ৰমাদী মাধব কন্দলীৰ আল-
মত বামায়ণ খন গীতত বচনা কৰে। দূৰ্গাবৰ
বামায়ণৰ বৈশিষ্ট্য হ'ল ইয়াত পুৰণি কামৰূপৰ
বাস সঙ্গীতৰ বন্ধাৰ শুনিবলৈ পোৱা যায়।
দূৰ্গাবৰ বচিত আন এখন মনসা শাখাৰ পুথি
হ'ল 'বেউলা আখ্যান'। গীতি বামায়ণৰ দৰে
বেউলা আখ্যানৰ গীতবোৰো বাগ-বাগিনীযুক্ত।
পৌৰাণিক শাখাৰ আন এজন কবি হ'ল পীতা-

দ্বৰ। তেওঁৰ বচিত 'ইয়া পৰিচয়' কাব্যখন
গীত আৰু পদৰ সমষ্টি। এই গীতবোৰেই
তেখেতৰ কবি প্ৰতিভাৰ স্বৰূপ—প্ৰকাশৰ
উৎকৃষ্ট নিদৰ্শন। যদিও উয়া পৰিচয়খন ভাগৱ-
তৰ আপনত বচনা কৰিতে ইয়াৰ গীতবোৰ
কবিৰ নিজা সৃষ্টি। আন এজন কবি মনকবৰ
বচিত পদ্মপূৰাণৰ আশ বিশেষৰূপে উদ্ধাৰ কৰা
হৈছে। যিয়েই নহওক যিখিনি উদ্ধাৰ কৰা
হৈছে সেইখিনিৰ মাজতই মনকবৰ কবি
প্ৰতিভা আমি বিচাৰি পাওঁ আৰু আজিও
সেই গীতবোৰ 'সাবনেৰ গীত' বা 'পোন্ধ্ৰাৰ
পাঞ্চালী' বুলি জনা যায়। তেখেতৰ বচনাৰ
বৈশিষ্ট্য হ'ল লৌকিক আৰু বসৰ প্ৰাচুৰ্য্য।
অসমীয়া সঙ্গীতৰ যিবিলাক গীত বুকুনাগী
নামে সকলোৰে পৰিচিত তাৰ বচক হল স্ককবি
নাৰায়ণদেৱ। সময়ৰ ফালৰ পৰা তেখেতে
শঙ্কৰদেৱৰ পৰবৰ্ত্তী হলেও বচনাৰ ফালৰ পৰা
পাঞ্চালী কবিসকলৰ লগত একেলগে উল্লেখ কৰিব
পাৰি। স্ককবি নাৰায়ণদেৱৰ বচনতে পুৰণি
অসমৰ সামাজিক আচাৰ ব্যৱহাৰ, বেচা বেচাৰ,
শিল্প কৰ্ম্ম আদি সকলোৰে আভাস পোৱা
যায়। তেওঁৰ বিশেষত্ব হ'ল ইয়াৰ ভালেখিনি
বৈষ্ণৱ ভাৱ বা কথা সম্পৰ্কীয় ক্ৰম, কান্ধ,
কানাই, বাধা, মৃন্দাবন, গোপ গোপীৰ লগত
জড়িত। পাঞ্চালী সাহিত্যৰ বচনাসমূহ বিশেষ-
কৈ ওজাপালিয়ে গাবৰ ইন্দ্রেণ্যে বচনা কৰা
হৈছিল।

শঙ্কৰী যুগৰ সাহিত্য বিশেষকৈ বৈষ্ণৱ
ধৰ্ম্মৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি বচিত হৈছে।
“এলিজাবেথীয় যুগৰ সাহিত্যৰ দৰে শঙ্কৰী যুগৰ
সাহিত্য নিশ্চিত ভাবে যোগাঙ্ক, কোনো
বিষাদ, অবসাদ, বা সন্দেহবাদৰ ইয়াত
ঠাই

নাই”। শঙ্কৰী যুগৰ বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰ বৰগীত আৰু ভটিমা এই দুটা ধৰাই প্ৰধানকৈ প্ৰভাব বিস্তাৰ কৰিছে। চতুৰ্দশ শতিকাতে প্ৰতিস্থিত হোৱা অসমীয়া সাহিত্যত শঙ্কৰী সাহিত্যই পোনতে সুরগা চৰালে। যদিও এই সাহিত্যৰ উদ্দেশ্য ধৰ্ম প্ৰচাৰেই মুখ্য আছিল তথাপিহে সেয়েই অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত “সোণালী যুগৰ” পাতনি মেলিলে। শঙ্কৰদেৱ ইয়াৰ গুৰি ধৰোতা আছিল। শঙ্কৰদেৱ আৰু তেওঁৰ শিষ্য মাধৱদেৱে ৰচিত বৰগীত, যাক ডা’ বানী কান্ধ কাকতীৰ ভাষাৰে কবলৈ কলে “Noble Numbers”, অসমীয়া গীতি সাহিত্যৰ ভৰালত এক অভিনৱ দান। এই গীতবোৰত শঙ্কৰদেৱে ব্ৰজাৱলী নামৰ কৃত্ৰিম ভাষাৰ অৰুত বণা কৰিছিল। ভাষাৰ বাহিৰেও ইয়াৰ আন এটা বৈশিষ্ট্য হৈছে স্তবৰ। নৃত্য-গীত কলা বিশাৎ শঙ্কৰদেৱ আৰু কোকিল কষ্টি মাধৱদেৱৰ পৈণত প্ৰতিভাৰ পৰশত ই উচ্চ মান বিদীষ্ট স্তবলৈ উঠিছে। আৰু ইয়াক সেই ক’বণেই অসমীয়া মাৰ্গ বা ক্লাচিকেল সঙ্গীত (Classical Music) বুলি আখ্যা দিছে। শঙ্কৰদেৱৰ ৰচিত বৰগীতবোৰ প্ৰাৰ্থনা-মূলক আৰু মাধৱদেৱ ৰচিত বৰগীতৰ বেছি ভাগেই শিশু কৃষ্ণৰ বাল্যজীৱনৰ বংবেৰঙৰ আলেক্ষা চিত্ৰিত হোৱা দেখা যায়।

আন এবিধ গীত হ’ল ভটিমা। ভটিমা বিলাক তিনি শ্ৰেণীত ভগোৱা হৈছে। নাটকীয় ভটিমা, দেৱভটিমা আৰু ৰাজ ভটিমা। মাধৱদেৱে এই তিনিশ্ৰেণী ভটিমাৰ লগত আৰু এক শ্ৰেণী ভটিমাৰ সংযোগ কৰে। সেয়ে হ’ল গুৰু ভটিমা। ভটিমা শব্দটোৰ অৰ্থ স্তুতি

বা প্ৰাৰ্থনা। ছন্দ আৰু শব্দ সংযোজনৰ চাতুৰ্যা আৰু গান্ধীৰ্যা, অল্পপ্ৰাস ধ্বনি, প্ৰতিধ্বনিৰ উপ-যুক্ত প্ৰয়োগৰ কাৰণে উৎকৃষ্ট সঙ্গীতৰ শাবীত স্থাপন কৰিব পাৰি। বৰগীতৰ দৰে ভটিমা-বোৰৰ ভাষাও ব্ৰজাৱলী।

বৰগীত আৰু ভটিমাবোৰৰ বাহিৰেও অঙ্কৰ ব্যৱস্থা কৰা আৰু এবিধ গীত পোৱা যায়। সেইবোৰক স্ক্ৰীয়াইক নাটৰ গীত বুলিব পাৰি। বৰগীতৰ দৰেই এই গীতবোৰতো ভক্তিৰ উচ্চাস বিদ্যমান। তথাপিহে বিষয় বস্তুৰ মৌলিকতা আৰু প্ৰকাশ ভঙ্গীৰ বৈশিষ্ট্যৰ বাবে সেইবোৰ বৰগীতৰ লগত একে শাবীত স্থান দিব নোৱাৰি।

শঙ্কৰী যুগৰ সমসাময়িক আৰু কেবাজনো কবিৰ লেখনি পোৱা যায়। এই সকল হ’ল ৰামসৰস্বতী, অনন্ত কন্দলি, কবি শেখৰ, ৰামচৰণ ঠাকুৰ, গোপালদেৱ, উদাৰ গোবিন্দ আৰু পুৰুষোত্তম ঠাকুৰ। এওঁবিলাকে মহা পুৰুষ ছন্দৰ আৰ্হিতেই গীত ৰচনা কৰিছে। বিষয় বস্তুৰ বৰ্ণনা, ভাষা আৰু অলঙ্কাৰৰ প্ৰয়োগত বৰগীতৰ প্ৰভাব এটোৰত স্পষ্ট। এই গীতবোৰৰ বৈশিষ্ট্য হ’ল ৰাধা চৰিত্ৰ। ৰামসৰস্বতীক অসমৰ বাস বুলি আখ্যা দিছে। তেখেতে মহাভাৰতৰ বিভিন্ন পৰ্ব আৰু বধকাব্য ৰচনা কৰাৰ উপৰিও সংস্কৃত গীতগোবিন্দ অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰে। ৰামসৰস্বতীৰ গীতগোবিন্দ, জয়দেৱৰ আক্ষৰিক অনুবাদ নহয়। শব্দ যোজনা আৰু পাৰিপাটী ভাবাবেগৰ প্ৰকাশ আৰু বৰ্ণনাৰ ক্ষিপ্ৰতাই তেখেতৰ ৰচনা সজীৱ আৰু সৰস কৰি তুলিছে। ৰামচৰণ ঠাকুৰৰ গীতবোৰ বৰগীতৰ আদৰ্শ

বচনা কৰা যদিও এইবোৰক বৰগীত বুলি
আখ্যা দিব নোৱাৰি। এই গীতবোৰৰ বৈশিষ্ট্য
হল কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰকে বিশ্লেষণ কৰি দেখুৱা।
অৱশ্যে ইয়াত কৃষ্ণৰ যৌৱন অৱস্থাৰ চৰিত্ৰকহে
অঙ্কন কৰিছে।

শঙ্কৰী যুগৰ আৰু শঙ্কৰোত্তৰ যুগৰ মাজত
সীমাৰেখা টানিব নোৱাৰি। যিহেতু শঙ্কৰো-
ত্তৰ যুগ, শঙ্কৰী যুগৰ ক্ৰমবিস্তাৰ মাথান।
বচনা বীতিৰ ফালৰ পৰা শঙ্কৰোত্তৰ যুগ
বিশেষকৈ কথা সাহিত্যৰ যুগ বুলিব পাৰি যদিও
তাৰ মাজতে বচনা কৰা কেবাজনো কবিৰ গীত
পোৰা গৈছে। সেইসকলৰ ভিতৰত দৈত্যাৰি
ঠাকুৰ, অনিকন্দেৱ, শ্ৰীৰাম আতা, বহ্মনি,
বামানন্দ, বামকৃষ্ণ, বিশ্বপুৰী মহাদেৱ কদ্রসিংহ,
শিৱসিংহ, কবিৰাজ চক্ৰৱৰ্তী, কবিৰাজ দ্বিজ মাধৱ
দাস, দীন দ্বিজ আদি প্ৰধান। এই যুগত ছটা
ভাষাৰ গীত পোৱা যায়। এটি হ'ল ব্ৰজাৱলী
ভাষাৰ, আনটো হল বিগ্ৰহ অসমীয়াত বচনা কৰা
সাহিত্য। এই যুগৰ গীতত ভক্তি ভাবতকৈ
লৌকিকতাইহে বিশেষ স্থান লাভ কৰিছিল।
সাধাৰণতে শঙ্কৰ মাধৱৰ ব্যৱহৃত বাগকে এই যুগৰ
গীত বচক সকলে গ্ৰহণ কৰিছিল যদিও পশ্চিমা
ধন শ্ৰী, বঙ্গ-ভাটয়ালী, পাহাৰী ভৈৰৱী শ্ৰুত মাল্লাৰ
আদি নতুন বাগৰ সমাবেশ এওঁলোকৰ গীতত
দেখা যায়। এই গীতিকাৰ সকলৰ বচনাত আন
এটি লক্ষণীয় পৰিবৰ্তন হল গীতবোৰ কৃষ্ণৰ চৰি-
ত্ৰৰ লগত বাধা চৰিত্ৰৰ অঙ্কন। যদিও মাধৱ-
দেৱে তেখেতৰ বচনাত বাধাক চিত্ৰিত কৰা দেখা
যায়, সেয়া এজনী বয়সীয়াল গোপিনী হিচাবেহে
দেখা দিহে। কিন্তু শঙ্কৰোত্তৰ যুগৰ কবি সকলে
বাধাক কৃষ্ণক প্ৰণয়িনী ৰূপে অঙ্কিত কৰিছে।

খৃষ্টীয় অষ্টাদশ শতিকাৰ লগে লগে অসমীয়া
সাহিত্যত থকা ধৰ্মীয় ভাব কমি আহিল। অকল
মত্ৰ সমূহতে আগৰ ধৰ্মীয় ভাৱৰ ওপৰত ভিত্তি
কৰি গীত, কাব্য, নাট আদি বচনা হ'ব ধৰিলে।
মত্ৰ সমূহত এই গীত বচক সকলৰ ভিতৰত প্ৰেম-
ভূষণ, কৈবল্যানন্দ, কাৰ্টনি পাবৰ শ্ৰুমানন্দ, শুকদেৱ
আদি গোসাঁই সকলৰ নাম উল্লেখযোগ্য। পণ্ডিত
সকলে অনুমান কৰে যে এই সময় চোৱাত বহুতো
গীত বচকে এওঁলোকৰ বচনা সমূহ মহাপুৰুষ
ছন্দৰ নাম দি প্ৰচাৰ কৰিছিল। যদিও বৰগীতৰ
আদৰ্শতে এইবোৰ বচনা পৰিছিল, তথাপিহে
ইয়াত মৌলিকতাৰ অভাৱ দেখা যায়।

আহোম সকলৰ দিনত বুৰঞ্জী সাহিত্যই
বিশেষকৈ প্ৰাধিক্য লাভ কৰিছিল যদিও তাৰ মাজে
মাজে সাহিত্যৰ আন আন বিভাগবোৰো কম :ৰহি
পৰিমাণে পৰিপূৰ্ণ নোহোৱাকৈ থকা নাছিল।
অৱশ্যে এই কাল চোৱাত বচিত হোৱা গীত সমূহ
ধৰ্মীয় ভাৱৰ পৰা সম্পূৰ্ণ মুক্ত আছিল যেন লাগে
যদিও ছই এটা গীতত অৱশ্যে ইয়াৰ পৰশ নপৰাকৈ
থকা নাছিল। আহোম ৰজা সকলৰ কেবাজনো
স্বৰ্গদেৱে অসমীয়া সাহিত্যৰ পৃষ্ঠপোষকতা
কৰিছিল। সেইসকলৰ ভিতৰত কদ্রসিংহ আৰু
শিৱসিংহৰ নামেই উল্লেখযোগ্য। ছয়োজনা স্বৰ্গ-
দেৱে বচনা কৰা কেবাটাও গীত পোৱা গৈছে।
এওঁলোক ছন্দৰ বচনাত স্পষ্টকৈ নহলেও কোনো
কোনো ঠাইত বাধাকৃষ্ণৰ কাহিনীৰ পৰশ পৰা
দেখা যায়। এই সময় চোৱাত লোকগীতো
বচিত হৈছিল। জয়মতী কুৰ'ৰীৰ গীত, পছমী-
কুৰ'ৰীৰ গীত, গোৰীনাথ সিংহৰ গীত, বৰফুৰ
গীত আদি। এই গীত সমূহৰ মাজতে সেই
সময়ৰ এখন ছবছ প্ৰতিচ্ছবি প্ৰতিফলিত হৈ

অলোচনী

আছে । তানোপনিও ইচলান ধর্মুৰ তদসমূহৰ
 প্ৰচাৰ কৰিবৰ কাৰণে সেই সময়ত 'অজ্ঞান কবি'ৰ
 'ভাৰ্মিলন' আদি কেবাজনো মুছলমান ধৰ্মীয়
 লোকে 'ভিকিব' আৰু 'ভাৰ' নামৰ এক শ্ৰেণীৰ
 গীত ৰচনা কৰে । এইদৰে চতুৰ্দশ শতিকাৰ পৰা

উনবিংশ শতিকালৈ একেধাৰে অসমীয়া গীতি
 সাহিত্যৰ এটি অবিচ্ছিন্ন সোঁত প্ৰবাহিত হৈ
 আছে । ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ পিচত অসম ইংৰাজৰ
 হাতলৈ যোৱাৰ লগে লগে অসমীয়া গীতি সাহি-
 ত্যও নতুন ভাৱ ধাৰাৰে প্ৰবাহিত হল ।

“ভাবেই সৌন্দৰ্য্য” —

প্লেট

“ক্ষীৰনেই সৌন্দৰ্য্য” —

ছাৰনিছেভস্কি

অসমীয়া

উপন্যাস

সাহিত্য

শ্ৰীমদন চন্দ্ৰ ডেকা

দ্বিতীয় বাণিক কলা।

অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ ধাৰাবাহিক আৰু ক্ৰমবিকাশৰ কথাৰে বহুল নকৰি এই প্ৰৱন্ধত প্ৰকাশিত কেইখনমান উপন্যাসৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিবলৈ মনস্থ কৰিছো। কম সংখ্যক হলেও সকলোবোৰ উপন্যাসৰ বিষয়ে আলোচনা সম্ভৱপৰ নহয়। প্ৰথম উপন্যাস 'কামিনী কান্ত'ৰ পৰা আৰম্ভ কৰি এতিয়ালৈকে প্ৰকাশ হোৱা উপন্যাসৰ বিৱৰণ দিয়াটো আমাৰ পক্ষে টান। প্ৰকাশ পোৱা উপন্যাস কেইখনৰ দোষ-ত্ৰুটিৰ বিষয়ে কিছু আলোচনা কৰা হৈ এই প্ৰৱন্ধৰ উদ্দেশ্য।

দোষ ত্ৰুটিৰ বিষয়ে কোৱাৰ আগতে উপন্যাস সম্পৰ্কে সাধাৰণ ভাৱে কিছু আলোচনা কৰাটো উচিত হ'ব। উপন্যাস, চুটি গল্প, কবিতা আদি সাহিত্যৰ বিভাগবোৰৰ কোনোটোৰে সম্যক আৰু প্ৰকৃত সংজ্ঞা দাঙি ধৰাটো টান কাম। অৱশ্যে বাখ্যা কৰি কিছুদূৰ বুজাই কৰ পাৰি। ৰাস্তৰ জীৱনৰ কলাত্মক চিত্ৰ অন্ধৰ্ণেই উপন্যাসৰ মুখ্য উদ্দেশ্য। যুগৰ পৰিবৰ্তনে মানুহক যেতিয়া বুদ্ধি আৰু জ্ঞানৰ লগতে এটি যুক্তিবাদী মন দিলে তেতিয়াই কাল্পনিক, বোম্বাৰ্জকৰ সাহিত্যৰ ঠাইত

আমাৰ উপন্যাস সাহিত্যৰ আদৰ্শ হ'ব লাগিব কেৱল প্ৰসাধন আনিবৈ ধুনীয়াটোক সজোৱা মুখ এখনৰ ঘিটো সৌন্দৰ্য্য তাৰ উপাসনা কৰাৰ দৰে হৈছে বুজিব পাৰি।" কিন্তু কিয় ?

বস্তুরাদী উপন্যাস, চুটি গল্প আদিয়ে অৱিকাৰ কৰিলে। আধুনিক যুগত উপন্যাস সাহিত্যই মানৱ জীৱনৰ ব্যাপক চিত্ৰাঙ্কণৰ মাধ্যম। ই আধুনিক যুগৰ মহাকাব্য স্বৰূপ। চুটি গল্পৰ জনপ্ৰিয়তা উপন্যাসতকৈ অধিক হলেও ইয়াৰ পৰিসৰ ঠেক। ই মানৱ জীৱনৰ একোটি মূৰ্ত্তী-কহে মূৰ্ত্তী কৰি তুলিব পাৰে। সাহিত্যৰ বন্ধুত্ব মানৱ জীৱনৰ ব্যাপক চিত্ৰ বিচাৰিবলৈ হলে আমি উপন্যাসৰ কাৰ চাপিব লাগিব। সেয়েহে আধুনিক যুগত উপন্যাসৰ জনপ্ৰিয়তা চুটি গল্পৰ পিছতে।

প্ৰথম অসমীয়া উপন্যাস 'কামিনী কান্ত' প্ৰকাশ হয় ইং ১৮৭৭ চনত। গতিকে অসমীয়া

উপন্যাস সাহিত্যৰ জীৱনকাল এশ বছৰো হোৱা নাই। সেই বুলিয়েই এই কালচোৱা উলাই কৰিব পৰা বিধৰ নহয়। কবি শক্তিৰ এই ব্যাহুক বস্তুৰ যুগত এটা জাতিৰ সাহিত্যৰ এটা বিভাগে পৰিপূষ্টি লাভ কৰিবলৈ শ. শ বছৰ নেলগে। অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্য সবল ভাৱে প্ৰতিষ্ঠিত হ'বলৈ এই সময়চোৱাই যথেষ্ট।

অসমীয়া উপন্যাসৰ আলোচনা প্ৰসঙ্গত উপন্যাস সম্ৰাট বৰুণীকান্ত বৰদলৈ দেৱৰ বিষয়েও ছ-আৰাৰ উল্লেখ নকৰিলে উচিত নহ'ব। তেখেতক উপন্যাস সম্ৰাট বোলা হয় অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ চালুকীয়া অৱস্থাতে আঠখনকৈ উপ-স্থাস লিখি অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ ভেটি দৃঢ় কৰি থৈ যোৱাৰ বাবে। যি সময়ত অসমীয়া উপন্যাসে এটা সুস্থ গঢ়েই পোৱা নাছিল সেই সময়ত বৰদলৈদেৱে নিষ্ঠাৰে লিখনি ধৰি যোগোৱা বৰুণীৰ বাবে তেখেত “উপন্যাস সম্ৰাট” উপাধিৰ যোগা। আজিও আন বহুত লিখকতকৈ বৰদলৈদেৱে শ্ৰেষ্ঠ দাবী কৰিব পৰা হৈয়ে আছে। তথাপি বৰদলৈ প্ৰকৃততে শ্ৰেষ্ঠ ঔপন্যাসিক আছিল বুলি কব নোৱাৰি। তেখেতৰ লিখনৰ পৰা বুৰঞ্জীমূলক উপস্থাস কেইবাখনো ওলাল যদিও একপ্ৰকাৰে তেখেতৰ উপন্যাসসমূহ বুৰঞ্জীৰ গল্পহে। “মিৰি জীৱনীত” অৱশ্যে পূৰ্ণাঙ্গ মিৰি সমাজৰ চিত্ৰ আছে। সমালোচকৰ মতে সেই সময়ৰ সমাজখন বৈচিত্ৰহীন হোৱাৰ বাবে উপন্যাসৰ সমল তাত নাছিল। কিন্তু ই এটা আত্ম প্ৰৱৰ্ত্তন। বৰদলৈৰ সমসাময়িক ভাৱে সুস্থ নহলেও অসমীয়া সমাজ এখন আছিল। প্ৰতিভাশালী লিখকে যি কোনো

সমাজৰ পটভূমিতে উৎকৃষ্ট সাহিত্য সৃষ্টি কৰিব পাৰে। অৱশ্যে এই কথা স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব যে বৰদলৈদেৱৰ সাধনা আৰু ঐকান্তিকতা আজিও আমাৰ বাবে অনুপ্ৰেৰণাৰ বিষয় বা সমল।

আজিৰ যুগত ব্যক্তি, সমাজ আৰু সাহিত্যক পৃথক পৃথককৈ চাব নোৱাৰি। বোমাটিক যুগৰ দৰে সমাজ ত্যাগ কৰি নিৰলে কৰিতা বচি ব্যক্তিগত জীৱনৰ হা-ছমূনিয়াহেৰে সাহিত্য সৃষ্টি কৰাৰ দিন আজি নাই। আজিৰ সাহিত্যত সমাজৰ সমূহীয়া জীৱনৰ সুখ-দুখ, হাঁপি-কান্দোনেৰে ঠাই পায়, আৰু তাকে কৰিবলৈ হলে সাহিত্যিকসকলে সামাজিক জীৱনৰ লগত নিবিড় সম্বন্ধ ঘটাই জীৱনৰ সমস্যা-সমূহক গভীৰ ভাৱে উপলব্ধি কৰিব লাগিব। কিন্তু আজিও আমি অসমীয়া উপন্যাসত ভাৱ বিলাপী পুৰুষ নাৰীৰ সস্তীয়া প্ৰেমৰ কাহিনীকে পঢ়ি আছো। অসমীয়া ঔপন্যাসিক সকলৰ জীৱনৰ সমস্যাসমূহৰ প্ৰতি থকা উদাসীনতাই ইয়াৰ প্ৰধান কাৰণ। তেওঁলোকৰ বাস্তৱ আভিষ্কৰণৰ প্ৰতি ধাউতি কম। পথাৰৰ বোকা পানী নখচাকৈ কৃষি বিভাগৰ বিষয়াই বিপোর্ট দিয়াৰ দৰে ঔপন্যাসিক সকলেও নগৰৰ জইং-কমতে বহি কৃষক জীৱনৰ পুঞ্জীভূত দুখ-বেদনা, হা ছমূনিয়াহ উপলব্ধি কৰিব খোজে। হয়তো তেওঁলোকে ভাৱে - যি সকল কৃষকে হাড় ভগা পৰিশ্ৰমৰ বিনিময়ত জীৱন ধাৰণ কৰিছে সাহিত্যত তেওঁলোকৰ জীৱনৰ চিত্ৰ আঁকি সহানুভূতি পদৰ্শন কৰা উচিত। অসমীয়া 'গাৱঁলীয়া কৃষক জীৱনৰ আধাৰত আমাৰ বহুতো উপন্যাস

ৰচিত হৈছে। অথচ সেইবোৰে পাঠকৰ অন্ত-
 বত বেখাপাত কৰিব পৰা নাই। ইয়াৰ
 কাৰণ লেখকৰ উপলদ্ধিৰ তবলতা। যি কথা
 লেখকে নিজেই গভীৰ ভাৱে উপলদ্ধি কৰিব
 নেজানে, সেই কথাবে পাঠকৰ হৃদয় তন্ত্ৰীত
 আলোড়ন তোলা টান। তুলিলেও সি স্থায়ী
 নহয়। মানুহ হিচাবে একে অথচ সমাজৰ
 চকুত নিম্নস্তৰৰ বহুৱা শ্ৰমজীৱিসকলৰ চিত্ৰও
 অসমীয়া ঔপন্যাসিকে আঁকিছে। কিন্তু সাৰ্থক
 ভাৱে নহয়। ঠিকাদাবে বহুৱাৰ মৰ্মবেদনা
 উপলদ্ধি নকৰাৰ দৰে অসমীয়া ঔপন্যাসিকেও
 কাৰ চাপি গৈ তেওঁলোকৰ বুকুৰ বেদনা
 উপলদ্ধি কৰিব জনা নাই। লেখকৰ অভিজ্ঞ-
 তাৰ দৈনত্যাৰ বাবে আমাৰ উপন্যাস সাহিত্য
 আজিও দুৰ্বল হৈয়ে আছে। অৱশ্যে লেখকৰ
 অভিজ্ঞতাপুষ্ট মনৰ পৰিচয় দিব পৰা হুই এখন
 উপন্যাস নোলোৱা নহয়। তথাপি সমূহ অস-
 মীয়া উপন্যাসৰাজিৰ তুলনাত সি নগন্য। এই
 ক্ষেত্ৰত বীণা বৰুৱাৰ “জীৱনৰ বাটত” আৰু
 বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্যৰ “ইয়াক ইঙ্গম”ৰ নাম
 বিশেষ ভাৱে উল্লেখযোগ্য। “জীৱনৰ বাটত”
 উপন্যাসখনত আমাৰ গাৱঁৰ সমাজখন মূৰ্ত্ত হৈ
 উঠিছে। সকলো ফালৰ পৰা চালিজাৰি চাই
 ইয়াকইঙ্গমকে এতিয়ালৈকে প্ৰকাশ হোৱা উপন্যাস
 সমূহৰ ভিতৰত শ্ৰেষ্ঠ স্থান দিব পাৰি। এই
 উপন্যাস খনৰ পাতে পাতে লেখকৰ অভিজ্ঞতা
 আৰু গভীৰ উপলদ্ধিৰ পৰিচয় পোৱা যায়।
 ‘ইয়াক ইঙ্গম’ সম্পৰ্কে আব্দুল মালিকদেৱে
 কোৱা কথাখিনি বেচ প্ৰনিধানযোগ্য—“মোৰ
 মনেৰে কিতাপখন ছটা কাৰণত সাহিত্যকীৰ্ত্তি।
 প্ৰথম কথা—এজন মানুহে নিজে নগা নহৈও

নগা জীৱনৰ নিচিনা এটা আচহুৱা জীৱনৰ
 যি চিত্ৰ আঁকিলে তাক নগা জীৱন নজনা
 মানুহে পঢ়িও ক’তো বৰ নেমাগে। দ্বিতীয়
 কথা—নগা জীৱনৰ Transitional Period
 টোৰ ওপৰত লিখা কিতাপখন essay নহয়।
 ই এখন “Human document” (হৃন্দৰ,
 প্ৰথম বছৰ, প্ৰথম সংখ্যা)।

অসমীয়া উপন্যাস লেখকৰ জীৱনৰ বিচিত্ৰ
 অভিজ্ঞতাৰ লগত পৰিচয় নথকাৰ প্ৰমান পোৱা
 যায় উপন্যাসবোৰৰ বিষয়বস্তুত। ভেৰাৰ পালৰ
 এটা যেনিয়ে যায় গোটেই পালটোৱে তেনিয়ে
 যোৱাৰ দৰে অসমীয়া উপন্যাস বচক সকলেও
 অন্ধভাৱে পূৰ্ব প্ৰদৰ্শিত গতানুগতিক পথেৰেই
 আগ বাঢ়িছে। যাৰ স্বকায় উপলদ্ধি আৰু
 মৌলিকতাৰ অভাৱ তাৰ পক্ষে নতুন পৰ্য্যক্ষ
 নিৰীক্ষণ কৰাতকৈ অন্ধ অনুকৰণেই প্ৰশস্ত
 পথ। আমাৰ প্ৰায়ভাগ উপন্যাসৰে মূল
 বিষয় বস্তু পুৰুষ-নাৰীৰ মাজত ওপজা জৈৱিক
 প্ৰেম। প্ৰায় ভাগ উপন্যাসতে লেখকৰ ‘যৌন
 স্পৃহাজনিত প্ৰাৱল্য’ ফুটি উঠিছে। সাহিত্যৰ
 পৰা পুৰুষ নাৰীৰ প্ৰেমক একাধৰীয়া কৰি
 থোৱাৰ যুক্তি বা উপায় নাই সঁচা; কিন্তু
 সিয়েই যদি লেখকৰ মনৰ সমস্ত পৰিধি আগুৰি
 থাকে তেন্তে মানুহৰ আনবোৰ অহুভূতি আৰু
 সমস্যাক তেওঁ ৰূপ দিব কেতিয়া—? যিটো
 বস্তু আমাৰ জীৱনৰ এটা মাত্ৰ অংশ
 তাৰেই যদি সৰ্ব্বম্ব বুলি ধৰা যায় তেন্তে
 তাৰ পৰিণতি কি হব সি সহজেই অনুমেয়।
 এইটো কাৰণতে আমাৰ উপন্যাস সাহিত্যৰ
 আদৰ্শটো “হাত ভৰি কোঙা, কেৱল প্ৰসাধন
 আদিৰে ধুনীয়াকৈ সজোৱা মুখ প্ৰাণৰ যিটো

সৌন্দৰ্য্য, তাৰ উপাসনা কৰাৰ দৰে হৈছে বুলিব পাৰি।" (ব্যপচন্দ্র মহাশ্ব, 'জীৱন আৰু সাহিত্য',)। এনে একপক্ষীয় সাহিত্যই জাতি গঠনত অথবা জাতিক প্ৰতিনিধিত্ব কৰাত কিমান দূৰ অংশ লব পাৰে সি ভাবিবলগীয়া কথা। অৱশ্যে পলমলৈকে হলেও সম্প্ৰতি দুই এজন পেনেট সকলো নহয় বুলি উল্লিখিত কবি জীৱনৰ আন আন দিশেৰেও মন দিছে। অসমীয়া চুটি গল্পৰ জন্ম অসমীয়া উপন্যাসৰ পাচতহে। সেই চিত্ৰে চাবলৈ গলে আমাৰ চুটি গল্প সাহিত্যৰ অগ্ৰগতি উল্লেখযোগ্য। অসমীয়া চুটি গল্পই জীৱনৰ বিচিত্ৰতাক আকোৱালি লব পাৰিছে। অথচ তাৰ তুলনাত উপন্যাস সাহিত্য বহুত পিছ পৰি আছে।

চাৰিত্ৰিক বৈশিষ্ট্যহীন উপন্যাসৰ কাহিনী ভাগ আৰু পটভূমি যিমানেই আকৰ্ষণীয় নহওঁক লাগে সি স্থায়িত্ব লাভ কৰিব নোৱাৰে। পঢ়ি উঠাৰ পাচত তেনে উপন্যাসৰ প্ৰতি পাঠকৰ কোনো আকৰ্ষণ নেথাকে। আনহাতে চৰিত্ৰৰ বৈশিষ্ট্য আৰু বমনীয়তা যি উপন্যাসত থাকে সেই উপন্যাসে সহজ পাঠকৰ অন্তৰ জয় কৰি বহুদিনলৈ সঁচ বহুৱাই থয়। চাৰিত্ৰিক বৈশিষ্ট্যহীনতা অসমীয়া উপন্যাসৰ প্ৰধান দুৰ্বলতা। সেই বাবেই আমাৰ উপন্যাসসমূহৰ সবহভাগেই অসার্থক সৃষ্টি। ভাগ্য আৰু সমাজৰ বাধা নিষেধ অতিক্ৰম কৰি ব্যক্তিত্বৰ বিকাশৰ সাধনৰ অবিৰাম চেষ্টা আমাৰ উপন্যাস সমূহৰ প্ৰায় ভাগ চৰিত্ৰতে নাই। সুস্থ সমাজৰ আদৰ্শ সাহিত্যই গ্ৰহণ কৰা উচিত। আনহাতে কেৰোণে ধৰা সমাজক সাহিত্যই পথ প্ৰদৰ্শন কৰা উচিত।

বৰ্ত্তমান অসমৰ তথা ভাৰতৰ যি শ্ৰেণী বৈষম্য আৰু দুৰ্নীতিৰ আধিপত্য তেনে স্থূলত উপন্যাসিকে সৰল চৰিত্ৰাঙ্কণৰ ছবিতে সাম্য আৰু নৈতিকতাৰ আদৰ্শ দাঙি ধৰিব পাৰে। এই ক্ষেত্ৰত জৰ্জ বাৰ্ণাড্‌শ্বৰ নাম আমাৰ মনলৈ আহে। বাৰ্ণাড্‌শ্বৰ সাহিত্য আছিল এক প্ৰকাৰ প্ৰচাৰ গদ্যী আৰু নামৰে ধৰা পুৰণি নীতি নীতিৰ প্ৰতি থকা বিদ্ৰোহী মনোভাবৰ পৰিচায়ক। কিন্তু এইটো ঠিক যে সাহিত্যক আদৰ্শ প্ৰচাৰৰ মধ্যম ৰূপে ব্যৱহাৰ কৰিলে বহুসময়ত সি নিম্নস্তৰলৈ নামি গৈ বিজ্ঞাপন পত্ৰ মাত্ৰ হৈ পৰে। কিন্তু নিপুণ কলাকাৰে কৌশলেৰে এই কাৰ্য্য কৰিও কালজয়ী সাহিত্যৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে। প্ৰকৃততে কোনো সাহিত্যই অসততা, বৈষম্য, দুৰ্নীতি আদি সামাজিক ব্যাধিক প্ৰশয় নিদিয়। বৰং সকলো জাহিজ বৰ নিকা কৰি সমাজক সুন্দৰ কৰে। আমাৰ ঔপন্যাসিক সকলৰ দুই এজনে সমাজৰ বৈষম্য আৰু দুৰ্নীতিৰ ওপৰত কিছু দৃষ্টিপাত কৰিছে। শীবেন্দু কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্যৰ 'আই' নামৰ উপন্যাসখনত এই শ্ৰেণী বৈষম্য আৰু দুৰ্নীতিক ধ্বংস কৰি এটা সুস্থ সবল সমাজ গঢ়াৰ প্ৰচেষ্টা পৰিলক্ষিত হৈছে। কিন্তু আন কিছুমান উপন্যাসত ইয়াকে কৰিবলৈ গৈ তেওঁলোকৰ সবল মনৰ পৰিচয় নিদি। চাৰিত্ৰিক দুৰ্বলতাহে দাঙি ধৰিছে। অসমীয়া ঔপন্যাসিকে যেন বিনা দ্বিদ্ধাই, বিনা প্ৰতিবাদে সমাজৰ বৈষম্য আৰু দুৰ্নীতিক স্বীকাৰ কৰি লৈছে। বহুতৰে আকৌ মানুহজন আৰু তেওঁৰ মাজত থকা সাহিত্যিক জনৰ মাজত বৈষম্য থকা দেখা যায়। সেইবাবেই তেওঁলোকে প্ৰচলিত সমাজ ব্যৱস্থাৰ বিপৰীতে চৰিত্ৰ সৃষ্টি কৰিব পৰা

নাই। তেওঁলোকৰ চৰিত্ৰবোৰ সমাজ আৰু পৰিবেশৰ দাস, সমাজ আৰু পৰিবেশৰ বিৰুদ্ধে অতিকম উপন্যাসৰ চৰিত্ৰইহে বিৰোধ কৰিছে। সম্ভৱতঃ আন সাহিত্যত এনে হীন মনোবলৰ লিখক বিৰল। তাৰ উদাহৰণ উদাৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰে চালে আমাৰ ওচৰ চুবুৰীয়া প্ৰাদেশিক সাহিত্যত পোৱা যাব।

সমালোচক সকলৰ মতে চৰিত্ৰ সৃষ্টিৰ ওপৰত জোৰ দিয়া প্ৰথম অসমীয়া উপন্যাস 'কেচাপাতৰ কৰ্পনি'। "ডঃ প্ৰফুল্ল দত্ত গোস্বামীৰ 'কেচাপাতৰ কৰ্পনি' চৰিত্ৰ সৃষ্টি আৰু বিশ্লেষণ বীতিৰ সচেতনতা আৰু সফল প্ৰচেষ্টা;" বুলি ডঃ সত্যেন্দ্ৰ নাথ শৰ্ম্মাপেৰে কৈছে। হেমন্ত কুমাৰ শৰ্ম্মাৰ মতে—“চৰিত্ৰ বিশ্লেষণৰ ওপৰত জোৰ দিয়া অসমীয়া উপন্যাসৰ ভিতৰত ডঃ প্ৰফুল্ল দত্ত গোস্বামীৰ 'কেচাপাতৰ কৰ্পনিকে' প্ৰথম বুলিব পাৰি।” লেখকেও ভূমিকাত কৈছে—“কিতাপখনৰ প্লট বা আখ্যানৰ গাথনি জোৰ দিয়া হোৱা নাই; দিয়া হৈছে চৰিত্ৰৰ বিশ্লেষণত। অসমীয়া লিখকে এতিয়ালৈকে চৰিত্ৰৰ অন্বেষণত বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া নাই। সেই কাৰণে সাহিত্যৰ উপন্যাস বিভাগ দুৰ্বল হৈ আছে। মানৱ চৰিত্ৰৰ বৈচিত্ৰ আৰু জটিলতাৰ ঠাই নথকা উপন্যাস সাধুকথাৰ পৰ্যায়তহে পৰে। সেই বাবে মই বাট দেখুৱাবলৈ চেষ্টা কৰিছোঁ...” লেখকে নিজে দিয়া মতামত আৰু সমালোচক সকলৰ মতামত সত্ত্বেও এই কথা বিনা দ্বিধাই কব পাৰি যে প্ৰকৃততে উপন্যাসখনত বৰ বিশেষ মহত্ব একো নাই। পাঠকে কিতাপখন পঢ়ি উঠি নায়ক উৎপলৰ চৰিত্ৰৰ চাপ মনত অলপো

অনুভৱ নকৰে। উৎপল কয় বিমুখ আৰু নাবী আসক্ত। তেনে এটি চৰিত্ৰই পাঠকৰ মনত বেথাপাত কৰিব নোৱাৰে। 'মানৱ চৰিত্ৰৰ বৈচিত্ৰ আৰু জটিলতাৰ চিত্ৰ আঁকিবলৈ গৈ লেখকে কিয় এনে এটি দুৰ্বল আৰু বৈচিত্ৰহীন চৰিত্ৰ অঙ্কণ কৰিলে তাৰ কৈফিয়ৎ পোৱা নেযায়। চৰিত্ৰ সৃষ্টিৰ কাৰণ পৰা 'ৰাজপথে বিড়িয়াই' আৰু 'ডাৱৰ আৰু নাই' আদিকে কিছু সাৰ্থক সৃষ্টি বুলিব পাৰি।

'ৰাজপথে বিড়িয়াই'ত লেখকে মোহনৰ চৰিত্ৰৰ মাজেৰে সমাজৰ বাধা নিবেদন নেওচি ব্যক্তিগত জীৱনৰ সুখ দুখ, বৃহত্তৰ মানৱ জীৱনৰ বেদীত নিবেদন কৰি নিৰ্ভয়ে আগবাঢ়ি যাব পৰা যুৱক এজনৰ চৰিত্ৰ পাঠকৰ আগত দাঙি ধৰিছে। কিন্তু তাকে কবিলৈ যাওঁতে মাজে মাজে উপন্যাসখনৰ কলাগ্ৰক কপটো তলপৰি আদৰ্শপ্ৰচাৰৰ ভাৱটো সহজেই ওলাই পৰিছে। তথাপি ইয়াতেই লেখকে 'ইয়াকইছমত' দেখুৱা কৃতকাৰ্য্যতাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিব পাৰিছে। 'ডাৱৰ আৰু নাই'ত লিখকে নাথৰ মাজেৰে প্ৰত্যেক পৰিবেশৰ মাজতো মনৰ দৃঢ়তাৰে নিজৰ আদৰ্শত অবিচলিত থকা যুৱক এজনৰ চিত্ৰ আঁকিছে। নাথৰ মনৰ দৃঢ়তা প্ৰশংসনীয়। ইংলিঙে সকলো পৰাজয় বা অৱস্থা স্বীকাৰ কৰি লব পৰা দৃঢ়তা নাথৰৰ আছে। তথাপি নাথৰ কৰ্মৰ দৃঢ়তা নাই। এই কিতাপখনত কম পৰিসৰৰ মাজতে অশ্লষোৰ চৰিত্ৰও ফুটি উঠিছে। হিতেশ ডেকাই 'আজিব মানুহ'ত প্ৰতাপৰ চৰিত্ৰৰ যোগেদি অসমীয়া উপন্যাসৰ সাহিত্যলৈ যি সম্ভাৱনাৰ জুৱাৰ মুকলি কৰিছিল, সেই সম্ভাৱনাই পাচৰ কেইখনত

বিকাশ নকৰিলে। অৰ্পলোভ আৰু সন্তীয়া জন-প্ৰিয়তা প্ৰীতিয়ে যেন লিখকক ইখনৰ পিচত সিখন কৈ উপন্যাস ছপাবলৈ উদগনি দিলে। ফলত উপন্যাসৰ চৰিত্ৰ চিত্ৰন ক্ৰমোন্নতি নহৈ বিপৰীত-মুখী হ'ল। 'ইয়াকইচ্ছম'ৰ কথা আগতে উল্লেখ কৰিছো। চৰিত্ৰাঙ্কণৰ ফালৰ পৰাও এইখন উপন্যাসে বহুদূৰ সাৰ্থকতা লাভ কৰিছে।

সাহিত্য সমাজৰ সম্বন্ধ মন আৰু শৰীৰৰ সম্বন্ধ। মনৰ ওপৰত যিদৰে শৰীৰৰ প্ৰভাৱ পৰে সেইদৰে মনেও শৰীৰক প্ৰভাৱান্বিত কৰে। সুস্থ আৰু সতেজ দেহৰ মাজত বলী মন এটি থকাৰ দৰে সুস্থ সমাজত সুস্থ সাহিত্যৰ সৃষ্টি হ'ব পাৰে। আনহাতেদি দেহ দুগীয়া বা কগীয়া হলে মনৰ শক্তিকে দেহৰ ওপৰত প্ৰভাৱ পেলাই তাক সহজে সুস্থ কৰি তুলিব পৰাৰ দৰে কেৰোণে ধৰা সমাজক বাট দেখুৱাই লৈ যাব পাৰে সুস্থ সাহিত্যই। তাকে কৰিবলৈ সাহিত্যিকসকলৰ প্ৰয়োজন এটি সমাজসচেতন মন। কিন্তু আমাৰ ঔপন্যাসিক সকলে সমাজৰ দাবীলৈ লক্ষ্য ৰাখি কিমানদূৰ সাহিত্য চৰ্চ্চাত প্ৰসূৰ্ত্ত হৈছে সি ভাবিব লগীয়া কথা। আজিও আমাৰ ঔপন্যাসিক স্কপে— "ডেকা-গাভৰুৰ যৌন আকৰ্ষণ-বিকৰ্ষণৰ 'কুঞ্জ-কুটীৰ' পাৰ হৈ নীলাকাশৰ বহল আৰু মুক্ত পৰিসৰত প্ৰৱেশ কৰিব পৰা নাই।" অথচ আমাৰ সমাজৰ অধিক সংখ্যকৰে মূল সমস্যা ভাটকাপোৱহে।

অৰ্থনৈতিক স্থিৰতা থকা (তথাকথিত শিক্ষিত) মুষ্টিমেয় কেইজনমান লোকৰহে আদৰ্শ ঘাইকৈ আমাৰ ঔপন্যাসিক সকলে গ্ৰহণ কৰিছে।

এয়ে অসমীয়া ঔপন্যাসিক সকলৰ সমাজসচেতনতাৰ নিদৰ্শন। আনহাতে দেখাযায় কিছুমান লেখকে বাস্তৱতাৰ দোহাই দি উপন্যাসত 'নগ্ন বাস্তৱতাৰ' 'ক্ষয়ক্ষয় বীভৎস' চিত্ৰ দাঙি ধৰি পাঠকৰ চিন্তাধাৰা বিকৃত কৰাৰ বাহিৰে একো কৰা নাই। যি সাহিত্যই সমাজৰ অহিতহে সাধন কৰে তেনে সাহিত্যৰ মূল্য ক'ত? প্ৰায়ভাগ উপন্যাস লেখকেই সমাজৰ অহিতকৰ সাহিত্য সৃষ্টি কৰা অমার্জ্জনীয় অপৰাধত অপৰাদী।

"We care for literature primarily on amount of its deep and lasting human significance. A great book grows directly out of life" (Hudson : An introduction to the study of literature.) জীৱনৰ ব্যাপক চিত্ৰ অঙ্কণ একমাত্ৰ উপন্যাসতে সম্ভৱপৰ। সেয়েহে আজি উপন্যাসে প্ৰাচীনকালৰ মহাকাব্যৰ স্থান অধিকাৰ কৰিছে। কিন্তু জীৱনৰ ব্যাপক চিত্ৰ অঙ্কণৰ নামত কেইবাশ পিঠিয়া উপন্যাস ৰচিলেই সি উৎকৃষ্ট সৃষ্টি হ'ব নোৱৰে যদিহে তাত গভীৰ জীৱনবোধ নাথাকে। আচলতে উপন্যাসত প্ৰতিফলিত হোৱা লেখকৰ জীৱনবোধেই উপন্যাসখনৰ সাহিত্যিক মূল্য নিৰ্দ্ধাৰণ কৰে। সেই কাৰণেই Henry James য়ে কৈছে— "A novel is, in its broadest definition a personal impression of life." কিন্তু অসমীয়া উপন্যাসিকৰ জীৱনবোধৰ তৰলতা দেখিলে পুৰ্তো ওপজে। তেওঁলোকে "সাহিত্যত যেন জীৱন বিচৰা নাই; বিলাস আৰু আৰামহে বিচাৰে। আমাৰ জীৱনবোধ যেন এটা— নিষ্ক্ৰিয়

অৱসাদ, সেই অৱসাদৰ কাৰণেই যেন সাহিত্যৰ নামত চিন্তাৰ গভীৰতা নথকা পাতল ভাৱৰ গল্প, উপন্যাস কিছুমানে আমাক -সম্বন্ধে কবিব পাৰে, এনে এটা পৰিবেশ সৃষ্টি হোৱা দেখা গৈছে। ই প্ৰকৃত জীৱনবোধৰ অভাৱৰ পৰিণাম।” আমাৰ উপন্যাস সাহিত্যৰ পটভূমিত আমাৰ জাতীয় জীৱনৰ ভবিষ্যত নিৰ্ণয় কৰিবলৈ গলে আমি নিৰাশ হ'ব লাগে। কেতিয়াযে আমাৰ ঔপন্যাসিকসকলে জীৱনৰ গভীৰতালৈ প্ৰবেশ কৰি আমাক আশাৰ বাণী শুনাৰ; যেতিয়ালৈকে আমাৰ ঔপন্যাসিক সকলে 'এলাহ নিহালি' কাটি কৰি থৈ জীৱনৰ গভীৰতালৈ প্ৰবেশ নকৰে তেতিয়ালৈকে আমাৰ উপন্যাস সাহিত্য দুৰ্বল হৈয়ে ৰব। অৱশ্যে ছুই এখন উপন্যাসত জীৱন-বোধৰ স্বাক্ষৰ নথকা নহয়। তথাপি আমাৰ সমূহ উপন্যাসৰাজিৰ তুলনাত ই তেনেই নগন্য।

সকলো কাৰ্য্যৰে কৃতকাৰ্য্যতা সাধনা সাপেক্ষ। চিত্ৰবিদ্যা, সঙ্গীত, অভিনয় আদিত পাৰদৰ্শতা লাভ কৰিবলৈ যিদৰে একান্ত সাধনাৰ প্ৰয়োজন সেইদৰে সাহিত্যক্ষেত্ৰতো কৃতকাৰ্য্যতাৰ বাবে সাধনা অপৰিহাৰ্য্য। কিন্তু বৰদলৈৰ পৰবৰ্ত্তী কালত আমাৰ উপন্যাস সাহিত্যত সাধনাৰ অভাৱ পৰিলক্ষিত হয়। প্ৰায় ভাগ লেখকেই যৌৱনৰ উচ্ছ্বাসত অথবা বিলাসৰ সামগ্ৰী হিচাবে সাহিত্য চৰ্চ্চা কৰাৰ মনেৰে অলস ভাৱে ছুই এখন উপন্যাস লিখিছে। কোনেও উপন্যাসক সাধনাৰ ক্ষেত্ৰ হিচাবে লোৱা নাই কেৱল উপন্যাসৰ ক্ষেত্ৰতে নহয় আজি আমাৰ জীৱনৰ প্ৰায়ভাগ ক্ষেত্ৰতে

সাধনাৰ দৈন্যতাই দেখা দিছে। সাধনাৰ দৈন্যতাৰ লগতে সংযমহীনতাও অসমীয়া ঔপন্যাসিকৰ অন্যতম দুৰ্বলতা (অৱশ্যে আমি এই কথাও মনত ৰাখিব লাগিব যে সাধনাইহে সংযম আনি দিয়ে)। সাহিত্য চৰ্চ্চাৰ অস্থিৰালত আত্মপ্ৰকাশৰ প্ৰবৃত্তি থাকিলেও সংযমহীনতা সকলো মহৎ সৃষ্টিৰ পৰিণতী। জনপ্ৰিয়তাপ্ৰীতিয়ে আমাৰ প্ৰায়ভাগ লেখককে অস্থিৰ কৰি তোলা দেখা যায়। বাণীকান্ত কাকতীয়ে 'নীৰৱ সাধনা' শীৰ্ষক প্ৰৱন্ধত অস্থিৰ নঃবলৈ ছাত্ৰসকলৰ প্ৰতি যি আত্মবিক আবেদন জনাইছে সেই একেই আবেদনকেই আজি অসমীয়া ঔপন্যাসিক সকলকো জনাবলগীয় হৈছে। সংযমেৰে মানসিক প্ৰস্তুতি নচলালে মহৎ সৃষ্টি কৰিব নোৱাৰি। এই ক্ষেত্ৰত আমি Henry Jamesৰ দ্বাৰা কথাত মনত ৰখা উচিত—“No good novel ever proceeds from a superficial mind” দেখাত উপন্যাস লিখা সহজ হলেও এখন উৎকৃষ্ট উপন্যাস লিখা সহজ নহয়। তাৰ বাবে প্ৰয়োজন লেখকসকলৰ এখন উদাৰ আৰু শুদ্ধ অন্তৰ। নিৰ্ভীকতা, স্বাধীনতাপ্ৰিয়তা, জীৱনৰ ওপৰত আস্থা, গভীৰ আশাবাদ, জন-জীৱনৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা, সুক্ষ্ম চিন্তাশক্তি, সমাজ সচেতনতা সংযম আৰু সাধনা। এই গুণবিলাক অনুসৰণ কৰি উপন্যাস ৰচনাত প্ৰবৃত্ত হলে অসমীয়া উপন্যাস লেখকৰ লিখনিয়েও যে জগতক চমক লুখুৰাৰ তাৰ কোনো কাৰণ নাই ইয়াকে সৰ্ব্বাস্তকৰণে আশা কৰি এই প্ৰবন্ধৰ মোখনি মৰা হ'ল।

কুলধৰৰ পুৰণা
পেটৰ বিষটোৱে পুনৰ
এইবাৰ উক্ দিলে ।
যোৱা বাৰ হওঁতে
ভোলাবেজৰ পৰা দৰব
এপালি আনি খাই
ভাল পাইছিল ।
কেতিয়াবা কেতিয়াবা
কোৰ মাৰোতে, খৰি
ফালোতে, বিষটোৱে
অলপ ধৰে । গৰম
ফুত্‌ছাইবে সেক্ দিলে
বিষটো বহুত কমে ।
এইবাৰ কিন্তু কথাটো
অলপ কেনেবা হল

ভোলাবেজে মঙ্গল চাই কৈছিল হেনো এইটো
পানী-মঙ্গলীৰ দোষ । পাতিহাঁহ এজনী পানী-
মঙ্গলীৰ নামত পানীত উটাই দিব লাগিব ।
গৰখীয়া লৰাক পুখুৰীৰ পাৰত ভোজ এটা
খুৱাব লাগিব । কথাটো কুলধৰে বিশ্বাস
কৰিলে । যোৱাৰ বাৰ পানীত গিজিৰ পৰা
খৰি আনিবলৈ যাওঁতে পানী-মঙ্গলী তাৰ ভৰিৰ
তলেদি গল । তেতিয়াৰ পৰাই বিষটো আৰম্ভ
হল । পানী-মঙ্গলী যোৱাৰ পিছতে সি নাৰুৰ
টিঙতে পেট পেলাই পৰি অজ্ঞান হৈ পৰিল ।
বহুত জৰাফুকা কৰাৰ পিছত জ্ঞান আহিল ;
কিন্তু পেটৰ বিষটো ভালমান দিন থাকিল ।
ভোলাবেজৰ কথামতে হাঁগো পানীত এৰিলে,
ভোজো খুৱালে । বিষটো কিন্তু এইবাৰ নকমিল ।
কুলধৰক গাৰুৰ নবীন মাঠৰে এগৰ ডাক্তৰক

সমাজৰ দৈনিক চক্ৰবেহুৰ মাজত
পৰাৰ অভিজ্ঞতা আপোমাৰ আছে নে
নাই নেকোনো ! কিন্তু এই অভিজ্ঞতা
দিমোকুছীয়া গাওঁৰ কুলধৰৰ পৰা
জানিলেহে আপুনি বুজিব পাৰিব ।
ওম ফুকণৰ লিখনিত তাকে
দেখিব ... ॥

চ ক্ৰ বে হ

শ্ৰীগুণকান্ত ফুকন
প্রথম বাৰ্ষিক কলা

দেখুৱাবলৈও কলে ।
উপায়হীন হৈ প্ৰজেক্টৰ
ডাক্তৰক এৰাব
দেখুৱালে । বহুত
সময় পিটিকি, ভুকুৱাই,
কাগদি চাই কিবা এখন
কাগজ লিখি দি কলে ;
“তুমি এক্সৰে কৰাব
লাগিব । এৰাব
ডিক্ৰগড়লৈ গৈ মেডি-
কেল কলেজত দেখুৱাই
আহাগৈ ।”

কুলধৰে বৰ
বেছি নুবুজিলেও এটা
কথা ধৰিব পাৰিলে যে

বেমাৰটো অলপ বেছি হৈছে । নহলে
প্ৰজেক্টৰ ডাক্তৰে তাক ডিক্ৰগড়লৈ
যাবলৈ কয়নে ? আজি তিনিমাহ
পৰি থকা কলীয়াক
দেখোন এইজন ডাক্তৰে ভাল
কৰিব পাৰিলে । বঙাই গাৰুৰ
ৰঘুৰামৰ মাকৰ পেটৰ বিষটোও
দেখোন ছটা বেজিতে শেষ
হল । কুলধৰে
মনে মনে অলপ ভয়
খালে । মনত সন্দেহ
হল । কিজানি পইচা
দিয়া নাই বাবেই
তেনেকৈ কৈছে । বহুতে
কোৱা শুনিছে ডাক্তৰ
বোৰক পইচা দিলেহে
হেনো ভালকৈ বেমাৰ
চাই দিয়ে । সেইবাবে
ভয়ে ভয়ে কলে ; “চাৰ
অলপ চক আৰু । কিবা
অলপ অচৰপ যি
পাৰো দিম বাৰু”

তেওঁৰ কথাত ডাক্তৰে
বিশেষ গুৰুত্ব
নিদিলে আৰু আগ্ৰহো
প্ৰকাশ নকৰিলে ।

মাথো নিৰ্বিকৰ কৰে কলে “পাবোতেনো তেনেকৈ কৈছোনে? তাত দেখুৱালে তোমাৰ উপকাৰ হব বুলিহে।”

ইয়াৰ পিছত কুলধৰ কবলৈ আক একো নাথাকিল। ডাক্তৰে লিথিদিয়া কাগজখন দেখুৱাই কম্পাউণ্ডৰ পৰা টেব্লেট কেইটা মান লৈ কুলধৰ গুচি আহিল। মনত যিটো ভয়ে বাঁহ লৈছিল, সি অলপ বেছি হ’ল কুলধৰৰ। ডিব্ৰুগড়লৈ গলেই যে কটা-ছিঙা কৰে সেইটো কুলধৰৰ ধাৰণা। কুলধৰ অকলশৰীয়া মানুহ। তাবোপৰি খেতিৰ দিন। সেইবাবে কুলধৰৰ বহুতো চিন্তাই একেবাবে জুমুৰি দি ধৰিলেহি। খেতিটো শেষ কৰি যাব লগা হলেও বিষটো বহুত হৈ যাব। দিনত সিমান নধৰে। ৰাতি বিচনাত পৰাব লগে লগে বিষটোৰ জাল ক্ৰমান্বয়ে বেছি হৈ যায়। অকল বিষেই নহয় খোচা বিন্ধাও কৰিবলৈ ধৰে।

আগতে এবাৰ ডাক্তৰক দেখুওৱা হলেও ভাল আছিল। তেতিয়া আক’ বেমাৰটো সিমান বেছি হোৱা নাছিল। কথাটো ভাবি বেমাৰটোৰ ওপৰত খং উঠিল। মাটিবোৰ কবলৈ সম্পূৰ্ণ আছেই চাৰিচাহ হাল বোৱাৰ পিছত আৰি দিয়াটোও টান হৈ পৰিল। লৰা ছটা সৰুৱাই। কনমাই ডাঙৰ হলেও ছোৱালী এটা বিৰাট সমগ্ৰাই দেখা দিলে। যিমনে চিন্তা কৰিবলৈ ধৰিলে, সিমনে সমস্তা ৰাঢ়িহে গল। সমস্তাৰ লগে লগে যেন বিষটোৱেও প্ৰতিযোগিতাহে চলিছে।

অবশেষত এটা উপায় ওলাল। প্ৰজেক্টৰ ডাক্তৰে কোৱা কথাবোৰ কুলধৰে তাৰ বৈশীয়েকক

কলেহি। লগতে ইয়াকো কলে যে তাত হেৰুৱ পেট কাটিবই। এমুবে কৰা মানেই পেটৰ অপাবেশ্বন কৰিব লগা হে’ৱা তাক কুলধৰে ধৰি লৈছে। বৈশীয়েকক সেইবাবে পৰিস্থিতিৰ কথাটো বুজাই শুৱিলে “এতিয়া কি কৰা কচোন। পইচা-পাতিও নাই। তাৰ পিছত খেতিটোও আকো বেমাৰটোও।”

“বেমাৰটো দেখোন দিনে দিনে কমক চাৰি ৰাঢ়িহে গৈছে। যোৱাটো কৰিব পাৰিলেহে ভাল আছিল।”

“যোৱাটো ভালেই। কিন্তু খেতিটো কি কৰা যাব আক দেখোন পইচাও হাতত নাই।”

“এটা কাম কৰিলে কেনে হয়?”

“কি?”

“আমাৰ চম্পাবাইদেউৰ মাজুলবাটো এনেয়ে আছে। চম্পাবাইদেউক কথাটো কলে নপাৰিয়াব জানো? আপোনাৰ কথা দেখোন বাইদেৱে জানেও।”

“সি জানো আহিব?”

“বাইদেৱে কলে আহিবতোন।”

“আক পইচা?”

“হাঁহ বেচা বিশ টকামান আছে। ছাগলীটো বেচি দিলেই হ’ল। পি তাকন দোকানীয়ে কেবাবাক কৈছে।”

“জানো পায়!”

অবশেষত সিয়েই হলগৈ। হাঁহ আক ছাগলীৰ টকাৰে মুঠ পঞ্চাশ টকামান হল। কোনোমতে এইবাবলৈ কাম চলিব। দেখুৱাই অহাতো ভাল হব বুলি কুলধৰে কৰিলে।

কুলধৰ ইয়াৰ আগেয়ে ডিব্ৰুগড়লৈ যোৱা নাট। ডিব্ৰুগড়লৈ গৈ থকা নবীন মাষ্টৰক কেনেকৈ ক'ত উঠিব লাগিব, কি কৰিব লাগিব সুধি লৈছে। ডিব্ৰুগড়লৈ যোৱাটো নিমান সিগদৰ নহয়। মেডিকেল কলেজলৈ যোৱাটোহে অলপ সিগদৰী। চিটিবাচ আছে বুলি কৈছে যেতিয়া বিশেষ অৰুবিধা নহ'ব। খুল নথকা হলে নবীন মাষ্টৰো তেওঁৰ লগতে আহিব পাৰিলেহেঁতেন। তথাপি নবীন মাষ্টৰে ভালদৰে বুজাই কৈছেই। কোনটো নামৰেনো তেনেহুপত নোৱাৰো বুলি কয়।

বাচৰ পৰা নামি কুলধৰে নবীন মাষ্টৰে কেৱলমতেই চিটিবাচ থকা ঠাই ডাঙৰ পালেহি। বাচকেইখন দেখি মনটো ভাল লাগিল। তাতে 'মেডিকেল কলেজ' বুলি চিঞৰি থকা হেণ্ডিয়েটোৰ মাতটোৱে কুলধৰক বিশেষ সুবিধাই কৰিলে। কুলধৰে চিটিবাচত উঠি পিছৰ ঠাই এডাঙৰ চাই বহি ললে। তামোলৰ টোমাটো খাবলৈ উঠিল। শব্দটোৱে যেন তেওঁ তামোলৰ কথাটোহে মনত পেলাই দিলে। তামোল এখন খাবলৈ মন গ'ল। বাটত বাচত আঠোতে মেডিকেলৰ কথা ভাবি তামোলৰ কথাহে নালাগে একো কথাই মনত নপৰিল। তামোলৰ টোমাটো উলিয়াই এখন তামোল মুখত শুবালে কুলধৰে।

চিটিবাচৰ পৰা নানিয়েই তেওঁ চাৰিগুফালে এৰাৰ চকু ফুৰালে। যেনিয়ে তেনিয়ে বহুত ঘৰ দেখিলে। ঘৰবোৰ দেখি কোনটো 'আউট ড'ৰ' তাক বুজিবলৈ সহজ নহল কুলধৰৰ। এতিয়া কলৈ যাব? তাৰ অকৰাটোৰ দৰে কিয় হৈ থকা দেখিলেও কোনোব'ই ঠগিব পাৰে।

গাঁৱৰ মানুহৰ দেখিলে ঠগৰাজ ওলায়েই। বিশেষ একো নাভাবি অভিজ্ঞৰ ভাবভঙ্গীৰে সবগীয়া মানুহ জুমাটোৰ পিতৃ পিছে কুলধৰে খোজ দিলে।

অলপদূৰ যোৱাৰ পিচত কিছুমান মানুহ পোনে পোনে গ'ল আৰু কিছুমান মানুহ বাওঁ হাতে বুলিল। এইদৰে অলপ বিনোদত পৰিল কুলধৰ। কাক অৰুসৰণ কৰিব? কথাটো সুবিধলৈ তেনেকৈ ঘপকৰে অৰুবিধা হ'ল। ক'ত বা দেখুৱাব লাগে? ইয়াত ঘৰ বহুত। প্ৰজেক্টত এটাহে মাত্ৰ ঘৰ, তাততো সুবিধই নালাগে। ইয়াত এতিয়া চুত্ৰবিলে উলিয়াবই নোৱাৰি। বাতিপুৱাই চাহজলপান খাই অহা পেটগোৱে আমনি কৰা যেন পালে। বিষটোও অলপ বেছিহে হৈছে। এতিয়া এইদৰে চিন্তা ডাঙৰ কথা নহয়; ডাঙৰ হ'ল তেওঁ বোমাৰ দেখুৱাব পৰাটোহে। ডিব্ৰুগড়লৈ আহি যেনে দেখুৱাব নোৱাৰাটো এৰি লাজৰ কথা হ'ব। তাতেকৈ মেডিকেল কলেজ পাই 'আউট ড'ৰ' বিচাৰি উলিয়াব নোৱাৰাটোহে বেছি লাজৰ কথা হ'ব। তামোল এখন খোৱাৰ চলেৰে অলপ বৈ উপায় চিন্তা কৰিবলৈ ধৰিলে।

“কি হল? আপোনাৰ কোনোবা ইয়াত আছে নেকি?” এজন সম্পূৰ্ণ অচিনাকি মানুহৰ মাতত তেওঁৰ চিন্তাত আঁউল লাগল। মানুহ জনলৈ চাই দেখিলে চক্লিশ-পঞ্চলিশ বছৰীয়া পঞ্জাবী-ধৃতি পৰিধান কৰা এজন ভদ্ৰলোক-প্ৰথম দৃষ্টিতে ভদ্ৰবেশটো লক্ষণীয়। কুলধৰে অলপ সকাহ পালে। এখেত নিশ্চয় জনাবুজা মানুহ। কথাটোৰ কিবা এটা দিহা দিব পাৰিব।

“নহয়, মোৰে অলপ দেখুৱাব লগা আছে। পিছে আমি নতুন মানুহ ক’ত দেখুৱাব লাগে জানো ধৰিবই পৰা নাই।”

“অ’ আপুনি ক’ব পৰা আহিছোনো?”

“সেই ডিমৌকুতীয়া গাৱঁৰ।”

“কি বোলেনে, সেই... এঃ কি মাঠৰ আছিল.....”

“নবীন মাঠৰ নেকি?”

“অ’ নবীন মাঠৰৰ ঘৰৰ ওচৰৰ নেকি?”

“আমি একে গাৱঁৰে”

“কি হৈছেনো বাক?”

“অলপ পেটৰ বিষ”

“নবীন মাঠৰৰ গাৱঁৰ মানুহ যেতিয়া মোৰ গাৱঁৰে মানুহ ধৰক। নবীন মোৰ বন্ধু। মইও মাঠৰী কৰো। অলপ কামত আহিছিলো ইয়ালৈ। বাক আহক অলপ দেখুৱাই দিওঁ। আপুনিতো নতুন মানুহ!”

“বৰ উপকাৰ কৰা হ’ব”

এইবুলি কৈ মানুহজনৰ পিছে পিছে কুলধৰে খোজ দিলে। ছয়ো গৈ প্ৰথমে এজন মানুহৰ ওচৰত কুলধৰৰ নাম লিখালে তাৰ পিছত বেমাৰটোৰ কথা কৈ অকনমান টিকেট এটি ললে। মানুহজনৰ নিৰ্দেশ মতেই কুলধৰ আগবাঢ়িল। তাৰ পিছত অলপ আঁতৰত এটা আহল বহল কোঠাৰ সন্মুখত ছয়ো ব’ল। কুলধৰে হাঁহৰ কাচেট চাই দেখিলে ভিতৰত ভালেকেইজন মানুহ বহি আছে। বোধহয় ডাক্তৰ; কুলধৰে ভাবিলে। ছুই এজন বেমাৰীয়ে কিবা কিবি কৈছে আৰু কোনোবা এজনে কিবা লিখি আছে। মানুহজনে কুলধৰক কলে; “আপুনি

ভিতৰলৈ য়োক আৰু টিকেটো তাৰে এজনক দিবগৈ। তেওঁ কি কি সোধে আপুনি ক’ব।”

অলপ ইতস্ততঃ কৰি কুলধৰ আগবাঢ়ি গ’ল। কোন জনক টিকেটো প্ৰথমে দিব ভাবি থাকোঁতে এজনে তেওঁৰ নাম, বয়স আৰু কি হৈছে শুধিলে, উত্তৰৰ লগে লগে কাগজ এখনত কিগা লিখিলে। তাৰ পিছত বাহিৰত বহিবলৈ কলে। কুলধৰে কিবা এটা সুধিব খোজা দেখি এজনে কলে; “আমি মাতিম নহয়”

কুলধৰে একো বুজিব নোৱাৰিলে। মেডি-কেনৰ কাণ্ডকাৰখানাবোৰ দেখি তেওঁ ভাবক হল। কোঠাৰ বাহিৰলৈ ওলাই আহি মানুহ জনক লগ পালে। ছয়ো এখন বেঞ্চত বহিল। কুলধৰে দেখিলে বহুত মানুহ অহাৰোৱা কৰি আছে। ওচৰৰ বেঞ্চ এখনত ছটা বেমাৰী শুই আছে। অলপ আঁতৰতে বৃঢ়ী এজনী কেকাই-গেথাই আছে। ওচৰতে অকনমান ল’ৰা এটা কান্দি আছে। কুলধৰ বহা বেঞ্চখনৰ মূৰত এটা কুণীয়ে কুতৰ কুতৰ কাটি আছে। বেঞ্চখনৰ কাষতে পেটটোত গামোচা এখন বান্ধি এটা মানুহ ঠিয় হৈ আছে। মুখৰ পৰা তাৰ নেলটি ওলাই আহে। বেঞ্চখনৰ আনটো মূৰত ছটামান হিন্দুস্তানী মানুহে চাৰা মলি আছে কাষতে জমানাৰটোৰে বচি এডালত তিতা বহুলা সূতাৰ নিচিনা এটা বান্ধি মানুহৰ পিৰ্খু খুখেকাৰবোৰ চাক্ কৰি আছে পৰিস্থিতিটো দেখি কুলধৰৰ নিজকে বৰ বেমাৰী যেন লাগিল। ওচৰত বহি থকা মানুহজনো এজন যেন বেমাৰী এনেহে লাগিল কুলধৰৰ। ইয়াত যেন ভাল মানুহ নাই। ইয়াৰ যেন সকলো বেমাৰী

নবক নবক লাগিল কুলধৰৰ। কোঠাটোৰ ভিতৰত জাগি উঠা কোত্থলটোৰ কথা কুলধৰে পাহৰি পেলালে। অলপ পৰৰ পিছত মানুহ জনে মাত লগালে: “কি কলে?”

মানুহজনৰ মাতত তেওঁৰ মনৰ ভাববোৰ খেলিমেলি হৈ গল। কুলধৰে বেঞ্চখনত তুলি থোৱা শুৰিটো নমাই কলে: “মাতিম বুলি কৈছে। কি কৰিব জানো?”

“আপুনি চিন্তা নকৰিব। সিহঁতে এবাৰ পৰীক্ষা কৰি চাব।”

“গ্নেকতো প্ৰজেক্টৰ ডাক্তৰে চালেই। ইয়াত এক্সৰে কৰাবলৈহে কৈছে।”

“ইয়নেকি? তথাপি ইয়াতো এবাৰ চাব। তাৰ পিছতহে বাকীবোৰ”

“এবা। ইয়াৰ সকলো কথাই আওপকীয়া যেন পাইছো। অ’ আপোনাৰ ঘৰৰ কথা:কে দেখোন মই সুধিবলৈ পাহৰি আছো।”

“মোৰ ঘৰ টাউনতে। মোৰ দৰাইদেউ এজনো ইয়াৰ ডাক্তৰ তেখেত কালি যোৰহাটলৈ গৈছে। তেখেত থক হলে চিন্তাই নাছিল। মই ঘৰলৈকে যাবলৈ ওলাইছিলো। বাটতে আপোনাক পাইছে ওভটলো। আপুনিও আক’ নজনা মানুহ মোৰ বন্ধু নগীনৰ গাৰ’ৰে। আপোনাক সহায় কৰা মোৰ কৰ্ত্তব্য; নহয় জানো?”

“এবা আপুনি নোহোৱা হলে মই যে কি কৰিলোহেতেন! ঙ্গৰেহে মোক আপোনাৰ লগত মিলাই দিলে।”

মানুহজন এইবাৰ ভিতৰলৈ উঠি গ’ল। ভিতৰত কিবা কথা পাতি আহিল। আহিয়েই

কলে “অলপ দেবী হব বুলি কৈছে। অলপ বওঁ বাক।”

“মোৰ লগতে আপোনাৰ কষ্ট হৈছে।”

“এহ্ এইটোনো কি বথাটো। আপুনি নজনা মানুহ দেখুৱাই দিছে। তাতনো কি কষ্টটো মোৰ আজি কান নায়েট। আপোনাৰ বাবে এদিন স্কুল খতি কৰিলো তাত মোৰ বিশেষ লোকচান নাই। আপুনি অসমীয়া মানুহ নগীনৰ গাৰ’ৰ মানুহ মোৰ ঘৰৰ মানুহৰ দৰেই। আপোনাৰ কিবা এটা উপকাৰ হোৱা মানুহই মোৰ ঘৰখনৰ উপকাৰ হোৱা।”

কুলধৰে মানুহজনৰ মুখলৈ চালে। বেহ আনুৰিকতাৰে কথাবোৰ কৈছে মানুহজনে। ভাল লাগি গ’ল কুলধৰৰ। এবা টাউনৰ মানুহবোৰ এনেকুৱাই। এটা মহজ সবল ধাৰণা কৰি পেলালে কুলধৰ। মানুহজনৰ প্ৰতি তেওঁৰ শ্ৰদ্ধা উপজিল। ইমান ভাল মানুহো যে পৃথিবীত আছে কুলধৰে আজিহে বুজি পালে। মানুহজনক দেৱতা দেৱতা লাগিল কুলধৰৰ।

অলপ পিচতে কুলধৰৰ নাম মাতিলে। এখন ডাক্তৰে কোঠা এটাত নি প্ৰজেক্টৰ ডাক্তৰৰ দৰে পৰীক্ষা কৰিলে। তাৰ পিছত কাগজ এখনত কিবা কিবি লিখি কলে: “এবাৰ এক্সৰে কৰি লোৱা। বিশেষ ভাৱি লগা একো নাই। বেমাৰ ভাল হবই। ছটামান দৰৰ ঙ্গলিখি দিছো খাবা।”

কিবা এটা সুধিব খুজিও কুলধৰে সুধিব নোৱাৰিলে। ডাক্তৰ ইতিমধ্যে ব্যস্ততাৰে আগৰ কোঠা পালেগৈ। মেডিকেলৰ প্ৰত্যেকটো কথাই আচৰিত যেন লাগিল। ইয়েই এখন ব্যস্ত জগত!

বাচিবত মানুহজন বৈ আছিল। কুলধৰে তেওঁক ডাক্তৰে কোৱা কথাবোৰ কলেহি। মানুহজনে অলপ চিন্তা কৰি কলে; “চিন্তাৰ কোনো কাৰণ নাই। এল্লৰে ডিণ্ডাৰটমেন্ট মোৰ দদাইদেউৰ চিনাকী আছে তেখেতকৈ ধৰোঁটো নিশ্চয় কিবা এটা কাৰণ দিব।”

কুলধৰে প্ৰশ্ন কৰাৰ প্ৰশ্নই ছুটে। কুলধৰে তেওঁক অনুসৰণ কৰি যাবলৈ ধৰিলে। কেইটামান কোঠা পাৰ হৈ এটা কোঠাৰ সমুখত ছয়ো বল মানুহজন কোঠাৰ ভিতৰ সোমাই গ'ল। অলপ পিহত আহি হতাশ আৰু বিবক্তিব সূৰত কলে “সকলো মছা হ'ল। মানুহবোৰ দিনে দিনে বেয়াহে হৈ যাবলৈ ধৰিছে। এটাই মাত্ৰ উপায় আছে!”

“কি?” আগ্ৰহেৰে কুলধৰে সুধিলে। “কথাটো গোপনীয়। মুঠতে ডাক্তৰক হাত ধৰাব লাগিব। বৃহৎ, পইচা নহলে ইহঁতে একো নকৰে। পইচাই ইহঁতৰ মনুয়্য শেৰ কৰি নিছে।”

এটা উত্তেজনা চেপি বখাৰ দৰে কথাষাৰ কলে। তাৰ পিছত অলপ লাহে লাহে কলে; “আপোনাক কবলৈ বেয়াই লাগিছে, মইয়ো তেনেকৈ টকা পইচা লৈ অহা নাই। আপোনাৰ কাৰণে মোৰ কেনে লাগিছে বুজাব নোৱাৰিম। মুঠতে ডাক্তৰক কেইটামান টকা দিব লাগিব।”

কুলধৰে এক উগাহতে কৈ পেগালে; “দিম বৃহৎ মুঠতে কামটো হব লাগিব। আজিয়েই হবতো। কিমানৰ কথা কৈছেনো?”

“টকা দিব পাৰিলে কামটো হবই বৃহৎ। ইহঁতৰ মানবতাবোধ নাই নহয়। ইহঁতৰ টকাই

সকলো। টকা দিলে দহ দিনৰ কাম একেদিনাই হব। নোৱাৰিলে এদিনৰ কাম দহ দিন লাগিব। ত্ৰিশটকা মান দিব লাগিব বৃহৎ। আনৰ পৰাটো চল্লিশ টকাই লয়, কৈ মেলি মই ত্ৰিশটকা কৰি আছিলো। আপোনাক দ্ববৰ মানুহ বুলি ধৰি লৈছো।

“এটা কাম কৰক। মোৰ হাতৰো পাৰ্টামান টকা আছে। আপুনি পশ্চিম টকা দিয়ক। মোৰ ঠিকনা দিন পাৰিলে বুঝাই দিব।” “নাই নাই আপুনি মোৰ বাবে কিয় দিব? ইমান সহায় কৰিছে সিয়েই যথেষ্ট। মোৰ হাতত ত্ৰিশটা টকা আছেও।” কুলধৰে তলজপৰ পৰা টকা ত্ৰিশটা উলিয়াই মানুহজনৰ হাতত দিলে।

টকা কেইটা নিৰ্ৰিকাবচিত্তে হাতত লৈ মানুহজন ভিতৰ সোমাই গল। কিছুসময়ৰ পিছত মুখত হাঁহি লৈ তেওঁ ওলাই আহিল। আহিয়েই অলপো নৰৈ কুলধৰক কলে “কোনোৰকম ঠিক হৈ গ'ল। আপোনাক ডাক্তৰে মাতিছে। মই ইয়াতে বৈছো।”

কুলধৰে আনন্দেৰে ভিতৰ সোমাই গ'ল। ভিতৰতো ছখনমান বেৰত হুই এজন বেমাৰী বহি আছে। এজন বেমাৰীক তেতিয়া ডাক্তৰে পৰীক্ষা কৰি আছে। বেমাৰীজন চাই শেৰ হোৱাৰ পিছত কুলধৰ আগবাঢ়ি গল। কুলধৰক দেখি ডাক্তৰে সুধিলে “কি হৈছে।”

“পেটৰ বিষ।”

“পেটৰ বিষ! এইটো স্কিনস ডিজিৰ্বৰে ডিপাৰ্টমেন্ট তুমি মেডিকেল ডিপাৰ্টমেন্টলৈ যোৱা।

ডাক্তৰৰ কথাত কুলধৰ আচৰিত হল। কি এইখন মেডিকেল নহয় নেকি? এওঁ আৰু কি কৰা?

এক্সবে কবিবলৈ মাতি এইবোৰ কি বকিছে।
বোধকৰো চিনিব পৰা নাই; এট ভাবি অলপ
সন্দেহেৰে কলে: “আপুনি কেলেই এক্সবে কবিবলৈ
মতা নাই জানো?”

“এক্সবে!” অলপ আচৰিত হৈ ডাক্তৰে শুধিলে।
“আপুনি এক্সবে কবিবলৈ ত্ৰিশটকা লোৱা নাই?”
সবল ভাবে কুলধৰে কপে।

“কি পাগল এইটো। হেৰ এইটো এক্সবে কব
দুব নহয়। ইয়াত চালৰ বেমাৰ চায় আৰু তই
কব টকাৰ কথা কৈছ? তোৰ টকা কোনে লৈছে
ত। পাগলামি কবিবলৈ ঠাই নেপালি।” খং
আৰু বিবক্তিব ডাক্তৰে চিঞৰি উঠিল।

বুলধৰ আচৰিত হল যিমান, ভয়ো খালে
সিমান। এক্সবে কবিবলৈ টকা লয় আৰু এতিয়া
কয় চালৰ বেমাৰ চায় কি আচৰিত ঠাই এই
মেডিকেলখন। লৰালৰিকৈ কুলধৰ কোঠাৰ পৰা
ওলাই আহিল। বাহিৰত মানুহজনক নেদেখি
কুলধৰ আৰু আচৰিত হৈ গ’ল। ইফালে সিফালে

চাই কতো মানুহজনক কুলধৰে দেখা নেপালে।
আগৰ কোঠাটো পাই দেখে তাতো তেওঁ নাই।
হতভয় হৈ পৰিল কুলধৰ। মানুহজনে তেনেহলে
তেওঁক ঠগিলে। ইমান সময় এইখন ফন্দিহে
পাতিলে মানুহজনে। কুলধৰে দেখিলে ঘৰবোৰ
যেন তেওঁৰ চাৰিওফালে ঘূৰিব ধৰিছে। মাজত
সেই মানুহজনে টকা ত্ৰিশটা লৈ তেওঁৰ ফালে চাই
অট্টম্য কবিবলৈ ধৰিছে। কুলধৰ ক’ব নোৱাৰা
হৈ গ’ল। ওচৰত থকা বেঞ্চখনত অৱণ হৈ বহি
পৰিল।

কিমান সময় এনেদৰে গল তেওঁ ক’ব নোৱা-
ৰিলে। চকীদাৰটোৰ মাততহে তেওঁৰ চেতনা
আছিল। ম’মুহবোৰ ক্ৰমে গৈ শেষ হৈছে।
চকীদাৰটোৱে ছুৱাৰ খিৰিকিবোৰ বন্ধ কৰিছে।
ডাক্তৰে দিয়া কাগজখন খামোচমাৰি কুলধৰে
মানুহজনৰ কথা এবাৰ ভাবিলে এইবাৰ তেওঁৰ
দেৱতা দেৱতা লগা মানুহজনক অসুৰ অসুৰ
লাগিল।

“সমস্যাৰ সমাধিয়েই জীৱন, সমস্যাৰ সমাধিয়েই সাহিত্য”

—হেম বৰুৱা

বোলছবি

আৰু

অসম

—কুমাৰী বঞ্জনা বৰদলৈ

প্ৰথম বাৰ্ষিক কলা

আধুনিক জগতত বোলছবি ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু জাতীয় সংস্কৃতিৰ বিশিষ্ট উপাদান। ইয়াৰ যোগেদি কোনো দেশ বা জাতিৰ সামাজিক দিশটো জানিব পাৰি। ইয়াৰ প্ৰয়োজনীয়তা উপলব্ধি কৰিয়ে বিশ্বৰ বিভিন্ন ঠাইত ‘বোলছবি মহোৎসব’ পতা হয়। বোলছবি অকল আমোদ-প্ৰমোদৰ সামগ্ৰীয়েই নহয়, ই মানুহৰ সাংস্কৃতিক বিনিময়ৰো প্ৰশস্ত সম্ভাৰ।

ভাৰতৰ শিল্প-জগতত বোলছবি শিল্পই অষ্টম স্থান অধিকাৰ কৰিছে। এই প্ৰসঙ্গত জন-নায়ক নেহৰুৱে কৈছিল যে ‘কলা-সংস্কৃতিৰ প্ৰগতিত ভাৰতীয় বোলছবিৰে এক ষাটতিযুগীয়া ইতিহাস ৰচনা কৰিছে।’ বৰ্তমান ভাৰতত প্ৰায় ৬৪ টা ষ্টুডিঅ’ত বোলছবি নিৰ্মিত হয়। বোলছবি নিৰ্মান কাৰ্য্যত ভাৰতে পৃথিবীৰ ভিতৰত তৃতীয় স্থান অধিকাৰ কৰিছে।

ভাৰতত বোলছবি নিৰ্মান কাৰ্য্য এক বিচিত্ৰ ঘটনা। প্ৰায় আঢ়ৈকুৰি বছৰৰ আগতে “যিশুখৃষ্টৰ জীৱন কাহিনী” (The life of Christ) নামৰ

এখন বিদেশী ছবি ভাৰতত প্ৰদৰ্শন কৰা হয়। এই ছবিখনে সেই সময়ত বোম্বেৰ এজন উদ্যোগী ডেকাক বৰকৈ আকৰ্ষণ কৰে। তেওঁ নিজৰ জীৱন বীমাৰ প’লিচি বন্ধৰত থৈ বিদেশৰ পৰা বোলছবি নিৰ্মান কৰা যত্ন-পাতি কিছুমান আনে, আৰু তাৰ সহায়ত উক্ত ছবিৰ আলমত নিজেই পৰিচালক, কেমেৰামেন, প্ৰযোজক হৈ “বজ্জা হৰিচন্দ্ৰ” নামৰ নিৰ্বাক বোলছবিখন নিৰ্মান কৰে। ইয়েই ভাৰতত বোলছবিৰ সূচনা কৰে। এই বোলছবিৰ জনক জনৰ নাম হৈছে দাদা ভাই ফালকে। ১৯১৩ চনত ‘বজ্জা হৰিচন্দ্ৰ’ ৰাইজৰ আগত প্ৰদৰ্শন কৰা হয়। ইয়াৰ পিছত ফালকেই ‘সতাবান-সাবিত্ৰী’, ‘ভগ্নাসুৰ মোহিনী’ আদি কেইখনমান বোলছবি নিৰ্মান কৰি ভাৰতত বোলছবিৰ যুগ প্ৰতিষ্ঠা কৰে। ইং ১৯১৩ চনৰ পৰা ১৯৩১ চনলৈকে ভাৰতত আৰু কেইখনমান নিৰ্বাক কথাছবি নিৰ্মিত হয়। উল্লেখযোগ্য যে ফালকেই সেই সময়ত নাৰী চৰিত্ৰৰ বাবে অভিনেত্ৰী বিচাৰি হাবাথুৰি খায়। ইয়াৰ উপৰিও

অৰ্থসমস্যাটো তেওঁক হেঁচি ধৰিছিল। তথাপি তেওঁ নিৰুৎসাহ নহল; মনৰ স্বপ্ন বাস্তৱত পৰিণত কৰিহে এৰিলে। ১৯৩১ চনত 'আলমআৰা' নামৰ প্ৰথম সৰ্বাক ছবি ভাৰতত নিৰ্মাণ হয়। ইয়াৰ পিছত 'ভক্ত প্ৰহ্লাদ', 'নুবজাঘান' আৰু কেইখন-মান ছবি নিৰ্মিত হয়। এই ছবিবোৰৰ নিৰ্মাতা আছিল "ইম্পেৰিয়েল ফিল্ম কোম্পানী" নামৰ বহুৰ এক কোম্পানী। ১৯৩৩ চনত ভি. শাস্ত্ৰীবামে "বৈষ্ণৱী" নামৰ প্ৰথম বঙি ছবি তোলে। ১৯৩৭ চনৰ পৰা ভাৰতত শিশু ছবি নিৰ্মাণৰো প্ৰচেষ্টা চলে। এইদৰে এক অন্তৰায়পূৰ্ণ অৱস্থাৰ পৰা ক্ৰমান্বয়ে গা কৰি ভাৰতত ফিল্ম শিল্প জন্মকাই উঠিল। কিন্তু বিদেশী চৰকাৰৰ আমোলত ভাৰতৰ ফিল্ম শিল্পই কোনো প্ৰকাৰ সাহায্য বা উৎসাহ-উদগণি পোৱা নাছিল। ব্যক্তিগত আৰু সমূহীয়া প্ৰচেষ্টাতেই ই ভাৰতত এক যুগান্তৰ আনিছিল।

প্ৰথমে হিন্দী ভাষাতেই ভাৰতীয় বোলছবিৰ সূত্ৰপাত হয়। ক্ৰমে বঙ্গালী ভাষাতো ছবি নিৰ্মাণ হবলৈ ধৰে। অসমীয়াৰ গুণী সন্ধান ভাৰতৰ অন্যতম শ্ৰেষ্ঠ শিল্পী-প্ৰমথেশ বৰুৱাদেৱে বোলছবি জগতত এক নতুন ধাৰা প্ৰৱৰ্ত্তন কৰে। কথাতকৈ action আৰু expressionৰ ওপৰত তেখেতে বেছি গুৰুত্ব দিছিল। এই অভিনয়-শৈলী প্ৰৱৰ্ত্তনৰ বাবে বঙ্গদেশৰ বোলছবি জগতত বৰুৱাদেৱৰ চিৰ বৰেণ্যেই আছে। এইদৰে ভাৰতৰ আন আন প্ৰাদেশিক ভাষাতো (যেনে গুজৰাটী, মাৰাঠী, তামিল, তেলেগু আৰু মালয়ালাম ভাষাত) বোলছবি নিৰ্মিত হবলৈ ধৰিলে। এটা সময়ত অসমতো বোলছবি নিৰ্মাণৰ প্ৰচেষ্টা

চলিল। দেবকুৰি বৰুৱাৰ পূৰ্বে "ৰূপকোৰ"ৰ জ্যোতি প্ৰসাদে" প্ৰথম অসমীয়া কথা ছবি 'জয়মতী' নিৰ্মাণ কৰিলে। অসমৰ বোলছবি জগতৰ সেই দাদাভাই কালকে জ্যোতিপ্ৰসাদে ১৯৩৪ চনত এজনলৈ চিঠি লিখিছিল; 'মই নিজে অপমানৰ পাচি মূৰতলৈ দেশলৈ সন্মান আনিছো।' এই প্ৰথম অসমীয়া কথাছবি নিৰ্মাণত জ্যোতিপ্ৰসাদে কিমানযে কষ্ট স্বীকাৰ কৰিব লগীয়া হৈছিল, তাক বুজিব বা উপলব্ধি কৰিব সেইসকলে, যি সকলে স্বচক্ষে বিদেশত (বঙ্গদেশত) অসমীয়া কথাছবি নিৰ্মাণ কৰা দেখিছে বা কৰিছে। "জয়মতী" ওশোৱাৰ পিছত সেই ছবিত দুই এক সামান্য খুট বৈ যোৱাত জ্যোতিপ্ৰসাদে খেনোৰ পৰা সহানুভূতিহীন সমালোচনা পাইছিল। কিন্তু বিপুল অসমীয়া বাইজে তেখেতৰ শিল্পানুভাগ আৰু প্ৰতিভা মুক্তকণ্ঠে স্বীকাৰ কৰিছিল। জ্যোতিপ্ৰসাদৰ দ্বিতীয় প্ৰচেষ্টাই ৰূপ ললে "ইন্দ্ৰমালতীত।" বোলছবিৰ প্ৰচেষ্টা হাতত লৈ জ্যোতিপ্ৰসাদ ক্ষতি-গ্ৰস্তই হৈছিল; কিন্তু তেওঁ নিজে কোৱাৰ দৰেই অপমান শীৰতলৈও দেশলৈ সন্মান আনিলে। সচাঁই তেখেতে দেশৰ সন্মান আনিলে, অসমক এক নতুন পথ দেখুৱালে।

জ্যোতিপ্ৰসাদৰ আদৰ্শত অনুপ্ৰাণিত হল আৰু দুই এক অসমীয়া উদ্যোগী শিল্পী। ফলত দুই এজনকৈ নন অসমীয়া কথাছবিয়ে দেখা দিলে। এইবোৰৰ কিছুমান ব্যক্তিগত প্ৰচেষ্টা আৰু কিছুমান প্ৰচেষ্টা চলিল ব্যৱসায়ী প্ৰযোজকৰ সহায়ত। এইদৰেই অসমীয়া কথাছবি উলিওৱাৰ প্ৰচেষ্টা চলি আহিছে; কিন্তু দেশত এটা 'ষ্টুডিঅ' আজি পৰিমিত প্ৰতিষ্ঠা নোহোৱাত আৰু মন থাকিলেও

প্ৰয়োজনীয় ধনৰ অভাৱ হোৱাত অসমীয়া কথা-ছবিৰে গা কৰিব পৰা নাই। তথাপি বছৰত এখন বা দুবছৰত এখন বোলছবি বাহিৰৰ ষ্টুডিঅ'ৰ সহায়ত উলিওৱা কম কথা নহয়।

যি সকল সাহসী লোকে এনে কাৰ্য্যত প্ৰবৃত্ত হৈছে তেওঁলোকৰ শিল্পানুৰাগ আৰু দেশপ্ৰেম শলাগিব লগীয়া। দুখীয়া অসমীয়া বাইজ এই ব্যক্তিসকলৰ প্ৰতি চিৰকৃতজ্ঞ। তেওঁলোকৰ আদৰৰ পৰা এওঁবিলাক বঞ্চিত হোৱা নাই। কিন্তু অসমীয়া ধনী শ্ৰেণী এওঁলোকৰ প্ৰতি বা এই শিল্পৰ প্ৰতি যে সম্পূৰ্ণ উদাসীন তাক যোৱা দেবকুৰি বহুবে প্ৰমাণ কৰি আহিছে। অৱশ্যে সময় কতাবৰ বাবে বা নয়ন তৃপ্তিৰ কাৰণে অসমীয়া বোলছবি এখনি ওলালে ধনী সম্প্ৰদায়ৰ কোনো কোনোৱে চাবলৈ যায়। তথ্যটাইৰ দৰে এওঁলোকে 'ৱি মিটেড কোম্পানী' আদি খুলি উদ্যোগী আৰু গুণীসকলৰ সহায়ত অসমত ফিল্ম শিল্পৰ ওসাৰ তাক শ্ৰীবৃদ্ধি যথেষ্ট কাপে সাধন কৰিব পাৰিলে হ'তেন। অসমত গুণীৰ অভাৱ নাই, কৰ্ম্মীবো অভাৱ নাই। এজনৰ বাবে ই বায় বহুল প্ৰচেষ্টা; কিন্তু তিনি চাবজন বা ততোধিক জনৰ বাবে ই নিশ্চয় বায় বহুল প্ৰচেষ্টা নহয়। অৱশ্যে অসমীয়া ধনীৰ সংখ্যা কম; হলেও তেওঁলোকে চাহ শিল্পক যেনেদৰে চায় আন শিল্পক নেচায়। ভাবতৰ যি বোৰ ঠাইত ফল্ম শিল্প গঢ়ি উঠিছে, সেইবোৰ আজিৰ নহয়; বৰিচ আমোলতে গঢ়ি উঠা। আজি তাৰ প্ৰচাৰহে বাঢ়িছে। জ্যোতি-প্ৰসাদৰ পিছতো আন আন ধনীসকলে এই শিল্পৰ প্ৰতি মনকান দিয়া হলে অসমতো যে এই শিল্পই যথেষ্ট গা কৰি উঠিলেহ'তেন তাত সন্দেহ নাই।

এটি ষ্টুডিঅ'ও অসমত কেতিয়াবাই প্ৰতিষ্ঠা হ'ল হ'তেন।

অসমত ব্যক্তিগত প্ৰচেষ্টাত এখন ছবি ওলোৱাৰ পিছত (কাচিং ছখন) আন এখন নোলায়। ইয়াৰ কাৰণ ছবিত খৰছ কৰা ধনৰ বহুক্ষেত্ৰত মূলটোও নোলায়। লাভ প্ৰয়াসী ব্যৱসায়ী প্ৰযোজকে পৰিচালকক দ্বিতীয়খন ছবিৰ বাবে ধন দিবলৈ সাহ নকৰে। কিয় লোকচান হয় সেইফালে লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় অসমত যথেষ্ট সংখ্যক পেঞ্চাগৃহ নাই, অন্য অসমীয়া বাসিন্দা সকলৰ শতকৰা ২০২৫ ভাগ অসমীয়া কথা ছবি চাবলৈ নেযায়, কোনো কোনো ছবি টকাৰ অভাৱত পৰিচালকে নিম্নস্তৰত উলিয়াবলৈ বাধ্য হয় আৰু দুই এক ছবি সামাজিক ৰুচিৰ প্ৰতিবুলে তৈয়াৰ কৰা হয়। তাবোপৰি চৰকাৰৰ অনুগ্ৰহৰ অভাৱতো প্ৰযোজকে খৰচ কৰা মূল ধন নোলায়। অসমত কথাছবিৰ অৱস্থা শোচনীয় সেই কথাৰে লক্ষ্য কৰি চৰকাৰে "এমিউজমেন্ট টেক্স" আদি অসমীয়া কথাছবিৰ প্ৰযোজক সকলক বেহাই দিয়া হলে প্ৰযোজক সকলে কিছু পৰিমাণে উৎসাহ পালেহ'তেন।

বিদেশত ছবি উলিওৱা প্ৰচেষ্টা কেৱল কষ্ট সাধাই নহয়; ই এক বায় বহুল প্ৰচেষ্টা। এখনত দুগুন তিনিগুন খৰছ আৰু অনেক অনা-ৰশ্মকীয় খৰছ কৰিবলৈ প্ৰযোজক বাধ্য হয়। জনাযায় "মনিৰাম দেৱান" কথাছবি নিৰ্ম্মানৰ বাবে প্ৰযোজকে প্ৰায় একলক্ষ টকাৰ আচনি লৈছিল, কিন্তু শেষত প্ৰযোজকে দুইলাখৰো ওপৰ টকা খৰছ কৰিবলৈ বাধ্য হল। কিয়? ইয়াৰ প্ৰথম

কাবণ অসমত 'ষ্টুডিঅ' নাই অসমৰ বিভিন্ন ঠাইৰ অভিনেতা অভিনেত্ৰীক কলিকতালৈ নি তাত অধিক ভাৰত ঘৰ লৈ তত্ৰলোকক অনেক দিন খুৱাই বুৱাই ৰাখিব লাগে, থকা ঠাইৰ পৰা শিল্পী সকলক দূৰ দূৰে মাইল দূৰৰ ষ্টুডিঅলৈ মটৰেৰে অনা নিয়া কৰিব লাগে। ষ্টুডিঅৰ দৈনিক ভাৰা ৩০০ শ ৪০০ টকা। যি বোৰ বস্তু অসমত য'তে ত'তে পাব পাৰে, ঘাহু বন, মাটি, গছবদান, কেইপাহমান ফল তাকো তাত পইচা দি কিনিব লাগে। বতৰ বেয়াহলেই চুটিং বন্ধ থাকে। অসমত পৰা ৰেহাই পোৱা নেযায়। পুৰাব পৰা গপুলিলৈকে শিল্পীয়ে সাজি-কাটি ওলাই থাকে, নানান কাৰণত সেইদিনা 'স্বট' পৰ পৰা নগল : সেইফালেও প্ৰযোজকৰ খৰছ। এইদৰে বিদেশত ছবি উলিয়াব লগীয়া হোৱাত এগুণত দুই তিনিগুণ খৰছ কৰিবলৈ প্ৰয়োজন বাধ্য হয়। ইফালে কষ্টৰো সীমা নায়েই। ইত্যাদি নানান কাবণত আগ্ৰহ, আস্থা, শিল্পী, কৰ্মী আদি যথেষ্ট থকা স্বত্বেও অসমীয়া ফিল্ম শিল্পই গা কৰি উঠিব পৰা নাই।

কপকোঁৱৰে সপোন দেখিছিল এসময়ত এটি 'ষ্টুডিঅ' স্থাপন কৰাৰ। তেওঁৰ সপোন কপ লৈছিল তেওঁৰেই "চিত্ৰবনত।" কিন্তু সি হৈ নুঠিল। যোৱা কিছুদিন ধৰি তেওঁৰ পথৰেই পথিক ডঃ হাজৰিকা প্ৰমুখ্য কৰি উদ্যোগী অসমীয়া শিল্পী বৃন্দই অসমত 'ষ্টুডিঅ' স্থাপনৰ প্ৰবল জনমত সৃষ্টি কৰি আহিছে। তাৰেই ফলস্বৰূপে অসম চৰকাৰৰ উদ্যোগত গুৱাহাটীত এটি 'ষ্টুডিঅ' স্থাপনৰ যো-জা দেখা গৈছে। অলপতে তাৰ ভেটি স্থাপন কৰা হ'ল। ই কেতিয়া হৈ উঠেই সি়েই জল্পনা-কল্পনা হৈ আছে। চাবলৈ গলে এই শিল্পৰ বাবে অসমৰ নিচিনা উপযোগী স্থল সদৌ ভাৰততে

বিবল। প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্যৰ ফালৰ পৰা দক্ষিণৰ কেবেলা ৰাষ্ট্ৰ অতি মনোৰম। অসম তাতোকৈও মনোৰম। পৰ্ব্বত, পাহাৰ, সমতল ভবা অসম, য'ত চিব সেউজী গোটেই বছৰতেই বিদ্যমান আক যি ঠাইত জলবায়ু ইমান আৰামজনক, তেনে ঠাই বোলছবিৰ অতি উপযুক্ত স্থল নহৈ আন কি হ'ব পাৰে? চাবলৈ গলে সমগ্ৰ অসমেই এক বিশাল তপোবন। প্ৰমথেশ বৰুৱাই তেখেতৰ বিখ্যাত বোলছবি "মুক্তি" অসমৰ দৃশ্যৰলীৰেই মন চুই যোৱা কৰিছিল। ডঃ হাজৰিকাৰ 'মাহুত বন্ধু' ছবিৰ পটভূমি অসম। অসমত 'ষ্টুডিঅ' হৈ উঠিলে নানান বিদেশী ছবিও যে ইয়াত তোলা হ'ব, এক নিসন্দেহে কব পাৰি; লগে লগে অভিনেতা, প্ৰযোজী সকলে ঘনাই অসমীয়া ছবি তুলিবলৈ আগবাঢ়ি আহিব। ই আমাৰ সাংস্কৃতিক জাগৰণৰ ভেটি সৰল সুস্থ কবিৰ আৰু দেশৰ অৰ্থনৈতিক সমস্যাও দূৰ কৰিব। যি দেখা গৈছে অসমত গুণীৰ অভাৱ নাই। অসমীয়া ডেকাই সুদূৰত শ্ৰেষ্ঠ কেমেৰা মেনৰ আসন লাভ কৰিছে; অসমীয়া ডেকাই বিদেশী ভাষাৰ বোলছবিৰো প্ৰথম শাৰীৰ পৰিচালক হ'ব পাৰিছে। দুই এক অসমীয়া গাভৰুৱে বিদেশী বোলছবিত সুন্দৰ অভিনয় কৰি কৃতিত্বৰ পৰিচয় দিছে। গুণী শিল্পীৰ সঁচাকৈয়ে অসমত অভাৱ নাই।

অসমত ফিল্মশিল্প প্ৰগতিৰ বাবে আশু তৎপৰতাৰ আৱশ্যক। জাতীয় চৰকাৰৰ সক্রিয় অনুদান আৰু অসমীয়া ৰাইজৰ বিপুল উদ্যোগ এই ক্ষেত্ৰত অপৰিহাৰ্য্য। অসমীয়া বোলছবিৰ বৃদ্ধি আৰু প্ৰচাৰ হ'লে বিশ্ব-মানৱৰ লগত অসমীয়া ৰাইজৰ সাংস্কৃতিক বিনিময় ঘটিব আৰু অসমেও অইনৰ পৰা প্ৰভুত আদৰ পাব।